

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2007–2008)

FOR BUDSJETTÅRET 2008

Utgiftskapitler: 1000–1070, 2415 og 2540

Inntektskapitler: 4000–4070 og 5575

Innhold

Del I

Innledning til programområde 16	
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	9
1 Mål og utfordringer: Verdier fra havet – Norges framtid	11
2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget	15
2.1 Programkategori 16.10	
Administrasjon	15
2.1.1 Hovedtall	15
2.2 Programkategori 16.20	
Forskning og innovasjon	15
2.2.1 Hovedtall	16
2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	16
2.3.1 Hovedtall	16
2.4 Programkategori 16.60	
Kystforvaltning	16
2.4.1 Hovedtall	16
3 Oversiktstabeller	17
3.1 Aksjekapital og fond	19
4 Status – fiskeri- og havbruksnæringen og kystforvaltningen .	21
5 Fornyning, organisasjons- og strukturendringer under Fiskeri- og kystdepartementet	34
5.1 Fornyning, brukerretting og effektivisering av forvaltningen	34
5.2 NOFIMA AS	34
5.3 Omorganisering av Havforskningsinstituttet	35
5.4 Oppfølging av evalueringen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond	35
6 Nordområdetiltak under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde	36
6.1 Oversikt over nordområdeinnsatsen under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde	36
6.2 Oppfølging av nordområdestrategien	37

Del II

Budsjettforslaget	39
Programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	41
<i>Programkategori 16.10 Administrasjon</i>	<i>41</i>
Kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet	42
Kap. 4000 Fiskeri- og kystdepartementet	44
Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner	45
<i>Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon</i>	<i>48</i>
Kap. 1020 Havforskningsinstituttet	57
Kap. 4020 Havforskningsinstituttet	69
Kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene	70
Kap. 4021 Drift av forskningsfartøylene	71
Kap. 1022 NIFES	71
Kap. 4022 NIFES	76
Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	77
Kap. 2415 Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	91
<i>Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning</i>	<i>94</i>
Kap. 1030 Fiskeridirektoratet	110
Kap. 4030 Fiskeridirektoratet	118
Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet	119
Kap. 1050 Diverse fiskeriformål	120
Kap. 4050 Diverse fiskeriformål	123
<i>Programkategori 16.60 Kystforvaltning</i>	<i>124</i>
Kap. 1062 Kystverket	135
Kap. 4062 Kystverket	149
Kap. 1070 Samfunnet Jan Mayen	149
Kap. 4070 Samfunnet Jan Mayen	150
Programområde 33	151
<i>Programkategori 33.40 Arbeidsliv</i>	<i>151</i>
Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	151

Del III			
Andre saker	153	8.10	Oppfølging av grøn stat 173
8	Sektorovergripande miljøpolitikk	8.11	Oversikt over den samla miljøpolitiske satsinga under Fiskeri- og kystdepartementet 173
8.1	Resultatområde "Vern og bruk av biologisk mangfald"	9	Likestilling
8.2	Resultatområde: "Introduksjon av framande organismar"	9.1	Handlingsplan for større kvinnedel i marin sektor
8.3	Resultatområde: "Bruk og vern av kyst- og havområde"	9.2	Likestilling i Fiskeri- og kystdepartementet og underliggjande etatar
8.4	Resultatområde "Friluftsliv"	10	Tryggleik og beredskap
8.5	Resultatområde "Kulturminne og kulturmiljø"	10.1	Mattryggleik og omdømme
8.6	Resultatområde "Forureining av kyst- og havområde"	10.2	Helse- og miljøberedskap i havbruk
8.7	Resultatområde "Avfall og gjenvinning"	10.3	Sjøtryggleik og oljevernberedskap
8.8	Resultatområde "Klimaendringar, luftforureining og støy"		Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2008, kapitlene 1000–1070, 2415, 2540, 4000–4070, 5575
8.9	Resultatområde "Internasjonalt miljøsamarbeid"		179

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser pr. 14. september 2007	19	Tabell 7.4	Oversikt over Havforskningsinstituttets regnskap 2006 og virksomhetsbudsjett 2007.	61
Tabell 4.1	Totale FoU-utgifter og totale utgifter til marin FoU etter sektor og hovedfinansieringskilde i 2005. Mill. kroner og andel i pst.	21	Tabell 7.5	NIFES' regnskap for 2006 og virksomhetsbudsjett 2007	72
Tabell 4.2	Antall bedrifter i fiskeindustrien ¹	25	Tabell 7.6	Oversikt over Fiskeriforsknings bruk av tilskuddet fra Fiskeri- og kystdepartementet. Regnskap 2006 og budsjett 2007	86
Tabell 4.3	Geografisk fordeling av bedrifter i fiskeindustrien	25	Tabell 7.7	Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2007	88
Tabell 4.4	Gjennomsnittlig antall døgn i sjøen fordelt på størrelsesgruppe (2005)	29	Tabell 7.8	Sammenligning av planrammen i Nasjonal transportplan 2006-2015 (NTP) og forslag til budsjett 2008 (alle tall i mill. 2008-kroner)	146
Tabell 4.5	Type og antall innretninger for navigasjonsveiledning	32	Tabell 7.9	Bevilgninger på Kystverkets poster fordelt på virksomhetsområder (alle tall i 1000 2008-kroner)	147
Tabell 4.6	Oversikt over utviklingen innenfor lostjenesten	32	Tabell 7.10	Utdrag fra Redningsselskapets aktivitetsstatistikk	147
Tabell 4.7	Status for trafikksentraler, navigasjonshjelpemidler og meldings- og informasjonssystemer	33	Tabell 8.1	Fordeling på programkategori av utgifter som fullt ut vert brukte til miljøforbedringer, eller der omsynet til miljøet er avgjerende for at tiltaket vert gjennomført	173
Tabell 7.1	Antall årsverk pr. 1. mars 2007 ..	43			
Tabell 7.2	Oversikt over kontingenter til internasjonale organisasjoner i 2008.	47			
Tabell 7.3	Sammendrag av nøkkeltall for primærnæringsinstituttene 2006	52			

Figuroversikt

Figur 4.1	Gytebestand for pelagiske bestander 1985-2006.	22	Figur 4.7	Forholdet mellom eksportverdi og førstehåndsverdi for fangst og oppdrett 1992-2006. Tallene for 2006 er foreløpige	26
Figur 4.2	Gytebestand for bunnfisk nord for 62 grader 1985-2006.	22	Figur 4.8	Oppdrett av laks, ørret og andre marine fiskearter. Solgt mengde og førstehåndsverdi (2006-verdi) ...	27
Figur 4.3	Gytebestand for bunnfisk. Torsk, hyse og sei i Nordsjøen og Skagerrak 1985-2006	23	Figur 4.9	Salg av laks og ørret totalt og salg per sysselsatt. Tallene for 2006 er foreløpige.	27
Figur 4.4	Norsk eksport av sjømat 1990-2006 (2006-verdi). Tallene for 2006 er foreløpige	24	Figur 4.10	Utvikling i antall konsesjoner 1994-2006	27
Figur 4.5	Ordinært resultat før skatt (% av driftsinntekter). Veid gjennomsnitt.	25	Figur 4.11	Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kilo. Laks og regnbueørret 1990-2006.	27
Figur 4.6	Driftsmargin (Driftsresultat i % av driftsinntekter). Veid gjennomsnitt.	26			

Figur 4.12	Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker 1945-2006	28	Figur 4.18	Produksjon og antibiotikabruk i havbruksnæringen 1986-2006	31
Figur 4.13	Utvikling i totalt antall fartøy 1990-2006	28	Figur 7.1	Havforskningsinstituttets nye organisasjon	60
Figur 4.14	Utvikling i driftsmargin og totale driftsinntekter for fartøy større enn 8 meter 1990-2005	29	Figur 7.2	Oversikt over Havforskningsinstituttets utgifter 2006	61
Figur 4.15	Utvikling i fangst per fisker og fangstbehov for å oppnå norsk gjennomsnittslønn	29	Figur 7.3	Oversikt over Havforskningsinstituttets inntekter 2006	61
Figur 4.16	Regional fordeling av fangst 1990-2006	30	Figur 7.4	Finansieringskilder for NIFES i 2006.	72
Figur 4.17	Rømming av laks og ørret 1993-2007 (i 1000 stk.)	31	Figur 7.5	Driftsresultat for fiskeriforskningsinstituttene 2002-2006	84
			Figur 7.6	Fordeling av driftsinntektene for fiskeriforskningsinstituttene i 2006	84

Oversikt over bokser

Boks 4.1	Norsk rødliste 2006	24	Boks 7.6	Leting etter HIV-medisin fra havet	87
Boks 7.1	Styrking av den helhetlige kunnskapen om kystsoner og fjordøkologi	54	Boks 7.7	Tiltak mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske	98
Boks 7.2	Hovedprioriteringer – Havforskningsinstituttet	58	Boks 7.8	Hovedprioriteringer Fiskeridirektoratet	1102
Boks 7.3	Hovedprioriteringer - NIFES	72	Boks 7.9	Reduksjon av innmeldingsgebyr og årsgebyr Merkeregisteret	113
Boks 7.4	Kostholdet kan påvirke atferden ...	74	Boks 7.10	Hovedprioriteringer 2008 for Kystverket	136
Boks 7.5	Hovedprioriteringer Norges forskningsråd	77			

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2007–2008)

FOR BUDSJETTÅRET 2008

Utgiftskapitler: 1000–1070, 2415 og 2540

Inntektskapitler: 4000–4070 og 5575

*Tilråding fra Fiskeri- og kystdepartementet av 14. september 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning til programområde 16
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning

1 Mål og utfordringer: Verdier fra havet – Norges framtid

Regjeringen har som mål at Norge skal bli en av de ledende, nyskapende, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomiene innenfor de områdene der vi har fortrinn. I Soria Moria-erklæringen er marin sektor utpekt som ett av fem satsingsområder.

Fiskeri- og havbrukspolitikken skal bidra til langsiktig miljømessig forsvarlig verdiskaping for hele samfunnet og samtidig bidra til rettferdig fordeling av ressursene. Regjeringen er opptatt av å beholde en variert eierskapsstruktur. Det er viktig å ta vare på de lokalt forankrede selskapene i fiskeri- og havbruksnæringen. Regjeringen vil opprettholde råfiskloven og deltakerloven.

Store deler av den samlede norske fangsten høstes i nord, og betydelige fiskebestander har sine gyte- og oppvekstområder her. En ansvarlig og framtidsrettet fiskeri- og kystpolitikk er en sentral dimensjon i Regjeringens nordområdestrategi.

Det er viktig å sikre langsiktig nasjonal råderett og styring over de marine ressursene og havområdene våre. Gjennom lovverket og reguleringer skal fellesskapet sikres styring og kontroll over de levende marine ressursene. Det ulovlige fisket, særlig i Barentshavet, er et alvorlig problem både miljømessig og økonomisk, og skal stoppes.

Fiskeri- og havbruksnæringen er en viktig global leverandør av sjømat. Regjeringen vil legge til rette for at fiskeri- og havbruksnæringen skal kunne levere trygg og sunn sjømat av en kvalitet som gjør den foretrukket hos forbrukerne nasjonalt og internasjonalt. Samtidig er det viktig at all høsting og produksjon av sjømat, fra fiskerier og havbruk må baseres på prinsippet om bærekraft.

Verdiskapingen av våre nasjonale fiskeressurser skal i størst mulig grad komme kystsamfunn som er avhengig av fiskeriene, til gode. Kystnært fiske og økt markedstilbud av fersk fisk er en viktig del av denne strategien.

Utvikling av levende kyst- og bygdesamfunn er et sentralt politisk mål for regjeringen. Folk skal kunne utnytte ressursene i fjord og hav, og ha reell valgfrihet til å bosette seg der de vil. Verdiskapingen i hele landet skal økes ved å føre en aktiv nærings- og distriktpolitikk. Det skal legges til rette for størst mulig avkastning for samfunnet og den enkelte næringsutøver av det som blir høstet, produsert og videreforedlet. Regjeringen arbeider for å styrke fiskeri- og havbruksnæringens mulig-

heter til å skape konkurransedyktige og attraktive arbeidsplasser langs kysten.

Regjeringen ser det som en styrke at næringen har en struktur der aktørene varierer i størrelse. Det skal legges til rette for en fiskeflåte som bidrar til aktivitet og sysselsetting langs hele kysten, og som kan sikre industrien helårig stabil tilgang på råstoff.

Sjøtransport, havner, sjøsikkerhet og oljevernberedskap er en viktig og naturlig del av den totale transportpolitikken. Regjeringen ønsker å legge til rette for sikker trafikk langs kysten, med bedre merking og vedlikehold av farleder, utvikling av moderne navigasjonssystem og sjøkart. Havnene skal utvikles til hensiktsmessige knutepunkt i transportkorridorene som binder sammen ulike deler av landet, og det skal legges til rette for å få mer av godstrafikken over til sjøtransport.

Bærekraftig ressursforvaltning

Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og vårt ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte.

Havets ressurser og miljø er fundamentet for marin verdiskaping. Langsiktig og bærekraftig forvaltning basert på god kunnskap er avgjørende for å beskytte produksjonsevnen i havet slik at samfunnet skal kunne fortsette å høste havet også i framtiden. Økt vekt på økosystembasert forvaltning er viktig for å lykkes med dette.

En kjerneoppgave innen havressursforvaltning er å sikre at avtaler blir holdt og å føre kontroll med ressursuttaket. Denne oppgaven omfatter aktiviteter både i norske farvann og internasjonalt, der kontrollen med ressursuttaket må utøves i samarbeid med andre land.

Kontrollinnsatsen er økt. Preventive straffereaksjoner og administrative reaksjoner er benyttet ved overtredelse av regelverket, og arbeidet med saker knyttet til fiskerikriminalitet har fått økt prioritet i politiet og hos påtalemyndigheten. Fiskeriforvaltningen har god dialog med næringens organisasjoner om arbeidet med etikk og holdninger.

Den internasjonale dimensjonen i ressursforvaltningsarbeidet er tilsvarende viktig. Norge deler om lag 90 pst. av bestandene vi høster av med andre stater. Vi deler dermed også de samme

grunnleggende behovene for kunnskap, forvaltning og kontroll. Et godt samarbeid om felles forvaltning og kontroll er nødvendig for at vi skal lykkes i Norge. Det legges derfor stor vekt på å reise disse problemstillingene i kontakter med andre stater.

Norge skal bidra til at global og regional forvaltning av marine ressurser skjer i tråd med anerkjente prinsipper som bl.a. bærekraftig bruk, førevår-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Bærekraftig forvaltning i henhold til etablerte folkerettslige rammer er sentralt for Norge. Dette gjelder både i våre egne fiskerisoner, på det åpne hav og i andre nasjoners fiskerisoner. Det er derfor viktig å delta i internasjonale fora og prosesser som påvirker utviklingen av kyst- og havpolitikken på globalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Et viktig fundament for norsk havpolitikk er kunnskap om og overvåking av havets ressurser og miljø, herunder effektene av klimaendringer. Havforskningsinstituttet har en sentral rolle i dette arbeidet, som er viktig for ressursrådgivningen.

Regjeringen vil legge til rette for at fiskeflåten kan redusere sine utslipp av CO₂. Dette skal gjøres blant annet gjennom å stimulere til energieffektivisering, og at det ved nye investeringer stilles krav til CO₂-utslipp. Det skal videre utredes om fiskeflåten har mulighet til å gå over til andre energibærere som for eksempel gass. I tillegg skal mulige konsekvenser av å fjerne refusjonsordningen for CO₂-avgift for fiskeflåten utredes.

En helhetlig politikk for marin næringsutvikling

Norge skal ha bærekraftige marine næringer med høyest mulig samlet verdiskaping, god lønnsomhet og internasjonal konkurransekraft i hele verdikjeden.

Gjennomføring av en troverdig og bærekraftig ressurs- og havbruksforvaltning vil påvirke sluttverdien av sjømaten. Næringens konkurranseevne og verdien av produktene bestemmes av rammevilkårene, hvordan bedriftene selv håndterer, foredler og presenterer produktene og av betalingsviljen i sluttmarkedene. Denne utfordringen berører hele den marine verdikjeden. Næringens konkurranseevne er også avhengig av et høyt nivå på FoU-innsatsen og utvikling av kunnskapstunge produkter.

Rammevilkår og offentlige virkemidler for fiske og havbruksproduksjon skal utformes med utgangspunkt i krav og muligheter i markedene. Målet er å sikre størst mulig verdiskaping i verdikjedene samlet sett. Næring, myndigheter og virkemiddelapparat må samarbeide slik at det markedsbaserte verdikjedeperspektivet blir førende for marin produksjon og reguleringer. Dette må gjøres innenfor rammer satt av hensynet til miljø og naturressurser og på en måte som sikrer at ver-

diskapingen i størst mulig grad kommer de fiskerivhengige lokalsamfunnene til gode.

Regjeringens ferskfiskstrategi ble lagt fram 20. august 2007. Strategien har som mål å bidra til kontinuitet gjennom økt og jevnere tilførsel av råstoff gjennom hele året, å fremme høy kvalitet på råvaren og produktene som tilbys i markedene og økt samarbeid innenfor og mellom havbruksnæringen og fiskeriene. Innenfor disse rammene er det opp til næringene selv å realisere de muligheter som ligger i krysningspunktet mellom forbrukerne som ønsker fersk kvalitetsmat fra havet, og nærhet til de rike fiskefeltene.

Strukturtiltakene for fiskeflåten skal utformes i tråd med målene om å sikre fiskeressursene som felles eiendom, sikre en fiskeflåte som bidrar til aktivitet og sysselsetting langs hele kysten, og skal legge til rette for å sikre industrien helårig stabil tilgang på råstoff.

Tilgang på arealer og infrastruktur er vesentlige innsatsfaktorer for marin næringsvirksomhet i kystsonen. Det er en viktig oppgave å avveie ulike interesser gjennom arealplanlegging, og å legge til rette for utvikling av infrastruktur. Regjeringen vil vurdere nærmere om og på hvilken måte kommunene bør få adgang til å innkreve en årlig betaling for bruk av fellesskapets areal i kystsonen. Regjeringen vil iverksette et utredningsarbeid i regi av en interdepartemental arbeidsgruppe, og vil ta endelig stilling til spørsmålene knyttet til betaling for areal i kystsonen i forbindelse med statsbudsjettet for 2009.

De naturgitte gode betingelsene for akvakultur er viktige konkurransefortrinn for Norge. Artsmangfoldet i oppdrett, produksjonsformer, fôrproduksjon og utnyttelse av marin biomasse øker stadig i omfang. Mulighetsrommet og verdiskapingspotensialet i norsk havbruk er betydelig.

Det er forventet betydelig vekst i næringsaktivitet knyttet til bioteknologi, og en satsing på marin bioteknologi vil kunne gi et viktig bidrag til verdiskapingen i marin sektor. For å utløse potensialet som ligger i marin bioteknologi, er det et behov for styrket forskningsinnsats og kompetanseheving knyttet til forsknings- og næringsmiljø, og det må legges til rette for kommersialisering av forskningsresultater. Viktige råstoff for bioteknologisk næringsvirksomhet er marine biprodukter og hittil uutnyttede marine ressurser (bioprospektering).

Fisk og fiskeprodukter er fremdeles ett av de mest beskyttede vareområder i verdenshandelen, og norske eksportører av sjømat møter i varierende grad handelshindringer i form av toll, avgifter og ikke-tollmessige hindringer som kvantitative restriksjoner, antidumpingtiltak, importlisenser og

veterinære og sanitære krav som ikke er fastsatt på grunnlag av internasjonale bestemmelser. Arbeidet med å bedre markedsadgangen for norske marine produkter har derfor høy prioritet.

Trygg sjømat og høy standard knyttet til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd

Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Fangst, produksjon og produkter skal holde en høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd.

Norsk sjømat skal være trygg og sunn. Produksjonen skal være etisk, og høstingen skal være bærekraftig. Norsk sjømat må ha en kvalitet og et omdømme som gjør den foretrukket av forbrukerne. Dette er sentralt for at verdiskapingspotensialet i næringen skal kunne realiseres.

Ansvar for å sikre trygg sjømat av god kvalitet ligger hos den enkelte virksomhet. Myndighetene har rett og plikt til å føre tilsyn med at virksomhetene overholder sine forpliktelser. Tilsynsaktiviteten skal være risikobasert, ved at fokus rettes mot områder der sannsynligheten for – og konsekvensene av uakseptable hendelser er størst. Tilsynskampanjer har vist seg å være et ressurs effektivt tiltak som vil videreføres der det er behov for ekstra oppmerksomhet.

Å utvikle gode systemer for sporing av sjømaten er viktig både for å ivareta eventuelle behov for rask tilbaketrekking og for å sikre at fisken som omsettes er lovlig fanget. Sporing er også viktig for å møte krav om økt informasjon om produkters egenskaper ute i markedet. Det er derfor etablert et matsporingsprosjekt i regi av Mattilsynet.

Det må arbeides nasjonalt og internasjonalt for å dokumentere nivået av fremmedstoffer i sjømaten. Samtidig må det kommuniseres på en balansert måte til forbrukerne de helsemessige effektene av å spise sjømat. I denne forbindelse er det særlig viktig å kunne dokumentere miljøtilstanden i norske havområder og forekomsten av fremmedstoffer i villfiskpopulasjonen.

Norsk havbruksnæring skal drives bærekraftig og miljøtilpasset. Hensynet til miljø skal være en grunnleggende premiss for den videre utvikling og vekst i havbruksnæringen. Rømming er den største miljøutfordringen havbruksnæringen står overfor i dag, og medfører utfordringer knyttet til genetik, økologi, og risiko for spredning av sykdommer. For næringen medfører rømming økonomiske tap i tillegg til svekket omdømme. Fiskeri- og kystdepartementet har fokus på tiltak for å hindre rømming og har som målsetting at rømming skal holdes på et absolutt minimum. Arbeidet omfatter bl.a. kartlegging av årsaker til rømming,

forskning og kunnskapsoppbygging, regelverksforbedringer og tilsyn.

For å lykkes med havbruk, er det viktig å ha kontroll med helsesituasjonen for fisk og skjell. Helsesituasjonen i norsk havbruksnæring er generelt god, og Norge er fri for de fleste alvorlige sykdommene som angriper fisk og skalldyr. Det er likevel utfordringer knyttet til enkelte sykdommer både hos laksefisk og torsk. Parasittsykdommene lakselus og Gyrodactylus salaris, samt krepsepest gir utfordringer knyttet til villlevende bestander av laksefisk og edelkreps. Sykdomsforebygging, diagnostisering og behandling er derfor prioriterte områder.

Fisken og sjømaten som omsettes skal være fanget og produsert under etisk akseptable forhold. De spesielle forholdene som gjelder fisk skal tas hensyn til på en betryggende måte slik at fiskens velferd blir ivaretatt. Dette gjøres bl.a. gjennom et funksjonelt regelverk tilpasset de ulike fangst- og produksjonsmetoder og de ulike artenes særtrekk.

Forskning og nyskaping

Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon.

Forskning inngår som grunnlag for forvaltningens beslutninger knyttet bl.a. til kvotefastsetting, miljøovervåking, krav til drift av akvakulturanlegg, fiskehelse og sjømattrygghet. En betydelig innsats innen forskning og nyskaping legger også grunnlaget for lønnsomme og konkurransedyktige bedrifter i alle ledd av den marine verdikjeden.

Norge har lange tradisjoner innenfor marin forskning, og forskningen holder høy internasjonal standard på flere områder. Regjeringen har høye ambisjoner både for den næringsrettede og forvaltningsrettede marine forskningen. I tillegg til de tradisjonelle hovedområdene for forvaltningsforskningen, bl.a. bestandsovervåking og rådgivning, er oppfølging av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten og det internasjonale polaråret, er viktige innsatsområder i tiden framover. Forskning knyttet til kystsonen er også en prioritert oppgave.

Internasjonalt forskningssamarbeid er et viktig virkemiddel for å nå de høye ambisjonene.

Tiltretteleggingen for nyskaping i marin sektor skal baseres på en forståelse av hele den marine verdikjeden med utgangspunkt i markedet. Det er et viktig mål å øke merverdien i Norge per enhet ilandbrakt råstoff. I tillegg til tradisjonell sjømat omfatter den marine verdikjeden også framtidig utnyttning og produksjon av marine ressurser som i dag er lite utnyttet, som genressurser, biprodukter

og marine bioingredienser. Innovasjon Norge er det viktigste operative instrumentet for tilrettelegging for marin innovasjon. Fylkeskommunene har også betydelig påvirkning på marin næringsutvikling. Fiskeri- og kystdepartementet har en aktiv dialog med fylkeskommunene om regionale og nasjonale strategier på området.

Konkurransedyktig og sikker sjøtransport

Norge skal ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god oljevernberedskap.

I takt med globaliseringen har næringslivets behov for effektiv transport økt betydelig. Norge har som mål å flytte transport fra veg til sjø, bl.a. av hensyn til miljøet. Dette er et sammenfallende mål med EU.

Et godt utbygd og effektivt transportnett er av vesentlig betydning for næringslivets konkurranseevne, verdiskaping og sysselsetting. Hovedtyngden av befolkning og næringsliv holder til nær kysten, og sjøtransport er viktig i det norske transportsystemet. Det vil derfor bli lagt til rette for at havnene utvikles til hensiktsmessige knutepunkt i transportkorridorene som binder sammen ulike deler av landet, og som kobler det innenlandske transportnettet til det internasjonale transportnettverket.

Ved utbygging av fiskerihavner skal prosjekter som har stor betydning for den nasjonale verdiskapingen i fiskerinæringen prioriteres. Videre er tiltak som bidrar til å ivareta fiskerihavnebehov i mindre lokalsamfunn viktig.

Transport til sjøs er en miljøvennlig og sikker transportform. Konsekvensene av en ulykke til sjøs kan likevel være alvorlige. Sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning er derfor viktige elementer i arbeidet med å tilrettelegge for sjøtransport som en moderne og effektiv transportform. Arbeidet med å forbedre miljøsikkerheten i norske farvann sikter først og fremst mot å hindre skipsulykker. Samtidig er det viktig å kunne begrense miljøskadene dersom ulykker inntreffer. I 2007 blir det reetablert et hoveddepot med oljevernutstyr på Fedje.

Økt virksomhet i nordområdene både på norsk og russisk side vil gi økt sjøtransport. Dette gir nye utfordringer innenfor sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Det er også en utfordring å tilrettelegge for økt sjøtransport, og det er viktig å styrke transportløsningene for å frakte varer mot relevante markeder og bidra til næringsutvikling i nordområdene.

Det er svært viktig å ha et godt samarbeid med våre naboland for å styrke arbeidet for sjøsikkerhet

og beredskap. Fiskeri- og kystdepartementet fortsetter det gode samarbeidet med russiske myndigheter og undertegnet i 2006 en intensjonsavtale om styrking av samarbeidet for å øke sjøsikkerhetsnivået på seilingsrutene i Norskehavet og Barentshavet. Fiskeri- og kystdepartementet har fremmet forslag for FNs sjøfartsorganisasjon IMO om seilingsleder utenfor territorialfarvannet fra Vardø til Røst. Forslaget ble akseptert av IMO i desember 2006 og implementert i norsk rett fra 1. juli 2007.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for å koordinere den sivile navigasjonspolitikken i Norge, og leder departementsgruppen for navigasjonsspørsmål. Det arbeides aktivt med å videreutvikle den sivile navigasjonspolitikken. Navigasjonshjelpemidler er sentrale virkemidler for å opprettholde et høyt nivå på sjøsikkerheten og forhindre ulykker til sjøs. Navigasjonshjelpemidler omfatter tradisjonelle fysiske installasjoner som fyr og merker så vel som satellittbaserte og bakkebaserte elektroniske navigasjonshjelpemidler. Utviklingen av elektroniske og satellittbaserte navigasjonssystemer skaper nye forutsetninger for sjøsikkerheten.

Sjøtransport er i sin natur internasjonal, og havner inngår som viktige knutepunkt i en samlet transportkjede. Rammebetingelsene for havner og sjøtransport settes derfor i stor grad utenfor Norges grenser. Fiskeri- og kystdepartementet deltar gjennom FNs sjøfartsorganisasjon IMO og ulike EU-organer med politikktutforming og strategier for sjøtransport, sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning.

Effektiv og faglig sterk forvaltning

Norge skal ha en velrenommert, effektiv og faglig sterk fiskeri- og kystforvaltning.

Fiskeri- og kystforvaltningen skal være effektiv og faglig sterk. Fiskeri- og kystdepartementet har et hovedansvar for å sikre fiskeri- og havbruksforvaltningens troverdighet og omdømme i Norge og utlandet, og dermed også bidra til fiskeri- og havbruksnæringens og marine produkters renommé.

For å oppnå målene for fiskeri-, havbruks- og kystforvaltningen er det viktig at forvaltningen har høy legitimitet og godt omdømme nasjonalt og internasjonalt, og at den kjennetegnes av troverdighet, åpenhet og faglig dyktighet. Dette innebærer at kommunikasjonen eksternt og internt er aktiv, troverdig og helhetlig, at forvaltningen er fleksibel, omstillingsdyktig og lærende og at arbeidet med fiskeri-, havbruks- og kystforvaltningen fremmer helhets- og verdikjedeperspektivet i marin sektor.

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Fiskeri- og kystdepartementets budsjettforslag for 2008 har en utgiftsramme på 3 437,346 mill. kroner og en inntektsramme på 1 130,158 mill. kroner under programområde 16. Dette innebærer en nominell økning i utgiftsrammen på 446 mill. kroner eller 15 pst. i forhold til saldert budsjett 2007. Inntektsrammen foreslås økt med 196,853 mill. kroner, dvs. 21,1 pst. i forhold tilsaldert budsjett 2007. Om lag 160 mill. kroner av rammeøkningen skyldes lik oppjustering av inntekts- og utgiftssiden knyttet til oppdragsvirksomheten til Havforskningsinstituttet og NIFES og de senere års aktivitetsøkning knyttet til lostjenesten og trafikksentra-ler.

I tillegg foreslås det en utgiftsramme på 40 mill. kroner knyttet til Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde under programområde 33, kap. 2540 post 70 tilskudd, som omfatter a-trygd for fiskere og fangstmenn.

De prioriterte områdene omtales i det følgende under de respektive programkategoriene.

2.1 Programkategori 16.10 Administrasjon

Bevilgningene under programkategori 16.10 går til å dekke Fiskeri- og kystdepartementets driftsutgifter, tilskudd til kystkultur og medlemskontingent til internasjonale organisasjoner.

Det foreslås at bevilgningen til kystkultur styrkes med om lag 3 mill. kroner, slik at det i løpet av våren 2008 kan startes et arbeid med å få etablert et etatsmuseum for Kystverket.

2.1.1 Hovedtall

Budsjettforslaget for 2008 innebærer en nominell økning under programkategori 16.10 på om lag 12,2 mill. kroner eller 11,3 pst. i forhold til saldert budsjett 2007.

2.2 Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon

Forskning og utvikling utgjør en vesentlig andel av Fiskeri- og kystdepartementets budsjett, og er et sentralt virkemiddel for marin sektor. Satsingen på marin forskning under programkategori 16.20

videreføres på et høyt nivå. Relevans og høy vitenskapelig kvalitet er viktige kriterier for forskningen innen sektoren.

NOFIMA AS etableres 1. januar 2008 som et næringsrettet forskningskonsern. Visjonen for NOFIMA er å øke konkurransekraften for den land- og havbaserte næringsmiddelindustrien og fiskeri- og havbruksnæringen, gjennom forskning i verdensklasse og verdiøkende tjenesteleveranser. For å oppnå dette må forskningen ta utgangspunkt i strategiske brukerbehov, og ny kunnskap og nye løsninger leveres til industrien slik at de lett kan taes i bruk. For å kunne realisere visjonen må konsernet operativt organiseres ut fra faglig styrke, og morselskapet må styre strategi og de langsiktige forskningsbevilgningene, herunder basisbevilgningen.

MAREANO-programmet (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområder) foreslås styrket med 9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Dette innebærer en samlet budsjettramme for MAREANO i 2008 på 32,6 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner til prosjektering av nytt isgående forskningsfartøy.

Marin bioteknologi tar utgangspunkt i å innhente og gjøre tilgjengelig potensialet av biologiske og genetiske ressurser i havet til å utvikle prosesser og produkter med betydelige anvendelsesmuligheter innen bl.a. fiskerier, havbruk, landbruk, næringsmiddelindustri, helse, kosmetikk, miljøtiltak og IKT. For å bidra til å utløse potensialet for næringsutvikling med basis i marine biologiske og genetiske ressurser, er det nødvendig med styrket forskningsinnsats og kompetanseheving. Arbeidet med marin bioprospektering og bioteknologi foreslås styrket med en bevilgning på 5 mill. kroner over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett.

På bakgrunn av bl.a. den mangeårige nedbeitingen av stortare langs norskekysten og effekter av et stadig økende aktivitetspress i kystsonen, er det behov for å styrke den helhetlige kunnskapen om kystsone og fjordøkologi. Fiskeri- og kystdepartementet vil derfor iverksette følgende tiltak:

- Havforskningsinstituttet skal utarbeide en helhetlig strategi for sin virksomhet knyttet til kystsonen.

- Innenfor departementets tilskudd til Norges forskningsråd settes det av midler til økt forskningsaktivitet knyttet til fjordøkologi i Porsangerfjorden og Hardangerfjorden, med en samlet ramme på 15 mill. kroner fordelt på fire år. Havforskningsinstituttet vil være en sentral institusjon i dette arbeidet.
- Forskning på problematikken rundt nedbeiting av tare prioriteres innenfor departementets tilskudd til Norges forskningsråd.
- Havforskningsinstituttet vil etablere overvåking av tareskogen i områdene nord for Trøndelag.

Dersom norske sjømatprodukter skal styrke og befeste sitt renommé som kvalitetsprodukter, må Norge kunne vise til et dokumentasjonsnivå med hensyn til fremmedstoffer i fisk og sjømat som er tilfredsstillende for alle relevante formål. NIFES sin innsats for å etablere sikre og nøytrale langtidsserier av data om fremmedstoffer i fisk og sjømat er derfor høyt prioritert. Det foreslås å styrke bevilgningen til NIFES med 3 mill. kroner for å videreføre arbeidet med å etablere referanseverdier (baseline) for fremmedstoffer i fisk. I tillegg styrkes Mattilsynets bevilgning over Landbruks- og matdepartementets budsjett til overvåking og kartlegging av fremmedstoff i fisk.

Marint verdiskapingsprogram videreføres med en bevilgning på 75 mill. kroner.

2.2.1 Hovedtall

Budsjettforslaget for 2008 innebærer en nominell økning under programkategori 16.20 på om lag 171,655 mill. kroner eller 14,9 pst. i forhold til saldert budsjett 2007.

2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Fiskeri- og kystdepartementets hovedprioritering under programkategori 16.30 er en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring og fornying og brukerorientering av forvaltningen.

Det foreslås å styrke Fiskeridirektoratets budsjett med 10 mill. kroner som en videre opptrapping av innsatsen mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske.

Gebyrene knyttet til merkeregisteret er gjennomgått for å tilpasse dem til nye retningslinjer for gebyr og avgifter for statlige myndighetshandlinger. Som en følge av gjennomgangen foreslås det å redusere satsene både for innmeldingsgebyret og årsavgiften for merkeregisteret.

Tilskuddet til næringstiltak i fiskeriene foreslås videreført på samme nivå som i saldert budsjett 2007.

Strukturfondet for kapasitetstilpasning av fiskeflåten foreslås videreført til 1. juli 2008, med en ramme på 22,5 mill. kroner. Av dette foreslås det at 11,25 mill. kroner finansieres av næringen gjennom strukturavgiften, noe som innebærer en strukturavgift i første halvår 2008 på 0,18 pst. av førstehandsverdien av landet fisk i samme periode. Etter 1. juli 2008 skal strukturfondet evalueres.

Tilskuddet til NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten foreslås økt med 25 mill. kroner, slik at samlet tilskuddsramme i 2008 er 100 mill. kroner.

2.3.1 Hovedtall

Budsjettforslaget for 2008 innebærer en nominell økning under programkategori 16.30 på om lag 53,73 mill. kroner eller 12,3 pst. i forhold til saldert budsjett 2007.

2.4 Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Fiskeri- og kystdepartementets hovedprioritering under programkategori 16.60 er å legge til rette for at Norge kan ha en konkurransedyktig infrastruktur for sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god oljevernberedskap. Arbeidet med regelverksforenkling, brukerorientering og fornying av forvaltningen har høy prioritet.

Kystverket har levert en statusrapport for oljevernmateriell i statlige depoter langs kysten, med en anbefalt utskiftingsplan fram til 2010. Som en oppfølging av denne rapporten fremmes det forslag om en økning på 25 mill. kroner til fornyelse av utstyr på de statlige depotene.

Det foreslås å øke bevilgningen til fiskerihavner og farleder med 105 mill. kroner til totalt 295,1 mill. kroner. Dette innebærer at Regjeringen legger til rette for en oppfølging av planrammen for fiskerihavner og farleder i Nasjonal transportplan 2006-2015.

2.4.1 Hovedtall

Budsjettforslaget for 2008 innebærer en nominell økning under programkategori 16.60 på om lag 208,5 mill. kroner eller 16,2 pst. i forhold til saldert budsjett 2007.

3 Oversiktstabeller

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
	Administrasjon				
1000	Fiskeri- og kystdepartementet	96 522	99 700	110 731	11,1
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	7 564	8 060	9 215	14,3
	Sum kategori 16.10	104 086	107 760	119 946	11,3
	Forskning og innovasjon				
1020	Havforskningsinstituttet	518 994	395 140	527 450	33,5
1021	Drift av forskningsfartøyene	165 887	205 470	170 750	-16,9
1022	NIFES	140 521	82 255	135 100	64,2
1023	Fiskeri-, havbruks- og transporttrettet FoU	373 417	394 450	415 690	5,4
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	11 555	75 020	75 000	0,0
	Sum kategori 16.20	1 210 374	1 152 335	1 323 990	14,9
	Fiskeri- og havbruksforvaltning				
1030	Fiskeridirektoratet	286 105	293 950	310 980	5,8
1050	Diverse fiskeriformål	118 222	141 290	177 990	26,0
	Sum kategori 16.30	404 327	435 240	488 970	12,3
	Kystforvaltning				
1062	Kystverket	1 322 008	1 257 720	1 464 990	16,5
1070	Samfunnet Jan Mayen	27 966	28 200	29 450	4,4
	Sum kategori 16.60	1 349 974	1 285 920	1 494 440	16,2
	Sum programområde 16	3 068 761	2 981 255	3 427 346	15,0
	Arbeidsliv - Folketrygden				
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	31 500	40 000	40 000	0,0
	Sum kategori 33.40	31 500	40 000	40 000	0,0
	Sum programområde 33	31 500	40 000	40 000	0,0

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-20	Driftsutgifter	1 771 462	1 709 625	1 841 371	7,7
21-23	Andre driftsutgifter	427 135	277 140	414 630	49,6
30-49	Nybygg, anlegg	277 693	302 470	393 700	30,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	285 300	303 500	318 090	4,8
60-69	Overføringer til kommuner	24 823	30 100	30 100	0,0
70-89	Overføringer til private	313 848	398 420	469 455	17,8

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
	Administrasjon				
4000	Fiskeri- og kystdepartementet	543	10	6 010	60 000,0
	Sum kategori 16.10	543	10	6 010	60 000,0
	Forskning og innovasjon				
4020	Havforskningsinstituttet	268 184	144 540	260 750	80,4
4021	Drift av forskningsfartøyene	58 311	88 370	52 150	-41,0
4022	NIFES	42 739	37 030	85 730	131,5
	Sum kategori 16.20	369 234	269 940	398 630	47,7
	Fiskeri- og havbruksforvaltning				
4030	Fiskeridirektoratet	83 684	42 840	24 930	-41,8
4050	Diverse fiskeriformål	11 432	5 000	11 250	125,0
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet		41 925	53 280	27,1
	Sum kategori 16.30	95 116	89 765	89 460	-0,3
	Kystforvaltning				
4062	Kystverket	629 742	569 985	631 798	10,8
4070	Samfunnet Jan Mayen	3 406	3 605	4 260	18,2
	Sum kategori 16.60	633 148	573 590	636 058	10,9
	Sum programområde 16	1 098 041	933 305	1 130 158	21,1
	Sum inntekter	1 098 041	933 305	1 130 158	21,1

Kan overføres

Under Fiskeri- og kystdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2007	Forslag 2008
1000	70	Tilskudd diverse formål	342	500
1000	71	Tilskudd til kystkultur	45	5 150
1001	70	Tilskudd	0	9 215
1023	50	Tilskudd Norges forskningsråd	0	281 700
1023	71	Tilskudd til utviklingstiltak	20 285	22 500
1023	72	Tilskudd NOFIMA	0	60 600
1023	74	Tilskudd marin bioteknologi mv.	0	14 500
1050	71	Sosiale tiltak	0	2 000
1050	74	Erstatninger	4 280	2 140
1050	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	18 221	50 000
1050	76	Tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning	16 815	22 500
1050	77	Tilskudd til NO _x -reduserende tiltak i fiskeflåten	0	100 000
1050	79	Informasjon ressursforvaltning	381	1 350
1062	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	37 236	30 100
1062	72	Tilskudd til omstilling Secora AS	3 748	24 000
2415	75	Marint verdiskapingsprogram	41 832	75 000

3.1 Aksjekapital og fond

Tabell 3.1 Oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser pr. 14. september 2007

Virksomhet	Selskapets samlede aksjekapital	Fiskeri- og kystdeparte- mentets aksjepost (pari kurs)
Protevs AS	1 000 000	660 000
Eksportutvalget for fisk AS	50 000 000	50 000 000
Secora AS	55 000 000	55 000 000
Polarmiljøsentret AS	122 000	7 000
NOFIMA AS ¹	13 360 000	11 360 000

¹ NOFIMA AS vil ved endelig etablering 1. januar 2008 få en aksjekapital på om lag 20 mill. kroner, hvorav staten ved Fiskeri- og kystdepartementet vil eie 11,36 mill. kroner (56,8 pst.).

Fiskeri- og kystdepartementet forvaltet tidligere en andel av statens aksjer i NORUT Gruppen AS. Ved kongelig resolusjon av 29. juni 2007 ble ansvaret for forvaltningen av disse aksjene overført til Kunnskapsdepartementet.

Som et ledd i den endelige etableringen av NOFIMA AS er statens aksjer i Fiskeriforskning AS og Akvaforsk AS fra 27. august 2007 overført til

NOFIMA AS som tingsinnskudd. NOFIMA AS hadde pr. 14. september 2007 en aksjekapital på 13,36 mill. kroner, hvorav staten ved Fiskeri- og kystdepartementet eier 11,36 mill. kroner og Akvainvest Møre og Romsdal AS, en sammenslutning av Sunndal kommune, Averøy kommune og Møre og Romsdal Fylkeskommune, eier 2 mill. kroner. Høsten 2007 vil også Stiftelsen for landbru-

kets næringsmiddelforskning gå inn som aksjonær. Ved den endelige etableringen 1. januar 2008 anslås det at aksjekapitalen i NOFIMA vil bli om lag 20 mill. kroner. Det vil da bli en eierfordeling hvor staten eier 56,8 pst., Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning eier 33,2 pst. og Akvaintest Møre og Romsdal eier 10 pst. Det vises til egen omtale av prosessen knyttet til etablering av NOFIMA AS under kapittel 5.2.

Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og Universitetet i Bergen står som eiere av Protevs AS. Selskapet tilbyr forskningstjenester til næringslivet, både nasjonalt og internasjonalt. Aksjekapitalen er 1 mill. kroner, hvorav Havforskningsinstituttet og NIFES forvalter 33 pst. hver på vegne av Fiskeri- og kystdepartementet. Som følge av den endelige etableringen av NOFIMA AS vurderes det om selskapet skal avvikles og at NOFIMA AS i fremtiden skal ha ansvaret for de oppgavene som Protevs AS til nå har ivaretatt.

Eksportutvalget for fisk (EFF) er fiskeri- og havbruksnærings felles markedsorganisasjon, og har som mål å øke verdiskapingen innenfor næringen ved økt etterspørsel og kunnskap om norsk sjømat i Norge og resten av verden. Aksjekapitalen er 50 mill. kroner, og selskapet eies 100 pst. av staten ved Fiskeri- og kystdepartementet. Driften av selskapet finansieres fullt ut av fiskeri- og havbruksnæringen gjennom markedsavgiften.

Hovedoppgaven til Secora AS er utbygging og utbedring av fiskerihavner, farleder og større navigasjonsinstallasjoner. Aksjekapitalen er 55 mill. kroner, og selskapet eies 100 pst. av staten ved Fiskeri- og kystdepartementet.

Polarmiljøsenderet AS er et driftsselskap for Polarmiljøsenderet i Tromsø som skal ivareta fellesfunksjoner og -aktiviteter. Selskapet ble etablert i 1994. Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser er knyttet til Kystverkets beredskapsavdeling, og ble overført fra Miljøverndepartementet som en del av overføringen av statens beredskap mot akutt forurensning.

4 Status – fiskeri- og havbruksnæringen og kystforvaltningen

Forskning og innovasjon

Forskningsfinansiering

Statistikken over utgifter til forskning og utviklingsarbeid viser at det i 2005 ble brukt nærmere 1,8 mrd. kroner innenfor marin forskning og utvikling. Dette er seks prosent av den totale norske

FoU-innsatsen på ca. 30 mrd. kroner dette året. Den siste kartleggingen av ressursinnsatsen innen marin FoU viser fortsatt en vekst i offentlig finansiering, mens det er realnedgang i næringslivets innsats. Tabellen under viser marine FoU-utgifter i 2005, fordelt på hovedfinansieringskilde.

Tabell 4.1 Totale FoU-utgifter og totale utgifter til marin FoU etter sektor og hovedfinansieringskilde i 2005. Mill. kroner og andel i pst.

Finansiering	Universitets- og høgskole- sektoren	Institutt- sektoren	Næringslivet	Totalt	Andel
Offentlig finansiert	392,2	856,6	14,8	1 263,6	71 pst.
Privat finansiert	38,6	247,3	218,8	504,7	29 pst.
<i>Sum marin FoU</i>	<i>430,8</i>	<i>1 103,9</i>	<i>233,6</i>	<i>1 768,3</i>	<i>100 pst.</i>

Kilde: NIFU STEP/SSB

Marin innovasjon og regional næringsutvikling

Konkurransesevnen i marin sektor henger nøye sammen med næringens evne til innovasjon. Med innovasjon menes evnen til å utvikle og ta i bruk nye prosesser og produkter, utvikle mer konkurransedyktige forretningsformer m.m. Behovet for kontinuerlig innovasjon og omstilling er stort i marin sektor. Sjømatindustrien konkurrerer på et globalt marked. Det er mange alternative produkter i alle priskategorier, og næringens internasjonale konkurranseevne er avhengig av evnen til innovasjon. Dette gjelder både mht. kostnadseffektiv produksjon og produkt- og markedsinnovasjon.

Statistisk Sentralbyrå gjennomfører jevnlig undersøkelser av innovasjonsevnen i norsk næringsliv. Den forrige undersøkelsen ble gjennomført for perioden 2002-2004. Undersøkelsene omfatter hele industrien, herunder fiskeindustrien, deler av de tjenesteytende næringene, fiskeoppdrett samt oljeutvinning. Utvalget av fiskeindustri-bedrifter og oppdrettsbedrifter er begrenset, men gir likevel grunnlag for noen generaliseringer:

Havbruksnæringen er preget av relativt mange prosessinnovasjoner og ligger godt over snittet for norske bedrifter. Når det gjelder produktinnovasjoner ligger havbruksnæringen under snittet for næringslivet. I foredlingsindustrien er innovasjonsaktiviteten på begge områdene lavere enn ellers i næringslivet. Begge næringer er relativt intensive når det gjelder organisatorisk innovasjon.

Havbruksnæringen driver i liten grad med markedsinnovasjoner, mens foredlingsindustrien omtrent er på gjennomsnittet. Av de bedrifter som involverer seg i markedsinnovasjon konsentrerer de fleste seg om salg mot nye kundegrupper og markeder.

Økonomiske faktorer er det som oftest begrenser havbruksnæringens og foredlingsindustriens innovasjonsaktivitet. Mangel på markedsinformasjon og usikkerhet rundt etterspørsel oppleves av foredlingsindustrien også som viktige begrensende faktorer.

Et nytt fartøy representerer vanligvis betydelige nyvinninger i form av skrogform, motor, instrumentering, utstyr og redskap. For fiskeflåten

kan derfor fornying av flåten eller større ombygginger være en pekepinn på innovasjonsaktiviteten i flåten. Mange av innovasjonene i flåten er internasjonale og leverandørdrevet.

Fornyingsstakten i fiskeflåten, definert som forholdet mellom antall fartøy og antall nybygde fartøy levert i året, har variert de siste ti årene både for flåten sett under ett og mellom fartøy i ulike størrelsesgrupper. Fornyingsstakten har vært høyest for fartøy større enn 28 meter de siste 5-7 årene. Dette er særlig knyttet til fornying av ringnotflåten og nybygg av større fartøy som kombinerer tråling etter bunnfisk og reketråling. Fornyingsstakten har vært bedre for kystfartøy i størrelsen 10-14,99 meter og 21-27,99 meter enn for øvrig kystflåte.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Ressurser og miljø

Klimautviklingen fører til økte temperaturer i alle våre havområder. Temperaturutviklingen som er et resultat av innstrømming av Atlanterhavsvann fra Norskehavet har imidlertid varierende effekt på livet i havet i de ulike områdene. I Barentshavet og i Norskehavet synes klimautviklingen så langt å ha resultert i økt produksjonen av plankton og fisk. I Nordsjøen har klimautviklingen hatt en negativ effekt på produksjonen, noe som har ført til sviktende rekruttering for flere fiskearter.

Tilstanden i økosystem Barentshavet

De fleste fiskebestandene i Barentshavet er i god forfatning, selv om loddebestanden fremdeles ligger på et lavt nivå. Det ulovlige fisket har imidlertid satt torskbestanden under høy belastning. Uvanlig høye temperaturer lokker sørlige arter som kolmule og havnål til området.

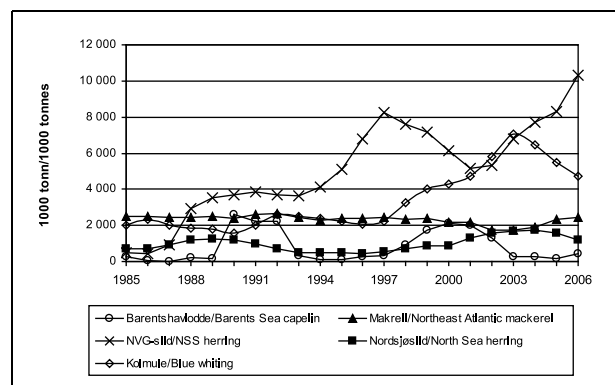
Tilstanden i økosystem Norskehavet

2006 fremsto som et svært varmt år i nesten hele Norskehavet, og utviklingen ser ut til å fortsette i 2007. De store pelagiske fiskebestandene som sild, makrell og kolmule, som delvis bruker Norskehavet som beiteområde, er alle i god forfatning. Det er til sammen mer enn 10 millioner tonn med pelagisk fisk som vandrer gjennom og beiter i dette området.

Tilstanden i økosystem Nordsjøen og Skagerrak

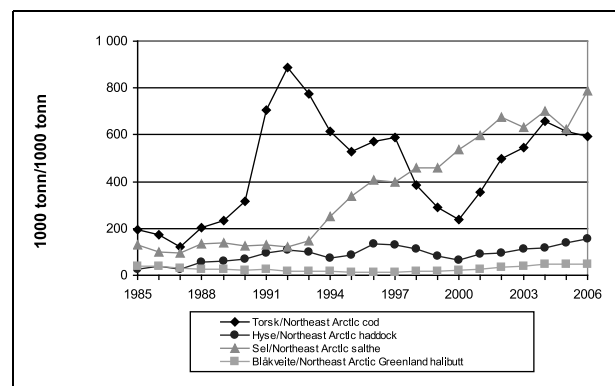
De siste fire-fem årene har det vært dårlig rekruttering til bestandene av tobis, øyepål, torsk og sild i Nordsjøen. Dette skyldes i hovedsak endringer i fysiske og biologiske betingelser, mens torske- og tobisbestanden også har lidd under overfiske. Dumping av fisk, som er påbudt etter EU-regelverk, og illegale landinger gjør det dessuten vanskelig å beregne størrelsen på enkelte bestander. Sei- og hysebbestandene er i god forfatning.

Ressurssituasjonen

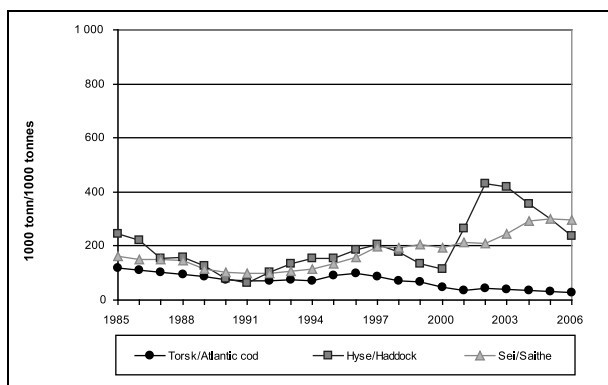
Figur 4.1 Gytebestand for pelagiske bestander 1985-2006.

Kilde: Havforskningsinstituttet/ICES

Figur 4.2 Gytebestand for bunnfisk nord for 62 grader 1985-2006.

Kilde: Havforskningsinstituttet/ICES

Figur 4.3 Gytebestand for bunnfisk. Torsk, hyse og sei i Nordsjøen og Skagerrak 1985–2006

Kilde: Havforskningsinstituttet/ICES

Bestandssituasjonen er positiv for flere av de viktigste fiskebestandene, herunder torsk, hyse, sei og sild. Et langsiktig forvaltningsregime ligger til grunn for flere av disse bestandene som nå er i god forfatning. Det internasjonale råd for havforskning (ICES) betegner fortsatt situasjonen for norsk kysttorsk som meget dårlig. Høstingsnivået for enkelte bestander ligger videre for høyt i henhold til ICES' terminologi. ICES vurderer bestanden av norsk-arktisk torsk til å ha god reproduksjonsevne, men den intensive høstingen kan på lang sikt sette bestanden i fare, og uttaket er mer enn det forvaltningsregelen legger opp til. Rådgivningen er mer usikker enn ønskelig, fordi det ikke er data fra hele Barentshavet. Et omfattende ulovlig fiske særlig på denne torskebestanden gjør at bestanden høstes ut over avtalt totalkvote (TAC). Fiskeriet har dermed ikke holdt seg innenfor den avtalte fangstregelen. Innsatsen mot ulovlig, uregulert og uregistrert fiske viser nå imidlertid resultater, med en reduksjon i overfisket i 2006 og 2007.

Den norsk-arktiske hysebestanden er i god forfatning, har god reproduksjonsevne og høstes bærekraftig. Bestandssituasjonen for sei nord for 62°N er god. Bestanden har god reproduksjonsevne og høstes bærekraftig.

Bestandene av norsk kysttorsk har avtatt kontinuerlig fra 1994. ICES klassifiserer bestanden til å ha redusert reproduksjonsevne, og at den ikke høstes bærekraftig. Beregningene av bestandene er usikre på grunn av at noe av denne torsken blir fisket av fritidsfiskere og turister. Det mangler derfor gode fangsttall fra dette fisket. På bakgrunn av bestandssituasjonen ble det i 2004 iverksatt tiltak for å gjenoppbygge bestandene av norsk kysttorsk. Tiltakene ble videreført i 2005 og ytterligere utvidet i 2006 og 2007. Det er viktig for økosystemene

langs kysten å opprettholde torskebestander som gyter lokalt. Disse bestandene er grunnlaget for en stor del av kystfisket og fritidsfisket.

I de siste årene har bestandssituasjonen for norsk vårgytende sild (NVG-sild) vært svært god. Bestanden har god reproduksjonsevne og høstes bærekraftig.

Loddebestanden i Barentshavet er klassifisert til å ha risiko for redusert reproduksjonsevne. Det ble derfor ikke åpnet for loddefiske i Barentshavet verken i 2005 eller 2006. I 2007 ble det gjennomført et begrenset forskningsfiske som bekrefter at bestanden er i vekst.

Blåkveite har hatt en positiv bestandsutvikling de siste årene, men bestandsvurderingen er fortsatt usikker grunnet problemer med aldersbestemmelse. For å sikre fortsatt vekst i bestanden anbefaler ICES at fangstene ikke overstiger 13 000 tonn til det foreligger bedre informasjon, og en klar bekreftelse på økt bestandsstørrelse.

Situasjonen for torskebestanden i Nordsjøen er fremdeles alvorlig, mens sei- og hysebestandene er i god forfatning med gytebestander godt over førevar-nivå.

Sildebestanden i Nordsjøen er nå vurdert til å ha risiko for redusert reproduksjonsevne. Den uvanlige situasjonen med fem etterfølgende dårlige årsklasser gjør det spesielt viktig å forvalte gytebestanden slik at den sikres i de neste årene. Gytebestanden av makrell i Norskehavet er i god forfatning, og en beskatningsgrad i tråd med forvaltningsplanen har ført til at bestandene høstes på et forsvarlig nivå.

ICES vurderer bestanden av kolmule til å ha god reproduksjonsevne, men at den ikke høstes bærekraftig.

Bestandene av vanlig uer og snabeluer har vært på et lavt nivå i mange år, og bestandene ser nå ut til å være nær et historisk lavmål. Ueren lever lenge og reproduserer seg sent, derfor ventes det at denne situasjonen vil vare i mange år. ICES tilrår stopp i all direkte fiske etter vanlig uer, utvidelse av fredningen, skjerpede bifangstreguleringer for trål og et sterkt yngelvern for å sikre rekruttering og at bestanden blir bygd opp igjen. ICES tilrår et forbud mot direkte trålfiske etter snabeluer i Norskehavet og Barentshavet. Grensene for lovlig bifangst bør være så lave som mulig til det kan bekreftes en klare økning i gytebestand og antall yngel.

Vågehvalbestanden er fortsatt i meget god forfatning. Bestanden av grønlandssel i Østisen og Vesterisen er i vekst, og bestandene har nådd et høyt nivå. Situasjonen for klappmyss er usikker.

For mer informasjon, se Havforskningsinstituttets nettsider www.imr.no.

Boks 4.1 Norsk rødliste 2006

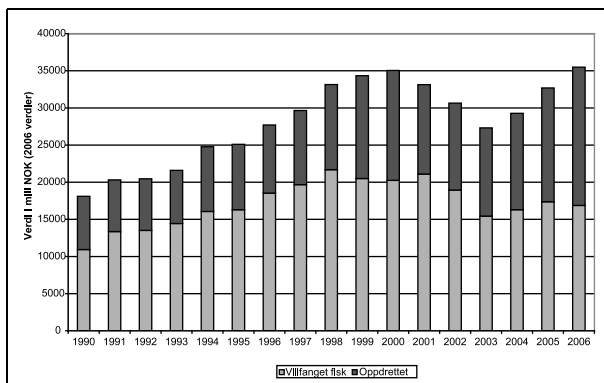
Norsk rødliste 2006 ble lansert av Artsdata-banken 6. desember 2006. I motsetning til tidligere år inkluderer rødlisten 2006 marine arter. Forenklet kan man si at arter som har kraftig tilbakegang i antall, som har små bestander eller som finnes kun innenfor små områder, regnes som truet og blir rødlistet.

Arbeidet med rødlisten krever oppdatert kunnskap og metodikk tilpasset de økosystemene som rødlisten inkluderer. Mangel på kunnskap og unøyaktig metodikk kan bidra til økt usikkerhet i arbeidet med å vurdere arter. Dette vil igjen kunne føre til kostnader i form av ineffektiv og feil bruk av både arealer og økonomiske virkemidler.

Fiskeriforvaltningen vil bidra til å forbedre rødlisten fram mot 2010 og ta med seg informasjonen fra Norsk rødliste 2006 i forvaltningen av marine ressurser.

Marin næringsutvikling

Eksport og import av sjømat

Figur 4.4 Norsk eksport av sjømat 1990-2006 (2006-verdi). Tallene for 2006 er foreløpige

Kilde: Eksportutvalget for fisk

I 2006 var Norge verdens nest største eksportør av sjømat, og eksporterte til om lag 140 land til en verdi av 35,6 mrd. kroner. Dette er ny rekord for eksporten av norsk sjømat målt i nominell verdi. Som et bilde på omfanget av eksporten leverte Norge 27 millioner sjømatmåltider daglig i 2006. I realverdi var imidlertid eksporten høyere i 1999 og 2000. Fra 2005 økte eksporten med 3,8 mrd. kroner eller 10,9 pst. Eksportvolumet gikk svakt ned,

fra omtrent 2 mill. tonn i 2005 til omtrent 1,9 mill. tonn i 2006. Økte priser på de fleste arter har bidratt til økningen i eksportverdien. Pelagisk sektor hadde imidlertid nedgang, noe som i hovedsak skyldes en nedgang i de viktigste eksportmarkedene Russland, Japan, Ukraina og Polen. Utsiktene for fortsatt vekst for norsk sjømat i 2007 er gode, men prisutviklingen så langt har vært mer moderat enn i rekordåret 2006, spesielt for laks.

Oppdrettet fisk utgjør en stadig større andel av verdien av sjømateksporten. I 2006 var oppdrettsandelen på 52 pst. og for første gang overstiger andelen eksportert oppdrettsfisk verdien for villfanget fisk.

EU er fremdeles Norges største sjømatmarked, og utgjorde 62 pst. av eksportverdien i 2006. Dette representerer en økning på hele 3,7 mrd. kroner og laks stod for over halvparten av denne økningen. Frankrike rykket opp som det største enkeltmarkedet i 2006 foran Danmark, Russland og Storbritannia. Eksporten til Russland gikk ned på grunn av importrestriksjonen russiske veterinærmyndigheter innførte for norsk oppdrettsfisk fra 1. januar 2006. I 2007 har imidlertid Norges eksport av fisk og fiskeprodukter til Russland tatt seg opp igjen. Ved utgangen av august 2007 var Norges eksport av fisk og fiskeprodukter ca. 200 mill. kroner høyere enn på samme tidspunkt i 2006. Russiske myndigheters framgangsmåte fører til konkurransevridning både nasjonalt og internasjonalt. Arbeidet for å opprettholde eksporten og oppnå framgang i denne saken har høy prioritet.

Det har vært en positiv utvikling i eksporten til markeder utenfor Europa, og spesielt i Asia. Kina er blitt et svært viktig marked for norsk sjømat. Det er også økning i eksporten til markeder som Hong Kong og Sør-Korea. Økt eksport av sjømat til Sør-Korea skyldes i hovedsak inngåelsen av frihandelsavtalen mellom Sør-Korea og EFTA i 2006.

Hel fersk laks utgjør fremdeles det klart største eksportproduktet, med en andel av eksporten på 35,6 pst. målt i verdi. Andre viktige eksportprodukter er klippfisk av torsk, fersk filet av laks, fryst makrell, fryst hel laks, NVG-sild og fryst laksefilet.

Import av sjømat til Norge økte fra ca. 4,7 mrd. kroner i 2005 til ca. 5,5 mrd. kroner i 2006. Volummessig holdt importen seg relativt stabil i forhold til 2005. I verdi er Danmark, Russland, Island og Tyskland de største landene når det gjelder eksport til Norge. Økningen i verdi skyldes i hovedsak økt import av innsatsvarer til fiskefôr (fiskemel, pellets, fett og oljer). Innsatsvarer til fiskefôr, torsk og makrell utgjør totalt sett de største importproduktene, og mye av dette reeksporteres.

Fiskeindustri

Det har de siste årene vært en betydelig reduksjon av antall fiskeindustribedrifter, blant annet som

følge av svak lønnsomhet. Spesielt har det vært en stor reduksjon av filetbedrifter. Innen hvitfisksektoren er det nå elleve større filetbedrifter igjen i Norge, og disse inngår i seks selskaper.

Tabell 4.2 Antall bedrifter i fiskeindustrien¹

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Konsumindustri	547	555	530	533	510	499	486	463	455	428	426	417
Mel og olje	24	25	26	24	23	21	21	21	21	21	20	20
Tran og raffinerte oljer	10	11	12	12	10	11	9	10	10	12	12	
Slakting/foredling av oppdrettsfisk	122	122	121	119	119	115	108	97	94	87	75	70
Totalt	703	713	689	688	662	646	624	591	580	546	533	519

¹ Et selskap kan bestå av flere bedrifter. Enheten bedrift er knyttet til én fysisk lokalitet. Konsumindustri omfatter også bedrifter som ikke kjøper fisk fra flåten over egen kai som fiskematfabrikker, røykerier etc. Slakting /foredling av oppdrettsfisk omfatter også oppdrettsbedrifter med eget slakteri.

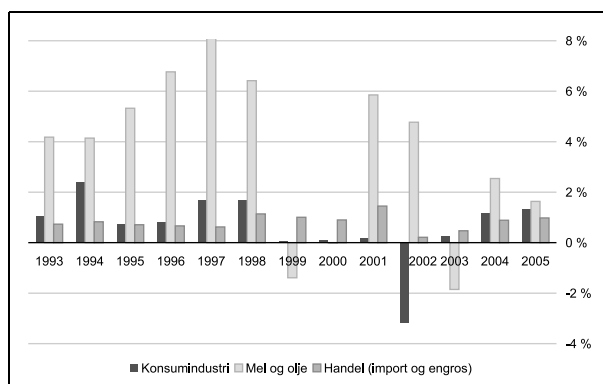
Kilde: Fiskeriforskning

Tabell 4.3 Geografisk fordeling av bedrifter i fiskeindustrien

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skagerrak	58	59	55	54	52	47	45	44	42	38	38	39
Vestlandet	284	289	273	272	261	259	253	239	232	219	212	203
Trøndelag	54	57	56	59	57	55	52	42	43	39	40	38
Nord-Norge	307	308	305	303	292	285	274	266	263	250	243	239
Totalt	703	713	689	688	662	646	624	591	580	546	533	519

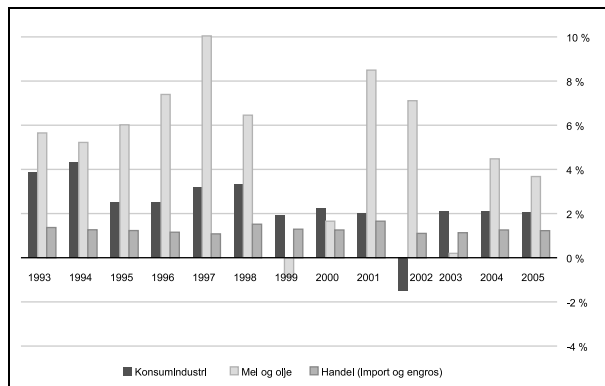
Kilde: Fiskeriforskning

Driftsundersøkelsen i fiskeindustrien viser små endringer i norsk fiskeindustri lønnsomhet fra året før. For mange bedrifter ble også 2005 et vanskelig år. Lønnsomheten i fiskeindustrien er likevel bedre i 2004 og 2005 sammenlignet med de svært svake årene i perioden 1999 til 2003.

Figur 4.5 Ordinært resultat før skatt (% av driftsinntekter). Veid gjennomsnitt.

Kilde: Fiskeriforskning

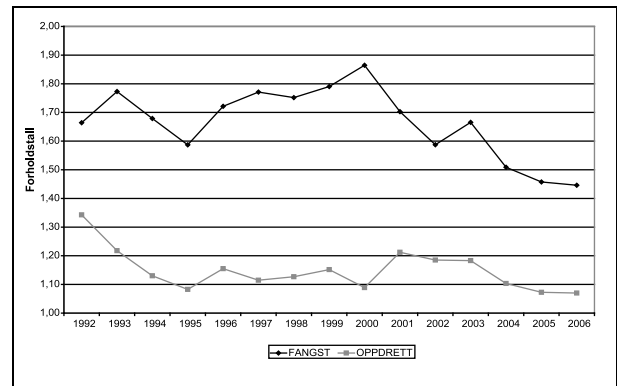
Figur 4.6 Driftsmargin (Driftsresultat i % av driftsinntekter). Veid gjennomsnitt.

Kilde: Fiskeriforskning

Undersøkelsen viser også at filetindustrien i perioden 1985-2005 bare har hatt positivt resultat i tre av årene. Imidlertid gikk filetindustrien med et samlet overskudd både i 2005 og 2006. Årsaken til den økte lønnsomheten skyldes bedre tilpassing av produksjonskapasiteten til ressursgrunnlaget og ikke minst at bedrifter til en viss grad har lagt om produksjon fra frosne til ferske produkter.

Utviklingen har medført at antall sysselsatte i hvitfiskindustrien anslås å være redusert med cirka 3 000 (46 pst.) i perioden 1995-2005. Både i absolutte tall og prosentvis har nedgangen vært størst i Finnmark, der antall sysselsatte er redusert med om lag 60 pst. Reduksjon i antall filetbedrifter medfører at foredlingsgrad av hvitfisk, spesielt hyse, går ned, og at eksporten av ubearbeidet fisk øker. Økt produksjon av fersk filet er en av de få strategiske muligheter filetindustrien på sikt har for å øke inntjeningen. Imidlertid begrenses industriens mulighet til økt satsing på produksjon av fersk filet av tilgjengeligheten av råstoff gjennom hele året, ikke bare i toppsesongene i vinterhalvåret. En annen utfordring er at store deler av råstoffet som landes ikke egner seg for fersk filet.

For å møte denne utviklingen, og for å ta sikte på en bedre utnyttelse av de naturgitte fortrinn Norge har som leverandør av ferskfisk, har regjeringen vedtatt en ferskfiskstrategi.

Figur 4.7 Forholdet mellom eksportverdi og første-håndsverdi for fangst og oppdrett 1992-2006. Tallene for 2006 er foreløpige

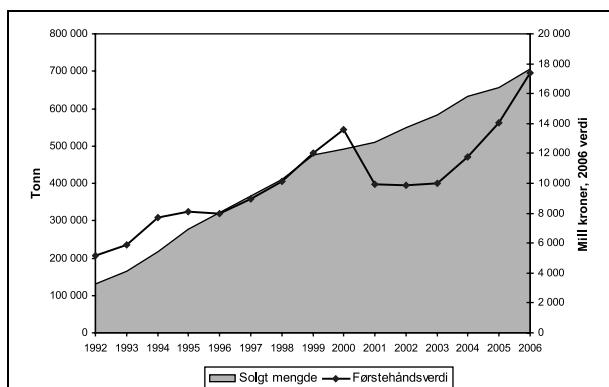
Kilde: Fiskeridirektoratet og Eksportutvalget for fisk.

Forholdstallet mellom eksportverdi og første-håndsverdi tar ikke hensyn til innenlandsmarkedet eller import for reeksport. Det vil også være en svakhet at all fisk ikke blir eksportert samme år førstehåndsomsetningen skjer. Men siden mer enn 90 pst. av kvantumet eksporteres, kan forholdstallet likevel tas som en grov indikator på utviklingen i verdiskaping og foredling i andrehånd for villfisk og oppdrett. En økning i forholdstallet innebærer økt verdiskaping innenlands.

For villfisk varierte forholdstallet mellom 1,6 og 1,9 fram til 2000, deretter har trenden vært nedadgående. For oppdrettsfisk er bearbeidingsgraden vesentlig lavere. Tidlig i perioden var det en nedgang, men fra midten av nittitallet har forholdstallet vært tilnærmet stabilt rundt 1,1-1,2. En viktig årsak til den lave bearbeidingsgraden for oppdrettsfisk er problemene knyttet til markedsadgang for bearbeidede fiskeprodukter.

Havbruk

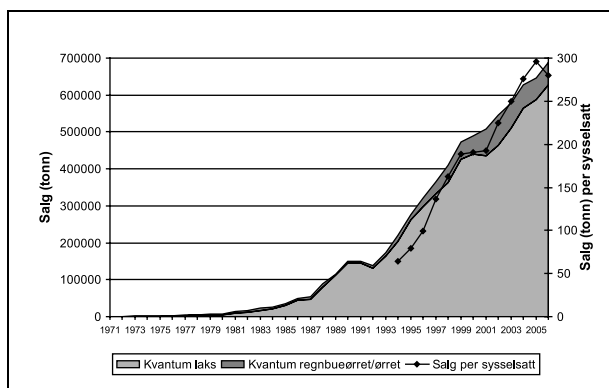
Norske havbruksproduksjon har hatt en uavbrutt vekst i over 20 år. Priser og lønnsomhet har imidlertid svingt betraktelig i den samme perioden.

Figur 4.8 Oppdrett av laks, ørret og andre marine fiskearter. Solgt mengde og førstehåndverdi (2006-verdi)

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Fiskeridirektoratet.

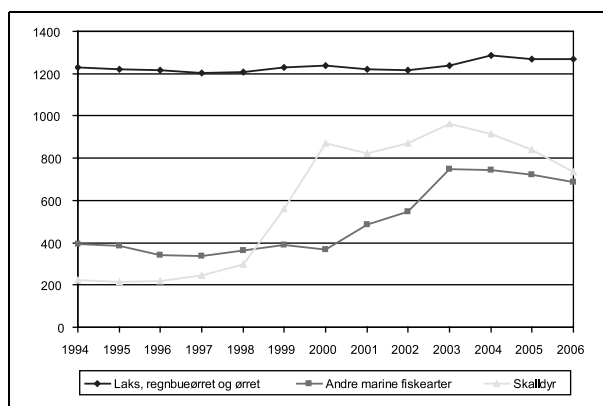
I 2006 ble det produsert om lag 626 000 tonn laks og 63 000 tonn ørret. Totalt tilsvarer dette 7 pst. økning av både laks og ørret i forhold til 2005. Prisene har økt mye gjennom 2005 og inn i 2006, noe som har ført til svært god lønnsomhet for næringene. Mangfoldet innen havbruk er økende. I 2006 ble det dyrket 3 700 tonn skjell, det ble produsert 10 400 tonn torsk (herav 703 tonn fra fangst-basert havbruk) og 1 200 tonn kveite.

Figur 4.9 Salg av laks og ørret totalt og salg per sysselsatt. Tallene for 2006 er foreløpige.

Kilde: Fiskeridirektoratet.

I figur 4.8 sammenstilles opplysninger om utvikling i solgt mengde laks, regnbueørret og ørret med salg per sysselsatt. Utvikling i solgt mengde per sysselsatt har vært stor. I 1994 var gjennomsnittlig solgt mengde per sysselsatt 65 tonn, mens tilsvarende tall for 2006 er 281 tonn. Solgt mengde per sysselsatt er noe redusert fra 2005 til 2006.

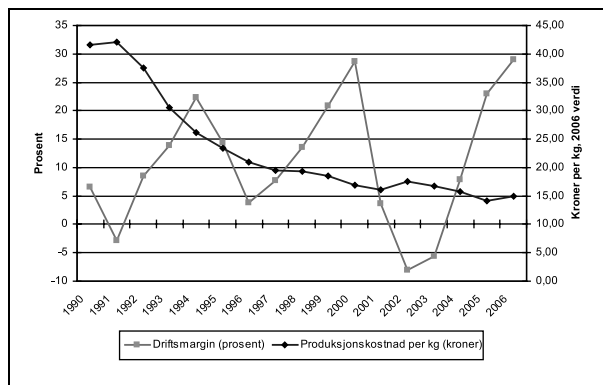

Figur 4.10 Utvikling i antall konsesjoner 1994-2006

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Figur 4.9 viser utviklingen i antall tildelte tillatelser for perioden 1994 til 2006.

I 2006 var 1 135 av tillatelsene for laks, regnbueørret og ørret aktive, dvs. 89 pst. Av dette er 865 tillatelser for kommersielt havbruk i sjø. Av tillatelser for andre marine fiskearter var 280 aktive (41 pst.). De aktive tillatelsene for andre marine fiskearter fordeler seg med 213 for torsk og 67 for røye, kveite, piggvar, etc. 362 tillatelser for skalldyr var aktive i 2006. Dette utgjør 49 pst. av tildelte tillatelser.

Figur 4.11 Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kilo. Laks og regnbueørret 1990-2006.

Driftsmargin = (Driftsresultat/Sum driftsinntekter) * 100

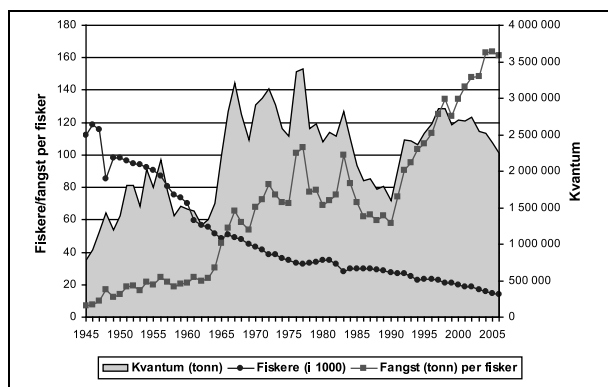
Kilde: Fiskeridirektoratet.

Utviklingen i gjennomsnittlig driftsmargin er svært markedsavhengig og viser store variasjoner fra år til år. For 2002 og 2003 var driftsmarginen negativ. I 2004 var driftsmarginen igjen positiv, og i 2005 var gjennomsnittlig driftsmargin 23 pst. 2006 var et økonomisk toppår med en gjennomsnittlig driftsmargin på 29 pst. Dette er på samme nivå

som i 2000 hvor gjennomsnittlig driftsmargin var 28,7 pst. Utsiktene for 2007 ser også bra ut, men om driftsmarginen vil være like god som i 2006 vil avhenge av prisutviklingen for laks. Hittil i 2007 er prisene noe lavere enn på samme tidspunkt i 2006, men høyere enn i 2005 som også var et godt økonomisk år for oppdretterne.

Gjennomsnittlig produksjonskostnad per kg har gått kraftig ned siden 1990. Siden 2000 har det imidlertid vært en utflating. I motsetning til i perioden 2004 til 2005 hvor gjennomsnittlig produksjonskostnad viste en ganske stor nedgang, viser resultatene for 2006 er økning i gjennomsnittlige produksjonskostnader. Det er spesielt kostnader til fôr som har økt mye.

Fiske og fangst

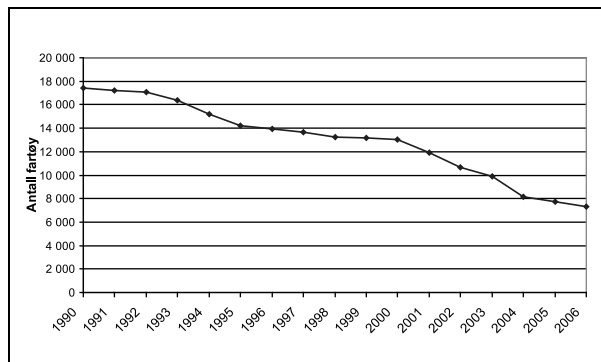
Figur 4.12 Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker 1945-2006

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Mens 20 475 personer hadde fiske som hovedyrke i 1990, var dette antallet redusert til 14 264 i 2000, og 11 060 personer i 2006.

I figuren over sammenstilles opplysninger om utvikling i kvantum med utvikling i antall fiskere og fangst per fisker. Variasjoner i ressurstilgang vil påvirke fangst per fisker, men figuren gir likevel en god indikator på effektivitetsutviklingen i norsk fiskerinæring.

I 1990 var gjennomsnittlig fangst per fisker i underkant av 60 tonn. Tilsvarende for 2006 er i overkant av 160 tonn fangst per fisker.

Figur 4.13 Utvikling i totalt antall fartøy 1990-2006

Kilde: Fiskeridirektoratet.

I perioden 1990 til 2000 ble antall merkeregistrerte fiskefartøy redusert med 25 pst, fra 17 391 fartøy til 13 017. I perioden 2000 til 2006 gikk antall merkeregistrerte fartøy ytterligere ned med 44 pst, til 7 305 fartøy.

Antall fartøy i størrelsen 10-14,99 meter og 21-27,99 meter har vært tilnærmet uendret i perioden 2000-2006, mens det innenfor de andre størrelsesgruppene har vært en reduksjon. Antall fartøy med største lengde mindre enn 10 meter ble redusert med 5 372 fartøy i denne perioden.

Hovedtrekk i utviklingen i årene 2000-2006:

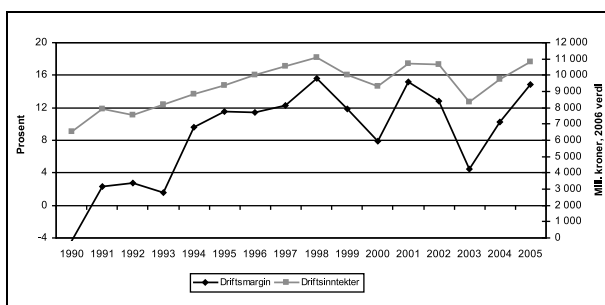
- I 2004 ble det innført et årsgebyr for å stå registrert i Merkeregisteret. Dette forklarer en del av den kraftige reduksjonen i antall registrerte fartøy fra 2003 til 2004.
- Reduksjonen i antall fartøy kan også tilbakeføres til sletting av små kystfartøy som ikke var aktive i fiske.
- En kondemneringsordning for mindre kystfiskefartøy med deltakeradgang i lukkede fiskerier ble innført sommeren 2003. Ordningen blir administrert av Innovasjon Norge.
- I årene 1996-2005 hadde de mest sentrale fartøygrupper i havfiskeflåten tilbud om enhetskvoteordninger. Dette gikk ut på at man midlertidig kunne overføre kvoter fra et fartøy til et annet dersom det avgivende fartøy ble slettet fra Merkeregisteret. Dersom avgivende fartøy ble kondemnert fikk en beholde de midlertidig tildelte kvotene lenger.
- Enhetskvoteordningene ble i 2005 erstattet av en strukturkvoteordning der tilleggskvoter kunne tildeles et fartøy tidsavgrenset dersom avgivende fartøy ble kondemnert.
- Fra 2004 fikk også større kystfiskefartøy (med en kvotelengde større enn 15 meter) tilbud om strukturkvoteordning.
- Nytildeling av strukturkvoter ble stanset høsten 2005 i påvente av en gjennomgang av flåtestruk-

turen. Nytt strukturregelverk trådte i kraft 8. juni 2007. Strukturkvoteordningen er ved dette gjort tidsavgrenset. Strukturkvoteordningen ble samtidig utvidet til også å omfatte kystfartøy ned til 11 meter kvotelengde, med kvotemessig virkning fra 2008.

Selv om antall fartøy har gått ned de siste femten årene, har ikke nødvendigvis fiskeflåten samlede fangstkapasitet gått tilsvarende ned. Den teknologiske utviklingen gjør hvert enkelt fiskefartøy mer effektivt, og således vil fangstkapasiteten øke gjennom fornying og oppdatering av fiskebåter, redskap og fiskeletingsutstyr. En vedvarende fornying av fiskeflåten imøtekommer andre hensyn som økt krav til sikkerhet for mannskapet, miljøkrav og mulighet til å ta bedre vare på en større del av fangsten. Videre er gjennomsnittlig antall døgn i fiske også økende. I 2005 var gjennomsnittlig antall døgn i sjøen 193, noe som representerer en økning på 10 døgn fra 2003.

Tabell 4.4 Gjennomsnittlig antall døgn i sjøen fordelt på størrelsesgruppe (2005)

Fartøygruppe	Gj.snittlig antall døgn i sjøen (2005)
8-10 meter	163 døgn
10-15 meter	182 døgn
15-21 meter	171 døgn
21-28 meter	226 døgn
> 28 meter	258 døgn
Totalt	193 døgn

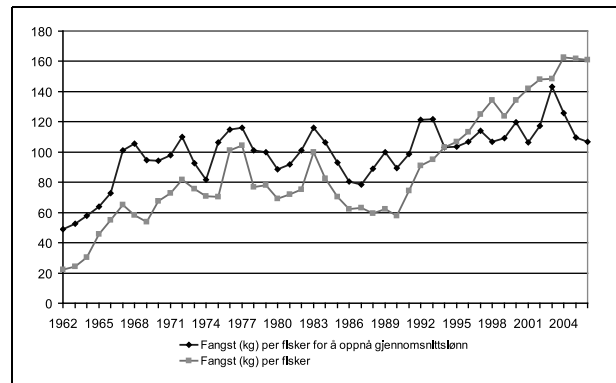

Figur 4.14 Utvikling i driftsmargin og totale driftsinntekter for fartøy større enn 8 meter 1990-2005

Definisjon: Driftsmargin = (Driftsresultat/Driftsinntekter) * 100
Kilde: Fiskeridirektoratet.

Gjennomsnittlig driftsmargin for fartøy større enn 8 meter har økt kraftig fra 1990 til 2005, men det har også vært betydelige variasjoner i løpet av perioden.

I 2006 var landet kvantum i de pelagiske fiskerier lavere enn i 2005, samtidig som prisen på viktige fiskeslag som sild og makrell har gått ned. I samme periode har både landet kvantum og pris for viktige bunnfiskeslag som torsk, hyse og sei økt. Utviklingen i driftsmargin i fiskeflåten som helhet i 2006 er derfor vanskelig å anslå.

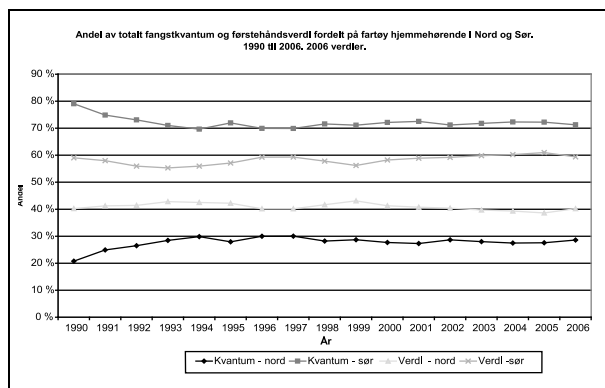

Figur 4.15 Utvikling i fangst per fisker og fangstbehov for å oppnå norsk gjennomsnittslønn

Kilde: Fiskeridirektoratet.

En annen indikator på en økonomiske utviklingen i fiskeflåten er fangst per fisker og fangstbehovet for å oppnå norsk gjennomsnittslønn. Figuren viser at etter 1995 har den gjennomsnittlige fangsten vært høyere enn det som har vært nødvendig for å betale norsk gjennomsnittslønn. For eksempel måtte det i 2004 i gjennomsnitt fiskes 125 tonn per fisker for å oppnå den norske gjennomsnittslønnen. Fangststatistikken viser at fangsten per fisker i 2004 var vel 160 tonn. Det gjennomsnittlige lønnsnivået fra fiske ligger således noe over den norske gjennomsnittslønnen. Det har imidlertid ikke vært en jevn vekst. Svinginger i pris og kvoter påvirker i stor grad inntekten fra fiske.

Fordelingen av total fangstverdi mellom fartøy i nord og sør har holdt seg stabil i perioden 1990 til 2006. Fartøy hjemmehørende i nord har økt sin andel av totalfangsten fra 21 pst. til 29 pst., mens andel av fangstverdien for denne delen av flåten ligger stabilt rundt 40 pst. Fartøy i sør har i samme periode dermed opprettholdt sin andel av total fangstverdi på om lag 60 pst. til tross for nedgang i andelen av totalfangsten fra 79 pst. til 71 pst.

Figur 4.16 Regional fordeling av fangst 1990-2006

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Forskjellen mellom nord og sør skyldes i første rekke at mesteparten av de pelagiske fangstene, der volumene er størst, landes i sør, mens i nord landes mesteparten av bunnfisk som har den høyest samlede fangstverdien. Noe av de årlige variasjonene skyldes endringer i kvotegrnlaget for fiskerier som har ulik geografisk fordeling.

Trygg sjømat og høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevefder

Trygghet og kvalitet med sjømat

Sjømaten som omsettes i Norge er helsemessig trygg. Myndighetene har i en treårsperiode prioritert ressurser til tilsyn på sjømatområde. Tilsynsaktiviteten viser at den generelle tilstanden er forbedret.

Som en følge av ikke-dokumenterte påstander fra russiske veterinærmyndigheter om overskridelse av grenseverdiene av bly og kadmium i norsk oppdrettsfisk, kan eksporten av oppdrettsprodukter fra Norge bare skje fra anlegg godkjent av russiske myndigheter. Gjennom dialog med russiske veterinærmyndigheter har norske myndigheter lyktes i å opprettholde eksporten til Russland. Det har vært tett samarbeid med næringen på dette området.

Prøver tatt av blant annet torsk, sei, sild, makrell, laks og reker i våre farvann viser at nivået av fremmedstoffer er lavt. Det er imidlertid funnet store variasjoner i innholdet av dioksiner og dioksinlignende PCB i torskelever, og av kvikksølv i

blåkveite. Disse resultatene krever ytterligere oppfølging.

Mattilsynet gjennomførte i 2007 en nasjonal tilsynskampanje "Fersk, sporbar fisk?". Undersøkelsen viste at nærmere 30 pst. av grossistene var dårlige på merking og hygiene. For detaljistleddet er situasjonen rimelig bra, og tilstanden i landets fiskedisker er generelt sett god. Sporbarhetene var generelt god, bedre hos grossistene enn detaljistene, som nylig har blitt underlagt krav om sporbarhet. Gjennom e-sporingsprosjektet "På sporet" som ble startet opp i 2006 og videreført i 2007 vil myndighetene legge til rette for økt satsing på sporing i matkjeden.

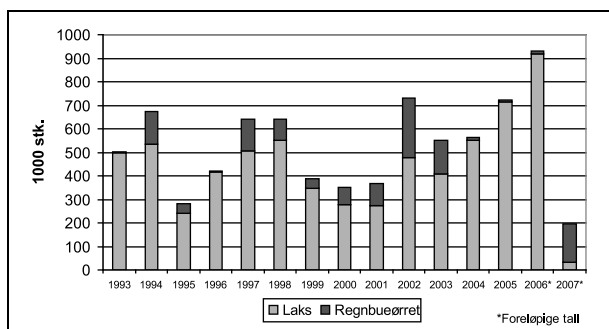
Det norske regelverket for sjømat blir utformet i samsvar med internasjonal regelverksutforming. EUs forordninger om næringsmiddelhygiene og kontrollforordningen har som mål å sikre at aktørene i matproduksjonskjeden tar ansvar for mattrygghet, og at det foretas effektiv offentlig kontroll med aktørene. EUs nye regelverk om hygiene trådte i kraft i EU 1. januar 2006. Innlemmelsen i EØS-avtalen er forsinket, og vil tidligst kunne skje rundt våren/sommeren 2008. Næringen er informert om situasjonen, og det ser ikke ut til at situasjonen vil være handelshindrende for de norske aktørene.

Bærekraftig havbruk

Helse- og miljøtilstanden til oppdrettsanleggene er fortsatt under god kontroll. Dette er en følge både av næringens bevisstgjøring på helse- og miljøområdet og myndighetenes kontroll av konsesjonsvilkårene.

Rømming er imidlertid fortsatt en av de store utfordringene innen norsk havbruk. Det er knyttet store forvaltningsmessige utfordringer til genetik, økologi og spredning av sykdommer. For næringen medfører rømming til dels store økonomiske tap i tillegg til svekket omdømme.

Rømmingstallene varierer fra år til år, men tallene har vært høye de to siste årene. I 2005 rømte det ca. 750 000 fisk. 2006 ble det verste rømmingsåret til nå med 960 000 rømte laksefisk. I tillegg rømte nesten 300 000 marin fisk. Årsakene til rømming er mange, og omfatter blant annet menneskelig og teknisk svikt, feilbruk av oppdrettsanlegg, mangelfulle driftsrutiner, påkjørsler og rovdyrskader.

Figur 4.17 Rømming av laks og ørret 1993-2007 (i 1000 stk.)

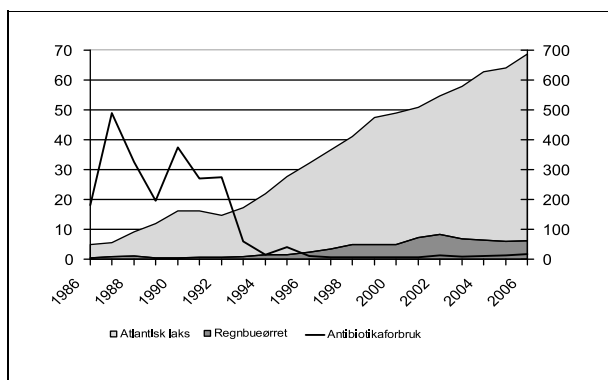
* Tall for 2007 er foreløpige, og inkluderer rømming fram til medio juni.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Fiskeridirektoratet.

Arbeidet mot rømt oppdrettsfisk er høyt prioritert og det arbeides på bred front for å få ned rømmingstallene. Målsettingen er at rømming skal holdes på et absolutt minimum.

Fiskehelse og fiskevelferd

Helsesituasjonen innen havbruksnæringen kan generelt betraktes som god, og Norge er fri for de fleste i internasjonal sammenheng alvorligste sykdommene hos fisk, skjell og krepsdyr. Det er likevel noen utfordringer som gir grunn til myndighetenes oppmerksomhet. Dette gjelder i særlig grad Pancreassykdom (PD) hos laksefisk, og infeksjon med Francisella-bakterien hos torsk. I tillegg kommer enkelte produksjonslidelser der hovedutfordringer er fiskevelferd. Dødelighetstallene fra Fiskeridirektoratets produksjonsstatistikk for 2006 viser at rundt 8 pst. av all laksefisk som settes ut i sjøen, dør før den kommer til slakteriet. Sammenliknet med andre intensive husdyrproduksjonsformer er tallet ikke urovekkende, men det innebærer likevel et helse- og velferdsproblem samtidig som det innebærer store tap for havbruksnæringen.

Figur 4.18 Produksjon og antibiotikabruk i havbruksnæringen 1986-2006

Bruken av antibiotika er stabilt svært lav i lakseproduksjonen. Bruken er imidlertid økende i torskeoppdrett, særlig fangsbasert torskeoppdrett. Dette henger delvis sammen med økningen i volumet av oppdrettstorsk. Når denne delen av havbruksnæringen skal utvikles er det viktig å ta lærdom av erfaringene med veksten i laksenæringen.

Det rapporteres om økning i lakselusmengder på villfisk. Fiskeri- og kystdepartementet følger denne situasjonen nøye, og vil tilpasse forvaltningsstrategien for lakselus.

Etisk produksjon og god fiskevelferd gjennom hele produksjonskjeden gis øket oppmerksomhet, nasjonalt og internasjonalt. Kompetanse i alle ledd i produksjonskjeden er en viktig forutsetning, og det er derfor innført krav om opplæring i fiskevelferd i drifts- og slakterifasen. Samtidig vil arbeidet med å utvikle operative velferdsindikatorer fortsette.

Kystforvaltning

Sjøtransport og havner

Krav til sikkerhet og terrorberedskap i havnene – Havnesikkerhetsdirektivet

Utvikling i internasjonal terrorisme har ført til økt oppmerksomhet om samfunnssikkerhet. FNs sjøfartsorganisasjon IMO (International Maritime Organization) etablerte i 2002 et nytt regelverk i SOLAS-konvensjonen (International Convention for the Safety of Life at Sea) kapittel XI-2 og ISPS-koden (International Ship and Port Facility Security Code). EU har innført IMOs regelverk gjennom forordning 725/2004 og 884/2005. Målet med regelverket er primært forbedret sikring mot terrorisme. EU vedtok i tillegg i 2005 et direktiv om bedre havnesikkerhet. Formålet med direktivet er å bidra til økt sikkerhet og terrorberedskap i de delene av havnen som ikke omfattes av forordning 725/2004.

Direktivet om havnesikkerhet ble gjennomført i Norge ved forskrift av 3. juli 2007 om sikring av havner og havneterminaler mot terrorhandlinger m.v. Forordning 884/2005 om prosedyrer for gjennomføring av inspeksjoner innen sjøsikkerhet ble gjennomført i norsk rett gjennom denne forskriften.

Per 8. juli 2007 var sikkerhetsplaner for 602 havneanlegg i Norge innrapportert til IMOs database. Av disse er 31 senere strøket fra databasen pga. manglende oppfølging av planene og innføring av regelverket. 509 havneanlegg er ferdig verifisert og har fått utstedt Statement of Compliance, 29 er klare til verifikasjon mens 33 havneanlegg ikke har meldt seg klare for verifikasjon. Det vil

også i 2008 bli ført tilsyn med at kravene i regelverket er oppfylt. I tillegg starter behandlingen av søknader om godkjenning i henhold til direktivet om havnesikkerhet.

Sjøsikkerhet og oljevernberedskap

Merking av farleder

Navigasjonsinnretningene omfatter fyr, lykter, lanterner, indirekte belysning (flomlys), lysbøyer, faste merker, staker og radarsvarere. Det er om lag 20 000 innretninger, hvorav om lag 5 000 aktivt sender ut lyssignal eller signal som vises på radar, mens de øvrige er passive i sin virkemåte.

Tabell 4.5 Type og antall innretninger for navigasjonsveiledning

Innretning	Antall
Fyr	115
Fyrlykter	1 900
Lanterner	3 139
Flomlys/indirekte belysning	241
Faste merker	12 678
Lysbøyer	92
Staker	1 759
Radarsvarere	69
DGPS sendestasjoner	12
Totalt	20 005

Lostjenesten

Den lospliktige trafikken i 2006 inkludert dispensasjoner og fartøy på farledsbevis, har samlet økt med 0,9 pst. i forhold til 2005.

Tabell 4.6 Oversikt over utviklingen innenfor lostjenesten

Trafikkstatistikk	Pr. 31.12.2006	Pr. 31.12.2005	Endring i pst.	Endring i antall
Årsavgift fartøy ¹	279	259	7,7 pst.	20
Skipperbevis (seilaser) totalt ²	58 057	57 556	0,9 pst.	501
Losinger	45 743	44 983	1,7 pst.	760
Dispensasjoner	1 931	1 773	8,9 pst.	158
Seilas på farledsbevis ³	10 738	10 800	- 0,6 pst.	- 62

¹ Årsavgiften dekker et ubegrenset antall gebyrpliktige seilaser i løpet av et kalenderår, og ordningen kan brukes av alle losgebyrpliktige fartøyer.

² Skipperbevis er et dokument som viser utført betalingspliktig seilas uavhengig av om los benyttes eller ikke.

³ Med farledsbevis kan en ellers lospliktig seilas foregå uten los om bord. Farledsbevis er knyttet opp til person, fartøy og farled og utstedes som tegn på at navigatøren oppfyller visse kvalifikasjonskrav.

Trafikksentraler, navigasjonshjelpemidler og meldings- og informasjonssystemer

Tabell 4.7 Status for trafikksentraler, navigasjonshjelpemidler og meldings- og informasjonssystemer

Beskrivelse	Status
Trafikksentraler (VTS)	
VTS-tjenesten bygger på informasjon fra bl.a. radar for overvåking av farvann, AIS-nettet, fartøyrapportering (herunder SafeSeaNet), kommunikasjon med skip, kamera og meteorologiske stasjoner.	Det er etablert fem trafikksentraler: Horten, Brevik, Kvitsøy, Fedje og Vardø
Navigasjonshjelpemidler	
DGPS (Differential Global Positioning System) distribuerer korreksjoner til GPS-signaler. Brukerne oppnår høyere posisjonsnøyaktighet og mottar integritetsvarsel (varsel ved feil i GPS-systemet)	Det er 12 DGPS-stasjoner langs norskekysten.
Automatisk identifikasjonssystem (AIS) er basert på utveksling av informasjon (identitet, posisjon, hastighet, kurs, last, m.m.) mellom skipene samt til landbaserte stasjoner.	Det er etablert et nettverk av landbaserte AIS-basestasjoner bestående av 36 stasjoner. I tillegg er det etablert prøvedrift på Bjørnøya.
Langtrekkende informasjon og sporing (LRIT) er et nytt langtrekkende system for identifikasjon og sporing av fartøy.	LRIT-systemet skal ha global dekning og være operativt innen 31. desember 2008. FNs maritime organisasjon IMO har etablert regler for hvilken rettighet flaggstat, kyststat og havnestat skal ha til å motta LRIT-informasjon.
LORAN-C (LONg RANge Navigation) er et bakkebasert navigasjonssystem. Brukerne kan bruke Loran-C til posisjonering, navigasjon og overføring av nøyaktig tid/frekvens.	Norge driver fire Loran-C-stasjoner. Disse stasjonene dekker Nordvest-Europa sammen med stasjoner i Frankrike, Tyskland, Storbritannia og på Færøyene. Internasjonalt vurderes en videreutvikling til e-Loran og bruk av Loran som backup til satellittbaserte navigasjonssystemer. Norge har besluttet å videreføre driften av sine Loran-C-stasjoner ut 2009.
Meldings- og informasjonssystemer	
Bølge-, vind- og strømvarsel	Det er etablert varsling for områdene Stad, Trondheimsleia, Sletta/Boknafjorden, Nyhavna/Hustadvika og Vestfjorden
Ismeldingstjenesten	Ismeldingstjenesten sørger for informasjon om isforhold i norske farvann på strekningen svenskegrensen til Kristiansand, inkludert Oslofjorden.
Navigasjonsvarsel (NAVCO)	Kystverket er nasjonal koordinator for navigasjonsvarsler (NAVCO) og utarbeider navigasjonsvarsler for Norge.
SafeSeaNet – et europeisk rapporterings- og meldingssystem om bl.a. farlig og forurensende last.	Det norske rapporteringssystemet drives av Kystverket. Kystverket bidrar aktivt til å utvikle system og løsninger for det europeiske systemet.
Oljevernberedskap	
Den samlede nasjonale oljevernberedskapen består av private virksomheters beredskap, herunder særlig petroleumsvirksomhetenes beredskap, kommunenes beredskap og den statlige beredskapen. Kystverket har det operative ansvaret for den statlige oljevernberedskapen, og har oljevernutstyr i bered-	skap på 25 depot langs kysten (16 hoveddepot og 9 mellomdepot) og på fire oljevern fartøy. Ved utgangen av 2007 vil Kystverket også ha oljevernutstyr i beredskap på ti kystvakt fartøy. I tillegg er Norge part i flere internasjonale avtaler, både med naboland og med landene rundt Nordsjøen, om bistand under oljevernaksjoner.

5 Fornyning, organisasjons- og strukturendringer under Fiskeri- og kystdepartementet

5.1 Fornyning, brukerroetting og effektivisering av forvaltningen

Fiskeri- og kystforvaltningen skal være brukerorientert og effektiv. Fokusområder har derfor vært effektiv organisering, regelverksutvikling og -forenkling, delegasjon av myndighet og utvikling av gode IKT-løsninger.

Fiskeridirektoratet, Kystverket og departementet har gjennomgått til dels betydelige organisasjonsendringer, både internt og gjennom utskillelse av oppgaver og enheter. Havforskningsinstituttet gjennomførte i 2006 en omorganisering for å optimalisere organisasjonen i forhold til de arbeidsoppgaver instituttet har.

Det nye forskningsinstituttet NOFIMA AS vil være operativt fra 1.januar 2008.

I det kontinuerlige arbeidet med revisjon av eksisterende regelverk og utforming av nytt, legger departementet vekt på at dette skal være så oversiktlig og lett tilgjengelig som mulig.

Forslag til ny havressurslov har vært på høring, og det tas sikte på å legge fram lovproposisjon denne stortingssesjonen. Lovforslaget innebærer en modernisering og forenkling av regler for forvaltningen av viltlevende marine ressurser.

Havnenes driftsbetingelser og utviklingsmuligheter er av stor betydning for sjøtransportens konkurranseevne og for næringsutviklingen. Havne- og farvannsloven er under revisjon.

På IKT-området arbeides det videre med å legge til rette for elektronisk innrapportering, opprydding i registre og å få på plass løsninger som innebærer forenkling for brukere og publikum.

Det er et mål at alle henvendelser fra private og næringsdrivende skal behandles innen tre måneder. For å nå dette målet har Fiskeridirektoratet, Kystverket og avdelingene i departementet siden høsten 2004 månedlig rapportert om restanser og saksbehandlingstid. Dette har ført til at antallet saker som er eldre enn tre måneder er betydelig redusert.

5.2 NOFIMA AS

NOFIMA AS, som er en sammenslåing av Akvaforsk AS, Fiskeriforskning AS, Matforsk AS og Norconserv AS til ett forskningsinstitutt, opprettes fra 1. januar 2008. Det nye instituttet vil ved etableringen ha om lag 400 ansatte. Instituttets hovedkontor er i Tromsø og selskapet har tre forskningsutførende datterselskaper på Ås, i Bergen og i Tromsø.

Datterselskapet i Bergen opprettes ved at dagens avdeling av Fiskeriforskning i Bergen (tidligere Sildeolje- og sildemelindustriens forskningsinstitutt) utfisjonerer til eget selskap. Fiskeriforskningens avdeling i Tromsø og dagens Akvaforsk fusjonerer og utgjør datterselskapet med hovedkontor i Tromsø. Dette datterselskapet inkluderer også forskningsstasjonene på Sunndalsøra og Averøy som i dag ligger i Akvaforsk. Matforsk AS sin virksomhet utgjør datterselskapet på Ås. Norconserv AS vil bli et 100 pst. eid datterselskap av datterselskapet i Tromsø. Aktiviteten ved dagens lokaliteter vil bli videreført.

Øvrige datterselskap eiet helt eller delvis av dagens institutter ved aksjeoverdragelsen vil følge instituttene inn i de nye datterselskapene og aksjene vil eies av de nye datterselskapene.

Kartleggingen og vurderingen som er gjort av fagpaneler i Forskningsrådet vil bli fulgt opp, slik at relevante, næringsrettede forskningsaktiviteter i de berørte forvaltningsinstitutter blir vurdert overført til NOFIMA AS sine datterselskaper. Tilsvarende vil relevante forvaltningsrettede forskningsaktiviteter i NOFIMA-instituttene bli vurdert overført til forvaltningsinstituttene.

Ved den endelige etableringen er eiersammensetningen i NOFIMA følgende: Staten v/Fiskeri- og kystdepartementet 56,8 pst., Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning 33,2 pst. og Møre og Romsdal fylke/kommuner 10 pst. Det er inngått en intensjonsavtale mellom staten og Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning om at staten skal redusere sin eierandel gjennom et statlig nedsalg, men likevel slik at staten etter nedsalget skal eie mer enn 50 pst. av NOFIMA AS.

Det legges også til grunn at NOFIMA AS skal eie mer enn 2/3 av datterselskapene. Ved etableringen vil NOFIMA AS eie sine datterselskaper i Bergen, Tromsø og Ås 100 pst.

NOFIMA AS vil i 2008 bli finansiert ved statlig bevilgning over Fisker- og kystdepartementets budsjett, basisbevilgninger fra Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet via Forskningsrådet, strategiske program etter oppdrag fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, oppdrag fra næringsliv og forvaltning og prosjektbevilgninger fra Norges forskningsråd. Samlet basisbevilgning for NOFIMA vil bli bevilget over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett fra 2009.

5.3 Omorganisering av Havforskningsinstituttet

Virksomheten til Havforskningsinstituttet er organisert i en matrise, som stadig tilpasses oppgavene.

Fra mars 2007 har instituttet organisert arbeidet i ti tverrfaglige programmer, der prosjektene henter kompetanse og ressurser i faggrupper. Forsknings- og rådgivningsprogrammene vil levere løpende rådgivning mot forvaltning, næring og samfunn, mens forskningsprogrammene vil framskaffe ny viten slik at rådgivningen er basert på relevant og oppdatert kunnskap. De økosystembaserte forsknings- og rådgivningsprogrammene har ansvar for overvåking/datainnsamling som grunnlag for forskning i andre programmer.

5.4 Oppfølging av evalueringen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond

NIFU STEP har på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet gjennomført en evaluering av virksomheten til Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF). Vi viser til omtale under programkategori 16.20.

Fiskeri- og kystdepartementet vil på grunnlag av evalueringsrapporten og høringsuttalelsene samarbeide med Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, næringens organisasjoner og arbeidstakernes organisasjoner om oppfølgingen av evalueringen. Departementet vil i det videre arbeidet med oppfølgingen av evalueringen legge vekt på at det etableres bedre styringsstruktur for fondets virkemidler. Det er en forutsetning at initiering, gjennomføring og oppfølging av prosjekter skjer innenfor rammer som er forutsigbare og som sikrer transparens og habilitet. Styrets rolle, sammensetning og funksjon må også vurderes i tråd med problemstillinger evalueringen tar opp og innspillene fra høringsrunden.

Det tette forholdet mellom næringsorganisasjonene og FHF, og fondets rolle i samspill med det øvrige virkemiddelapparatet må gjennomgås og vurderes. Det må i særlig grad vurderes hvordan FHF's virksomhet kan sees i tettere sammenheng med Forskningsrådets og Innovasjon Norges virksomhet.

Fiskeri- og kystdepartementet fastsetter forskrift og instruks for fondets virksomhet. Departementet vil vurdere behov for endringer av forskrift og instruks som følge av de tiltak som vedtas. Hermetikkavgiften og frivillig avgift til Sildolje- og Sildemelindustriens forskningsinstitutt er ikke en del av FHF. Fiskeri- og kystdepartementet vil i forbindelse med oppfølgingen av evalueringen vurdere om disse bør innlemmes i FHF.

6 Nordområdetiltak under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde

De marine levende ressursene i nord er grunnlaget for næringsrettet tilstedeværelse og aktiv forvaltnings- og forskningsinnsats i store deler av våre nordområder. Viktige fiskeslag som den norsk-arktiske torsken har deler av eller hele sin livssyklus i Norskehavet og Barentshavet. Verdien av fiskeriene i nord, størrelsen på de norske havområdene samt godt forvaltede fiskebestander gjør Norge til en fiskeristormakt og fiskeriene til en betydelig sektor innenfor norsk økonomi.

Et effektivt internasjonalt samarbeid om delte fiskebestander er en grunnpilar i norsk fiskeriforvaltning. Samarbeidet med statene rundt Nordøst-Atlanteren er godt forankret regionalt i Kommissjonen for fiske i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC) og bilateralt med en rekke land. Fiskerisamarbeidet med Russland om fellesbestander i Barentshavet står helt sentralt.

Økende sjøtransport i nordområdene og perspektivene knyttet til nordområdene som energiprovins gir nye utfordringer når det gjelder sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Forebyggende sjøsikkerhetstiltak er etablert. I tillegg videreutvikles kunnskap og ferdigheter når det gjelder oljevernberedskap bl.a. i kulde og mørke for å kunne begrense skadene ved en eventuell ulykke. Fiskeri- og kystdepartementet legger stor vekt på internasjonalt samarbeid, både i internasjonale organisasjoner og bilateralt med bl.a. Russland og EU, for å utvikle rammebetingelsene og styrke sjøsikkerheten og oljevernberedskapen.

Både mulighetene og utfordringene i nord henger i betydelig grad sammen med tilgangen til og forvaltningen av rike naturressurser.

6.1 Oversikt over nordområdeinnsatsen under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde

Norge har en over hundreårig tradisjon for forskning og overvåking av de levende ressursene og det marine miljøet i nord, der Havforskningsinsti-

tuttet er den største aktøren med et samlet budsjett for nordområdeinnsats i 2007 på om lag 280 mill. kroner, finansiert både fra Fiskeri- og kystdepartementet og Norges forskningsråd. Havforskningsinstituttet har etablert en egen avdeling i Tromsø.

I Tromsø er det også etablert flere viktige institusjoner med tilknytning til Fiskeri- og kystdepartementet. Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS – Fiskeriforskning, holdingselskapet for den næringsrettede forskningen innenfor den blå-grønne sektoren (NOFIMA AS) og MABIT-programmet (Marin Bioteknologi i Tromsø). Det satses også på utvikling av bioprospekteringsbasert kompetanse med tilhørende næringsutvikling. Selv om institusjonene og arbeidet som utføres er knyttet til nasjonale oppgaver og ansvar, vil dette være et kompetansegenererende virkemiddel regionalt og kunne ha stor betydning for næringsutvikling i nord.

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) gjennomfører overvåking av fremmedstoffer i fisk fra de nordlige havområdene og fra oppdrettsnæringen. Den delen av virksomheten som er knyttet til nordområdene er i 2007 anslått til om lag 9,5 mill. kroner.

Myndighetene har en betydelig kontroll- og forvaltningsaktivitet knyttet til havbruk, fiske og fangst. Fiskeridirektoratet som myndighetsorgan har delegert dette ansvaret til sine regionkontorer, og det er ett regionkontor i hvert av de tre nordligste fylkene. En vesentlig del av kontroll- og oppfølgingsvirksomheten foregår imidlertid i direktoratet sentralt. Spesielt er det knyttet stor aktivitet til det ulovlige, urapporterte og uregulerte fisket (UUU-fisket).

Kystverket har ansvar for den maritime infrastrukturen som inkluderer fiskerihavner, farleder og navigasjonstjenester og andre maritime tjenester som lostjenester og trafikk-sentraltjenester (VTS). I tillegg har Kystverket ansvar for statens beredskap mot akutt forurensing, herunder slepebåtberedskap i nord. Kystverkets samlede innsats knyttet til dette området er beregnet til i overkant av 350 mill. kroner.

6.2 Oppfølging av nordområdestrategien

Regjeringens nordområdestrategi ble lagt fram 1. desember 2006. Fiskeri- og kystdepartementet har fulgt strategien opp på en rekke tiltaksområder:

1. *Utredning av behovet for nytt, isgående forskningsfartøy for å øke den helårige norske tilstedeværelsen i nordlige farvann*
 - En arbeidsgruppe har utredet det faglige behovet for isgående forskningsfartøykapasitet samt ulike alternativer, eierskap, driftsforhold m.m. Arbeidsgruppens rapport ble overlevert departementet i juni 2007. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner til å dekke kostnader knyttet til prosjektering av et fartøy i 2008.
2. *Styrket sjøsikkerhet i farvannene rundt Svalbard blant annet ved å gjøre havne- og farvannsloven gjeldende og innføre en pliktig kjentmannstjeneste*
 - Fiskeri- og kystdepartementet forbereder innføring av havne- og farvannsloven på Svalbard.
 - Spørsmålet om innføring av pliktig kjentmannstjeneste er utredet av Kystverket, og er til vurdering i departementet.
3. *Styrket samarbeid med russiske og andre lands myndigheter i kampen mot det ulovlige, urapporterte og uregulerte fisket (UUU-fiske), med særlig relevans for Barentshavet*
 - I forslaget til statsbudsjett for 2008 styrkes bevilgningen til fiskeriforvaltningens arbeid mot UUU-fiske med 10 mill. kroner.
 - Den nordøst-atlantiske fiskerikommisjonens havnestatsregime samt nasjonale lovendringer for skjerpet kontroll med landinger av all frossen fisk er innført og følges opp med konkrete kontrolltiltak.
 - En norsk-russisk arbeidsgruppe er etablert for å vurdere omfanget av UUU-fisket i Barentshavet.
 - Utvekslingen av informasjon mellom Norge og Russland om fiskeaktiviteten i Barentshavet er blitt bedre.
 - Det er inngått avtaler om kontroll av fiskeressursene bilateralt med EU-kommisjonen og enkeltstater.
 - Bruken av elektroniske virkemidler i ressurskontrollen styrkes.
4. *Styrket innsats for å følge opp helhetlig forvaltningsplan gjennom kartlegging og overvåking av havmiljøet og forskning på økosystemene og hvordan disse påvirkes av menneskelig virksomhet*
 - Systematisk kartlegging av havbunnen i nordområdene gjennom MAREANO-programmet (Marin arealkartlegging av norske kyst- og havområder) ble igangsatt i 2005. I forslaget til statsbudsjett for 2008 øker bevilgningen til programmet med 9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Dette innebærer at samlet budsjetttramme for programmet i 2008 er 32,6 mill. kroner.
5. *Styrket kartlegging, overvåking og forskning på klimaendringer og miljøgifter i nordområdene*
 - Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) overvåker fremmedstoffer i fisk fra de nordlige havområdene og fra havbruksnæringen. Bevilgningen til overvåking og analyse av fremmedstoffer er styrket både i 2007 og i forslaget til budsjett for 2008.
 - Forskningskonsernet NOFIMA AS blir etablert 1. januar 2008, og vil ha hovedkontoret og ett av datterselskapene i Tromsø. Marin forskning med relevans for og utgangspunkt i nordområdene (fiskeri, havbruk, marin bioprospektering, fôr, mat) vil være sentrale oppgaver for instituttet.
6. *Kunnskaps- og utviklingsprosjekter under Barents 2020*
 - Det er etablert en interdepartemental arbeidsgruppe og det er gjort et utredningsarbeid med sikte på etablering av et helhetlig overvåkings- og varslingssystem for nordområdene. Prosjekter/konsepter som KSATs "Barentshavet på skjerm" og SINTEFs "Nordområdenes Nye Nervesystem" er presentert for departementene, uten at det er trukket noen konklusjoner på det nåværende tidspunkt. En plan for videre oppfølging er utarbeidet.
7. *Økt innsats innen bioprospektering og utvikling av nye produkter basert på marine organismer*
 - Det er i 2007 gitt tilskudd på til sammen 6,5 mill. kroner til kartlegging og utvikling av nye produkter basert på marine organismer gjennom MABIT-programmet og Marbank.
 - I forslag til budsjett for 2008 foreslås det å styrke satsingen på marin bioteknologi og bioprospektering med 5 mill. kroner over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett.
 - Det arbeides med en ny havressurslov som også vil inkludere regler for marin bioprospektering. Det tas sikte på å legge fram en lovproposisjon denne stortingsssesjonen.
8. *Tilrettelegging for økt forskning på oppdrett av torsk og andre interessante marine arter*
 - Innsatsen rettet mot torsk i oppdrett gjennom marint verdiskapingsprogram er styrket i 2007. Denne prioriteringen opprettholdes i 2008.

- Sykdom er en utfordring for videre vekst. Det er derfor våren 2007 i regi av torskenettverket satt i gang et eget prosjekt for å se på mulige tiltak for å bekjempe sykdom. Fiskeri- og kystdepartementet har gitt 1 mill. kroner i tilskudd til dette prosjektet
9. *Tilstedeværelse*
- Fiskeri- og kystdepartementet leder en tverrdepartemental gruppe som skal se på hvilken type aktivitet det kan være aktuelt og relevant å ha på Jan Mayen, med og uten videre drift av Loran-C. Gruppen skal avlevere rapport i løpet av høsten 2007.
10. *Urfolk*
- Regjeringen oppnevnte 30. juni 2006 et utvalg som fikk i oppdrag å utrede samers og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark ("Kystfiskeutvalget for Finnmark").
- Utvalgets innstilling vil foreligge som NOU tidlig i 2008.
11. *Distriktpolitikk i nord*
- Ordningen med leveringsplikt for torske-trålfartøy er innskjerpet, bl.a. ved å innføre en bearbeidingsplikt for tilgodesette bedrifter på 70 pst. av torskeråstoff som kjøpes gjennom ordningen
 - Det er innført en prøveordning med distriktskvoter i Nordland, Troms og Finnmark
12. *Sjøtransport – sikkerhet og beredskap*
- Etablering av seilingsleder utenfor territorialfarvannet på strekningen Vardø-Røst ble godkjent av IMO i desember 2006. Forskrift om trafikkseparasjonssystem i norsk økonomisk sone på strekningen mellom Vardø og Røst trådte i kraft 1. juli 2007.
 - Ny trafikkentral i Vardø har vært i drift siden 1.januar 2007.

Del II
Budsjettforslaget

Programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning

Programkategori 16.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
1000	Fiskeri- og kystdepartementet		99 700	110 731	11,1
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner		8 060	9 215	14,3
	Sum kategori 16.10		107 760	119 946	11,3

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-20	Driftsutgifter		97 100	96 581	-0,5
21-23	Andre driftsutgifter			8 500	
70-89	Overføringer til private		10 660	14 865	39,4
	Sum kategori 16.10		107 760	119 946	11,3

Innledning

Programkategorien omfatter driftsbevillingen til Fiskeri- og kystdepartementet, kontingenter til internasjonale organisasjoner innen Fiskeri- og kystdepartementet, tilskudd til diverse formål og tilskudd til kystkultur.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for fiskeri-, havbruks- og kystforvaltningen. Departementet har det sentrale ansvaret for bærekraftig forvaltning av de norske hav- og kystområdene, og er samtidig et næringsdepartement for marin sektor. En viktig oppgave for departementet er å bidra til å opprettholde og styrke de marine næringenes konkurransekraft.

Departementet har blant annet ansvar for forvaltningen av de levende marine ressursene og for

omsetting av sjømat, herunder arbeidet med å sikre trygg sjømat og helse og velferd hos akvatiske organismer. Høsting av marine ressurser er avhengig av robuste og velfungerende økosystemer og forutsetter omfattende kunnskap om havmiljøet. Fiskeri- og kystdepartementet er derfor hovedaktør innen forskning og overvåking knyttet til marine økosystemer.

Det er et mål at fiskeri- og kystforvaltningen skal være effektiv og faglig sterk. Fiskeri- og kystdepartementet har et hovedansvar for å sikre fiskeri- og havbruksforvaltningens troverdighet og omdømme. En god forvaltning er også viktig for fiskeri- og havbruksnæringens og produktenes omdømme.

Kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter		97 100	96 581
21	Spesielle driftsutgifter			8 500
70	Tilskudd diverse formål, <i>kan overføres</i>		500	500
71	Tilskudd til kystkultur, <i>kan overføres</i>		2 100	5 150
	Sum kap. 1000		99 700	110 731

Departementets oppgaver er

- å være sekretariat for politisk ledelse
- forvaltning av havet og kystsonen
- tilrettelegging for næringsvirksomhet
- styring av underliggende etater.

I tillegg har departementet en viktig rolle ved å ivareta sektoransvaret for fiskeri- og kystpolitikk i forhold til prosesser som går på tvers av departementsgrensene og mot det regionale nivået.

Fiskeri- og kystdepartementet har etatsansvar for Kystverket, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning og har ansvar for statlig eieroppfølging av NOFIMA AS, Eksportutvalget for fisk AS, Secora AS og Protevs AS. Fiskeri- og kystdepartementet har i tillegg faglig styringsansvar knyttet til Mattilsynet, Veterinærinstituttet, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge, der andre departement har etatsansvaret. Departementet ivaretar også dialogen med Redningsselskapet (NSSR) og gir tilskudd til selskapet. Videre har departementet ansvar for driften av Loran-C og infrastrukturen på Jan Mayen, som administreres av Forsvarets logistikkorganisasjon på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet. Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond er formelt underlagt Fiskeri- og kystdepartementet, men fondet forvaltes av et eget styre med representanter fra næringen.

Departementet legger stor vekt på å videreutvikle mål- og resultatstyringssystemet. Som et ledd i dette arbeidet la departementet i 2007 fram en strategi for departementets virksomhet med visjonen Verdier fra havet – Norges framtid. Strategien består av i alt seks hovedmål som dekker alle virksomhetsområdene under Fiskeri- og kystdepartementet, også departementets underliggende etater. Strategien gjelder for perioden 2007-2011.

Hovedmålene i strategien er:

1. Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og vårt ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte
2. Norge skal ha bærekraftige marine næringer med høyest mulig samlet verdiskaping, god lønnsomhet og internasjonal konkurransekraft i hele verdikjeden
3. Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Fangst, produksjon og produkter skal holde en høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd
4. Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon
5. Norge skal ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god oljevernberedskap
6. Norge skal ha en velrenommert, effektiv og faglig sterk fiskeri- og kystforvaltning

Under hvert hovedmål er det utarbeidet en rekke effektmål, og det arbeides nå med å utvikle resultatindikatorer for departementets interne virksomhet og for de underliggende etatene. Evaluering av departementets virkemidler er en viktig oppgave.

Fiskeri- og kystdepartementet er organisert i fire avdelinger: Avdeling for havbruk, sjømat og marked, Avdeling for kystforvaltning, Forsknings- og innovasjonsavdelingen og Ressurs- og havavdelingen. Kommunikasjonsenheten og Administrasjonsenheten er stabsenheter direkte underlagt departementsråden. Departementet har to fiskeriråder ved Norges delegasjon til EU i Brussel og én fiskeriråd ved ambassadene i Moskva og Washington og ved Norges delegasjon til WTO i Genève.

Fornyning og forenkling av lov- og forskriftsverket står sentralt som et grunnlag for kontinuerlig effektivisering av forvaltningsoppgavene. Det er innført en saksbehandlingsgaranti på tre måneder, som bare kan fravikes dersom forsinkelsen skyl-

des nødvendige innspill fra andre myndigheter, regelendringer mv.

Fiskeri- og kystdepartementet har tatt initiativ til eller deltatt i aktiviteter innenfor hele departementets ansvarsområde, i samspill med underliggende etater og andre samarbeidsparter. Departementets internasjonale arbeid er omtalt bl.a. under

kap. 1001, arbeidet knyttet til forskning og innovasjon er omtalt under programkategori 16.20, arbeidet knyttet til fiskeri- og havbruksforvaltning er omtalt under programkategori 16.30 og arbeidet knyttet til kystforvaltning er omtalt under programkategori 16.60. Vi viser til omtalen under de enkelte programkategoriene.

Tabell 7.1 Antall årsverk pr. 1. mars 2007

Virksomhet	Menn	Kvinner	I alt
Fiskeri- og kystdepartementet	47	60	107
Havforskningsinstituttet ¹	211	102	313
Fiskeridirektoratet sentralt	88	106	194
Fiskeridirektoratets regionkontor	161	109	270
NIFES	40	78	118
Kystverket hovedkontor ²	61	34	95
Kystverkets regionkontor	652	114	766
Sum programområde 16	1260	603	1863

¹ Tallene inkluderer ikke sjøfolk og ansatte tilknyttet prosjekter.

² Av dette er 49 i Ålesund og 46 i Horten.

Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister

Fyrtårnprisen

Med Fyrtårnprisen ønsker Fiskeri- og kystdepartementet å framheve og synliggjøre personer, institusjoner eller organisasjoner som gjør en særlig innsats for å fremme Norge som kyst- og fiskerinasjon. For 2007 ble Fyrtårnprisen tildelt WWF Norge på bakgrunn av innsatsen og engasjementet i kampen mot det ulovlige fisket. Gjennom organisasjonens internasjonale nettverk og aktiv deltakelse i ulike internasjonale fora har WWF Norge bidratt til å engasjere myndigheter, fiskere, forhandlere og forbrukere i kampen mot ulovlig fiske som truer bærekraftige bestander og arbeidsplasser langs kysten.

Tilskudd til kystkultur, jf. post 71

I arbeidet med kystkultur legger Fiskeri- og kystdepartementet vekt på samspillet mellom statlig aktivitet og lokal forankring. I dette samspillet er det en viktig målsetting at kystkulturen skal være en del av det levende og aktive miljøet langs kysten. Det ble derfor opprettet et tilskudd til kystkulturtiltak i 2003. I 2007 er det gitt tilskudd til bl.a. Fyrmuseumsnettverket, Fiskerimuseumsnettverket, Stiftelsen Ægir – Norsk havbruksmuseum og et kystkultursamarbeid mellom Fiskeri- og kystde-

partementet og Sogn og Fjordane fylkeskommune. I tillegg er det gitt mindre tilskudd til andre tiltak.

I B.innst.S. nr. 13 (2006-2007) ber flertallet i transport- og kommunikasjonskomiteens om at det legges fram en sak i forbindelse med statsbudsjettet for 2008 om hvordan en har tenkt å sikre den statlige finansieringen av Kystverkets etatsmuseum. Det er utarbeidet en modell for etableringen av et etatsmuseum for Kystverket, som bygger på videreutvikling av dagens fyrmuseumsnettverk. Dette er nærmere omtalt i St.prp. nr. 1 (2005-2006), og det vises til dette. Modellen legger til grunn en statlig finansiering på 6 mill. kroner, mens det på lokalt og regionalt nivå forutsettes bidrag på 4 mill. kroner. Det tas sikte på å få en oppstart av et etatsmuseum for Kystverket etter en nettverksmodell i løpet av våren 2008, og det foreslås at post 71 Tilskudd til kystkultur økes med 3 mill. kroner til dette formålet.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i et samarbeid med Miljøverndepartementet og Kultur- og kirke departementet om kystkultur. I tillegg er det etablert et sektorovergripende samarbeid om kystkultur mellom Kystverket, Fiskeridirektoratet, Riksantikvaren og ABM-utvikling. Det vises til nærmere omtale av det generelle arbeidet knyttet

til kystkultur under kap. 8.5 Kulturminner og kulturmiljøer.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under post 01 skal dekke lønnsutgifter, utredninger, reiser, kontortjenester, kompetanseheving, inventar, utstyr og informasjonsvirksomhet i Fiskeri- og kystdepartementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 96,581 mill. kroner på posten i 2008.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under post 21 omfatter bruttobudsjettering av midler fra nordisk ministerråd som forvaltes av Fiskeri- og kystdepartementet, med tilsvarende inntektsbevilgning på kap. 4000 post 04. I 2008 er aktivitetsnivået knyttet til nordiske prosjekter anslått til 6 mill. kroner. I tillegg foreslås at midler til samarbeidstiltak med Russland, som tidligere var bevilget over kap. 1000 post 01, fra 2008 bevilges over kap. 1000 post 21. Bevilgningen til

samarbeidstiltak Russland foreslås satt til 2,5 mill. kroner i 2008, noe som innebærer en videreføring på samme nivå som i 2007.

Det fremmes på denne bakgrunn forslag om å bevilge 8,5 mill. kroner på posten i 2008.

Post 70 Tilskudd diverse formål, kan overføres

Formålet med tilskuddet er å gi støtte til tiltak innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Det fremmes forslag om å bevilge 500 000 kroner på posten i 2008.

Post 71 Tilskudd til kystkultur, kan overføres

Formålet med tilskuddet er å gi støtte til tiltak relatert til kystkultur, herunder museumstiltak innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Det fremmes forslag om å bevilge 5,15 mill. kroner på posten i 2008. Dette innebærer en realøkning på om lag 3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007.

Kap. 4000 Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Refusjoner		10	10
04	Refusjoner eksterne prosjekter			6 000
	Sum kap. 4000		10	6 010

Post 01 Refusjoner

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2008.

Post 04 Refusjoner eksterne prosjekter

Posten dekker refusjoner fra eksterne prosjekter med tilsvarende bevilgning på kap. 1000 post 21. I 2008 antas dette å bare omfatte nordiske prosjekter med en samlet ramme på 6 mill. kroner.

Det fremmes derfor forslag om å bevilge 6 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>		8 060	9 215
	Sum kap. 1001		8 060	9 215

Innledning

De internasjonale organisasjonene Norge er medlem av er viktige premissleverandører for utformingen av norsk fiskeri- og kystforvaltning inklusive regelverket for fiskeriforvaltning, sjømattrygghet, kvalitet, fiskehelse og fiskevelferd. Fiskeri- og kystdepartementet har som mål at Norge skal spille en aktiv rolle i utformingen av internasjonalt sanitært og etisk regelverk langs hele produksjonskjeden innen fiskeri og havbruk, i utviklingen av internasjonal havrett og forvaltningen av de levende marine ressursene, i tråd med ønsket om å fremme norsk forvaltningspolitikk regionalt og globalt.

Sjøtransporten er internasjonal. Rammebetingelsene for havner og sjøtransport fastsettes derfor i stor grad utenfor Norges grenser.

Nærmere om organisasjonene**Fiskeriforvaltning, rådgivning og forskning**

Forvaltningen av fiskebestandene i det nordlige Atlanterhavet er basert på internasjonalt samarbeid gjennom bilaterale og multilaterale avtaler og gjennom regionale fiskeriorganisasjoner. Det internasjonale rådet for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene vitenskapelige råd om det marine miljøet og om forvaltningen av fiskebestandene. Med utgangspunkt i denne rådgivningen drøftes årlige kvoter og reguleringstiltak for de ulike fiskebestandene med de aktuelle partene. ICES arbeider nå med tilpasninger slik at organisasjonen bedre kan gi råd basert på en økosystemtilnærming.

Norge deltar aktivt i de to regionale fiskeriorganisasjonene i Nord-Atlanteren: Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO) og Kommisjonen for fiske i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC). Arbeidet omfatter blant annet oppfølging av prinsipper for kvotetildeling og spørsmål om kontroll og tvisteløsningsmekanismer. NEAFC spiller en aktiv rolle i reguleringen av bestandene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhavet. NEAFC har de senere år hatt stadig større betydning for utvikling av nye ram-

meverk for effektiv bekjempelse av ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og for nytenking omkring økosystembasert forvaltning. NEAFC har nylig oppdatert konvensjonsteksten for å bringe den i samsvar med moderne havrett. NEAFC har også som den første regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonen foretatt en evaluering med eksterne deltakere av hvordan NEAFC oppfyller sine mål og forpliktelser.

Norge har fått gjennomslag for et regime om havnestatskontroll som skal sikre kontroll med ressursuttaket i området. Regimet er implementert av NEAFC-landene med virkning fra 1. mai 2007. Et tilsvarende forslag er fremmet av Norge i NAFO. Alt dette har ført til behov for utbygging av organisasjonens sekretariat for oppfyllelse av nye oppgaver.

NAFO fastsetter kvoter i internasjonalt farvann i området mellom Grønland, Canada og USA. NAFO-konvensjonen omfatter i prinsippet alle bestander i området unntatt laks, tunfisk, sverdfisk og hval. NAFO er et viktig forum, ikke minst fordi sentrale aktører som USA, Canada, EU og Japan, foruten Norge, er medlemmer. Det arbeides aktivt for å tilpasse organisasjonen til den siste utviklingen innen internasjonal havrett.

Makrellstørjen kan ta opp igjen sitt gamle beitevandringmønster i norske farvann hvis den blir forvaltet på en bærekraftig måte. Norge deltar derfor i arbeidet i Kommisjonen for forvaltning av tunfisk i Atlanterhavet (ICCAT). Norge har deltatt som fullt medlem fra og med 2004, og fikk nasjonal kvote fra og med 2005. Bestanden av makrellstørje er i svært dårlig forfatning. Norge ønsker derfor ikke å fiske makrellstørje før bestanden har forbedret seg, og har avsatt kvoten for 2007 til bevaring.

Den sørøstatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO) ble etablert 20. april 2001. Norge ratifiserte konvensjonen 12. februar 2003. Organisasjonen skal ha ansvar for forvaltning av fiskeriresursene i området, både vandrende og stasjonære bestander, og er den første regionale fiskeriorganisasjon som ble etablert etter inngåelsen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav.

Formålet til Den nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen (NAMMCO) er samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikter over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, herunder også de store bardehvalene. En viktig del av organisasjonens arbeid er å formidle informasjon om bærekraftig forvaltning av sjøpattedyr. NAMMCOs vitenskapskomité arbeider blant annet med å utvikle modeller for å kunne beregne økonomiske aspekter ved interaksjon mellom sjøpattedyr og fiskerier i Nord-Atlanteren.

Organisasjonen EUROFISH ble etablert i 2001 som arvtaker etter FAOs EASTFISH-prosjekt. Formålet er bistand til sentral- og østeuropeiske lands oppbygging og utvikling av egen fiskerisektor. Oppgavene omfatter innsamling av markedsinformasjon og statistikk, teknisk bistand i form av kurs, assistanse i forbindelse med planlegging og gjennomføring av messer m.m. EUROFISH gjennomfører en rekke utredninger, og utgir publikasjoner om fiskerisektoren i de aktuelle land i tillegg til å produsere et fagtidsskrift.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar også i andre internasjonale organisasjoner og fora som har betydning for norsk hav- og fiskeriforvaltning, der det ikke bevilges kontingent over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett.

En organisasjon som har fått økende betydning for norsk fiskeri de siste årene er Konvensjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis (CCAMLR). CCAMLR forvalter fiskeriene i Sørishavet. Organisasjonen har særlig utfordringer som følge av enorme havområder, ugjestmilde forhold og økosystem som krever særskilt omtanke med sikte på bærekraft. Både når det gjelder patagonisk tamfisk og krill har Norge meldt på fartøy for deltakelse i fisket.

I Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC) arbeider Norge med å få modernisert den modellen som benyttes for å beregne kvoter for hvalfangst (RMP). Norge vurderer fortløpende hvilket forum som er best egnet for å håndtere spørsmål om forvaltning av de store bardehvalene. Dette vil regjeringen komme tilbake til i en stortingsmelding om sjøpattedyrpolitikk i 2008.

Andre organisasjoner der departementet deltar er Arktisk råd, Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljøet i det nordøstlige Atlanterhavet (OSPAR), Nordisk fiskerisamarbeid, Nordatlantisk fiskeriministerkonferanse (NAFMC), FNs matvareorganisasjon (FAO), Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD), Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Verdens naturvernunion

(IUCN), Konvensjonen for handel med truede dyre- og plantearter (CITES), uformelle statspartsmøter og revisjonskonferanser for FN-avtalen om fiske på det åpne hav, FNs uformelle konsultasjoner om havspørsmål og havrett (ICP) og havdebatten i FNs generalforsamling

Havner, farleder, navigasjon og beredskap

Norge er medlem av fire internasjonale organisasjoner innen kystforvaltning, og er med i styrer og arbeidsgrupper av særlig interesse for Norge.

De internasjonale navigasjonskongressene (PIANC) forestår utredninger og formidling av kunnskap om planlegging, utbygging og drift av havner, farleder og offshoreinstallasjoner.

Virksomheten i Den internasjonale havnevesenorganisasjonen (IAHP) er særlig rettet mot utvikling og effektivisering av havneorganisasjon, havneadministrasjon og sikkerhetsspørsmål i havnene.

Virksomheten til Den internasjonale fyrvesenorganisasjonen (IALA) er i hovedsak rettet mot utvikling og koordinering av utstyr, systemer og anbefalinger om presisjonsnivå for navigasjonsrettledding.

Bonn-avtalen er en internasjonal avtale mellom kyststatene rundt Nordsjøen og EU. Avtalen innebærer en forpliktelse om gjensidig assistanse og samarbeid mot forurensing, samt bruk av miljøovervåking for å oppdage og bekjempe forurensing og hindre miljølovbrudd.

I tillegg deltar Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket i ulike komiteer i FNs sjøfartsorganisasjon IMO. Kontingenten for Norges medlemskap dekkes over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Sjømattrygghet, kvalitet, fiskehelse og fiskevelferd

Norges medlemskap i de relevante organisasjonene på dette området dekkes over budsjettene til Utenriksdepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Internasjonalt regelverk innenfor disse områdene gir viktige rammebetingelser for de marine næringene. Norsk deltakelse er viktig fordi den internasjonale kunnskapen om sjømat er begrenset i forhold til kunnskapen om annen mat.

Norge er medlem av WTO/SPS-komiteen. Komiteen er det globale forumet for å løse handelskonflikter mellom WTO-medlemmer som er begrunnet i mattrygghet eller forhold knyttet til dyrehelse/fiskehelse.

Norge er medlem i to internasjonale organisasjoner på det sanitære området. Codex Alimentarius er en internasjonal organisasjon for matvarestandarder, som er etablert i fellesskap mellom FAO og WHO. OIE er en internasjonal dyrehelseorganisasjon. Begge organisasjonene er spesifikke referansepunkter under WTO/SPS-avtalen. Et land som følger retningslinjer og standarder utarbeidet av disse organisasjonene, kan ikke anklages for urettmessige handelshindringer. Retningslinjer utarbeidet i disse organisasjonene påvirker i stor grad EU-regelverket, og gir mer forutsigbare betingelser mht. markedsadgang for norsk sjømat til land også utenfor EØS-området.

Handelskonflikter knyttet til sjømat som er begrunnet i ulike lands kvalitetsregelverk, sorterer under WTO/TBT-komiteen, der Norge er medlem. Arbeidet i komiteen er bl.a. viktig for å få etablert et grunnlag i WTO for å sammenligne om ulike lands mattilsynssystemer er likeverdige mht. effekt selv om de er bygget opp på ulike måter (ekvivalens).

Norge er medlem av Europarådet, og har signert og ratifisert Europarådets konvensjon om beskyttelse av produksjonsdyr. I regi av Europarådet utarbeides det nå anbefalinger om etiske stan-

darder og forhold ved hold av ulike arter, bl.a. oppdrettsfisk.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i embetsmannskomiteen for næringsmiddelspørsmål under Nordisk ministerråd. I denne komiteen legges bl.a. grunnlaget for å fremme den felles nordiske modellen for mattrygghet og matkvalitet mv. i ulike internasjonale fora.

Globale risikovurderinger mht. mattrygghet gjøres av ulike FN-organer. Joint FAO/WHO Committee on Food Additives (JECFA) utfører globale risikovurderinger av fremmedstoffer i mat. I regi av FAO og WHO arrangeres også ekspertkonsultasjoner ved behov for å ha grunnlag for å lage globale matvarestandarder.

Budsjettforslag 2008

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Posten dekker medlemsavgiften til ulike internasjonale organisasjoner og kommisjoner som Norge deltar i.

Det fremmes forslag om å bevilge 9,215 mill. kroner på posten i 2008. Tabell 7.2 nedenfor viser fordeling av forslag til bevilgning på den enkelte organisasjon.

Tabell 7.2 Oversikt over kontingenter til internasjonale organisasjoner i 2008.

Organisasjon	(i 1000 kroner)		
	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	1 646	1 685	1 800
Den internasjonale kommisjon for fisket i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC)	2 688	2 800	3 800
Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjon (NAFO)	272	430	430
Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)	1 665	1 900	1 900
Den internasjonale kommisjon for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	246	300	300
Den sørøstatlantiske fiskerierorganisasjon (SEAFO)	368	350	350
EUROFISH	452	435	445
De faste internasjonale navigasjonskongresser (PIANC)	37	65	65
Den internasjonale havnevesenorganisasjon (IAHP)	10	10	13
Den internasjonale fyrvesenorganisasjon (IALA)	87	75	100
Bonn-avtalen	46	10	12
Sum kap. 1001 post 70	7 517	8 060	9 215

Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
1020	Havforskningsinstituttet	518 994	395 140	527 450	33,5
1021	Drift av forskningsfartøyene	165 887	205 470	170 750	-16,9
1022	NIFES	140 521	82 255	135 100	64,2
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	373 417	394 450	415 690	5,4
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	11 555	75 020	75 000	0,0
Sum kategori 16.20		1 210 374	1 152 335	1 323 990	14,9

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-20	Driftsutgifter	407 383	407 625	430 400	5,6
21-23	Andre driftsutgifter	418 019	269 240	397 900	47,8
30-49	Nybygg, anlegg		6 000	5 000	-16,7
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	285 300	303 500	318 090	4,8
70-89	Overføringer til private	99 672	165 970	172 600	4,0
Sum kategori 16.20		1 210 374	1 152 335	1 323 990	14,9

Innledning

I Soria Moria-erklæringen står det at det skal satses bevisst på næringer der Norge har et fortrinn og stort verdiskapingspotensial. Marin forskning er ett av fem prioriterte områder.

Marin forskning er en av de tematiske prioriteringene i St.meld. nr. 20 (2004-2005) *Vilje til forskning* (forskningsmeldingen).

Forskning og innovasjon utgjør om lag 38 pst. av Fiskeri- og kystdepartementets totale budsjett-ramme. Forskning er et virkemiddel for å nå de overordnede målene i fiskeri-, havbruks- og kyst-

politikken. I hovedsak er forskningsinnsatsen knyttet til to hovedområder:

Forvaltningsrettet forskning: Forskning som skal danne grunnlag for vitenskapelig baserte råd til forvaltningen, for eksempel om kvotefastsetting, helse og velferd hos fisk i havbruk og sjømattrygghet

Næringsrettet forskning: Forskning som skal danne grunnlag for næringsutvikling, for eksempel forskning for et eksisterende næringsliv eller forskning som skal legge grunnlag for framtidig næringsaktivitet og verdiskaping

Innenfor begge forskningsretningene trengs både grunnleggende og anvendt forskning. For å identifisere, prioritere og løse utfordringer og muligheter på forskningsområdet trengs det innsats fra og samarbeid mellom flere forskningsdisipliner, inkludert samfunns- og markedsøkonomi, jus og teknologi i tillegg til de biologiske og biomedisinske.

I tillegg til bevilgninger over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett, bevilges det betydelige midler som kommer den marine og maritime sektoren til gode over andre departementers budsjett. Dette innebærer blant annet midler til forskning som gjøres innenfor universitets- og høyskolesektoren over Kunnskapsdepartementets budsjett, og midler til næringsutvikling over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

I arbeidet med nyskaping i marin sektor legges det vekt på å bidra til at marine bedrifter kan posisjonere seg til å hente ut merverdier av sine produkter. I denne sammenheng står nettverkssamarbeid, markedsorientering og kompetanseheving sentralt.

Programkategorien omfatter:

- Havforskningsinstituttet
- Drift av forskningsfartøylene
- NIFES (Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning)
- Tilskudd til Norges forskningsråd
- Tilskudd til Veterinærinstituttet
- Tilskudd til utviklingstiltak
- Tilskudd til NOFIMA
- Tilskudd til marin bioteknologi mv.
- Innovasjon Norge

Fiskeri- og kystdepartementet har hovedansvaret for datainnsamling, forskning og overvåkning som utgjør grunnlaget for en bærekraftig forvaltning av de levende marine ressurser. For å kunne realisere målene i strategien må Norge fortsatt være ledende innen kunnskapsutvikling på sentrale forvaltningsrelaterte områder innen ressursforvaltning, havmiljø og sjømat. Dette omfatter fiskeresurser, havmiljø, havbruksaktiviteter, miljøvirkninger av marin næringsaktivitet og kvalitetsaspekter ved fôr og sjømat.

Forskningsfinansiering

Mål og prioriteringer

En vesentlig andel av Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til FoU går til forvaltningsrettet fiskeri- og havbruksforskning. Resultatene fra denne forskningen utgjør det langt viktigste kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av sektoren. Denne forskningen krever et offentlig engasjement og finansiering for å sikre integritet, habilitet og nasjo-

nal og internasjonal troverdighet og legitimitet gjennom uavhengighet av særinteresser.

Fiskeri- og kystdepartementet finansierer også næringsrettet forskning som skal bidra til videre utvikling av de marine næringer.

Nytt basisfinansieringssystem for forskningsinstituttene

Det arbeides med et nytt basisfinansieringssystem for forskningsinstituttene. Det tas sikte på å legge fram forslag til nytt basisfinansieringssystem i forbindelse med statsbudsjettet for 2009.

Resultater 2006-2007

Fondet for forskning og nyskaping

I 1999 ble det opprettet et eget fond for forskning og nyskaping for å sikre en mer stabil og langsiktig offentlig finansiering av norsk forskning. Fondet brukes til å følge opp de strukturelle, tematiske og teknologiske prioriteringene i St. meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning. Norges forskningsråd mottok 709 mill. kroner i fondsmidler i 2006. Innenfor de tematiske prioriteringene gikk 7,8 mill. kroner til det tematiske området Hav, og 52,3 mill. kroner til det tematiske området Mat.

Fondet for forskning og nyskaping er nærmere omtalt under kap. 1023 post 50 Norges forskningsråd.

SkatteFUNN

Ordningen med skattefradrag for FoU-kostnader (SkatteFUNN) har vist seg å være attraktiv, og har medført økning i norske bedrifters investeringer i FoU. For 2006 ble det godkjent opp mot 1800 SkatteFUNN-prosjekter, og av dette er hvert åttende prosjekt marint. Vel 150 av de marine prosjektene er havbruksrelaterte prosjekter. For hele perioden 2002-2006 sett under ett er vel 1600 prosjekter kategorisert som marine prosjekter. Det er særlig utstyrsleverandører og oppdrettere som bruker SkatteFUNN-ordningen mye.

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond (FHF) ble opprettet 1. januar 2001. Målet med FHF er å styrke næringsfinansieringen av forskning og utvikling for å legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringsen. Inntektene kommer fra en FoU-avgift på 0,3 pst. på eksporten av fisk og fiskevarer, og utgjør rundt 115 mill. kroner årlig. Fondet forvaltes av et styre med representanter fra nærin-

gen. Næringens behov skal ligge til grunn for prioriteringene som blir foretatt. Fondets primæropp-gave er å identifisere forsknings- og utviklingsopp-gaver som næringen ønsker å få løst, og vurdere hvordan disse best kan løses. Norges forsknings-råd og Innovasjon Norge er viktige samarbeids-partnere.

NIFU STEPs evaluering

NIFU STEP gjennomførte i 2006 på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet en evaluering av virksomheten til Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond. Evalueringen skulle svare på fem spørsmål om FHF's organisasjon, samfunnsøkonomisk effekt og resultater, hvordan FHF's utforming og iverksetting påvirker resultatene som nås og brukertilfredshet. I tillegg skulle evalueringen gi en bedømmelse av FHF, forslag til endringer i styring og gjennomføring, og anbefalinger om framtidig evalueringssystem.

NIFU STEP konkluderer med at FHF forvaltes i tråd med lovhjemmel og intensjoner. Det er imidlertid vesentlige forbedringsmuligheter innenfor de rammer som er gitt, og evalueringen påpeker at disse rammene selv burde kunne forbedres.

Fondet har hatt en vesentlig betydning som element i næringens innovasjonssystem, og de samfunnmessige effektene av FHF er betydelige. NIFU STEP har ikke klart å tallfeste slike effekter, men deltakende bedrifter har økt innovasjonsevnen. Det pekes på at det er vist stor læringseffekt blant FoU-svake aktører, som vil kunne gi systemvirkninger over tid.

FHF's organisering av forskningsarbeidet gjennom de ulike næringsforaene gir en nær kontakt med bedrifter og næringens organisasjoner. Samtidig er det slik at tilknytningen til næringsorganisasjonene har noen negative sider, i form av at FHF-systemet kan bli mer lukket og eksklusivt. Evalueringen drøfter innretningen på fondets virkemiddelbruk, og peker blant annet på faren for at fondet i for stor grad finansierer kortsiktige utviklingsprosjekter med utgangspunkt i de utfordringer eksisterende næringsliv har. NIFU STEP mener også at fondets virksomhet alt i alt kan få større effekter dersom innsatsen som FHF gjør blir mer radikal og langsiktig, og kobles nærmere til FoU-aktivitetene blant næringens mest FoU-sterke aktører. Det pekes også på at FHF's system for utvelgelse av prosjekter og samarbeidspartnere kan gjøre FHF sårbar for kritikk og at det kan stilles spørsmål knyttet til habilitet.

På spørsmålet om brukertilfredshet konkluderer NIFU STEP med at ytterst få aktører er negative til fondet, men at en god del aktører er ambiva-

lente. Det gjenstår fortsatt en del arbeid for at fondet skal være godt kjent i hele næringen.

NIFU STEP mener at FHF spiller en viktig rolle i næringen, og bidrar positivt både til de kommersielle aktivitetene, til forskningen og til forvaltningen. De foreslår følgende tiltak:

- Klargjøre og styrke fondets rolle i innovasjonssystemet, herunder sette fokus på relasjonene til virkemiddelapparatet, organisasjonene og til sterke kommersielle aktører i næringen
- Styrke organisasjonen ved utvikling av teknisk infrastruktur og rutiner
- Videreutvikle fondets strategiske rolle, herunder styrets rolle og programmers innretning (deltakere, internasjonal orientering, målsettinger)
- Vurdere en oppmyking av harmonimodellen, f.eks. gjennom endring av styrets sammensetning og etablering av en ordning med "matching funds"
- Bevare FHF-systemets dynamikk gjennom videreutvikling og forbedret organisering av viktige funksjoner, blant annet knyttet til ressursallokering. Hensynet til åpenhet, konkurranse, rapportering og dokumentasjon må her stå sentralt

NIFU STEP ga i tillegg anbefalinger når det gjelder en ny evaluering av FHF.

Fiskeri- og kystdepartementet sendte evalueringen på en bred høring, med høringsfrist 1. mars 2007. Høringsuttalelsene gir en bred tilslutning til en videreføring av fondet. Evalueringsrapportens budskap om at FHF har spilt en viktig og positiv rolle for fiskerinæringen i perioden, gjentas og bekreftes av flertallet av høringsuttalelsene.

Flere av uttalelsene fra næringsorganisasjonene peker på at næringens hensikt med ordningen var at Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond skulle finansiere markedsnær utvikling, og ikke være et duplikat til Norges forskningsråd. Det er derfor flere som hevder at det er bra at FHF i stor grad finansierer prosjekter som tar opp mer kortsiktige problemstillinger for næringslivet. Forskningsmiljøer, Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd støtter evalueringen på dette punktet, og mener at FHF i større grad bør finansiere mer langsiktig og strategisk forskning, og at fondet bør prioritere større forskningsprogram, gjerne i samarbeid med Forskningsrådet.

Oppfølging av evalueringen

Fiskeri- og kystdepartementet vil på grunnlag av evalueringsrapporten og høringsuttalelsene samarbeide med Fiskeri- og havbruksnæringens forsk-

ningsfond, næringens organisasjoner og arbeidstakernes organisasjoner om oppfølgingen av evalueringen. Departementet vil i det videre arbeidet legge vekt på at det etableres bedre styringsstruktur for fondets virkemidler. Det er en forutsetning at initiering, gjennomføring og oppfølging av prosjekter skjer innenfor rammer som er forutsigbare og som sikrer transparens og habilitet. Styrets rolle, sammensetning og funksjon må også vurderes i tråd med problemstillinger evalueringen tar opp og innspillene fra høringsrunden.

Det tette forholdet mellom næringsorganisasjonene og FHF, og fondets rolle i samspill med det øvrige virkemiddelapparatet må gjennomgås og vurderes. Det må i særlig grad vurderes hvordan FHF's virksomhet kan sees i tettere sammenheng med Forskningsrådets og Innovasjon Norges virksomhet.

Fiskeri- og kystdepartementet fastsetter forskrift og instruks for fondets virksomhet. Departementet vil vurdere behov for endringer i forskrift og instruks som følge av de tiltak som vedtas. Hermetikkavgiften og frivillig avgift til Sildolje- og sildemelindustriens forskningsinstitutt er ikke en del av FHF. Fiskeri- og kystdepartementet vil i forbindelse med oppfølgingen av evalueringen vurdere om disse bør innlemmes i FHF.

Samarbeid mellom FHF og NOFIMA

Gjennom etableringen av NOFIMA fra 1. januar 2008 samles størstedelen av næringsrettet marin forskning i ett forskningskonsern. SINTEF Fiskeri-

og havbruk er det eneste større næringsrettede marine forskningsmiljøet som er utenfor konsernet. Det er besluttet at det skal etableres et strategisk samarbeid mellom FHF og NOFIMA, ved at en del av midlene fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond skal brukes til å finansiere forskningsoppdrag i regi av NOFIMA. Dette innebærer at en andel av fondsmidlene fra FHF kanaliseres til NOFIMA AS i form av langsiktige næringsrettede forskningsprosjekter. Hvert prosjekt bør ha en årlig økonomisk ramme i størrelsesorden 3-5 mill kroner. Midlene skal være med på å sikre langsiktig marin, næringsrettet og brukerstyrt forskning. Det er FHF selv på vegne av næringen som bestemmer hvilke langsiktige, næringsrettede forskningsprosjekt som skal finansieres med FHF-midler. Midler fra fondet skal ikke benyttes til grunnfinansiering av NOFIMA AS. FHF vil bidra til å utvikle NOFIMA til å bli en tjenlig FoU-leverandør for fiskeri- og havbruksnæringen. Det er et mål at FHF skal kjøpe FoU-tjenester fra NOFIMA for omlag 50 mill. kroner per år. Nærmere oppfølging skal skje gjennom en avtale mellom FHF og NOFIMA AS. Gjennom en slik avtale vil en større del av FHF's midler rettes mot større, brukerstyrte prosjekter som vil være målrettet mot næringens langsiktige utviklingsbehov, slik blant annet evalueringen av FHF anbefaler. Det vil ta tid å identifisere prosjekter, og FHF's midler er til dels allerede bundet opp i flerårige prosjekter. Det vil derfor være nødvendig med en gradvis implementering av avtalen mellom FHF og NOFIMA.

Nøkkeltall for forskningsinstituttene

Tabell 7.3 Sammendrag av nøkkeltall for primærnæringsinstituttene 2006

		Fiskeri- fors- kning	Havforsk- nings- instituttet	NIFES	Nor- conserv	SINTEF Fiskeri og havbruk	Veterinær- instituttet
Personalres- surser	Forskerårsverk ¹	80	222	38	14	61	115
	Forskerårsverk i % av totalt antall årsverk	57	43	34	64	80	40
	Ansatte med doktorgrad per forskerårsverk ¹	0,45	0,63	0,86	0,22	0,50	0,70
Vitenskapelig publise- ring	Artikler i periodika/serier per forskerårsverk	0,50	0,69	1,22	0,29	0,80	1,30
	Artikler i antologier per for- skerårsverk	0,16	0,04	0,00	0,14	0,00	0,00
	Vitenskapelige monografier per forskerårsverk	0,00	0,03	0,00	0,00	0,05	0,00
Internasjonal finansiering	Inntekter fra utlandet i mill. kroner	9,1	36,5	3,7	0,1	9,9	5,2
	Inntekter fra utlandet i % av totale driftsinntekter ²	6	5	4	0	11	2
	Finansiering fra EU per for- skerårsverk i 1000 kroner ¹	51	56	98	0	36	45

¹ Årsverk utført av forskere og annet faglig personale

² Eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter

Kilde: Norges forskningsråds årsrapport 2006. Forskningsinstituttene. Delrapport for primærnæringsinstituttene.

Internasjonalt forskningssamarbeid**Mål og prioriteringer**

Den vitenskapelige og teknologiske utviklingen og behovet for helhetstenking har økt kompleksiteten i de problemstillinger som fiskeri- og havbruksforskningen fokuserer på. Næringens konkurransekraft vil i framtiden i stor grad være avhengig av kunnskapsmessige fortrinn, og Norge har en ambisjon om å ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon.

Internasjonalisering av norsk forskning er en hovedprioritet i regjeringens forskningspolitikk. Aktiv og målrettet satsing på internasjonalt forskningssamarbeid bidrar til å øke kvaliteten og redusere kostnadene ved forskning. Her står forskningssamarbeidet i Europa gjennom EUs rammeprogram sentralt, samtidig som det bilaterale samarbeidet med land i Nord-Amerika og Asia skal utvikles videre. Det er et mål at andelen marine forskningsprosjekter som finansieres med midler fra EU skal øke.

Innen forvaltningsrettet marin forskning har Norge et mer enn 50-årig formalisert forskersamarbeid med Russland.

Langsiktig samarbeid med utenlandske forskningsmiljøer stimuleres også gjennom gjensidige samarbeids- og forskningsavtaler mellom land og mellom forskningsinstitusjoner i ulike land. Norge har inngått bilaterale forsknings- og teknologisamarbeidsavtaler med marin forskning som tema med USA, Japan og India.

I 2004 utarbeidet Utdannings- og forskningsdepartementet en strategi for norsk forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika. Hovedmålet med strategien er å bidra til en langsiktig og forsterket opptrapping av FoU-samarbeidet med USA og Canada. Fiskeri- og kystdepartementet, Norges forskningsråd og norske forskningsmiljøer arbeider aktivt sammen med nord-amerikanske samarbeidspartnere med å konkretisere samarbeidet.

Resultater 2006-2007

Den største delen av internasjonalt marint FoU-samarbeid skjer gjennom deltakelse i EUs rammeprogram for forskning. Norge har deltatt i det 6. rammeprogram for forskning i EU. Der har hvert tiende prosjekt hatt norsk deltakelse og i marine prosjekter er andelen enda høyere. EU er nå i gang med sitt 7. rammeprogram for forskning. Norge har fått gjennomslag for at marin forskning fortsatt er en av de viktige satsingsområdene innen europeisk forskning.

Det er satt i gang et flerårig norsk-indisk samarbeid innen vaksineforskning. Som ledd i dette samarbeidet er det for 2007 satt av 20 mill. kroner til vaksinerelatert forskning på dyre- og fiskehel-sevaksiner innenfor Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Norges Forskningsråd.

I 2004 utarbeidet Utdannings- og forskningsdepartementet en strategi for å trappe opp norsk forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika. Fiskeri- og kystdepartementet, Norges forskningsråd og norske forskningsmiljøer har arbeidet målrettet sammen med tilsvarende miljøer i USA og Canada med å konkretisere dette samarbeidet om havbruk. Dette har resultert i en tydelig økning i antall prosjektsøknader med nord-amerikanske samarbeidspartnere i havbruksprogrammet i Norges forskningsråd i 2007.

Forvaltningsrettet forskning

Mål og prioriteringer

Forskningsbasert kunnskap er et viktig grunnlag for forvaltningens arbeid. Fiskeri- og kystdepartementets prioriteringer innen den forvaltningsrettede forskningen er utformet i dialog med Fiskeridirektoratet, som er en viktig bruker av forskningsresultatene innenfor departementets ansvarsområde.

Ressursforskning

Ressursforskning og overvåking skal sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig høsting av de levende marine ressursene. Innsatsen på dette feltet utgjør et sentralt grunnlag for den nasjonale og internasjonale rådgivningen om utnyttelsen av fiskebestandene, som bl.a. blir utformet

gjennom samarbeidet i Det internasjonale rådet for havforskning (ICES).

Det er nødvendig med kunnskap om økosystemenes virkemåte, hvordan komponentene i økosystemet gjensidig påvirker hverandre og hvordan miljøfaktorer, herunder konsekvenser av klimaeendringer, virker inn på de enkelte ledd. Økosystembasert forvaltning må utvikles i takt med økt kunnskap. Videre er det en utfordring å minimere uønskete effekter av fisket på økosystemet, som uønsket bifangst, utkast og skader på bunnhabitater. Dette krever blant annet utvikling av mer selektive og skånsomme redskaper og fangstmetoder.

Målet med ressursforskningen og overvåkingen av fisk, skalldyr og sjøpattedyr er å kunne fastslå tilstanden til de ulike bestandene med størst mulig grad av sikkerhet, for på den måten å kunne gi råd som sikrer en bærekraftig forvaltning. God kvalitet på fangstdata er en forutsetning for god presisjon i bestandsberegningene. Det er etablert en referanseflåte av fiskefartøyer for å bedre kvaliteten av fiskeridata fra flåten.

God ressursforskning er viktig for verdiskapningen i fiskerinæringen. Mangelfullt datagrunnlag kan føre til større usikkerhet i bestandsberegningene, som igjen fører til større sikkerhetsmarginer i kvoterådene. Det ulovlige, urapporterte og uregulerte fisket (UUU-fisket) bidrar i vesentlig grad til å øke usikkerheten i beregningsgrunnlaget.

Det legges stor vekt på dialog med aktører i fiskeri- og havbruksnæringen.

Forskning på økosystemet

Et godt kunnskapsgrunnlag om havmiljøet og fiskeri- og havbruksnæringens påvirkning på miljøet er blant annet viktig for å kunne vurdere miljø og næringsinteresser opp mot hverandre.

Målet for miljøforskning og miljøovervåking er å kunne fastslå livsbetingelsene og produksjonsforholdene for fisk og andre marine ressurser, samt dokumentere havmiljøet og havets renhet. En viktig del av innsatsen på området har vært rettet mot å kunne ta i bruk miljødata, som for eksempel data om havklima og næringssalter, som en del av grunnlaget for bestandsberegningene. Videre er kartlegging og dokumentasjon av miljøtilstanden i våre kyst- og havområder en viktig forutsetning for å kunne dokumentere at sjømaten er trygg.

Boks 7.1 Styrking av den helhetlige kunnskapen om kystsoner og fjordøkologi

På bakgrunn av bl.a. den mangeårige nedbeitingen av stortare langs norskekysten og effekter av et stadig økende aktivitetspress i kystsonen, er det behov for å styrke den helhetlige kunnskapen om kystsoner og fjordøkologi.

Fiskeri- og kystdepartementets forvaltningsansvar i kystsonen favner bredt. Havforskningsinstituttet og andre forskningsinstitusjoner har en rekke aktiviteter knyttet til kystsonen: Forskning knyttet til kystorsk, tare, kongekrabbe, hummer, havbruk og havbeite, kartlegging av marine naturtyper i kystsonen samt overvåkingsaktiviteter knyttet til klima, miljøtilstand, taretråling, viktige kystressurser, lakselus og andre effekter av havbruk.

Det er behov for en sterkere vektlegging av sammenhengene i økosystemene i kystsonen. For å styrke den helhetlige marinøkologiske forståelsen og møte utfordringene som er knyttet til forvaltning av kystsonen, vil Fiskeri- og kystdepartementet iverksette følgende tiltak:

- Utarbeide en helhetlig strategi for Havforskningsinstituttets virksomhet knyttet til kystsonen
- Innenfor departementets tilskudd til Norges forskningsråd settes det av midler til økt forskningsaktivitet knyttet til fjordøkologi i Porsangerfjorden og Hardangerfjorden, med en samlet ramme på 15 mill. kroner fordelt på fire år. Havforskningsinstituttet vil være en sentral institusjon i dette arbeidet
- Forskning på problematikken rundt nedbeiting av tare prioriteres innenfor Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Norges forskningsråd
- Havforskningsinstituttet vil etablere overvåking av tareskogen i områdene nord for Trøndelag.

Forvaltningsrettet havbruksforskning

Den forvaltningsrettede havbruksforskningen skal skaffe kunnskapsgrunnlag og gi forvaltningsråd for å sikre at produksjonen skjer på en bærekraftig måte og innenfor akseptable rammer når det gjelder areal- og ressursbruk, fiskehelse, fiskevelferd og miljøeffekter. Kunnskapsoppbyggingen er vik-

tig for at myndighetene skal kunne utarbeide gode styringsredskap og regelverk, overvåkingsprogram og tiltak.

Miljø

Forholdet mellom havbruk og fjord- og kystøkologi får stadig økende oppmerksomhet og betydning. Dette gir behov for økt forskningsinnsats, særlig knyttet til problemstillinger som økologisk og genetisk påvirkning fra rømt fisk, spredning av lakselus, andre miljøeffekter av havbruk og havbeite og lokalisering av havbruksanlegg.

Fiskehelse

Det er behov for målrettet grunnleggende forskning som kan bidra til forståelse av årsakssammenhenger og sykdomsutvikling ved infeksjoner og andre sykdomstilstander hos akvatiske organismer. Resultatene fra grunnforskningen legges til grunn for anvendt forskning på området.

Laksens sentrale plass i norsk havbruk tilsier at en vesentlig del av forskningen innen fiskehelse fortsatt må rettes mot laks og laksesykdommer. Økt satsing på marine arter i oppdrett forutsetter at det drives helseforskning også på disse artene. Erfaringen fra lakseoppdrett viser at slik forskning er avgjørende for en lønnsom og bærekraftig utvikling. For å bekjempe og forebygge spredning av viktige smittsomme sykdommer, vil validering av nye diagnostiske metoder som kan dokumentere fravær eller tilstedeværelse av smitte være et viktig bidrag.

Det er også behov for mer kunnskap om smittmessige interaksjoner mellom oppdrettsfisk og ville bestander.

Fiskevelferd

Det er behov for å øke kunnskapsgrunnlaget for å sikre fiskevelferd. Spesielt er det behov for operative velferdsindikatorer. Norge er en betydelig bidragsyter innen forskning på velferd hos oppdrettsfisk. I regi av Norges forskningsråd er det kartlagt forskningsbehov knyttet til velferd innen havbruk. Forskningsresultatene på feltet vil bli brukt som en del av grunnlaget for utarbeidelse av regelverk for fiskevelferd både nasjonalt og internasjonalt.

Forskning og overvåking knyttet til sjømattrygghet og kvalitet

Det er et mål at Norge skal ha et forskningsmiljø som er internasjonalt ledende innen fremmedstof-

fer i sjømat og helsemessige effekter av å spise sjømat. Forskningsresultatene på dette området brukes aktivt i forvaltning av næringen, rådgivning til forbrukerne samt utforming av nasjonalt og internasjonalt regelverk. Det siste er spesielt viktig fordi den internasjonale kunnskapen om sjømat er begrenset i forhold til kunnskapen om annen mat, og internasjonalt regelverk er en viktig rammebetingelse for de marine næringene. For å bidra til en balansert vurdering av helseeffektene ved å spise sjømat, fokuseres det også på de gunstige næringsstoffene i sjømat. Dette gjøres i tett samarbeid med forskningsmiljø innen human ernæring.

Overvåking av forekomst av miljøgifter i fisk og skalldyr i norske fjorder og havområder er et viktig virkemiddel i arbeidet med trygg sjømat.

Forskning knyttet til havner og infrastruktur for sjøtransport

Forskningen på dette området er knyttet til kystforvaltningens ansvarsområde innen trafikkovervåking og navigasjonssikkerhet, redusert miljøbelastning og bedret flyt av gods i transportsystemet.

FoU knyttet til havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren, og bidra til utvikling av teknologi, organisering og andre rammebetingelser.

Næringsrettet forskning og utvikling

Mål og prioriteringer

Næringsrettet havbruksforskning

Den næringsrettede havbruksforskningen skal skaffe kunnskapsgrunnlag for å sikre at det store verdiskapingspotensialet som ligger i havbruk utnyttes. Forskningen skal fremme økt verdiskaping og økt lønnsomhet gjennom optimalisering av produksjonen og utvikling av kommersiell produksjon av nye arter. Forskningen omfatter områder som produksjonsbiologi, produksjonsteknologi, førtilgang, fôr og ernæring, fiskehelse, bærekraft og oppdrettsmiljø.

Forskning for markedsretting og nyskaping i marin sektor

Investeringer i forskning og utvikling av kunnskapstunge produkter er viktig for næringens konkurransevne. Forskningsbasert kompetanse som bygges inn i nye produkter og prosesser kan bidra til markedsfordeler og høyere avkastning på marine produkter.

Forskning for å fremme en kunnskapsdrevet næringsutvikling er primært bedriftens og nærin-

gens eget ansvar, men det offentlige har et ansvar for å legge til rette for forskning som utløser prosjekter som er lønnsomme for næring og samfunn. I særlig grad er det viktig at etablert næringsliv tar et større ansvar for å finansiere forskning og utvikling innenfor egen sektor. Tiltak for å stimulere næringslivet til å investere mer i forskning er sentralt. Viktige virkemidler i den forbindelse er Forskningsrådets brukerstyrte programmer og SkatteFUNN-ordningen.

Nye næringer og nyetablerte bedrifter har ikke samme evne til å finansiere forskning som etablert næringsliv. Offentlig finansiering for å stimulere næringsutviklingen er derfor rettet spesielt mot nye og mindre bedrifter og nye næringer, som f. eks. utvikling av en ny art i oppdrett og marin bioteknologi.

For å bidra til økt nyskaping med utgangspunkt i forskning må det legges til rette for kommersialisering av forskningsresultater både ved institutter, universiteter og i næringslivet. For å lykkes kreves det ofte tett samarbeid mellom mange aktører. Mangel på langsiktig og tilstrekkelig risikovillig kapital er ofte et hinder for kommersialisering.

Fiskeri- og kystdepartementet satser på kommersialisering av forskning gjennom Programmet for forskningsbasert nyskaping (FORNY) i Norges forskningsråd. Det gis tilskudd til verifisering (markedstesting) av gode prosjekter. Målsettingen med tiltaket er å få flere prosjekter fra idé- og utviklingsfasen til kommersialiseringssfasen for å fremme etablering av nytt næringsliv basert på forskningsresultater.

NOFIMA AS

I St.prp. nr. 69 (2006-2007) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2007 redegjorde regjeringen for arbeidet med å omstrukturere forskningsinstituttene innenfor den blå-grønne sektoren. NOFIMA AS, som er en sammenslåing av Akvaforsk AS, Fiskeriforskning AS, Matforsk AS og Norconserv AS til ett forskningskonsern, opprettes fra 1.januar 2008. Det vises til omtale under kap. 1023 post 72.

Kartleggingen og vurderingen som er gjort av fagpaneler i Norges Forskningsråd, vil bli fulgt opp, slik at relevante, næringsrettede forskningsaktiviteter i forvaltningsinstituttene Veterinærinstituttet, NIFES og Havforskningsinstituttet overføres til NOFIMA AS sine datterselskaper. Tilsvarende vil relevante forvaltningsrettede forskningsaktiviteter i NOFIMA-instituttene bli overført til forvaltningsinstituttene.

Marin innovasjon og regional næringsutvikling

Mål og prioriteringer

Konkurransesevnen i marin sektor er sterkt knyttet til næringens evne til innovasjon. Med innovasjon menes evnen til å utvikle og ta i bruk nye prosesser og produkter, utvikle mer konkurransedyktige forretningsformer m.m. Innovasjon krever målrettet innsats og samarbeid mellom et spekter av aktørene innen FoU-miljøet, virkemiddelapparatet og næringslivet. Tilrettelegging for økt innovasjon krever godt samspill, mellom marine bedrifter og med kunder, leverandører og andre aktører.

Det er et hovedmål for myndighetene å legge til rette for økt avkastning i Norge av den samlede marine verdikjeden. Et nøkkelspørsmål vil derfor være hvordan verdien av råstoffet både fra fangst og havbruk kan utløse større verdier i sluttmarkedene, og at i alle fall deler av denne merverdien kan tilfalle norske aktører i verdikjeden. Sentrale utfordringer for næringen er å bygge kunnskap om globale markeder og konsumentpreferanser. Dette vil kunne fremme markedsdrevne innovasjoner i alle ledd av verdikjeden og bidra til at næringen tilpasser seg organisatorisk til internasjonale markeder. I tråd med disse målsettingene etablerte Fiskeri- og kystdepartementet i 2006 et nytt marint innovasjonsprogram med Innovasjon Norge som operatør. I 2007 ble det etablert et marint verdiskapingsprogram som bygger videre på innovasjonsprogrammet, men forsterker og utvider satsingen. For nærmere beskrivelse av programmet vises det til omtalen av Innovasjon Norge under kap. 2415.

Regional næringsutvikling

Fylkeskommunene har en viktig rolle som regional utviklingsaktør. Gjennom forpliktende partnerskap med næringsliv, virkemiddelaktører, private organisasjoner og kommuner skal fylkeskommunene utarbeide premisser for tilrettelegging for næringsutvikling og anvendelse av virkemidler i regionene. Partnerskapene som ledes av fylkeskommunene legger på denne måten handlingsplaner/regionale utviklingsplaner for disponering av midler til marin næringsutvikling i fylket.

Fiskeri- og kystdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet engasjerer seg aktivt for økt strategisk samarbeid med fylkeskommunene og for å styrke sammenhengen i den offentlige tilretteleggingen for marin nyskaping. Gjennom dette samarbeidet er det utarbeidet en samlet oversikt og analyse over fylkeskommunenes planer og aktive engasjementer i marin sektor. Siktemålet er planmessig samarbeid, god arbeidsdeling og spesialisering mellom fylkene, basert på regionale for-

trinn. Målet er et felles strategisk utgangspunkt og felles målsettinger for det nasjonale og det regionale arbeidet for marin næringsutvikling, med sikte på størst mulig samlet effekt.

Innovasjon Norge har betydelig kompetanse knyttet til marin sektor, og er en viktig samarbeidspartner for Fiskeri- og kystdepartementet. Det er svært viktig at Innovasjon Norge framstår som en attraktiv og aktiv medspiller i de regionale partnerskapene, og at det utvikles et konstruktivt samarbeid med fylkeskommunen. Innovasjon Norge har et særlig ansvar for å styrke sammenhengen mellom regionale og nasjonale strategier for marin næringsutvikling og fremme samarbeid mellom regionenes utviklingsarbeid på området.

Fiskeridirektoratet og Kystverket har viktige roller i tilretteleggingen av rammevilkår for marint næringsliv. Etatene har også betydelig kompetanse på flere områder som vil være avgjørende for vellykket marint utviklingsarbeid i fylkene. Desentraliseringen av ansvar og virkemidler stiller både Innovasjon Norge, Fiskeridirektoratet og Kystverket overfor nye utfordringer og krav til god samhandling. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for at direktoratenes og Innovasjon Norges innsats for regional næringsutvikling skal være samordnet, målrettet og av høy kvalitet.

Kompetanse og rekruttering

For videre næringsutvikling er det viktig at marin sektor framstår som attraktiv for kompetent arbeidskraft. Deler av fiskeri- og havbruksnæringen sliter i dag med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Det gir grunn til bekymring at det gjennomgående er få søkere til utdanning rettet mot marin sektor.

En arbeidsgruppe har på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet utredet rekrutteringsordninger for ungdom til fiskerinæringen. Denne rapporten har vært på bred høring. En generell oppsummering viser en bred støtte til rapporten og viktigheten av en bedret rekruttering. Departementet arbeider med følge opp forslagene som har kommet.

Kvinneandelen er gjennomgående lav i marin sektor. For den videre verdiskapingen er det viktig at næringen i større grad tar i bruk kvinners kompetanse. Det ble satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra næringens organisasjoner og forvaltningen for å utarbeide en handlingsplan for økt kvinneandel i marin sektor. Arbeidsgruppens forslag til handlingsplan er ferdigstilt og er sendt på bred høring. Det vises til nærmere omtale av dette i kapittel 9.1.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i Nærings- og handelsdepartementets arbeid med en nasjonal strategi for kvinnelig entreprenørskap.

Kap. 1020 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	250 811	250 600	266 700
21	Spesielle driftsutgifter	268 183	144 540	260 750
	Sum kap. 1020	518 994	395 140	527 450

Havforskningsinstituttet er et rådgivende forskningsinstitutt med forvaltningsstøtteoppgaver. Instituttet rapporterer til et styre oppnevnt av Fiskeri- og kystdepartementet. Havforskningsinstituttet eier og driver også forskningsfartøy, jf. omtale under kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene.

Havforskningsinstituttets primære oppgaver er å forske, overvåke, tilstandsvurdere og levere råd til offentlige myndigheter, samfunn og næring. Arbeidsfeltet omfatter det marine miljø og hele næringskjeden for å kunne bidra til en bedre og mer helhetlig forståelse av økosystemene i havet, i kystsonen, og av sentrale havbrukstema. Rent hav er en forutsetning for velfungerende økosystemer og sunn produksjon av sjømat.

Instituttets råd gis gjennom Det internasjonale råd for havforskning (ICES), etter bestilling fra departementet eller når instituttet har frambrakt resultater som det mener forvaltningen bør kjenne til. Rådgivningen spiller en viktig rolle som grunnlag for fiskeri- og havbruksforvaltningens og matforvaltningens beslutninger. Instituttet vil bidra til å utvikle en helhetlig strategi for langsiktig, optimal utnyttelse av havets ressurser.

Havforskningsinstituttet har også en rolle i å bistå med beredskap ved akutte hendelser, som f.eks. ved rømming av fisk fra havbruksanlegg og i forbindelse med oljeutslipp.

Det formaliserte samarbeidet med Fiskeridirektoratet, Kystvakten og fiskeri- og havbruksnæringen er viktig for instituttets forskning og rådgivning.

Følgende mål er sentrale for instituttets arbeid:

- Bedre vitenskapsbasert rådgivning for bærekraftig høsting av enkeltbestander gjennom økt bruk av økosysteminformasjon i beregning av bestander og forventet bestandsutvikling.
- Dokumentasjon av miljøtilstanden.
- Reduksjon av negative effekter av fiske ved å utvikle fiskemetoder som er mer selektive og miljøvennlige enn dagens.
- Utvikle kunnskapsgrunnlaget for norsk havbruksnæring for å bidra til at verdiskapingen skjer innenfor akseptable rammer når det gjelder areal- og ressursbruk, fiskevelferd og miljøeffekter.

Boks 7.2 Hovedprioriteringer – Havforskningsinstituttet

Havforskningsinstituttet vil i 2008

- arbeide videre med å reddykke rollen som forvaltningsinstitutt
- utføre forskning og overvåking for å gi forvaltningen uavhengige, vitenskapelige råd om bærekraftig forvaltning av de viktigste levende marine ressursene og havmiljøet basert på økosystemundersøkelser i havområdene for våre fiskerier
- øke innsatsen for å finne årsaker til rekrutteringssvikten hos mange fiskearter i Nordsjøen
- følge utviklingen i bestanden av kolmule, makrell og norsk vårgytende sild, særskilt i Norskehavet
- prioritere utvikling av metoder og prøvetakingsredskaper for kvantitative målinger av marine populasjoner og havmiljø, samt utvikling av modellverktøy for å kunne gjøre nytte av innsamlede data
- øke forskningsinnsatsen på fjord- og kystøkologi, og utarbeide en helhetlig strategi for sin virksomhet i kystsonen. Dette vil blant annet være undersøkelser for å
 - finne årsaker til den nedadgående utviklingen av viktige bestander som kysttorsk, breiflabb og hummer
 - følge utviklingen i tang- og tareskogen langs norskekysten, og etablere overvåking av tareskogen i områdene nord for Trøndelag
 - overvåke alger og algegifter
 - følge utviklingen av bestanden av kongekrabbe og dens innvirkning på kystøkologien
- øke den helhetlige forståelsen av fjordøkologi ved å konsentrere en del av forskningen om fjordsystemene Porsangerfjorden og Hardangerfjorden. Havforskningsinstituttet vil være en sentral institusjon i satsingen på fjordøkologi i Norges forskningsråd, jf omtale i Kap 1023 Post 50 Norges forskningsråd
- øke kunnskapsgrunnlaget om forholdet mellom havbruk og fjord- og kystøkologi, blant annet knyttet til spørsmål om rømming og genetiske interaksjoner mellom villfisk og oppdrettsfisk, sykdomsoverføring, lokalisering av havbruksanlegg og effekter av utslipp og arealbruk
- videreutvikle MOLO som et helhetlig system for regulering av miljøvirkninger og arealtilpasning for havbruk
- gi effekter av lakselus på vill fisk og overvåking av nasjonale laksefjorder særlig oppmerksomhet
- gi arbeidet med å bygge opp kompetanse på fiskevelferd høy prioritet
- prioritere oppgaver knyttet til regjeringens nordområdestrategi
- følge opp arbeidet med forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, og bidra til utvikling av forvaltningsplan for Norskehavet
- arbeide med å etablere et helhetlig marint overvåkingsprogram som løpende kan dokumentere status for norske marine økosystemer
- delta som en betydelig forskningsaktør i det internasjonale polaråret (IPY) 2007-2008, og gjennomføre en ekspedisjon med forskningsfartøyet "G.O. Sars" for bl.a. å kartlegge det krillsentriske økosystemet i havområdene rundt Bouvetøya i Antarktis
- fortsette arbeidet med kartlegging av bunnhabitater gjennom MAREANO-programmet, og prioritere områdene Lofoten og det sørlige Barentshavet
- arbeide med å utvikle fiskemetoder som er mer selektive og miljøvennlige enn dagens

Bevilgningen til MAREANO-programmet (Marin arealdatabase for norske hav- og kystområder) styrkes med 9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Samlet bevilgning til programmet i 2008 er dermed 32,6 mill. kroner.

Havforskningsinstituttet har et stort internasjonalt nettverk, og en stor del av arbeidet ved instituttet er internasjonalt rettet. Instituttets strategi for perioden 2006-2011 innebærer en ambisjon om å være internasjonalt ledende innen marin forskning og rådgivning.

Instituttets internasjonale orientering med aktiv deltakelse i internasjonale samarbeidsfora, i internasjonalt forskningssamarbeid og som rådgiver i kvoteforhandlinger, er et virkemiddel for å styrke Norges rolle internasjonalt som premissleverandør for en god forvaltning av havets ressurser og miljø. I 2007 har Havforskningsinstituttet

flere lederverv i viktige komiteer og arbeidsgrupper i Det internasjonale råd for havforskning (ICES), i Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC) og i Vitenskapskomiteen til IWC. Gjennom ICES bidrar Havforskningsinstituttet til utvikling av økosystembasert rådgivning for høsting av de viktigste fiskebestandene, og til en helhetlig vurdering og rådgivning på havmiljø. Rådgivning på kommersielt viktige bestander er en kjerneaktivitet ved instituttet. Gjennom internasjonalt samarbeid med blant annet ICES gir Havforskningsinstituttet vitenskapelige råd som danner basis for kvotefastsetting m.m.. Arbeidet i ICES er spesielt viktig fordi det sørger for at de vitenskapelige rådene er kvalitetssikret.

Havforskningsinstituttet har en viktig rolle i regjeringens nordområdesatsing gjennom oppfølging av forvaltningsplanen for Barentshavet og områdene utenfor Lofoten, der Havforskningsinstituttet blant annet har overvåket miljøparametere, havbunnsbiologi og biodiversitet, og forestått beregninger og utvikling av indikatorer.

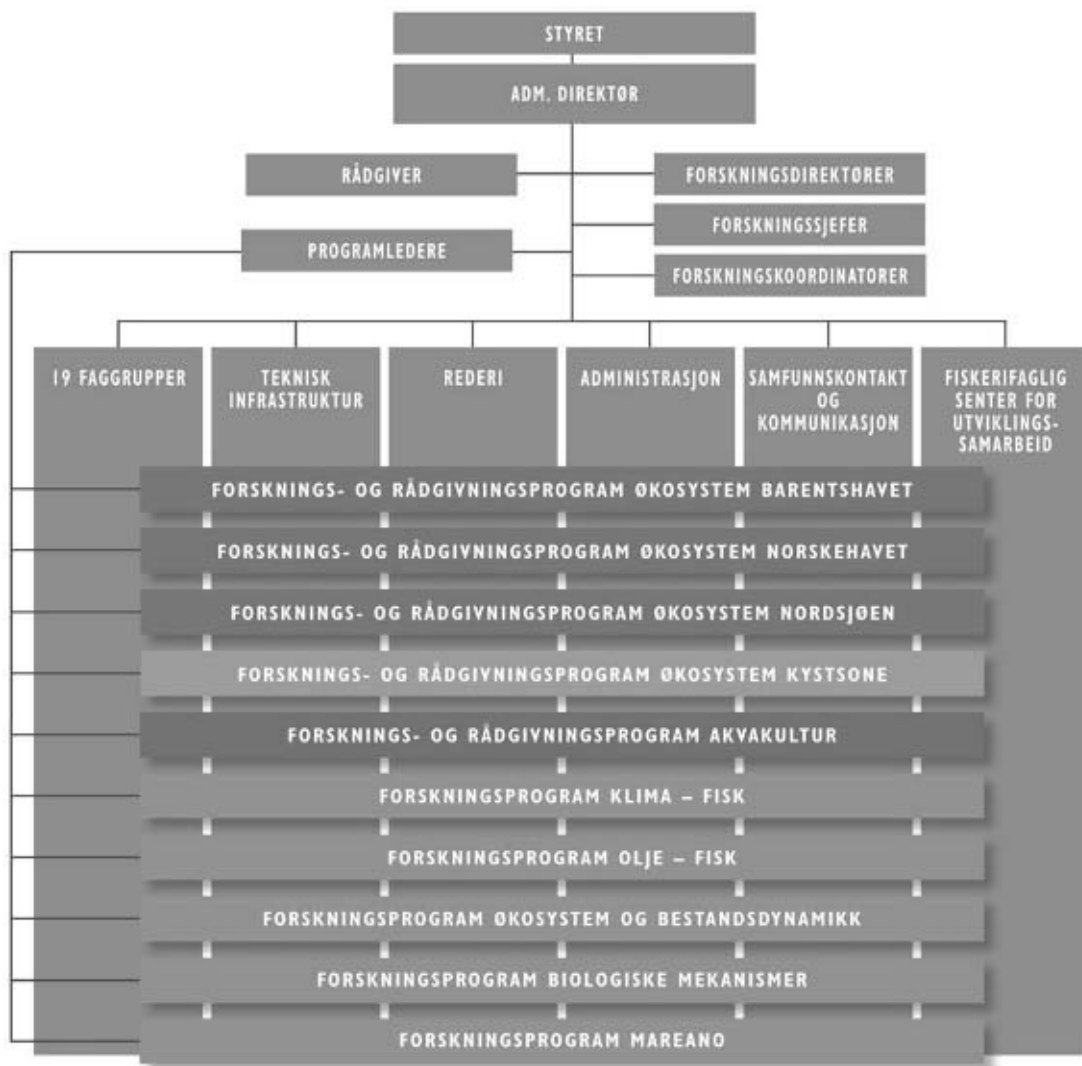
Det internasjonale polaråret (IPY) 2007-2008 er en viktig forskningsarena for Havforskningsinstituttet. Instituttet har en vesentlig del av sin overvåkings- og forskningsaktivitet knyttet til nordområdene har derfor en naturlig rolle i polarforskningen. Gjennom sine moderne forskningsfartøyer, sin internasjonale kontaktflate og sin kompetanse

innen osceanografi, havmiljø, havklima, havstrømmer og ressursforvaltning, er instituttet en naturlig deltaker i IPY.

Havforskningsinstituttet utfører et betydelig arbeid for NORAD. Oppgaven er å utvikle effektive, forskningsbaserte forvaltningssystemer og institusjoner i utviklingsland, samt drift av forskningsfartøyet "Dr. Fridtjof Nansen".

Virksomheten er organisert i en matrise som stadig tilpasses oppgavene. Fra mars 2007 har instituttet organisert arbeidet i ti tverrfaglige programmer, der prosjektene henter kompetanse og ressurser i faggrupper. Forsknings- og rådgivningsprogrammene vil levere løpende rådgivning til forvaltning, næring og samfunn, mens forskningsprogrammene vil framskaffe ny viten slik at rådgivningen er basert på relevant og oppdatert kunnskap. De økosystembaserte forsknings- og rådgivningsprogrammene har ansvar for overvåking og datainnsamling som grunnlag for forskning i andre programmer.

Som følge av omorganiseringen hadde Havforskningsinstituttet i 2006 en annen struktur enn i dag. Dagens struktur ligger til grunn for presentasjon av mål og prioriteringer, mens resultater for 2006-2007 presenteres for de fire tidligere tverrfaglige programmene Økosystem Barentshavet, Økosystem Norskehavet og Nordsjøen, Økosystem Kystsonen og Akvakultur.

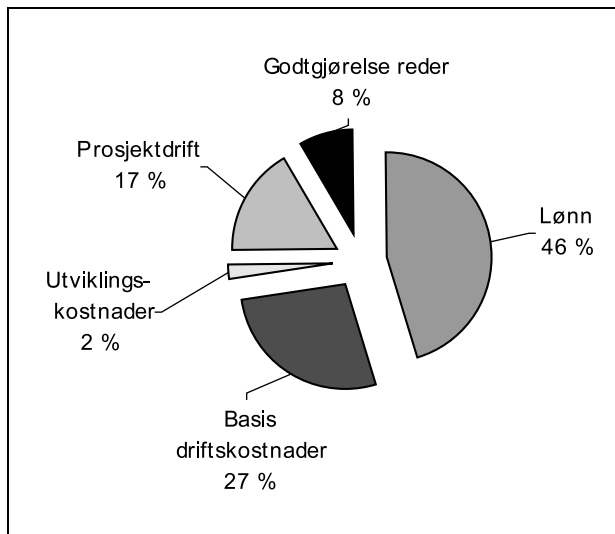
Figur 7.1 Havforskningsinstituttets nye organisasjon

I 2006 ble det utført 623 årsverk på Havforskningsinstituttet. Av dette utgjorde medarbeidere i vitenskapelige stillinger 218 årsverk. Den forskningstekniske staben, som ivaretar ressurs- og miljøovervåkingen, analyser, røkting, stasjonsdrift og viktige deler av forskningsaktiviteten, utgjorde 217 årsverk. 106 av de ansatte var sjøfolk.

Avdelingene for administrasjon, rederi, teknisk infrastruktur, samfunnskontakt og kommunikasjon og fiskerifaglig utviklingssamarbeid støtter opp om forskningen. Havforskningsinstituttets hovedkon-

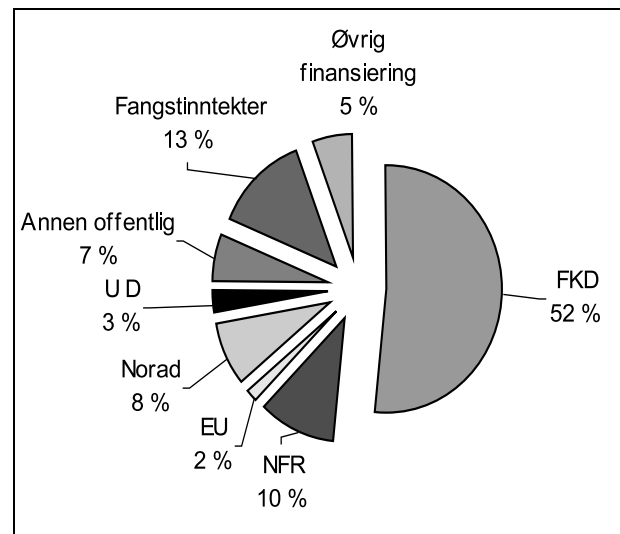
tor er i Bergen, men viktige deler av aktiviteten foregår ved avdelingene i Tromsø, Flødevigen, Austevoll og Matre, og om bord i forskningsfartøy og leiefartøy.

Havforskningsinstituttet fikk i 2006 ca. 50 pst. av inntektene direkte fra Fiskeri- og kystdepartementet. I tillegg kommer fangstinntekter gjennom kvotetildeling fra den norske forskningskvoten, som finansierer leie av fiskefartøyer for å gjennomføre forskning og overvåking. Om lag 10 pst. av inntektene kom fra Norges forskningsråd.

Figur 7.2 Oversikt over Havforskningsinstituttets utgifter 2006

(Kap. 1020 Havforskningsinstituttet og kap. 1021 Drift av forskningsfartøyer)

Figur 7.3 Oversikt over Havforskningsinstituttets inntekter 2006

(Kap. 1020 Havforskningsinstituttet og kap. 1021 Drift av forskningsfartøyer)

Tabell 7.4 Oversikt over Havforskningsinstituttets regnskap 2006 og virksomhetsbudsjett 2007.

Kostnadsbærere (program)	(i 1000 kr)	
	Regnskap 2006	Budsjett 2007
MAREANO	10 317	28 850
Rådgivningsprogram økosystem Barentshavet	197 533	100 450
Rådgivningsprogram økosystem Norskehavet og Nordsjøen	145 157	–
Forsknings- og rådgivningsprogram Norskehavet	–	109 937
Forsknings- og rådgivningsprogram Nordsjøen	–	32 126
Rådgivningsprogram havbruk og havbeite	112 480	–
Forsknings- og rådgivningsprogram akvakultur	–	80 036
Rådgivningsprogram økosystem kystsonen	54 654	47 229
Forskningsprogram klima – fisk	–	45 348
Forskningsprogram olje – fisk	–	16 871
Forskningsprogram økosystem og bestandsdynamikk	–	81 231
Biologiske mekanismer i marine økosystem og akvakultur	–	74 854
Annen Forvaltningsrettet forskning og utvikling	44 414	15 918
Bistandsrettet samarbeid – Nansen-programmet	44 510	–
Fagsenter for utviklingssamarbeid	–	78 512
Sum	609 066	711 363

Økosystemene

Mål og prioriteringer

De fire forsknings- og rådgivningsprogrammene for økosystemene Barentshavet, Norskehavet, Nordsjøen og kystsonen har et særlig ansvar for å etablere kunnskap som grunnlag for råd til forvaltningen innenfor alle områder som angår de marine ressurser og miljø. Dokumentasjon av miljøtilstanden er et sentralt mål for instituttets arbeid.

Det er også et mål å bedre den vitenskapsbaserte rådgivningen for bærekraftig høsting av enkeltbestander gjennom økt bruk av økosysteminformasjon i bestandsberegninger og forventet bestandsutvikling. Dette forutsetter grundig vitenskapelig dokumentasjon om de ulike bestandene og miljøet de lever i. En økosystembasert rådgivning skal sikre biologisk mangfold. I tillegg til kvotefastsetting innebærer dette at levende ressurser som ikke utnyttes i dag, men som kan representere et framtidig høstingspotensial, og overvåking av byttedyr til viktige fiskebestander inkluderes i forvaltningen. Til grunn for en slik helhetlig rådgivning ligger omfattende overvåking og tilstandsvurdering av havets miljø og ressurser, samt påvirkningsfaktorer. Den forutsetter en systematisk bruk av data om havklima, næringsstoffdeling som grunnlag for planktonproduksjon og de viktigste komponenter i næringskjeden i det enkelte økosystemet.

Instituttet ivaretar lange tidsserier av måledata om utvikling i havklima, produksjonsgrunnlag, tallrikhet og prognoser for viktige fiskebestander. De lange tidsseriene er et aktivum i nasjonal sammenheng, og det arbeides med å gjøre dataene tilgjengelige gjennom linker til nettportal.

Aktivitetene vil innrettes for å tilfredsstille nasjonale behov, samt bestillinger fra internasjonale fiskeri- og havmiljøkommisjoner som Norge deltar i. Et viktig redskap i helhetlig forvaltningsrådgivning er økosystemtoktene med egne og innleide fartøyer, der data om hele økosystemet blir samlet inn samtidig. I 2007 deltar tre norske og to russiske fartøyer.

Økosystemundersøkelsene er ressurskrevende, og uten framtidsrettet metodeforskning vil behovet for fartøytid og personellressurser øke dramatisk. For å kunne gjøre bedre og mer nøyaktige økosystemmålinger av miljøforhold og bestander av levende marine ressurser, vil Havforskningsinstituttet prioritere utvikling av metoder for kvantitative målinger av marine populasjoner og havmiljø med akustiske og andre typer instrumenter, samt forbedrede prøvetakingsredskaper. Likeledes vil utvikling av adekvate modellverktøy for å anvende innsamlede data til å kunne gi bedre prog-

noser for bærekraftig høsting av de viktigste levende ressursene og anskueliggjøre utviklingen i det marine miljø være viktig. Det vil legges vekt på å utvikle modeller og metoder som gjør at utviklingen i havmiljø og viktige bestander av fødeorganismer (plankton), de kommersielt viktige fiskebestandene og de dominerende sjøpattedyrene sees i sammenheng.

I kystsonen vil det være et prioritert mål for Havforskningsinstituttet å overvåke miljøtilstand og biologisk produksjon, marint biologisk mangfold samt kartlegge fjordøkologi og bæreevne. Instituttet bistår også forvaltningen i etablering av marine verneområder (MPA), der effekten av områdevern søkes dokumentert på vitenskapelig basis.

Instituttets polarforskning vil synliggjøres særskilt i forbindelse med det internasjonale polaråret (IPY) som arrangeres i 2007-2008. Instituttet har en betydelig, regulær innsats i nord. Denne vil danne basis for spesifikke oppgaver finansiert av IPY-midler fra Norges forskningsråd. I et klimaperspektiv er det gunstig at det kan gjennomføres prosjekter hvor man innenfor en kortere periode kan gjøre undersøkelser i begge polområdene samtidig. Derfor vil Havforskningsinstituttet også delta med en ekspedisjon til Antarktis, der en i samarbeid med andre forskningsmiljøer vil kartlegge ressurs- og miljøsituasjonen i havområdene.

Utvikling og beregning av indikatorer og miljøovervåking, inkludert overvåking av radioaktivitet, er et gjennomgående arbeidsområde for alle økosystemprogrammene.

Særlige arbeidsområder Barentshavet:

- Rådgivning til Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon, særlig bestandsvurderinger og -prognoser, høstingsregler og langtidsutbytte
- Forvaltningsplan for Barentshavet – overvåking av miljøparametere, bentos og biodiversitet
- Forskningssamarbeidet med Russland – særlig norsk-russiske økosystemtokt
- Ansvarlig fangst – bl.a. utvikling av skånsomme redskap, for eksempel pelagisk trål.

Særlige arbeidsområder Norskehavet:

- Sjøpattedyrs rolle i økosystemet – særlig vekt på grønlandssel og vågehval
- Sikrere kvantifisering av de viktigste bestandene som norsk vårgytende sild, makrell, kolmule og dyphavsressursene – særlig blåkkeite
- Studier av klimaprosessene - knyttet til variasjoner i mengden av dyreplankton, og reproduksjon og utbredelse av de kommersielle fiskeartene
- Forvaltningsplan for Norskehavet – bidra med innspill til utforming av planen.

Særlige arbeidsområder Nordsjøen:

- Ressurskartlegging. Arbeidet danner grunnlag for rådene fra ICES. Fokus på
 - Bunnfisk - særlig sei, hyse, torsk, øyepål og tobis
 - Pelagiske ressurser – særlig nordsjøsild og brisling, samt ICES-koordinert måling av makrellbestanden
 - Reker og sjøkreps
 - Miljøovervåking, inkl. miljøgifter og radioaktivitet
 - Rekrutteringssvikt i Nordsjøen
 - Ansvarlig fangst – selektive redskap som reduserer utkast av fisk.

Særlige arbeidsområder Kystsonen:

- Havforskningsinstituttet vil utarbeide en helhetlig strategi for sin virksomhet knyttet til kystsonen
- Overvåking av tareskogen utvides til også å dekke områdene fra Trøndelag til og med Finnmarkskysten
- Marint biologisk mangfold og tålegrenser
- Tilstandsvurdering og trender - for bærekraftig produksjon, forvaltning og praktisering av EUs vannrammedirektiv
- Kystbestander - særlig kysttorsk, kongekrabbe, kystsel. Turistfiske
- Introduerte arter
- Marine verneområder
- Fjordøkologi. Instituttet vil være en sentral institusjon i forskningssatsingen knyttet til fjordøkologi i Porsangerfjorden og Hardangerfjorden.

Resultater 2006 - 2007

Program Økosystem Barentshavet

Programmet var i hovedsak rettet mot å gi råd til Den norsk-russiske fiskerikommisjonen, Fiskeri- og kystdepartementet og den interdepartementale styringsgruppen for forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Økosysteminformasjon i bestandsberegninger og prognoser

Som viktige ledd i rådgivningen er det gjennomført bestandsvurderinger og utarbeidet prognoser for utviklingen i de enkelte bestandene. Høstingsreglene er evaluert, og det er gjennomført metodeutvikling som resultat av evalueringen. Det er arbeidet med å gjøre forvaltningsrådgivningen økosystembasert, og økosystemparametere blir derfor gradvis inkorporert i bestandsvurderingene. Gjennom arbeid i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) blir resultater og beregninger kvali-

tetssikret før resultatene gjøres operative i konkret rådgivning til de årlige møtene i Den norsk-russiske fiskerikommisjon.

Forvaltningsplan Barentshavet

Overvåkingsgruppen for Forvaltningsplan Barentshavet, som ledes av Havforskningsinstituttet, leverte 1. mars 2007 sin første statusrapport til styringsgruppen ved Miljøverndepartementet. Rapporten er utarbeidet i samarbeid mellom relevante institusjoner.

Havforskningsinstituttet har overvåket miljøparametere, havbunnsbiologi og biodiversitet, og arbeider med beregning og utvikling av indikatorer. Et viktig redskap i helhetlig forvaltningsrådgivning er økosystemtoktene, der en samler synkron data om hele økosystemet. I 2007 deltar tre norske og to russiske fartøyer. Et betydelig arbeid er lagt ned i å utvikle overvåkingsstrategier og observasjonsmetodikk. Økosystemundersøkelsene er ressurskrevende, og uten framtidsrettet metodeforskning ville behovet for fartøytid og personellressurser øke dramatisk. Innen Barentshavprogrammet er det utfordringer knyttet til målemetodikk og redskapsutvikling.

Artsmangfoldet

Å gi råd om vern av artsmangfoldet er en relativt ny oppgave. Særlig gjelder dette dyr som er knyttet til havbunnen, og instituttet har derfor styrket sin kompetanse på bunndyr. Som et ledd i arbeidet er det definert referanseområder for å ha grunnlag for observasjon av eventuelle endringer i artssammensetningen.

Usikkerhet i fangststatistikken

Samarbeidet mellom Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet og Kystvakten om å redusere usikkerheten i fangststatistikken, som igjen medfører tilsvarende usikkerhet i bestandsberegningene, har pågått også i 2006-2007. I samarbeidet om å utvikle systemer som bedrer fangststatistikken inngår også det russiske forskermiljøet.

Forskningssamarbeid med Russland

Jevnlig arrangeres felles forskermøter med Russland. Et mer enn 50-årig formalisert forskersamarbeid med Russland er en styrke i forvaltning av våre felles bestander i Barentshavet. Under Nor-Fishing i Trondheim i 2006 ble samarbeidet markert med et fagmøte med inviterte forskere fra PINRO i Murmansk og VNIRO i Moskva. Overvå-

king og datautveksling som grunnlag for kvotetilrådningsprosjektet er sentralt i arbeidet. I 2006 startet et nytt prosjekt for å kartlegge bunndyr, der instituttet får tilgang til russiske langtidsserier som strekker seg tilbake til 1926. I 2007 er det avholdt felles forskermøte i Murmansk i mars, norsk-russisk arbeidsgruppe om overvåking i Bergen i april og et felles symposium i Tromsø i august hvor hovedtemaet var 50 års forskersamarbeid. Det er utarbeidet en rekke felles rapporter og publikasjoner, og det er gjennomført felles tokt/undersøkelser med utveksling av personell. Det legges opp til at Havforskningsinstituttet og VNIRO skal formalisere sitt samarbeid ved å inngå en samarbeidsavtale høsten 2007.

Klimaeffekter på produksjon, utbredelse og vandring av fiskebestander

Overvåkingen av havklimaet i Barentshavet viser at årstemperaturen i 2006 var én grad over middeltemperaturen, med maksimum ved årsskiftet 2006/2007 på 1,5 grader over middeltemperaturen. Produksjonen i fiskebestander responderer på temperaturendringer. Klimavariasjonene skaper forflytninger i gyteområdene; etter 40 års fravær gyter skreien i stadig større mengder utenfor Øst-Finnmark.

Program økosystem Norskehavet og Nordsjøen

Økosystemmodellering

I metodearbeidene for en bedre økosystemforvaltning er det laget nye tidsserier av modellerte fysiske data for å forstå hva som skjer i prosessene rundt planktonproduksjon, fiskevandring, beiting, gyting og vekst. Det er arbeidet med en rekke modeller som bl.a. har som mål å evaluere forskjellige høstingsstrategier. I én modell tas primærproduksjonen over i zooplanktonproduksjon. I en annen modell, som brukes på NVG-sild, inkluderes sjøpattedyr, og modelleres videre opp mot lodde-modellen for å evaluere ulike høstingsstrategier.

Sjøpattedyr

Programmet har søkt å øke forståelsen av sjøpattedyrenes økologiske rolle og betydning. Det innbefatter metodikkutvikling og rutinemessig oppdatering av rådgivningsgrunnlaget for økosystembasert forvaltning av ishavssel (grønlandssel og klappmyss) og hval (med særlig vekt på vågehval). Rådgivningen har vært basert på måling av tallrikhet, fortløpende undersøkelser av produksjonspotensial og bestandsstruktur, samt overvåking og tallfesting av artenes romlige fordeling, diett, kon-

sum og betydning for økosystemene og de øvrige ressursene.

Klappmyss er bestandstaksert, og resultatene presentert for NAMMCOs vitenskapskomité i juni 2007.

Fiskeressurser – Norskehavet

Overvåking og bestandsvurdering av de pelagiske bestandene norsk vårgytende sild, makrell og kolmule er en kjerneaktivitet i programmet, og det forskes på å forklare variasjoner i bestandene.

Programmet har også kartlagt dyphavsressursene, med spesielt fokus på blåkkeite. Det er satset på å få sikrere anslag for de viktigste bestandene, samt studere effekter av fiske, inklusiv bifangst av beskyttede arter.

Fiskeressurser – Nordsjøen

Rekrutteringen har vært dårlig for de fleste arter i Nordsjøen. Instituttet har også gjennomført overvåking av tobis og øyepål. Resultatene førte til råd om å redusere/stenge fisket på disse artene.

For nordsjøsilde har rekrutteringen de siste fem årene vært ca. 40 pst. av gjennomsnittet, og gytebestanden går ned. Kvoten er ikke redusert i samme tempo som reduksjonen i gytebestanden. Svikten i silde- og øyepålbestanden skyldes etter all sannsynlighet naturgitte forhold, der endringer i klima trolig er en medvirkende årsak. Det arbeides med et forslag til helt nytt forvaltningssystem for tobis.

I 2006 ble det første økosystemtoktet gjennomført i Nordsjøen.

Det marine miljøet

Klimaet er i endring, og Norskehavet er sentralt i forståelsen av flere klimarelaterte prosesser. Fra 2007 er klima- og planktonovervåking i Nordsjøen slått sammen til ett prosjekt for å øke graden av økosystembetraktning.

I 2006 hadde man det høyeste temperaturavviket i Nordsjøen og langs kysten av Sør-Norge, hvor det var tre grader varmere enn middeltemperaturen.

Når det gjelder Nordsjøen, er oppmerksomheten rettet mot forurensing og næringssaltnivå. Prøvetaking av vann og fisk for å finne miljøgifter og radioaktive stoffers nivå, transport og effekter på de marine ressursene har fortsatt. En grundig undersøkelse i 2006 viser at nivået er lavt.

Koraller er kartlagt gjennom et EU-prosjekt om biodiversitet. Instituttet har deltatt i en ekspertgruppe for vurdering av korallararter for norsk rød-

liste, samt i en ekspertgruppe for utvikling av ny norsk naturtypeklassifisering.

I 2007 ble MARECO-prosjektet tildelt EUs formidlingspris i Brussel. Prosjektet søker ny kunnskap om dyrelivet langs den midtatlantiske rygg i Nord-Atlanteren.

Forsknings- og rådgivningsprogram Kystsonen

Tilstandsvurdering

Langs hele norskekysten er miljøtilstanden overvåket. Det har omfattet undersøkelser av temperatur, saltholdighet, oksygenforhold, sedimentprøver, organisk belastning og næringssaltene i fjordene. Kartleggingen har gitt innsikt i produksjonsforhold og mulige effekter av klima og menneskers aktiviteter, og bidrar til å oppfylle mål som følge av EUs rammedirektiv for vann. Tareressursene er overvåket særskilt.

Biologisk mangfold

Havforskningsinstituttet kartlegger det biologiske mangfoldet i kystsonen. Det inkluderer marine naturtyper og gyte- og oppvekstområder. Kartleggingen viser at flere leveområder er truet. For eksempel er store deler av tareskogen i Nord-Norge nedbeitet av kråkeboller. Instituttet har spesielt prioritert kartlagt forekomst av introduserte arter, inkludert utbredelsen av kongekrabbe. Instituttet leder en arbeidsgruppe i ICES med mål å forhindre introduksjon av nye arter via skipsfarten.

Kystbestander

I samarbeid med russiske forskere og Norges fiskerihøgskole er det samlet inn prøver av torsk fra Kvitsjøen og norskekysten for å studere bestandsstruktur og rekrutteringsmekanismer. Materialet påviser tydelige forskjeller mellom skrei og kysttorsk, og mellom torsk fra ulike regioner. Materialet vil bli benyttet i forvaltningen av de ville bestandene, og som referansemateriale for å vurdere følger av rømt oppdrettstorsk og klimaendringer.

Havbruk

Mål og prioriteringer

Havbruksnæringen er fremdeles en relativt ny næring som medfører et stort behov for kunnskapsoppbygging, ikke minst for å utarbeide gode styringsredskap og regelverk, overvåkingsprogram og tiltak. Dette gjelder for laksefisk, og i enda større grad for nye, marine arter.

Instituttet vil bistå med forskning og råd til forvaltningen for å bidra til at produksjonen i hav-

bruksnæringen skjer på en bærekraftig og miljøvennlig måte, og at verdiskapingspotensialet i havbruk utnyttes innen akseptable rammer når det gjelder areal- og ressursbruk, fiskevelferd og fiskehelse. I programmet vektlegges således forskning på økologisk og genetisk påvirkning av rømt fisk, fiskevelferd og fiskevelferdsindikatorer, lakselus, smittespredning, lokaliseringsproblematikk og miljøeffekter av havbruk.

Bæreevne – økologiske og genetiske effekter av akvakultur

Instituttet arbeider med verktøy for miljøovervåking av havbruksanlegg, og å utvikle lokaliseringskriterier som sikrer bærekraftig kystutnyttelse. Havforskningsinstituttet vil arbeide med å standardisere metodikk for å registrere miljøpåvirkning fra havbruk, og koordinere MOLO-aktiviteten (miljøtilpasning og rasjonell arealbruk for havbruksnæringen) med fiskeriforvaltningen. Det vil bli arbeidet videre med en risikovurdering for norsk havbruksnæring.

Oppdrettstorsk som gyter i merdene kan representere en genetisk trussel mot villtorsk. Instituttet vil arbeide videre med tidlig kjønnsmodning hos oppdrettsfisk, fordi utslipp av befruktede egg kan føre til genetiske og økologiske effekter på villfisk.

Fiskevelferd og forebyggende helse

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for akvatiske organismers helse og velferd, og instituttet yter forvaltningsstøtte på området. Det arbeides med miljørelaterte problemer som forårsaker stress, smerte og sykdom, og med å finne fysiologiske og atferdsmessige velferdsindikatorer.

Rømt fisk

Instituttet prioriterer kunnskap om effekter av rømt fisk, og genetisk påvirkning på naturlige populasjoner.

Det vil arbeides med å dokumentere effekten av tiltaket nasjonale laksefjorder, og å utvikle spøringsmetoder der rømt fisk knyttes til lokalitet.

Fiskevelferd

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for akvatiske organismers helse og velferd, og instituttet yter forvaltningsstøtte på disse områdene. Innen fiskevelferd vil instituttet arbeide med miljørelaterte problemer som forårsaker stress, smerte og

sykdom, og finne fysiologiske og atferdsmessige velferdsindikatorer.

Sykdom og smittespredning i marine miljøer

Kunnskap om lakselus og spredning av lakselus er et viktig område både når det gjelder miljø, fiskehelse og fiskevelferd. Det er også viktig med kunnskap om smittsomme sykdommer hos marine arter i havbruk og ville bestander, og sykdom og smittespredning i marine miljøer.

Marin genomkartlegging

Kartleggingen av genomene til torsk og lakselus vil fortsette. Ved å kartlegge torskens genom vil en kunne utvikle metodikk til å løse problemer knyttet til miljø, havbruk og fiskeri. Kunnskap om torskens genom vil kunne bli viktige for forvaltningen av ville torskebestander og for å forstå påvirkningen fra fremmedstoffer, og for å kunne kontrollere forhold som kjønnsmodning og sykdomsutvikling hos oppdrettsfisk.

Kunnskap om genomet til lakselus kan gi grunnlag for utvikling av forebyggende tiltak gjennom vaksiner, samt utvikling av nye medikamenter mot slike parasitter. Kunnskap om genomet i lakselus kan også ha anvendelse i forståelse av andre økologiske viktige krepsdyr, som for eksempel raudåte.

Særlige arbeidsområder – Akvakultur:

- Forholdet mellom havbruk og fjord- og kystøkologi, herunder lokalisering og arealbruk, smitte og smittespredning i marine miljøer
- Genetiske og økologiske effekter av havbruk, herunder rømming
- Kontrollert kjønnsmodning og steril fisk
- Fiskevelferd
- Effekter av lakselus på vill fisk og overvåking av nasjonale laksefjorder
- Havbeite, fjordkultivering og fangstbasert havbruk

Resultater 2006 - 2007

Bæreevne – økologiske og genetiske effekter av akvakultur.

Instituttet har arbeidet med utvikling av verktøy for miljøovervåking og modellering av havbruksanlegg, samt utvikling av lokalisering og oppdrettsformer som sikrer bærekraftig havbruk. Havforskningsinstituttet koordinerer aktiviteten med forvaltningen for å standardisere metodikk for å registrere miljøpåvirkning fra akvakultur (MOLO). Det er i 2007 startet et arbeid med å utarbeide en risikovurdering av norsk havbruksnæring.

Instituttet har gjennomført forsøk som dokumenterer overlevelse av torskeegg som gytes i merd, og spredning i frie vannmasser inntil 8 km fra gytemerden. Resultatene er basert på to års forsøk med genetisk merket stamfisk.

Instituttet har også vist at laksens kjønnsmodning kan stoppes ved lysstyring, og hos torsk har man klart å forsinke modningen til sommermånedene, men uten at modningen er stoppet helt. Det er utredet status og arbeides videre med utprøving av steril fisk og enkjønnede bestander som tiltak mot uønsket kjønnsmodning og genetisk påvirkning fra havbruk.

Det arbeides med å evaluere betydningen av overføring av smitte mellom oppdrettede og ville bestander, samt mellom ulike oppdrettspopulasjoner. Dette gjelder også lokalisering og organisering av havbruksvirksomhet, samt ulike driftsformer.

Rømt fisk

Det arbeides med å dokumentere effekten av nasjonale laksefjorder, og å utvikle sporingsmetoder der rømt laks knyttes til lokalitet. Som del av evalueringen av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, arbeider instituttet med å kartlegge mulige endringer i genetisk struktur i ca. 20 lakselver. Rømt laks er nå for første gang sporet tilbake til en enkelt merd på et nærliggende anlegg med bruk av genetisk sporing.

For torsk er det analysert med enn 10 000 genetiske prøver fra hele norskekysten, og instituttet vil i løpet av 2007 ferdigstille en rapport om genetisk struktur hos kysttorsk. De etablerte genprofilene utgjør viktig og nødvendig referansmateriale for å vurdere potensielle genetiske effekter av rømming fra den fremtidige torskenæringen.

Det vil bli arbeidet videre med interaksjoner mellom oppdrettet torsk og ville populasjoner. I 2007 ble det inngått en avtale med en oppdretter som har overtatt 500 000 genetisk merkede torsk fra Parisvatnet. Målet er å kartlegge effekter av gyting i merd og rømming, samt mulig sykdomspreddning i fullskala torskeoppdrett.

Fiskevelferd

Havforskningsinstituttet arbeider med miljø- og havbruksrelaterte problemer som forårsaker stress, produksjonslidelser og sykdom, samt med å utvikle nye molekylære, fysiologiske og atferdsmessige velferdsindikatorer.

En rekke velferdsindikatorer er utviklet og testet i kontrollerte forsøk med laks.

Havforskningsinstituttet har påvist at ryggradsdeformiteter hos oppdrettslaks kan skyldes mineralmangel i bein, og arbeider videre med sammenheng mellom oppdrettsbetingelser og deformiteter. Det er utført omfattende studier av sammenhenger mellom vaksiner og feilutviklinger, og hvordan disse kan unngås. I tillegg er det påvist store velferdsproblemer i oppdrettstorsk i forbindelse med kjønnsmodning og feilslått gyting hos hunnfisk.

Instituttet studerer også hvordan nye fôrtyper basert på alternative fôråvarer virker inn på helse og velferd hos oppdrettsfisk.

Sykdom og smittespredning i marine miljøer

Kartlegging av de viktigste sykdomsframkallende organismene i havbruk og i ville fiskepopulasjoner av torsk og sild pågår, bl.a. med moderne molekylære metoder. Det er i 2006 påvist nodavirus på torsk. Spredning av lakselus, andre parasitter, virus og bakterier fra havbruksanlegg i norske fjord- og kystmiljøer blir simulert i modellforsøk, og blir også undersøkt i felt.

Instituttet har etablert teknologi og kunnskap for å utvikle vaksiner mot lakselus og nodavirus, og arbeider videre både med grunnleggende immunologi og anvendte studier på sykdomsforebygging og vaksineskader. Kartleggingen av torskens og lakeslusas genom er viktige forskningsredskap i dette arbeidet. Smittsomme sykdommer hos marine arter i havbruk og ville bestander, samt sykdom relatert til drifts- og produksjonsforhold er også viktige forskningsområder.

CodGen-prosjektet – kartlegging av torskens genom

Betydelig informasjon om torskens genom er opparbeidet. Prosjektet omfatter genomsekvensering og funksjonelle studier på torsk. Det arbeides med utvikling av genressurser, torskens reproduksjon og immunologi. Det er laget DNA-bibliotek fra en rekke organer fra torsk. Det er etablert metoder for å studere hvordan disse genene blir uttrykt, og disse metodene blir brukt når det gjelder studier av oljeforurensing, fiskevelferd, produksjon av steril fisk, kontroll av kjønnsmodning med lys og optimalisering av stamfiskhold. I kartleggingen av torskens genom er det identifisert gen som er viktige for kjønnsmodning hos torsk, og man har studert hvordan disse genene blir påvirket av oljeforurensing og ulike oppdrettsbetingelser.

Klima, olje og miljø

Mål og prioriteringer

Havforskningsinstituttet har etablert to nye programmer som særlig er innrettet mot miljøutfordringer som følge av klimaendringer og oljeutvinning. Regjeringens nordområdesatsing, forvaltningsplan for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk og EUs rammedirektiv for vann m.v. aktualiserer behovet for intensivert kunnskapsoppbygging.

Forskningsprogram Klima – Fisk har som mål å varsle endringer i klimaet, og gi kunnskap om hva dette innebærer for produksjon, utbredelse og atferd hos marine organismer. Kunnskap om relasjoner mellom fisk og klima er viktig i ulike typer prosjekter som egnethetsvurdering for havbruk, spredning av smittestoffer, introduserte arter, forurensing, økosystemtilnærming, operasjonell rådgivning, m.m..

Forskningsprogram Olje – Fisk har som mål å få fram mer kunnskap om effekter på fisk og andre marine organismer av utslipp av olje, kjemikalier som nyttes i petroleumsindustrien og av produsert vann. Virkninger av seismiske undersøkelser vil også bli studert. Programmet skal spesielt bidra til at revisjon av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten kan baseres på et forbedret kunnskapsgrunnlag. Programmet har også et utvidet mål om å ivareta kunnskapsgrunnlaget for rike og rene kyst- og havområder gjennom å bidra i overvåking og forskning på radioaktivitet og andre miljøgifter. Dette arbeidet er knyttet opp mot miljødatabasen ved Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og Statens Strålevern.

Særlige arbeidsområder Klima – fisk:

- Numerisk modellering – klimasvingninger og klimaprogner
- Kvantitative sammenhenger mellom klimautvikling og produksjon i havbruk
- Virkninger av klimaendringer på kommersielt viktige bestander
- Virkninger av klimaendringer på lavere nivå i næringskjeden
- Internasjonalt prosjektsamarbeid (Danmark, Island, Storbritannia, Tyskland, Nederland, Frankrike, Spania, USA, Canada, Japan, Russland)

Særlige arbeidsområder Olje – fisk:

- Simulere effekt av oljeutslipp i hovedgyteområder for torsk og sild
- Studere overlevelsen til egg, yngel og larver versus rekrutterende årsklasser

- Studere langtidsvirkninger på gyte- og oppvekstområder
- Eksperimentelle studier av produsert vanns effekt på rauåte og pelagisk fisk
- Få fram kunnskap om hvordan seismiske undersøkelser virker på tidlige livsstadier av fisk og sjøpattedyr
- Overvåking av fremmedstoffer, i samarbeid med NIFES

Langsiktig grunnleggende forskning for å forbedre forvaltningsrådgvningen

Mål og prioriteringer

Forvaltningsrådgvning må baseres på oppdatert og relevant kunnskap. For å være i forskningsfronten på instituttets kjerneområder er det iverksatt to nye programmer for å frambringe ny viten som fortløpende kan implementeres i rådgvningen.

Økosystem og bestandsdynamikk er innrettet for å forstå mer av svingningene i økosystemene, spesielt i forhold til dynamikken i fiskebestandene. Sentralt i programmet står utvikling og implementering av metoder og modelleringsverktøy for å kvantifisere økosystemets betydning for bestandenes rekruttering, vekst, vandring og utbredelse. Programmet vil arbeide tett opp mot rådgvningsprogrammene for å framskaffe kunnskap og metodikk som er framtidsrettet, men implementerbart innen dagens rådgvningsapparat.

Forskning på biologiske mekanismer i marine økosystem og akvakultur skal produsere ny kunnskap om samspillet mellom marine organismers biologi og ulike miljøfaktorer som grunnlag for bærekraftig høsting i de tradisjonelle fiskerier og innen havbruk. Programaktiviteten vil i stor grad være av eksperimentell art, i hovedsak innen genomikk, populasjonsgenetikk, fysiologi, sansebiologi, immunologi og atferdsøkologi. En framtidsrettet fiskeriforvaltning og -politikk krever langsiktig forskning av høy kvalitet. Utvikling av havbruksnæringen er i stor grad bygget opp gjennom økt forståelse av biologiske mekanismer. Utvikling av slik kunnskap er grunnleggende for en god forvaltningsrådgvning. Gjennom havbruksforskning på enkeltindivider søker instituttet å oppnå synergieffekter ved å relatere den til forståelse av de ville populasjoners biologiske mekanismer. På denne måten vil instituttets forsøksstasjoner også bidra til å bygge opp kunnskap om fisken i havet.

Særlige arbeidsområder – Økosystem og bestandsdynamikk:

- Studere prosesser som påvirker svingninger i bestandene ved hjelp av tredimensjonale numeriske modeller for relevante trofiske nivå og interaksjoner

- Kvantifisere de lavere trofiske nivåers betydning for rekruttering, vekst, vandring og utbredelse hos viktige kommersielle arter
- Utvikle metoder for å bestemme naturlig dødelighet i alle aldersgrupper
- Utvikle metoder for bestandsanslag for å gi bedre råd
- Bruk av kommersielle fangstdata i fiskeriforvaltningen
- Bifangstproblematikk

Særlige arbeidsområder – Biologiske mekanismer i marine økosystemer og akvakultur:

- Kombinere felldata, eksperimentelle data og modeller for å belyse biologiske mekanismer i marine økosystem
- Utvikle kunnskap om genomer og studere organismer ved hjelp av genomforskning
- Populasjonsgenetisk oppdeling av viktige bestander
- Studere hvordan miljøfaktorer virker på reproduksjon og tidlig utvikling
- Utvikle grunnleggende kunnskap om stressfysiologi og sansebiologi for å lage indikatorer for fiskevelferd
- Utvikle grunnleggende kunnskap om smitteorganismer og smittespredning i marine miljøer for å få kunnskap om forebyggende helse og om sykdom i ville populasjoner
- Etablere grunnleggende kunnskap om vekstprosesser og normalutvikling.

MAREANO

Mål og prioriteringer

Programmets hovedaktivitet er prosjektet MAREANO (Marin arealdatabase for norske hav- og kystområder) hvor Havforskningsinstituttet har den koordinerende ledelse. MAREANO utføres i samarbeid med Statens kartverk/Sjøkartverket og Norges geologiske undersøkelse. Målet er å legge grunnlag for forvaltning av biologisk mangfold og følsomme habitater, og å bedre kunnskapsgrunnlaget for økosystembasert forvaltning av norske kyst- og havområder og fremme kunnskapsbasert, bærekraftig utnyttelse av ressursene.

Dette gjøres ved å kartlegge havbunnen og bunnorganismene, og utvikle en arealdatabase om havbunnens biologiske, fysiske og kjemiske miljø. Kartleggingen har hovedvekt på fordeling av naturressurser, biologisk mangfold, følsomme habitater, fiskerieffekter, sedimenttyper og organiske miljøgifter.

I 2008 vil MAREANO fortsette kartleggingen i de prioriterte områdene i Barentshavet. Kartklienten vil videreutvikles for å tilby ny funksjonalitet og

tilgang til mer informasjon. I instituttets MAREANO-program inngår også annen havbunnvirksomhet.

Særlige arbeidsområder MAREANO:

- Fortsette kartleggingen i de prioriterte områdene i Barentshavet
- Naturtypekartlegging i kystsonen
- Kartlegging av svamper og korallrev
- Delta i EU-nettverk for biodiversitet

Resultater 2006-2007

MAREANOs kartleggingsfase én har som mål å dekke det sørlige Barentshavet inkludert Lofoten og Vesterålen innen utgangen av 2010. Prioriterte områder er Eggakanten, Tromsøflaket, Troms II og Nordland VII.

MAREANO har i 2006 og 2007 kartlagt bunnforhold og biologisk mangfold på deler av Tromsøflaket samt sektorene Troms II og Nordland VII. Ny basiskartlegging av dybdeforhold er også utført i området. Tidligere innsamlede multistråledata er sammenstilt og gjort tilgjengelig på MAREANO-web sammen med de første havbunnkartene fra Tromsøflaket. Driftsansvaret for MAREANOs webportal ble overført til Havforskningsinstituttet fra februar 2007. Tidligere innsamlede data ved Havforskningsinstituttet er i nå tilrettelagt for presentasjon på MAREANO-web. I forbindelse med MAREANO-web er det utviklet en kartklient for presentasjon av geografisk informasjon. Klienten tilbyr ett grensesnitt med forhåndsdefinerte tema og ett grensesnitt med valgfrie tema. Informasjonen i de ulike temaene hentes fra de respektive data- og informasjonsleverandørene i prosjektet. Det gjøres kartlegging med spesielt fokus på

korall- og svampforekomster i det østlige Barentshavet. I tillegg er det etablert et kartleggingsområde i Sørøysund hvor det foretas naturtypekartlegging.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter Havforskningsinstituttets bevilgninger til lønn og kjøp av varer og tjenester, og utgjør i realiteten instituttets grunnbevilgning sammen med tilsvarende post på kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene. Posten er delt i tre, der en del er avsatt til lønn og andre godtgjørelser, en del til faste utgifter som husleie og drift og vedlikehold av bygg og anlegg og en del som bl.a. går inn i finansieringen av forskningsprosjekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 266,7 mill. kroner på posten i 2008. Dette innebærer en realøkning på 9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007, knyttet til styrking av MAREANO-programmet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter bruttoførte utgifter i tilknytning til instituttets eksterne oppdragsprosjekter, og motsvares av tilsvarende oppdragsinntekter under kap. 4020 post 03 Oppdragsinntekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 260,75 mill. kroner på posten i 2008. Den svært høye økningen i bevilgningsforslaget for 2008 skyldes delvis en budsjetteknisk flytting av postering av leiefartøyaktiviteten fra kap. 1021 til kap. 1020, og delvis en økning i oppdragsvirksomheten over flere år uten at bevilgningene er økt tilsvarende.

Kap. 4020 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
03	Oppdragsinntekter	268 184	144 540	260 750
	Sum kap. 4020	268 184	144 540	260 750

Budsjettforslag 2008

Post 03 Oppdragsinntekter

Posten gjelder oppdragsinntekter der Havforskningsinstituttet tar på seg forsknings- og utviklingsoppgaver på prosjektbasis som en del av den samlede virksomhetsplanen for instituttet. Inntek-

tene kommer blant annet fra Norges forskningsråd, NORAD, EU og Nordisk Ministerråd, andre departement, fond og private bedrifter.

Det fremmes forslag om å bevilge 260,75 mill. kroner på posten i 2008. Den svært høye økningen i bevilgningsforslaget for 2008 skyldes delvis en budsjetteknisk flytting av postering av leiefartøyak-

tiviteten fra kap. 1021 til kap. 1020, og delvis en økning i oppdragsvirksomheten over flere år uten at bevilgningene er økt tilsvarende.

Kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	107 576	111 100	113 600
21	Spesielle driftsutgifter	58 311	88 370	52 150
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		6 000	5 000
	Sum kap. 1021	165 887	205 470	170 750

Kapitlet omfatter drift av Havforskningsinstituttets forskningsfartøyer "G.O. Sars", "Johan Hjort" og "G.M. Dannevig" samt instituttets rederiavdeling. Kapitlet omfatter også leie av "Fangst" om lag 200 dager per år og "Jan Mayen" 75 dager per år, bemanning og drift av "Dr. Fridtjof Nansen" som NORAD eier og finansierer, og bemanning og drift av "Håkon Mosby" og "Hans Brattström" som Universitetet i Bergen eier. Universitetet i Bergen og Havforskningsinstituttet har samarbeidsavtale om felles bruk og drift av forskningsfartøy og annet vitenskapelig utstyr, samt lager for vitenskapelig utstyr.

Forskningen er styrende for driften av forskningsfartøyene, jf. nærmere omtale under kap. 1020. Havforskningsfartøyene har høy utnyttelsesgrad med over 300 operative tokt døgn på hvert av de store fartøyene. Bruk av fartøyene samordnes gjennom årlig toktplanlegging, slik at personell fra andre institusjoner kan delta på planlagte tokt. Forsknings- og leiefartøyene er årlig på havet i ca. 3000 døgn til sammen.

Mål og prioriteringer

Forskningsfartøyene skal være plattform for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse, samt studier av geologiske og biologiske forhold på havbunnen.

Delmål for driften av forskningsfartøyene:

- Virksomheten skal være med på å legge grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning og en bærekraftig næringsutvikling

- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøyene skal utnyttes optimalt, og driften skal være best mulig koordinert og kosteffektiv
- Forskningsfartøyene skal gi et veltilpasset tilbud for å kunne gjennomføre Havforskningsinstituttets og Universitetet i Bergens virksomhet på sjøen

Samarbeidet med andre institusjoner om nasjonal toktkomité og felles instrumentpool videreføres.

Samarbeidet med Universitetet i Tromsø om bruk av forskningsfartøyet "Jan Mayen" videreføres. Det er et mål å inngå ytterligere samdriftsavtaler.

Resultater 2006-2007

Samarbeidet som ble etablert i 2005 ved opprettelsen av en nasjonal toktkomité og instrumentpool hvor de fleste eiere og brukere av forskningsfartøyer deltar, er videreført i arbeidet med en nasjonal fornyelsesplan for forskningsfartøyer.

Regjeringen varslet i nordområdestrategien at behovet for isgående forskningsfartøy skulle utredes nærmere. Som en oppfølging av dette ble det i februar 2007 satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra Havforskningsinstituttet, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø, Universitetssenteret på Svalbard, Norsk Polarinstitutt, Forsvarets forskningsinstitutt og Oljedirektoratet. Arbeidsgruppen fikk som mandat å utrede faglige behov for isgående forskningsfartøykapasitet, fordeler og ulemper med ulike alternativer for å dekke behovet for isgående fartøy, eierskapsforhold, driftsforhold med mer. Arbeidsgruppen la fram sin rapport medio juni 2007.

Arbeidsgruppens utredning vurderes nå av en styringsgruppe sammensatt av berørte departement.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter lønn og utgifter til ansatte på Havforskningsinstituttets rederiavdeling og overenskomstlønnet skipspersonell, og utgifter til drift og vedlikehold av Havforskningsinstituttets fartøyer. Vedlikeholdet som dekkes er ordinært vedlikehold for å holde fartøyene i tilnærmet samme stand som tidligere.

Det fremmes forslag om å bevilge 113,6 mill. kroner på posten i 2008.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen er bruttoføring av forskningsoppdrag, og blir motsvart av inntekter under kap. 4021

Kap. 4021 Drift av forskningsfartøyene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Oppdragsinntekter	58 311	88 370	52 150
	Sum kap. 4021	58 311	88 370	52 150

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 1021 post 21 Spesielle driftsutgifter. Det frem-

mes forslag om å bevilge 52,15 mill. kroner på posten i 2008. Reduksjonen i 2008 skyldes at bevilgningene til leiefartøyaktiviteten er flyttet fra kap. 1021 til kap. 1020.

mes forslag om å bevilge 52,15 mill. kroner på posten i 2008. Reduksjonen i 2008 skyldes at bevilgningene til leiefartøyaktiviteten er flyttet fra kap. 1021 til kap. 1020.

Post 45 Nyanskaffelser og større vedlikehold

Det fremmes forslag om å bevilge 5 mill. kroner på posten i 2008 for å dekke kostnader knyttet til prosjektering av nytt isgående forskningsfartøy.

Kap. 1022 NIFES

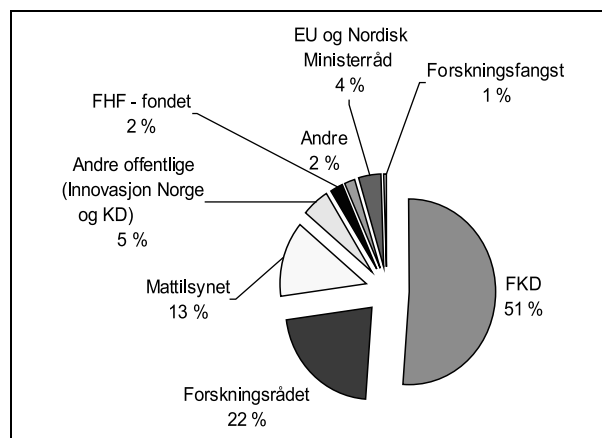
		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	48 996	45 925	50 100
21	Spesielle driftsutgifter	91 525	36 330	85 000
	Sum kap. 1022	140 521	82 255	135 100

Boks 7.3 Hovedprioriteringer - NIFES

Dersom norske sjømatprodukter skal styrke og befeste sitt renommé som kvalitetsprodukter, må Norge kunne vise til et dokumentasjonsnivå med hensyn til fremmedstoffer i fisk og sjømat som er tilfredsstillende for alle relevante formål. Det foreslås derfor å øke bevilgningen til NIFES med 3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007, knyttet til instituttets arbeid med å etablere referanseverdier (baseline) for fremmedstoffer i fisk. I tillegg styrkes Mattilsynets budsjett knyttet til overvåking av fremmedstoffer i sjømat, jf. omtale i Landbruks- og matdepartementets budsjettproposisjon.

NIFES er et forskningsinstitutt med forvaltningsstøtteoppgaver. De viktigste brukerne av

instituttets resultater er forvaltningen og fiskeri- og havbruksnæringen. Instituttets direktør rapporterer til et styre oppnevnt av Fiskeri- og kystdepartementet.

Figur 7.4 Finansieringskilder for NIFES i 2006.

Tabell 7.5 NIFES' regnskap for 2006 og virksomhetsbudsjett 2007

Forskningsprogram	(i 1000 kr)	
	Regnskap 2006	Budsjett 2007
Sjømat og helse	15 157	19 868
Trygg sjømat	23 034	25 540
Akvakulturernæring	20 610	31 254
Dokumentasjon og overvåking	32 724	36 417
Sum	91 525	113 079

NIFES vil bidra til å realisere Fiskeri- og kystdepartementets mål gjennom å:

- være norsk kunnskapsinstitusjon på kjerneområdene trygg og sunn sjømat i produksjonskjeden fra fjord til bord, samt en av de ledende internasjonale kunnskapsinstitusjonene på området
- drive forskning og kunnskapsoppbygging knyttet til kjerneområdene
- yte forskningsbasert forvaltningsstøtte og rådgivning til Mattilsynet og departementet innen kjerneområdene
- bidra til overvåkings- og kontrollprogrammer innen kjerneområdene
- utvikle analysemetoder innen instituttets portefølje
- gi bidrag til forvaltningsrettet forskning på sjømat i human ernæring (dvs. forskning om omega-3-fettsyrer og genmodifiserte organismer (GMO))

- drive forskning knyttet til ernæring innen havbruk
- være en troverdig og nøytral kunnskaps- og premissleverandør
- formidle forskningsresultater gjennom internasjonale tidsskrift på høyt faglig nivå, populærvitenskapelige artikler og gjennom undervisning med videre.

Som et ledd i gjennomføringen av statens forbrukspolitikk på matområdet og statens forpliktelser i forhold til miljøinformasjonsloven, er det også et mål at NIFES har nødvendig uavhengighet, kapasitet og kompetanse om risikofaktorer og ernæringsmessige forhold knyttet til sjømat.

Forskningsaktiviteten i NIFES er delt inn i fire programmer som omfatter forskning og dokumentasjon i spennet fra råvarer til effekter på human helse - trygg og sunn sjømat i et helkjedeperspektiv:

- Program for trygg sjømat
- Program for sjømat og helse
- Program for akvakulturernæring
- Program for dokumentasjon og overvåking

Program for trygg sjømat

Mål og prioriteringer

Forskning på området trygg sjømat bidrar til å sikre trygg produksjon av oppdrettsfisk når det gjelder fremmedstoffer og tilsetningsstoffer i fôr og fôrråstoffer. Forskningen skal også gi kunnskap om hva som er riktige nivåer av næringsstoffer i fôr, samt sikre oppdatert kunnskap om mikroorganismer og parasitter i sjømat som er kvalitetsreducerende og som smitter mellom mennesker.

Økende oppmerksomhet om miljøgifter og andre fremmedstoffer har gitt behov for å drive balansert helserisikovurdering som tar hensyn til både positive og eventuelle negative komponenter i sjømaten. Det legges vekt på forskning på problemstillinger knyttet til etisk og trygg produksjon av oppdrettsfisk når det gjelder fremmedstoffer, tilsetnings- og næringsstoffer i fôr og fôrråstoffer som kan påvirke miljø, fiskehelse og mattrygghet.

Videreutvikling av forskningsverktøy for biomarkører etter eksponering av fremmedstoffer og dyremodeller for vurdering av effekt av fremmedstoffer hos fisk er viktig kunnskap for nasjonale og internasjonale risikovurderinger av fremmedstoffer i både fôr og mat. Prioriterte forskningsområder er fremmedstoffene kvikksølv, bromerte flammehemmere, PCB (polyklorerte bifenyler) og PFOS (polyfluoroktansulfonat), og deres interaksjoner med næringsstoffer inklusiv selen, jod og omega-3-fettsyrer.

Kveis har fått mye oppmerksomhet i internasjonale markeder, og har gitt negativ oppmerksomhet knyttet til norsk fisk. Mulige årsaker til økning av kveis skal kartlegges, som for eksempel klimaendringene og bestandsøkningen av ulike marine pattedyr i Nordøst-Atlanteren.

Resultater 2006 – 2007

Den gjeldende øvre grenseverdi i EU for plantevernmidlet endosulfan i fiskefôr er basert på giftighet ved vanneksponering, og ikke eksponering gjennom fôret som er den mest relevante ruten. Nåværende grenseverdi hindrer bruken av visse vegetabiliske råvarer i fiskefôr. Det pågår tre fôringsforsøk for å undersøke giftighet av endosulfan hos laks eksponert via fôret.

Japanske myndigheter har satt et nytt maksimumsnivå for BHA (butylhydroksyanisol), en syntetisk antioksidant som er brukt i fôr og mat. Det

finnes lite informasjon om BHA-nivåer i matvarer og overføring av BHA fra fôr til animalske produkter. Det er derfor utført et fôringsforsøk for å undersøke overføring av BHA fra fôr til oppdrettslaks. Forsøket viste at BHA sannsynligvis ikke akkumuleres, på grunn av rask omsetning i fisken. Etter to ukers sulting var ikke BHA målbart i fiskefiletene eller leverprøvene. I Norge skal oppdrettslaks ikke fôres de siste to ukene før slakt til konsum. Japans foreslåtte maksimumsnivå vil derfor ikke medføre begrensninger for norsk oppdrettslaks med dagens havbruksvilkår.

NIFES har sekvensert og identifisert flere av de genene som aktiveres når fisk blir stresset. Dette kan bidra til å finne ut hvordan fisken blir påvirket når den utsettes for ulike miljøgifter. Endring i genuttrykket brukes da som en biomarkør. En biomarkør er en biologisk respons på en ytre påvirkning i en organisme. NIFES har utviklet et verktøy for å undersøke uttrykket av flere hundre gensekvenser samtidig.

NIFES arrangerte i 2006 en workshop om parasitten kveis. Målet var å etablere et internasjonalt samarbeid for å studere langsiktige tendenser når det gjelder forekomst av kveis i våre kommersielt viktigste fiskeslag i Nordøst-Atlanteren. Mikroorganismer som gir sykdom er en vesentlig årsak til kvalitetsreduksjon på sjømat. NIFES har videreført forskningen på smittestoffer og den kvalitetsreduksjon disse kan gi for oppdrettsfisk og villfanget fisk. Særlig er det fokus på *Listeria monocytogenes* i sjømat fra havbruk og pelagisk fiskeri. Det er så langt undersøkt over 1000 prøver av fisk, produksjonsvann og produksjonsmiljøet gjennom hele kjeden. Informasjonen fra prøvetakingen kan gi indikasjoner på mulige smitteveier for bakterien under fangst og produksjon. Gjennom aktivt samarbeid med næringsaktørene er det gitt råd om hygienearbeid for å sikre trygg sjømat og øke verdien av råvarene.

Plankton som antarktisk krill, arktisk krill og arktisk amfipode er naturlig og viktig føde for mange villfiskbestander. Artene er rike på proteiner, og kan være egnet som mel til fiskefôr. Nye forskningsresultater viser at fôrråstoffene inneholder en god balanse av næringsstoffer som ivaretar fiskens vekst og omsetning, samtidig som de virker appetittstimulerende. NIFES har ikke funnet skadelige effekter hos verken torsk, laks eller kveite som ble gitt fôr med disse råvarene. Analyser viser imidlertid at planktonmel kan inneholde høye konsentrasjoner av uønskede stoffer, noe som kan gi utfordringer ved bruk av slike råvarer i fôr med hensyn til EUs grenseverdier. Siden fisken ikke lagrer de uønskede stoffene i fileten, er det

mulig at regelverket legger unødvendige begrensninger på bruken av enkelte plankton i fiskefôr.

Program for sjømat og helse

Mål og prioriteringer

Forskningen i program for sjømat og helse bidrar til å dokumentere helseeffekter ved inntak av sjømat, og fremskaffer kunnskap om interaksjoner mellom de helsefremmende og de uønskede stoffene. Dette er viktig kunnskap for å sikre at det er en balansert vurdering av sjømaten som danner grunnlaget for myndighetenes anbefalinger om sjømatinntak, både nasjonalt og internasjonalt. Dokumentasjon av helsefremmende effekter ved inntak av sjømat vil synliggjøre betydningen av sjømat i den nasjonale mat- og ernæringspolitikken. Denne kunnskapen vil være sentral i oppfølgingen av Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen 2007-2011.

NIFES vil rette særlig oppmerksomhet mot å bidra til å dokumentere de samlede helseeffektene av sjømat i kostholdet, og om sjømat kan forebygge og hemme utviklingen av livsstilssykdommer. Instituttet vil fokusere på interaksjoner mellom marine omega-3-fettsyrer og kvikksølv, og studere betydningen av sjømat for å forebygge fedme, beinskjørhet og diabetes. NIFES vil også fokusere på sjømat i forbindelse med ernæring og læring hos barn og ungdom. Instituttet tar sikte på å gjennomføre spiseforsøk med sjømat hos utvalgte grupper av barn og unge for å kartlegge om sjømat kan bidra til økt konsentrasjonsevne og bedre læring. All forskning vil bli gjennomført i nært samarbeid med nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer, helseforetak og næringsaktører i generiske dokumentasjonsprosjekter.

Resultater 2006-2007

Sjømat inneholder en rekke viktige næringsstoffer, som flerumettede omega-3-fettsyrer, vitaminer, sporelementer og proteiner. Dokumentasjon av de helsefremmende effektene ved å spise sjømat er et viktig bidrag for å nå mål om økt inntak av fisk og annen sjømat. Nylig har næringsstoffene blitt inkludert i databasen Sjømatdata, slik at man enkelt kan finne innholdet av næringsstoffer i de viktigste artene våre.

Det er i en rekke studier vist at den helsemessige gevinsten er betydelig ved et regelmessig inntak av fisk. En artikkel publisert i Tidsskrift for Den norske lægeforsening belyser noen av de viktigste positive helseeffektene av å inkludere fisk i kostholdet.

Et forskningsprogram ved NIFES har utviklet en ny analysemetode av stoffet prostaglandin E2 (PGE2). Prostaglandin er et signalmolekyl som er involvert i en rekke viktige reaksjoner i kroppen vår, og som er forhøyet ved en rekke livsstilssykdommer. Inntak av sjømat rik på marine omega-3-fettsyrer påvirker dannelsen av prostaglandin, og vi er nå i stand til å kunne kartlegge hvordan inntak av sjømat påvirker nivåene av prostaglandin.

NIFES formidler kunnskap om helseeffekter av sjømat.

Boks 7.4 Kostholdet kan påvirke atferden

Forekomsten av angst, depresjon og personlighetsforstyrrelser viser seg å være høy blant fengselsinnsatte. Samtidig viser forskning at et mangelfullt kosthold kan bidra til impulsiv og antisosial atferd. NIFES har sett på sammenhenger mellom kosthold og impuls kontroll hos fengselsinnsatte, i form av en studie hvor en gruppe innsatte fikk fet fisk til middag tre ganger i uken i et halvt år. Studien viste at innsatte med sunnest kosthold hadde best impuls kontroll mens de med mindre impuls kontroll, hadde et høyere sukkerinntak og et lavere inntak av næringsstoffer som selen, B3, B6 og folat. Sjømatinntaket var også generelt sett lavere i denne gruppen. Arbeidet ledet frem til en masteroppgave. Man sammenlikner nå om man kan finne en forskjell i hvordan de innsatte presterte (planla, resonnererte, tok beslutninger, handlet rasjonelt) før de begynte å spise fisk, og etter at de hadde spist fisk i seks måneder. Resultatene for denne delen av studien vil publiseres i løpet av høsten 2007.

Program for akvakulturer ernæring

Mål og prioriteringer

I programmet arbeides det med ernæring hos fisk, og med alternative fôrråvarer, inkludert genmodifiserte råvarer. Resultater fra forskningen er viktig for nasjonale og internasjonale myndigheter i utformingen av regelverk. Kunnskapen skal også bidra til å sikre en bærekraftig forvaltning av havbruksproduksjonen.

Planteråstoff blir mer og mer aktuelle som råvarer i fiskefôr. Som et ledd i å avdekke ernæringsmessige fordeler og ulemper ved bruk av slike alternative fôrråvarer prioriteres arbeid med primær cellekultur. Det skal studeres hvordan pro-

tein og fett virker inn på hverandre i fiskekroppen, og hvordan genmodifiserte proteinråvarer virker inn på fisken.

Feilutvikling hos marine larver i havbruk er et problem, og det prioriteres videre arbeid med stamceller for å finne mekanismer som påvirker fiskens utvikling. Dette legger grunnlag for å forstå hvordan fettsyrer og vitamin A påvirker omsetningen av næringsstoffer i fisken og fiskens utvikling. Metodene for mekanismestudier (funksjonell genomforskning) skal videreutvikles, og brukes på marine larver og modellfisk (sebrafisk).

Dødeligheten for torske-larver i havbruk er høy, noe som kan ha sammenheng med at torske-larver ved startfôring får for lite av flere mineraler. Forskning på mineralbehov hos torske-larver og stamfisk-kernæring er prioriterte områder i 2008.

Resultater 2006-2007

Tradisjonelt har fiskefôr bestått av fiskemel og fiskeolje produsert av råvarer fra fiskeriene. I dag kan fiskefôr inneholde alternative fôrråvarer som planteoljer, plantemel, genmodifiserte råvarer og plankton, spesielt krill.

Planteproteiner har en annen aminosyresammensetning enn fiskemel, og vil gi et fôr med en annen næringsstoffsammensetning. NIFES har utviklet et nytt fôr som kan brukes til å bestemme laksens behov for enkelt-næringsstoffer, hvordan de omsettes og lagres og hvordan de påvirker fiskens uttrykk av gener. Planteproteiner inneholder ofte lite av aminosyren lysin. Testfôret har vist at oppdrettslaks trenger 30 pst. mer lysin enn dagens anbefalinger. For lite lysin i fôret førte til fettakkumulering hos laksen, noe som er et kjent fenomen hos pattedyr.

Fôr som inneholder mye planteolje og lite fiskeolje vil inneholde lave mengder av de langkjedete omega-3-fettsyrene. Ny forskning fra NIFES viser at atlantisk laks som spiser slikt fôr utnytter de langkjedete omega-3-fettsyrene noe mer effektivt i forhold til innholdet i fôret. Samtidig lagres mer av de verdifulle fettsyrene fra fôret i fileten. Dette gir en mer bærekraftig utnyttelse av de verdifulle og begrensede marine omega-3-fettsyreressursene. De biokjemiske endringene gjenspeiler seg i hvordan genene uttrykker fettopptaks- og forbrenningsproteiner.

Stamfisk av oppdrettstorsk kan bli ernæringsmessig utarmet. NIFES har kartlagt ernæringsstatus hos stamfisk av oppdrettstorsk, og sammenlignet denne med ernæringsstatus hos villfisk. Resultatene vil gjøre NIFES i stand til å gi anbefalinger om hvilke næringsstoffer som må være tilstede i fôret, i hvilken kjemisk form og i hvilken konsen-

trasjon de bør være for å forhindre utarming av stamfisk. Ny forskning hos NIFES har også vist at torske-larver ved startfôring får for lite av flere mineraler som kan være viktige for larvens overlevelse.

Ny forskning på effekten av å bruke genmodifiserte planteråvarer i fiskefôr har vist at laksens vekst, fordøyelse og lagring av næringsstoffer er like god enten fisken spiser soya og maisråvarer som er genmodifisert eller ikke. Funn tyder likevel på at fiskens immunforsvar reagerer på genmodifiserte råvarer. Resultatene er foreløpige, og mer forskning trengs for å identifisere hvilke mekanismer i fisken som endres som følge av å spise genmodifisert fôr.

NIFES har utviklet celle- og sebrafiskfasiliteter. Dette gjør NIFES i stand til å utføre modellstudier som minimerer behovet for kostbare storskala-forsøk og bruk av forsøksdyr.

Program for dokumentasjon og overvåking

Mål og prioriteringer

Miljødatabasen har som målsetting å etablere sikre og nøytrale langtidsserier av data om fremmedstoffer i fisk og annen sjømat, og å etablere basisverdier for fremmedstoffer i viktige arter av fisk og sjømat for å kunne gi råd om overvåkingsstrategier.

Overvåking i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten prioriteres i tråd med St.meld. nr. 8 (2005-2006). NIFES prioriterer også arbeid med utvikling av forvaltningsplan for Norskehavet.

Hvis norske sjømatprodukter skal styrke og befeste sitt renommé som kvalitetsprodukter, må Norge vise til et dokumentasjonsnivå med hensyn til fremmedstoffer som er tilfredsstillende for alle relevante formål.

NIFES vil fortsette utviklingen av analysemetoder for å kunne øke omfanget av dokumentasjon av fremmedstoffer i sjømat. Samarbeidet med Havforskningsinstituttet vil videreutvikles.

Resultater 2006-2007

I 2006 og 2007 er følgende arter inkludert i miljødatabasen på stikkprøvebasis: Torsk (muskel og lever), sei (muskel og lever), gapeflyndre, nordsjø-sild, norsk vårgytende sild, makrell, laks, uer, rødspette, reker og pigghå. Artene ble tatt både i Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen. Resultatene for 2006 viser nivåer som er tilfredsstillende i forhold til EUs øvre grenseverdier der EU har slike. Resultatene for torskelever viste en betydelig variasjon i innholdet av dioksiner og dioksinlignende PCB fra svært lavt til ganske høyt. EU har

foreløpig ikke satt noen grenseverdier for dioksiner og dioksinlignende PCB i torskelever.

Oppfølgingsundersøkelser i 2006 av kvikksølv i blåkveite fra norske farvann, basert på nederlandske rapporter om høye funn av kvikksølv i blåkveite fra Barentshavet, avslørte at variasjonen av kvikksølv i blåkveite fra norske farvann var mye større enn analysene fra Norskehavet i 1999 viste. Overvåking basert på stikkprøver viser seg således ikke å være tilstrekkelig til å få god nok kunnskap om status for fremmedstoffsituasjonen i arter som blåkveite.

NIFES gjennomførte for tredje år på rad en innsamling av fisk rundt u-båten U-864 utenfor Fedje. Den inneholdt trolig en last på mellom 60 og 70 tonn kvikksølv da den gikk ned, og en del av dette finnes nå i sedimenter rundt vraket. Data for utviklingen av kvikksølvinnholdet i fisk i ulike avstander fra vraket viser en overkonsentrasjon av kvikksølv, spesielt i stasjonære arter som lange og krabbe fanget i området rundt vraket.

I august 2006 ble NIFES gjort kjent med at det var funnet høye verdier av kadmium i kjønnskjertler (gonader) av kamskjell som var høstet i området Sula/Bogøya i Sør Trøndelag og eksportert til Tyskland. Kadmiumverdiene, som ble funnet av et tysk laboratorium, oversteg EUs øvre grenseverdi på 1,0 mg/kg våt vekt. Mattilsynet besluttet å få kamskjell fra dette området analysert for kadmium. Det ble analysert kamskjell fra fire lokaliteter fra dette området, og gjennomsnittsinholdet av kadmium i gonader av kamskjell fra disse områdene ble funnet til 0,21 mg/kg våt vekt. De forhøyede verdier rapportert fra Tyskland skyldes at vev fra fordøyelseskjertel har forurenset gonadevevet enten ved disseksjon eller ved frysing. Fordøyelseskjertelen fra kamskjell har meget høyt kad-

miuminnhold, og det betyr at hele kamskjell ikke bør spises.

Samarbeidet med Havforskningsinstituttet er formalisert på områdene prøvetaking og analyser. For 2007 blir de fleste prøvene som inngår i forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten og Miljødatabasen innsamlet av Havforskningsinstituttet.

NIFES er ansvarlig for et prosjekt for kartlegging av fremmedstoff i sild, som er finansiert over kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak og ved tilskudd fra Norges Sildesalgslag og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond.

Budsjettforslag for 2008

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på denne posten dekker lønns- og driftsutgiftene ved Norsk institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES).

Det fremmes forslag om å bevilge 50,1 mill. kroner på posten i 2008. Dette innebærer en økning på 3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007, knyttet til arbeidet med referanseverdier (baseline) for fremmedstoffer i sjømat.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midler over denne posten skal dekke driftsutgifter tilknyttet oppdragsvirksomheten til NIFES, og motsvares av tilsvarende inntekter over kap. 4022 post 01 Oppdragsinntekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 85 mill. kroner på posten i 2008. Bakgrunnen for den svært høye bevilgningsøkningen i 2008 er en betydelig økt oppdragsvirksomhet i instituttet over flere år uten at bevilgningene er økt tilsvarende.

Kap. 4022 NIFES

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Oppdragsinntekter	42 529	36 330	85 000
02	Laboratorieinntekter	210	700	730
	Sum kap. 4022	42 739	37 030	85 730

Post 01 Oppdragsinntekter

Inntektene under denne posten knytter seg til oppdragsvirksomheten til NIFES, bl.a. oppdrag som er finansiert av andre enn Fiskeri- og kystdepartementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 85 mill. kroner på posten i 2008. Bakgrunnen for den svært høye bevilgningsøkningen i 2008 er en betydelig økt oppdragsvirksomhet i instituttet over flere år uten at bevilgningene er økt tilsvarende.

Post 02 Laboratorieinntekter

Inntektene under denne posten knytter seg til analyseoppdrag utført av laboratoriet til NIFES. Analy-

seoppdrag instituttet utfører for Mattilsynet dekket av Mattilsynets bevilgning.

Det fremmes forslag om å bevilge 730 000 kroner på posten i 2008.

Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transporttettet FoU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
50	Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	253 000	270 100	281 700
51	Tilskudd Veterinærinstituttet	32 300	33 400	36 390
70	Tilskudd Fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	57 300	58 100	
71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	27 817	30 850	22 500
72	Tilskudd NOFIMA, <i>kan overføres</i>	3 000	2 000	60 600
74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>			14 500
	Sum kap. 1023	373 417	394 450	415 690

Kapitlet omfatter Norges forskningsråd, Veterinærinstituttet, tilskudd til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning), tilskudd til utviklingstiltak og tilskudd til NOFIMA AS.

Norges forskningsråd (jf. post 50)**Boks 7.5 Hovedprioriteringer Norges forskningsråd**

De viktigste forskningsprogrammene som finansieres av Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Norges forskningsråd er Matprogrammet: Norsk mat fra sjø og land, Areal- og naturbasert næringsutvikling (AREAL), HAVBRUK – en næring i vekst og Havet og kysten (økosystemforskning). De prioriterte programmene og satsingsområdene videreføres i 2008. Det internasjonale forskningssamarbeidet skal fortsatt tillegges stor vekt. Forskningsinnsats knyttet til utfordringene i nordområdene skal prioriteres.

For å styrke den helhetlige marinøkologiske forståelsen og møte utfordringene som er knyttet til forvaltning av kystsonen, skal det settes i gang en fireårig satsing på fjordøkologi i Porsangerfjorden og Hardangerfjorden. Havforskningsinstituttet vil være en sentral institusjon i dette arbeidet. Satsingen har en totalramme på 15 mill. kroner fordelt på fire år.

Mål og prioriteringer

Norges forskningsråds satsing på marin FoU har som hovedmål å framskaffe kunnskap for å utløse potensialet for økt verdiskaping fra marine ressurser. Målet er at Norge skal være i kunnskapsfronten innenfor marin FoU, og gjennom dette utvikle en nyskapende, lønnsom og bærekraftig marin næring som er internasjonalt ledende. Kunnskapsbehovene i marin sektor spenner fra grunnleggende forskning til strategisk og anvendt forskning.

Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Norges forskningsråd vil bidra til

- å utvikle kunnskap, teknologi og metoder som kan danne grunnlag for en bærekraftig høsting av de biologiske ressursene i havet og en lønnsom næringsvirksomhet med basis i disse ressursene
- at den ressurs- og miljørettede forskningen sikrer et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder
- å utvikle kunnskap om mattrygghet, fiskehelse og fiskevelferd og bidra til verdiskaping gjennom kunnskap om handelspolitiske rammebetingelser og forbrukskrav
- at havbruksforskningen styrker eksisterende næringsvirksomhet, åpner nye muligheter for næringsutvikling og sikrer en bærekraftig forvaltning
- at den markeds- og industrirettede forskningen styrker lønnsomheten og konkurransevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell utvikling

- at forskning og utvikling innenfor havner og infrastruktur for sjøtransport medvirker til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren, og bidrar til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser.

Det skal legges til rette for at Fiskeri- og kystdepartementets sektoransvar for både den grunnleggende, strategiske og den brukerstyrte forskningen innenfor departementets ansvarsområde blir godt ivaretatt. Samhandling og forskning i skjæringsfeltet mellom programmer og virkemidler er også viktig. I tillegg er det nødvendig å etablere gode koblinger til områder som er sentrale for utvikling av marin sektor, men som budsjettmessig ikke hører under Fiskeri- og kystdepartementet.

Den aktiviteten Norges forskningsråd finansierer med midler fra Fiskeri- og kystdepartementet skal bidra til å supplere og støtte opp om aktiviteter som drives ved forskningsinstitutter innenfor departementets ansvarsområde. Midlene skal styrke den forvaltnings- og næringsrettede FoU-aktiviteten i tråd med prioriteringene i forskningsmeldingen og Fiskeri- og kystdepartementets strategier.

EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling er den største arenaen for internasjonalt samarbeid for norske FoU-miljøer. Forsknings-samarbeidet i Europa tillegges stor vekt, og skal følges opp på det marine og maritime området. Norske aktører har hatt stor suksess med søknader innen marine temaer i 6. rammeprogram. Marine temaer har fått vesentlig plass i satsingsområdene innenfor det 7. rammeprogrammet.

I USA og Canada finnes noen av verdens ledende forskningsmiljø på det marine området. Fiskeri- og kystdepartementet vil sammen med Norges forskningsråd fortsatt følge opp forskningssamarbeidet med Nord-Amerika. Dette samarbeidet ble etablert i 2005 med bakgrunn i regjeringens USA-strategi, og innbefatter fôr og ernæring, helse, rømming og genomforskning.

Forskningssamarbeid med India om fiske- og dyrevaksiner ble satt i gang i 2007, og videreføres i 2008. Forskningssatsingen skal bidra til en styrket havbruksnæring og bedre dyrehelse i India og i Norge. Samarbeidet legger også til rette for at oppdagelser og produkter kan utvikles videre og markedsføres gjennom produksjonssamarbeid mellom de to landene.

Fra og med 2006 er det etablert en ny programstruktur, og ansvaret for de marine forskningsområdene er i hovedsak lagt til fire nye programmer:

- Matprogrammet: Norsk mat fra sjø og land
- Areal- og naturbasert næringsutvikling (AREAL)

- HAVBRUK – en næring i vekst
- Havet og kysten.

Disse programmene følger opp prioriteringene i St.meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning både når det gjelder forskningsbasert nyskaping og innovasjon, og tematisk innenfor Hav, Mat og Helse. Programmene viderefører mange av temaene fra de tidligere verdikjedeprogrammene, men de adresserer også nye kunnskapsbehov.

I tillegg inngår aktiviteter med relevans for fiskeri- og havbrukssektoren i andre programmer i Norges forskningsråd, herunder flere av de store programmene og kommersialiseringsprogrammet FORNY.

De prioriterte programmene og satsingsområdene i 2007 videreføres i 2008.

Forskningssinnsats knyttet til utfordringene i nordområdene prioriteres. Innenfor Fiskeri- og kystdepartementets sektoransvar er dette særlig aktuelt innenfor forskningsprogrammene Havet og kysten, HAVBRUK – en næring i vekst, NORKLIMA - Klimaendringer og konsekvenser for Norge og Maritim virksomhet og offshore operasjoner (MAROFF).

For å styrke den helhetlige marinøkologiske forståelsen og møte utfordringene som er knyttet til forvaltning av kystsonen, skal det innenfor Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Norges forskningsråd settes i gang en fireårig satsing på fjordøkologi i Porsangerfjorden og Hardangerfjorden. Havforskningssinstituttet vil være en sentral institusjon i dette arbeidet. Satsingen har en totalramme på 15 mill. kroner fordelt på fire år.

Forskning på problematikken rundt nedbeiting av tare vil prioriteres i Norges forskningsråds virksomhet i 2008.

Nærmere omtale av forskningsprogrammer

Areal- og naturbasert næringsutvikling (AREAL) (2006-2011)

Programmet skal utvikle kunnskap som er til nytte for næringsetablerere i tilknytning til primærnæringene, med fokus på å fremme tilleggsnæring og bidra til innovasjoner. Programmet skal også utvikle kunnskap for fiskeri, havbruk, reindrift og landbruk når det gjelder handelspolitikk, næringspolitikk og offentlig virkemiddelbruk.

HAVBRUK – en næring i vekst (2006-2015)

Programmet er ett av Norges forskningsråds sju Store programmer, og har som mål å sikre og videreutvikle det faglige grunnlaget for en markedsrettet, miljø- og ressursvennlig produksjon av

akvatiske organismer i hele verdikjeden fram til markedet.

Havet og kysten (2006-2015)

Programmet skal framskaffe ny kunnskap om havets økosystem, samt utvikle teknologi, metodikk og modeller for økosystembasert forvaltning. Programmet er svært sentralt for Forskningsrådets nordområdesatsing.

Maritim virksomhet og offshore operasjoner (MAROFF) (2002-2009)

Programmet er rettet inn mot å bidra til å realisere regjeringens offensive satsing på maritim virksomhet (MARUT). Temaene Sjømatleverandøren og Kaldklimaspesialisten er i særlig grad relevant for Fiskeri- og kystdepartementet.

Matprogrammet: Norsk mat fra sjø og land (2006-2011)

Programmet skal styrke innovasjon, lønnsomhet, verdiskaping og markedsinnretning for norsk matproduksjon i et hjemmemarked og i et internasjonalt marked. Programmet skal også bidra med forskningsbasert kunnskap for matforvaltningen.

NORKLIMA - Klimaendringer og konsekvenser for Norge (2004-2013)

Programmet er ett av Norges forskningsråds sju Store programmer, og skal gi ny kunnskap om klimasystemet, klimaets utvikling og effekter av klimaendringer. Konsekvenser av klimaendringer for norsk fiskerinæring, fiskeriforvaltning og -politikk er sentralt i programmet.

Næringslivets transporter og ITS (SMARTRANS) (2007-2013)

Programmet har som mål å bidra til å redusere næringslivets avstandskostnader, bidra til å overføre gods fra veg til sjø og bane og bidra til utvikling av smartere transporter og dermed sikker, mer miljøvennlig og effektiv transport. Programmet retter seg inn mot forskningsutfordringer innenfor næringslivets avstands- og tidskostnader, integrerte forsyningstjenester og smartere transporter og bruk av IKT i transport og logistikk.

Kommersialisering

Program for kommersialisering av FoU-resultater (FORNY) er et tilbud til universiteter og høyskoler

og FoU-instituttene for å stimulere til kommersialisering av forskningsresultater. Fiskeri- og kystdepartementets bidrag er øremerket prosjektutvikling og verifisering av teknologiske konsepter.

Andre programmer og satsinger innenfor marin og maritim sektor

Programmet *Etikk, samfunn og bioteknologi* avsluttes i 2007. Norges forskningsråd vil finansiere ELSA-forskning knyttet til bioteknologi og nanoteknologi i 2008.

Programmet *Risiko og sikkerhet i transportsektoren* (RISIT) avsluttes i 2007, men forskningen videreføres i 2008 for å kunne gå dypere inn i utvalgte problemstillinger knyttet til kunnskap/læring fra havarikommisjoner, sårbarhet/sikkerhet, farlig gods og risikopersepsjon/trygghet.

Programmet *Strålevern og radioaktiv avfallshåndtering* videreføres også i EUs 7. rammeprogram, og har til hensikt å skaffe vitenskapelig kunnskap for å kunne vurdere effekter av radioaktiv stråling og utvikle metoder for bedre beskyttelse mot stråling.

Basisbevilgninger

Dagens struktur for basisfinansiering av primærnæringsinstituttene videreføres i 2008 i påvente av et nytt finansieringssystem og tildelingsregime for basisbevilgninger til instituttene og nye retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter. Fiskeri- og kystdepartementet vil sammen med Norges forskningsråd gjøre de nødvendige tilpassninger i forbindelse med etableringen av NOFIMA AS fra 1. januar 2008.

Resultater 2006-2007

Det er lagt vekt på å ta ut merverdien av å se Fiskeri- og kystdepartementets midler i sammenheng med andre offentlige og private midler til forskning og utvikling. De tre næringsrettede virkemiddelaktørene Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og SIVA har inngått en samarbeidsavtale for 2005-2007, og det er blant annet samarbeidet innenfor marin og maritim sektor, matsektoren og nordområdene. Ordningen med Forskningsrådets regionale representanter er videreført, og det er lagt enda sterkere vekt på hvordan Forskningsrådet kan spille sammen med det regionale nivå og være mer synlige på den regionale arena for å få til økt FoU i næringslivet og i FoU-institusjoner som er relevante for næringslivet i regionene. Forskningsrådet har også arbeidet for å få til et best mulig samarbeid med Fiskeri- og havbruks-

næringsens forskningsfond, og det har vært arbeidet videre med å koordinere innsatsen rettet mot næringen.

Etter at skattefradragsordningen SkatteFUNN ble aktiv fra andre halvdel av 2002, har marine prosjekter utgjort en viktig del av prosjektporteføljen.

Norges forskningsråds åtte verdikjedeprogrammer rettet mot primærnæringene og avledet virksomhet ble avsluttet ved utgangen av 2005. Som et ledd i resultatformidlingen og for å markere slutten på programperioden ble det høsten 2006 gitt ut en rapportsamling fra programmene under tittelen "Bærekraft og innovasjon i blått og grønt". Rapporteringen bidrar til å synliggjøre hvilken rolle forskning og utvikling har for innovasjon og verdiskaping i primærnæringene, og for en bærekraftig ressursutnyttelse. I alt ble det gjennomført forskning for nærmere 2 mrd. kroner fordelt på nesten 1400 prosjekter i disse programmene.

Norges forskningsråd har i 2006 hatt fokus på marin verdiskaping, og på å øke næringslivets FoU-innsats og brukerfinansieringen av forskningsprogrammene. I 2006 ble om lag 60 mill. kroner bevilget til brukerstyrte prosjekter innenfor forskningsprogrammene, det vil si prosjekter i kontrakt med bedrifter og organisasjoner i fiskeri- og havbruksnæringen. Disse midlene utløste en bevilgning på vel 130 mill. kroner fra andre kilder, hovedsakelig fra næringen selv, slik at totalt prosjektomfang for de brukerstyrte prosjektene var om lag 190 mill. kroner. Også Forskningsrådets bevilgninger til prosjekter i kontrakt med FoU-institusjonene utløser forskningsmidler fra andre kilder. Dette er offentlige midler bevilget av flere departementer direkte til institusjonene, men også betydelige beløp fra næringslivet, spesielt i kompetanseprosjekter med brukermedvirkning.

Det har vært økt oppmerksomhet om kommersialisering av forskning, og Fiskeri- og kystdepartementet gikk i 2006 for første gang inn med en bevilgning til programmet FORNY som har økt verdiskaping i Norge gjennom kommersialisering av forskningsresultater som hovedmål. Midlene fra Fiskeri- og kystdepartementet har inngått i FORNYs verifiseringsmidler. Disse midlene brukes for å styrke fiskeri- og kystrelaterte prosjekter hos kommersialiseringsaktørene gjennom å teste at teknologien fungerer.

Markeds- og industrirettet forskning

Med støtte fra Matprogrammet gjennomføres prosjekter som skal kartlegge forbrukerpreferanser i Russland med bakgrunn i de økonomiske og sosi-

ale endringene som har funnet sted de siste årene. I utlysningen for Arealprogrammet i 2006 ble handelspolitikk og internasjonale avtaleregimer prioritert. Nye prosjekter startes opp i 2007. Matpolitikk og handel med mat er et følsomt politikkområde internasjonalt, og det er i gang studier av Norges muligheter og posisjoner i den sammenheng. Det er i gang flere prosjekter som skal gi ny kunnskap til WTO-prosessene, herunder prosjekter som analyserer handelsbarrierer som norsk fiskeeksport møter. Innenfor markedsforskning avsluttes nå et større prosjekt som har studert strukturelle endringer i det europeiske detaljistmarkedet for laks, samt vurdert tiltak og strategier for å møte superkjedenes krav. Et annet prosjekt undersøker det europeiske markedet for oppdrettstorsk, og i hvilken grad forventet vekst i tilgang på oppdrettstorsk vil påvirke etterspørselen etter oppdrettslaks og villfanget torsk.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- To sentrale prosjekter innenfor handelspolitikk er avsluttet: Eksportutvalget for fisk og Norsk Utenrikspolitisk Institutt har levert analyser og modeller til fiskerimyndigheter og næring fra et prosjekt om globale utfordringer for fiskerinæringen. SNF/Handelshøyskolen i Bergen har arbeidet med økonomiske konsekvenser av internasjonale handelsbarrierer for laksenæringen. Prosjektene viser at fiskerinæringen møtes med et omfattende sett av formelle og uformelle handelsbarrierer. I tillegg til de handelspolitiske barrierene kan markeds- og kundeinvesteringer, fravær av eller svake nettverk samt risiko knyttet til hvordan markeder fungerer oppleves som barrierer. Virkningene er sammensatte og nyanserte, og rammer ikke bare eksportør, men også industri og forbrukere i importland. I laksenæringen og fiskeindustrien fører handelshindringene ofte til direkte investeringer i andre land.

Sjømat og human ernæring

Matprogrammet har lagt vekt på prosjekter der sjømat og mat fra landbruket har felles utfordringer. Problemstillinger det arbeides med er nye løsninger innenfor superkjøling, utvikling av en hurtigmetode for bestemmelse av dioksin i råvarer, fôr og matvarer basert på immunologiske metoder, å øke kunnskapsbasen knyttet til listeria i fiskeprodukter og automatisk kvalitetskontroll av fiskefileter ved hjelp av bildespektroskopi. I nye utlysninger av midler innenfor den forvaltningsrettede forskningen er innspill fra Vitenskapskomiteen for mattrygghet vektlagt.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- Forskere ved Universitetet i Bergen har vist at fiskeoljer og hydrolysert fiskeprotein i kombinasjon reduserer kolesterol i blodet til rotter mer enn hver komponent alene skulle tilsi. I tillegg er det vist at den modifiserte fettsyren TTA sammen med fiskeolje og fiskeprotein hadde en lignende effekt. Resultatene indikerer at fiskeolje og fiskeprotein i kombinasjon med fettsyren TTA har en helsefremmende effekt. Resultatene viser også at den modifiserte fettsyren TTA hemmer utvikling av kreft i rotter.

Fiskehelse og fiskevelferd

Det er gitt prioritet til forskning om tapsbringende sykdommer, både smittsomme sykdommer og produksjonsrelaterte sykdommer. Dette inkluderer forskning om sykdomsfremkallende egenskaper hos bakterier, virus og parasitter, samt om epidemiologi og metoder der nye molekylærbiologiske teknologier inngår. Det er framskaffet ny kunnskap som er viktig for forståelsen av virusinfeksjoner hos fisk generelt, om viktige immunmekanismer ved infeksjon med IPN-virus og om infeksjon med PD-virus (pankreas disease). Det er utviklet ny metodikk for å kunne studere immunmekanismer og for viruspåvisning. Dette vil kunne anvendes i både forskning, forvaltning og ved utvikling av vaksiner mot de aktuelle infeksjonene. Forbrukerne er i økende grad opptatt av etikk og velferd knyttet til matproduksjon, og det er satt i gang forskning på en rekke områder knyttet til fiskevelferd. Denne forskningen vil bidra til økt innsikt i hvilke påvirkninger fisken utsettes for, hvordan den reagerer på stress og hva som kan gjøres for å motvirke stress.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- I et prosjekt ved SINTEF Fiskeri og havbruk er det lett etter gunstige bakterier som beskytter mot sykdomsfremkallende mikroorganismer. Flere tusen bakterier fra havbruksanlegg og villfisk er isolert ved hjelp av robotiserte teknikker for å studere ulike egenskaper. De mest lovende bakteriene er deretter testet på torske-larver. Enkelte av bakteriene ga økt overlevelse i laboratorietestene. Disse er gode kandidater for bruk i torskeyngelproduksjon for å gi positive helseeffekter. Utskifting av bakteriefloraen hos fiskelarvene vil være en spesielt gunstig framgangsmåte. Før disse bakteriene kan tas i bruk er det nødvendig med ytterligere testing gjennom fiskeforsøk. Det er også nødvendig å finne fram til en metode for å tilføre fiskelarvene de levende bakteriene.

- Yngelproduksjon av torsk er preget av høy dødelighet, delvis forårsaket av hissige bakterier. For å redusere dødeligheten kan en mulig strategi være å stimulere det naturlige immunsystemet. Ved Norges fiskerihøgskole er det gjennomført forsøk for å studere virkningen av immunstimulanter på forskjellige immunparametere, vekst og overlevelse. Forsøkene viser at glukcan fra mikroalger ser ut til å egne seg som immunstimulant i torsk. Glukcan i fôr har potensial til å gi økt overlevelse og vekst i en kritisk fase for torsken.

Ressursforskning

Arbeidet med å utvikle metoder og modeller som gir en mest mulig sikker bestandsestimering og effektiv overvåking av de marine ressursene er videreført. Det er blant annet satt i gang flere prosjekter med fokus på interaksjoner mellom økosystemer og fiskebestander, bærekraftig fangst av marine ressurser og turistfiske og dets betydning for kystfisket. Det er gjennomført telletokt for vågehval. Forsknings-samarbeidet med Grønland er fulgt opp, og Norges forskningsråd har ivaretatt koordinering og kvalitetssikring av prosjektene innenfor dette samarbeidet. Innenfor feltet arealplanlegging og arealforvaltning er det gjennomført prosjekter innenfor temaer som rettsspørsmål i sjøområder, kystsoneforvaltning, konflikter og konflikthåndtering samt reguleringsmodeller i kystfisket.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- Forskere ved NTNU har studert ulike forhold omkring utnyttelsen av zooplankton (raudåte). Økologiske effekter av fangst av raudåte har stått sentralt i det ressursbiologiske arbeidet, med fokus på utvikling og bruk av matematisk modellering. Når det gjelder håndtering og konservering, har karakterisering og stabilisering av fangsten hatt fokus fordi raudåtes egne enzymer raskt begynner en egenedd-brytning. Arbeidet med å optimalisere prosesser for tørking av fangst for anvendelse i fiskefôr er gjennomført, og det er utviklet en tørkeprosess som gir produkter med høy stabilitet. Bruk av tørket raudåte i fôr virker lovende, og innblanding av mel basert på raudåte i fiskefôr ser ut til å fungere bra.

Det marine fjord-, kyst- og havmiljøet

Den marine miljøforskningen er videreført i programmet Havet og kysten, som skal fremme nyskapende forskning av høy internasjonal kvalitet om det marine miljøet. Det er blant annet satt i

gang prosjekter med fokus på utvikling av fiskereds- skap som har redusert effekt på miljøet, effekter av forurensing og effekten av overgjødning på marine økosystemer. Forskning i programmet NORKLIMA viser at en rekke ulike klimafaktorer vil påvirke marine organismer både på individ- og bestandsnivå.

Miljøforskning er også et viktig tema i det store programmet HAVBRUK, som blant annet skal sikre kunnskap som grunnlag for at produksjon og produkter kan utvikles innenfor akseptable rammer for bærekraft, miljø, dyrevelferd og trygg mat. For å begrense rømming fra anleggene arbeides det med teknologiutvikling og forbedring av rutiner for drift av anlegg for laks og torsk. Det legges videre vekt på å framskaffe kunnskap som kan spore rømt fisk. Det gjennomføres også forskning som kan redusere problemene med lakselus, redusere risikoen for spredning av smittsomme sykdommer og studier av økologiske og genetiske interaksjoner mellom rømt fisk og ville bestander.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- Havforskningsinstituttet har gjennomført et prosjekt for å avklare når overgjødning fra havbruk kan bli et miljøproblem, og hvordan det skal håndteres. Overgjødning fra havbruk har tidligere blitt beregnet ved hjelp av boks- og budsjettmodeller. Med en koblet fysisk, kjemisk og biologisk dynamisk modell er det mulig å komme fram til sikrere resultater. Den direkte nytteevnen er at bæreevnen til ulike fjordsystemer kan vurderes med større sikkerhet. Dette vil være et viktig bidrag i den videre satsingen på havbruk, kan gi beskyttelse av miljøet og er spesielt viktig i forbindelse med implementeringen av EUs vannrammedirektiv. Prosjektet har bidratt til at en numerisk modell er implementert for Hardangerfjorden. Modellen inkluderer utslipp fra samtlige havbruksanlegg i området. Miljøeffekten av disse utslippene er vurdert. Modellen viser at dagens utslipp har liten eller ingen betydning for overgjødning i Hardangerfjorden.

Havbruksforskning

Det er videreført og satt i gang flere nye prosjekter som skal bidra til å sikre og videreutvikle laksenæringen, skape grunnlag for utvikling av nye arter til kommersielt havbruk, bidra til utvikling av en robust leverandørnæring og til forskningsmiljøer med kompetanse på ledende internasjonalt nivå. Det er lagt vekt på prosjekter som bidrar med strategisk grunnforskning innenfor temaer som produksjonsbiologi og miljø, helse, alternative fôrressurser og ernæringsmessige behov, avl og

genetikk, produksjonsteknologi og produktkvalitet. Økt kunnskap om miljø, dyrevelferd og trygg mat kan få stor betydning for fastsettelse av rammebetingelser som gir grunnlag for forsvarlig utvikling av næringen, og flere prosjekter er satt i gang på dette området. Forskning som skal bidra til kunnskap og innovasjon i produksjons- og distribusjonsskjeden for både laksefisk og nye arter utgjør også en viktig del av prosjektene som er satt i gang i løpet av det siste året.

Innenfor nye arter er fokus i hovedsak rettet mot torsk, og flere prosjekter bidrar med resultater som kan få betydning for den videre utviklingen av torskenæringen. Knapphet på marine fôrressurser har bidratt til fokus på alternative fôrressurser. Økt bruk av alternative fôrressurser medfører store utfordringer knyttet til fiskens helse og velferd og fisk som sunn mat, og det legges vekt på forskning om ulike arters ernæringsmessige behov og kunnskap som skal bidra til bedre forståelse av prosesser rundt utnyttelse av næringsstoff hos ulike arter i havbruk.

Det er startet opp prosjekter som spesielt vil se på etablering og drift av havbruksanlegg inntil vernede områder, og prosjekter som vil dekke næringens og forvaltningen behov for kunnskap og modeller om smittespredning. Det er gjennomført prosjekter som har sett spesielt på markedsadgang og handelsbarrierer.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- Økt kunnskap om mekanismene som styrer eggmodning er helt nødvendig for å forbedre forutsigbarheten i produksjon av egg og melke. I et prosjekt ved Havforskningsinstituttet er genene for viktige nøkkelfaktorer i sluttmodning av egg klonet og sekvensert i både torsk og kveite. Kvantitative metoder for å studere hvordan disse genene blir uttrykt i ulike faser av sluttmodningen er utviklet. Metodene vil være et viktig verktøy for å forstå kritiske faser i oppbyggingen av gonader, sluttmodning og gyting. Denne kunnskapen vil kunne bidra til å bedre rutinene for stamfiskhold, og gi stabil eggproduksjon.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

I programmet Risiko og sikkerhet i transportsektoren (RISIT) har aktiviteten bl.a. vært rettet mot å utvikle egnede risikostyringsverktøy som kan brukes av de ulike aktørene med ansvar for transport av farlig gods. Resultatene vil være relevante for vurdering av overføring av gods fra vei til sjø og bane. Programmet Maritim virksomhet og offshore-operasjoner (MAROFF) har videreført støtte til prosjekter på området eFarled, som omfatter tra-

fikkovervåking, sjøsikkerhet og miljøvern. Et nytt prosjekt om forbedret overvåking og beslutningsstøtte for skip i nordlige farvann er startet opp, og utfordringene for skipsfarten i nordområdene ved is, kulde, mørke og dårlig radiodekning blir sentrale i dette prosjektet. Det er også startet opp et prosjekt om synkronisert og kostnadseffektiv utnyttelse av skip og havner, som skal gi havnemyndigheter bedre grunnlag for å planlegge sine operasjoner.

Eksempel på resultat fra forskningen:

- Et prosjekt i regi av Kystverket har sett nærmere på hvordan det kan legges til rette for å gjøre norske terminaler mer effektive, og dermed styrke intermodale transportert som transportform i Norge. Prosjektet har vært gjennomført i samarbeid med representanter for SINTEF Marintek, terminaloperatører, havner, bransjeorganisasjoner, Jernbaneverket og Statens vegvesen. Prosjektet konkluderte med at det var et stort potensial for forbedring av norske intermodale godsterminaler. I prosjektet ble det blant annet identifisert 13 nøkkelfaktorer som anses som ekstra viktige for terminalene og havnene å følge opp. Systematisk arbeid med disse nøkkelfaktorene kan bidra til en overgang av transport av gods fra veg til sjø og bane, og kunnskapen er allerede tatt i bruk i forbedringsarbeidet.

Internasjonalt samarbeid

EUs nylig avsluttede 6. rammeprogrammet har hatt utlysninger innenfor forvaltning av marine ressurser, havbruk, sjømat og kystforvaltning. Norske aktører har hatt stor suksess med søknader innen marine temaer, og har kommet med i de fleste prosjekter som ble innstilt til finansiering. Trygg mat og sporing er FoU-områder hvor norske aktører har gjort det svært godt, og samarbeider med partnere fra mange land og sektorer. Norge deltar i flere ERA-Net, som er et virkemiddel for å oppnå bedre samordning av nasjonalt og regionalt finansierte FoU-programmer, med fokus på det marine og maritime.

I forberedelsene til det 7. rammeprogram har Norges forskningsråd vært en aktiv aktør for å fremme Norges hovedposisjon "The Oceans", og marine temaer har nå fått vesentlig plass i satsingsområdene innenfor rammeprogrammet. Forskningsrådet har videre bidratt til Norges innspill til en ny maritim politikk for EU. Arbeidet er viktig for innholdet av marin og maritim forskning i det 7. rammeprogram. Norges forskningsråd har også satset kraftig på mobilisering av norske miljøer.

Forskningssamarbeidet mellom Norge, USA og Canada innenfor havbruk er videreført. Samarbeidet omfatter i første rekke temaene helse, før, genomforskning og rømming av fisk.

Norges forskningsråd har en representant i Nordisk arbeidsgruppe for fiskeriteknologi innenfor Nordisk Ministerråd. Arbeidsgruppen har i 2006 bevilget midler til flere nordiske samarbeidsprosjekter.

Fondet for forskning og nyskaping

Avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping har vært viktig for Norges forskningsråds muligheter til å ta nye strategiske initiativ. Sentre for forskningsdrevet innovasjon er etablert som et nytt virkemiddel for økt kvalitet i innovasjonsforskningen. I alt 14 slike sentre startes opp. Samtidig er ordningen med sentre for fremragende forskning (SFF) videreført og utvidet. Fondsmidlene er videre viktig for å kunne støtte opp om sentrale prioriteringer rettet mot de enkelte departementene, og har bidratt til å styrke programmer og ordninger som i første rekke er finansiert fra andre kilder, som for eksempel Forskningsrådets Store programmer.

Fondet for forskning og nyskaping brukes til å følge opp de strukturelle, tematiske og teknologiske prioriteringene i St.meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning. Innenfor de tematiske prioriteringene gikk 7,8 mill. kroner til det tematiske området Hav, og 52,3 mill. kroner til det tematiske området Mat. Når det gjelder Fondets finansiering av de store programmene, er særlig programmene FUGE, HAVBRUK og NORKLIMA relevante for Fiskeri- og kystdepartementet. Andre relevante satsinger i 2006 var innenfor næringsrettede kompetansefelt og bioprospektering. Det ble også gitt støtte til SARS-senteret i Bergen.

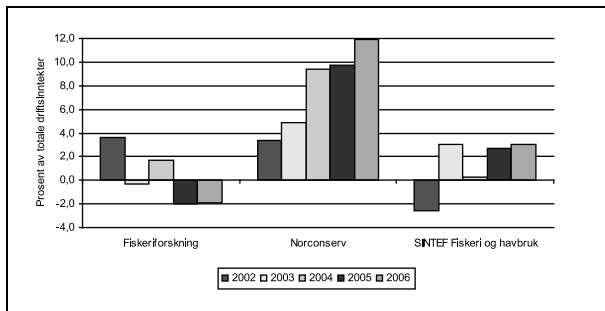
Tre av Sentrene for fremragende forskning er særlig relevante for Fiskeri- og kystdepartementet og de marine næringene: Aquaculture Protein Centre, Bjerknes Centre for Climate Research og Ships and Ocean Structures. Av sentrene for fremragende innovasjon er tre spesielt relevante: Centre on Marine Bioactives and Drug Discovery (MabCent), Centre for Research-based Innovation in Aquaculture Technology (CREATE) og The Michelsen Centre for Industrial Measurement Science and Technology.

Basisbevilgninger

Norges forskningsråd har i 2006 hatt basisbevilgningsansvar for Norsk institutt for fiskeri- og hav-

bruksforskning AS (Fiskeriforskning), Norconserv AS og SINTEF Fiskeri og havbruk AS.

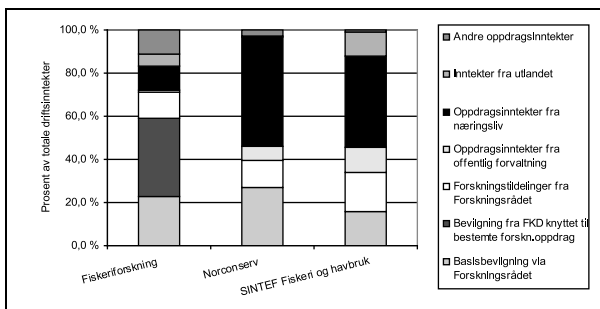
Figuren nedenfor viser driftsresultatet for hvert av de tre instituttene i perioden 2002-2006. Figuren viser at både Fiskeriforskning og SINTEF Fiskeri og havbruk har hatt negativt driftsresultat ett eller flere år i femårsperioden, mens Norconserv har hatt solide overskudd i hele perioden. Både i 2005 og 2006 hadde Fiskeriforskning et driftsunderskudd på vel 3 mill. kroner eller ca. 2 pst. av de totale driftsinntekter.

Figur 7.5 Driftsresultat for fiskeriforskningsinstituttene 2002-2006

Kilde: NIFU STEP

Instituttens driftsinntekter kommer fra ulike kilder, og det er betydelige forskjeller mellom instituttene. Figuren nedenfor viser fordelingen av driftsinntektene for instituttene i 2006.

Figur 7.6 Fordeling av driftsinntektene for fiskeriforskningsinstituttene i 2006

Kilde: NIFU STEP

Basisbevilgningen gjennom Norges forskningsråd varierer mellom 16 og 27 pst. av de totale driftsinntektene. SINTEF Fiskeri og havbruk hadde i 2006 den laveste basisbevilgningen, og Norconserv den høyeste. Fiskeriforskning får bevilgning fra Fiskeri- og kystdepartementet knyttet til bestemte forskningsoppdrag. SINTEF Fiskeri og havbruk har høyest andel forskningstilskninger fra Norges forskningsråd (18 pst. av de

totale driftsinntektene). Både SINTEF Fiskeri og havbruk og Norconserv har høye andeler oppdragsinntekter fra næringslivet, for Norconserv utgjør dette mer enn halvparten av de totale driftsinntektene. SINTEF Fiskeri og havbruk har videre den høyeste andelen oppdragsinntekter fra offentlig forvaltning (12 pst.).

Veterinærinstituttet (jf. post 51)

Veterinærinstituttet er et biomedisinsk forskningsinstitutt innen dyre- og fiskehelse, dyre- og fiskevelferd, mattrygghet og fôrhygiene. Instituttet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, og har regionale laboratorier i Sandnes, Bergen, Trondheim, Harstad og Tromsø. Veterinærinstituttet er fiskerimyndighetenes kompetansesenter innen fiskehelse og mikrobiell sjømattrygghet, inkludert algegifter i sjømat.

Oppgavene innen dyrehelse, dyrevelferd og mattrygghet finansieres over Landbruks- og matdepartementets budsjett. Bevilgningen over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett økes med 1,59 mill. kroner i som følge av at bevilgningen til kunnskapsstøtte er overført fra Mattilsynet, jf. omtale kap 1115 i Landbruks- og matdepartementets St.prp. nr. 1 (2007-2008). Oppgavene innen fiskehelse og sjømattrygghet finansieres over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett.

Veterinærinstituttet har laboratoriefasiliteter og grunnleggende kompetanse innen patologi, mikrobiologi, epidemiologi og andre fagområder innen infeksjonsmedisin, som er viktig for beredskap, forebygging og diagnostikk av sykdommer hos fisk og andre akvatiske organismer. Instituttet deltar derfor i overvåking av helsetilstanden i havbruk og i villlevende akvatiske bestander, og bistår med bekjempelse og forebygging av fisesykdommer og ved hendelser forårsaket av smittestoffer i sjømat.

Veterinærinstituttet er en nasjonal leverandør av kunnskap og tjenester innen kjerneområdene, primært til Mattilsynet, men også til departementene og Vitenskapskomiteen for mattrygghet.

Mål og prioriteringer

Veterinærinstituttet vil med sin kompetanse og formidling av denne bidra til at Fiskeri- og kystdepartementet når sine mål om en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring, en frisk bestand av oppdrettsfisk og villfisk og trygg sjømat.

Veterinærinstituttet skal ha beredskap innen sine ansvarsområder fiskehelse og mikrobiell sjømattrygghet, herunder algegifter i skjell. Beredskapen må være basert på moderne kunnskap og

solid erfaring innen flere fagdisipliner, slik som patologi, mikrobiologi, parasittologi, toksikologi, kjemi og epidemiologi. God beredskap med hurtig oppklaring av årsakene til utbrudd av sykdom og sjømatrelaterte hendelser er avgjørende for effektiv bekjempelse og forebyggende tiltak. Veterinærinstituttet må støtte Mattilsynet med kompetanse for å utvikle tiltaksplaner som setter realistiske mål for kontroll med de enkelte sykdommene det offentlige vil regulere.

Overvåking og sykdomsforebyggende tiltak innen havbruk forutsetter høy kompetanse innen populasjonsmedisin og epidemiologi. Slik kompetanse er viktig bl.a. i forbindelse med utvikling av rapporterings- og meldesystemer, herunder etableringen av en database med informasjon om status og trender for sykdommer i havbruk. Slike systemer er i sin tur viktig, for fiskens velferd og forbrukernes tillit til norsk sjømat.

Kvalitetssikrede laboriemetoder er grunnleggende for arbeidet med å sikre god fiskehelse og trygg sjømat. Mattilsynet har utpekt Veterinærinstituttet til nasjonalt referanselaboratorium for fiskesykdommer og for mikroorganismer med betydning for sjømattrygghet. God dokumentasjon av helsestatus er en viktig forutsetning for tilliten til norsk sjømat. Oppgaven som nasjonalt referanselaboratorium gis derfor høy prioritet, herunder også arbeidet med å akkreditere relevante diagnostiske metoder.

Det er en overordnet målsetting for en bærekraftig næring at antibiotikabruken holdes lavt. Veterinærinstituttet vil ta aktiv del i kunnskapsutvikling med sikte på å utvikle mer effektive forebyggende tiltak.

Enkelte sykdommer hos ville akvatiske organismer har stor samfunnsmessig betydning. Veterinærinstituttet vil derfor bidra videre i arbeidet for å bekjempe og forebygge forekomst og spredning av lakseparasittene Gyrodactylus salaris, av lakselus, krepsepest og andre sykdommer som gir økt dødelighet eller fører til begrensninger i befolkningens muligheter til å benytte elver og innsjøer til næringsvirksomhet og rekreasjon.

Veterinærinstituttet vil drifte sekretariatet for en Plattform for alternativ til bruk av forsøksdyr, som etableres i 2007. Innen fiskevelferd vil instituttet bidra med kompetanse i grenseområdet fiskehelse/fiskevelferd.

Bruk av nye, vegetabiliske råvarer i produksjonen av fôr kan gi utilsiktede bieffekter ved å påvirke helsen til fisken. Årsakene kan være forskjellige, fra forekomst av sopp eller soppgifter til ulike reaksjoner på komponenter som ikke finnes i fiskens naturlige diett. For å kunne ta i bruk biprodukter av villfisk eller oppdrettsfisk som ingredi-

ens i fôr, trengs også kunnskap for å sikre at fôret ikke samtidig overfører smitte som kan skade fiskens helse.

Listeria monocytogenes er en bakterie som potensielt kan føre til sykdom hos mennesker. Bakterien kan vokse ved lave temperaturer, og vil være en konstant trussel mot sjømattryggheten og dermed også norsk sjømats renommé nasjonalt og internasjonalt. Veterinærinstituttet vil derfor øke innsatsen for å framskaffe kunnskap som kan forhindre dette.

Mange faglige problemstillinger krever kunnskapsutveksling mellom ulike fagmiljøer. Det legges derfor vekt på kunnskapsutveksling med andre kunnskapsmiljøer, spesielt med Havforskningsinstituttet innen fiskevelferd og fiskehelse og med Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) innen sjømattrygghet. Internasjonalt arbeid, bl.a. samarbeid med vitenskapelige institusjoner i andre land, vil bli utviklet videre.

Resultater 2006-2007

En overordnet tilstandsrapport for helse og velferd hos akvatiske organismer er presentert kap. 5 Status fiskeri- og havbruksnæringen. Denne viser resultater av diagnostisk aktivitet og rådgivning som Veterinærinstituttet har hatt mht. å påvise, overvåke, forebygge og bekjempe sykdommer hos oppdrettede og ville akvatiske organismer.

Arbeidet med å utvikle et funksjonelt system for innrapportering av helsedata fra næringen (MFISK) har hatt god progresjon.

Utvikling av nye diagnostiske metoder basert på molekylærbiologisk kompetanse har vært et viktig framskritt i arbeidet med å påvise og bekjempe krepsepest.

Det har ikke lyktes å finne en årsak til den økte forekomsten av tarmsvulster hos stamfisk av laks som ble påvist i 2006. Det er ikke funnet forhøyet innhold av stoffer i fôret som kan forklare funnene. Videre studier med sikte på å få klarlagt årsaksforholdene er under planlegging.

Arbeidet med å bygge opp kompetanse om Listeria monocytogenes og andre bakterier som kan overføres via sjømatprodukter har blitt viet økt oppmerksomhet i 2006.

Arbeidet med genmodifisert fôr og mat er ført videre. I 2006 har metodikken blitt videreutviklet ved at det er etablert teknikker for påvisning av ukjente genmodifiserte organismer. Dessuten legges det vekt på å framskaffe kunnskap som kan danne grunnlag for risikovurderinger om genmodifiserte organismer i fiskefôr.

Påvisning av alggifter uten bruk av musetest har vært en prioritert oppgave i flere år. Arbei-

det har resultert i kjemiske analysemetoder for flere grupper av de viktigste algegiftene i skjell.

Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS – Fiskeriforskning (jf. post 70)

Bevilgningen til Fiskeriforskning over kap. 1023 post 70 er på 58,1 mill. kroner i 2007. Grunnbevilg-

ningen fra Norges forskningsråd er på 24,6 mill. kroner. Fra 1. januar 2008 inngår Fiskeriforskning i NOFIMA-konsernet. Vi viser til omtale under kap. 1023 post 72 Tilskudd til NOFIMA AS.

Resultater 2006-2007

Tabell 7.6 Oversikt over Fiskeriforsknings bruk av tilskuddet fra Fiskeri- og kystdepartementet. Regnskap 2006 og budsjett 2007

Formål	Regnskap 2006	Budsjett 2007
Leiekostnader havbruksstasjonen i Tromsø	6 732	7 237
Husleiekompensasjon	9 480	10 000
Kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift	2 788	1 363
Kapitalkostnad sjøanlegg	2 000	2 000
Leie avlsstasjon	11 900	11 300
Faglige aktiviteter inkl. drift av torskeavlsprogrammet	30 900	29 700
Sum tilskudd fra Fiskeri- og kystdepartementet inkl. overførte midler	62 800	61 600

Oversikten inkluderer tilskudd til markedsforskning over kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak.

Fiskeriforskning har ansvaret for det nasjonale avlsprogrammet for torsk. Samlet tilskudd til avlsprogrammet i 2006 var 31,6 mill. kroner. Produksjonen foregår på Kraknes rett utenfor Tromsø ved Nasjonal avlsstasjon for torsk. Avlsprogrammet baseres på mer enn 200 familiegrupper. I 2006 ble selektert stamfisk benyttet for første gang. Dette var stamfisk fra de beste familiene i 2003-årsklassen. I 2006 kunne stasjonen for første gang levere rogn også til kommersielle torskeoppdrettere. Inntekter fra avlsprogrammet er benyttet til driften av stasjonen. I seleksjonen ble det lagt 80 pst. vekt på vekstegenskaper og 20 pst. på resistens mot vibriose. I 2006 ble en del av den selekterte stamfisken satt på lysstyring slik at disse vil gyte to måneder senere enn normalt i 2007. Dette er et ledd i en tilpasning der målet er å kunne levere rogn av selektert materiale til alle tider på året.

Instituttets arbeid innen produksjonsoptimalisering, fisesykdommer og fangstbasert havbruk har stor næringsmessig interesse. Fiskeriforsknings virksomhet innen fôrutvikling har resultert i etablering av spesialforselskapet Blue Limit AS. Fiskeriforskning gjennomfører årlig driftsundersøkelser i fiskeindustrien. Dette er et materiale som blir hyppig brukt i andre utredninger og forsk-

ningsprosjekter. Videre har en rekke næringsrelevante tema knyttet til råstoff, sporbarhet, foredling, produktutvikling og marin bioteknologi blitt presentert. Instituttet har oppnådd meget lovende resultater innen bioprospektering (jf. boks 7.6).

Fiskeriforskning har et omfattende nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Bærebjelken i det europeiske samarbeidet er knyttet til franske Ifremer og nederlandske IMARES (tidligere RIVO). Samarbeidet med Russland er styrket gjennom tette relasjoner til forskningsinstituttet VNIRO. Instituttet har et betydelig europeisk engasjement gjennom flere EU-prosjekter, og samarbeider nært med flere nordamerikanske forskningsmiljø. Fiskeriforskning har også et tett samarbeid med Industrial Technology Institute på Sri Lanka om næringsrelaterede forsknings- og utviklingsoppgaver.

Fiskeriforskning må som et forskningsinstitutt for anvendt forskning balansere det vitenskapelige arbeidet med utviklingsarbeid. Dette reflekteres også i publikasjonsratene per utførte forskerårsverk som var 0,67 for vitenskapelige publikasjoner i tidsskrifter og antologier, 1,10 for rapporter og 3,51 for andre formidlingsformer som foredrag og populærvitenskapelige artikler i 2006.

Boks 7.6 Leting etter HIV-medisin fra havet

I dag finnes det ikke medisiner som kan drepe HIV slik at en blir kvitt infeksjonen, men det finnes medikamenter som hemmer virusets enzymer, som det er avhengig av for å kunne kopiere seg selv og spre seg i kroppen. Problemet med dagens medikamenter er bivirkninger, og at viruset etter hvert utvikler resistens mot behandlingen. Derfor er det stadig behov for nye og forbedrede utgaver av slike medisiner. I dette arbeidet kan organismer fra havet vise seg å bli nyttige. Fiskeriforskning har arbeidet for å finne fram til molekyler fra skalldyr, svamper, pigghuder og bløtdyr som kan hemme virusets enzymer. Letingen startet blant hundre tusen molekyler. Et omfattende arbeid har nå ført til at forskerne sitter igjen med 50 til 100 molekyler som er interessante å arbeide videre med. Det er ikke tilfeldig at det nå letes etter molekyler fra marine organismer. Molekyler fra dyr i havet har dels en annen form enn molekyler fra dyr på land. Forskerne er særlig interessert i å finne nye, ukjente molekyler. Det øker sjansene for at de kan ha andre eller forbedrede egenskaper som kan komme oss mennesker til gode.

Tilskudd til utviklingstiltak (jf. post 71)

Bevilgningen på kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak finansierer tiltak som er gitt særlig prioritet, og som ikke faller naturlig inn under andre budsjettposter. Innsatsen har dels vært organisert gjennom større programmer, og dels i form av enkeltprosjekter.

Mål og prioriteringer

Tiltakene som finansieres under kap. 1023 post 71 har som mål å

- *øke verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen, og sette næringen bedre i stand til å etter-*

spørre og utnytte FoU-resultater innen marin sektor.

- *øke sikkerheten til sjøs og styrke sjøtransportens konkurransefortrinn, samt gi et bedre beslutningsgrunnlag for investeringer i sektoren.*
- *bidra til kunnskapsgrunnlaget for gjennomføringen av Fiskeri- og kystdepartementets forvaltningsoppgaver.*

Fiskeri- og kystdepartementet gir tilskudd til utviklingsprosjekter som bygger opp under departementets strategi og hovedmål. Det gis tilskudd både til større programmer og enkeltprosjekter.

Siden 2006 er det satt av et årlig tilskudd på 3,5 mill. kroner til styrking av markedsforskningsmiljøet ved Fiskeriforskning i Tromsø som et treårig prosjekt. Satsingen videreføres med et tilskudd på 3,5 mill. kroner i 2008, som er siste år av prosjektet.

Det foreslås satt av 3,1 mill. kroner til videreføring av nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold, med fokus på marin kartlegging i kystsonen.

Fiskeri- og kystdepartementet vil også i 2008 delta sammen med Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet i et prosjekt for elektronisk sporing av mat. Målsettingen med prosjektet er at Norge i løpet av 2010 skal være ledende på området sporbarhet av mat, og at det skal etableres en elektronisk infrastruktur for å realisere målet.

Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO har vedtatt å etablere en komité for fiskeri og havbruk. Norge har ledelse og sekretariat for denne komiteen. Fiskeri- og kystdepartementet vil bidra til finansieringen av dette arbeidet.

Det vil også bli gitt tilskudd til særlig prioriterte enkeltprosjekter knyttet til hele Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde, herunder utredninger knyttet til Fiskeri- og kystdepartementets forvaltningsoppgaver.

Fra 2008 foreslås det at bevilgningene til MABIT-programmet (Marin bioteknologi i Tromsø), RUBIN-programmet (Resirkulering og utnyttelse og organiske biprodukter i Norge) og Marbank (den marine biobanken i Tromsø) flyttes til kap. 1023 post 74 Tilskudd til marin bioteknologi m.v.

Resultater 2006-2007

Tabell 7.7 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2007

	(i 1000 kroner)
	2007
MABIT (Marin bioteknologi i Tromsø)	5 000
RUBIN (Resirkulering og utnyttelse av organiske biprodukter i Norge)	3 000
Markedsforskning	3 500
Oppfølging av program for biologisk mangfold	3 100
Nasjonale marin biobank	1 500
Transportrettet FoU	1 635
Marco Polo-programmet	1 270
Vardø-initiativet	500
Kurs i strandsoneberedskap	500
Kartlegging av fremmedstoffer	1 500
Elektronisk sporing av mat	500
Nasjonale plattform for alternativ til dyr i forsøk	400
IKT-prosjekter	2 043
Diverse prosjekter, herunder forvaltningsrettede utredninger	8 269
Sum	32 717

Samlet disponibelt beløp i 2007 er 32,717 mill. kroner. Dette omfatter bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2007 på 29,88 mill. kroner, og overførte udisponerte midler fra 2006 på 2,837 mill. kroner.

Programmet MABIT (Marin bioteknologi i Tromsø) ble i 2003 forlenget for en ny femårsperiode (2004-2008). I 2007 er det satt av 5 mill. kroner til programmet.

Det er et mål å utnytte biprodukter fra sjømatproduksjonen bedre ved å realisere mulighetene for utvikling av næringsvirksomhet med basis i biprodukter og andre marine råstoffer. Et viktig virkemiddel i denne forbindelse er stiftelsen RUBIN, og det ble i 2007 gitt et tilskudd på 3 mill. kroner til deres arbeid.

I 2006 ble det satt i gang et treårig program for markedsforskning i regi av Fiskeriforskning, med en ramme på 3,5 mill. kroner. Tilskuddet til programmet ble videreført i 2007.

Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold er videreført i 2007. Fiskeri- og kystdepartementet har satt av 3,1 mill. kroner til programmet.

Fiskeri- og kystdepartementet har siden 2003 gitt tilskudd til etablering og drift av en marin biobank i Tromsø (Marbank). I 2007 ble det satt av 1,5 mill. kroner til driftsstøtte i oppstartsfasen.

I prosessen for utarbeidelse av Nasjonal transportplan er det over flere år gitt tilskudd til videreutvikling av det tverretatlige transportmodellapparatet. I 2007 er det gitt tilskudd til prosjekter som kan bedre utnyttelsen av dette modellapparatet til samfunnsøkonomiske analyser rettet mot infrastruktur og tjenester for sjøtransport.

EUs Marco Polo-program startet opp i 2003, og har som hovedmålsetting å fremme et mer miljøvennlig godstransportsystem. Programmet kan blant annet gi økonomisk oppstartstøtte til nye transportløsninger som kan bidra til å overføre transport av gods fra vei til sjø og jernbane. I tillegg kan prosjekter som legger til rette for intermodalitet og fremmer samarbeid i godstransportnæringen få støtte. Norge har deltatt i programmet siden 2004, og det er vedtatt å delta videre i programperioden 2007-2013 (Marco Polo II). Programmet har en klar internasjonal dimensjon ved at støtte bare gis til grensekryssende transportere. Norge er fullverdig medlem av programmet, slik at norske prosjektsøknader blir vurdert på lik linje med søknader fra aktører i EU-land.

Etableringen av Vardø trafikksentral har bidratt til å skape et knutepunkt for videre satsing på et utvidet norsk-russisk samarbeid om oljevernberedskap og sjøsikkerhet. Fiskeri- og kystdepartementet har i 2007 gitt til sammen 800 000 kroner i til-

skudd til prosjektet Vardø-initiativet i regi av Vardø kommune og Vardø Promor AS som en videreføring av et samarbeid som ble etablert høsten 2005. Prosjektet arbeider med næringsutvikling i Vardø kommune og i regionen, samt samarbeid om sjøtransport, havneutvikling, sjøsikkerhet, oljevern og strandsonereberedskap i den norsk-russiske grenseregionen.

Fiskeri- og kystdepartementet har sammen med Norges Sildesalgslag og Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond finansiert et prosjekt for kartlegging av fremmedstoff i sild. Ansvarlig for gjennomføring av prosjektet er Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES).

Fiskeri- og kystdepartementet har sammen med Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet etablert et prosjekt for elektronisk sporing av mat.

I samarbeid med Landbruks- og matdepartementet etableres organisasjonen Plattform for alternativ til dyr i forsøk i 2007, for å redusere og optimalisere bruk av dyr i forsøk. Organisasjonens virksomhet administreres av Veterinærinstituttet.

Tilskudd til NOFIMA AS (jf. post 72)

NOFIMA AS, som er en sammenslåing av Akvaforsk AS, Fiskeriforskning AS, Matforsk AS og Norconserv AS til ett forskningskonsern, opprettes fra 1. januar 2008. Det nye instituttet vil ha om lag 400 tilsatte på etableringstidspunktet. Konsernets hovedkontor er i Tromsø, og selskapet har datterselskaper på Ås, i Bergen og i Tromsø.

Datterselskapet i Bergen opprettes ved dagens avdeling av Fiskeriforskning i Bergen (tidligere Sildemel- og sildeoljeindustriens forskningsinstitutt) utfisjoneres til eget selskap.

Fiskeriforsknings avdeling i Tromsø og dagens Akvaforsk fusjoneres, og utgjør datterselskapet med hovedkontor i Tromsø. Dette datterselskapet inkluderer også forskningsstasjonene på Sunndalsøra og Averøy som i dag er tilknyttet Akvaforsk. Matforsk AS sin virksomhet utgjør datterselskapet på Ås. Norconserv AS vil bli et 100 pst. eid datterselskap av datterselskapet i Tromsø. Aktiviteten ved dagens lokaliteter vil bli videreført.

Øvrige datterselskap eiet helt eller delvis av dagens institutter ved aksjeoverdragelsen vil følge instituttene inn i de nye datterselskapene, og aksjene vil eies av de nye datterselskapene.

Kartleggingen og vurderingen som er gjort av fagpaneler i Forskningsrådet vil bli fulgt opp, slik at relevante, næringsrettede forskningsaktiviteter i forvaltningsinstituttene vil bli vurdert overført til NOFIMA AS sine datterselskaper. Tilsvarende vil

eventuelt relevante forvaltningsrettede forskningsaktiviteter i NOFIMA-instituttene bli vurdert overført til forvaltningsinstituttene.

Ved etableringen er eiersammensetningen i NOFIMA følgende: Staten ved Fiskeri- og kystdepartementet 56,8 pst., Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning 33,2 pst. og Akvainvest Møre og Romsdal AS 10 pst. Det er inngått en intensjonsavtale mellom staten og Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning om et statlig nedslag, men likevel slik at staten skal eie mer enn 50 pst. av NOFIMA AS. Det legges også til grunn at NOFIMA AS skal eie mer enn 2/3 av datterselskapene. Ved etableringen vil NOFIMA AS eie sine datterselskaper i Bergen, Tromsø og Ås 100 pst.

NOFIMA AS vil bli finansiert ved bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett, basisbevilgninger fra Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet via Forskningsrådet, strategiske program tildelt fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond, oppdrag fra næringsliv og forvaltning og prosjektbevilgninger fra Forskningsrådet. Instituttet skal også konkurrere om oppdrag under EUs rammeprogram for forskning. Samlet basisbevilgning for NOFIMA vil bli bevilget over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett fra 2009.

Mål og prioriteringer

Visjonen for NOFIMA er å øke konkurransekraften for den land- og havbaserte næringsmiddelindustrien og fiskeri- og havbruksnæringen gjennom forskning i verdensklasse og verdiøkende tjenesteleveranser. For å oppnå dette må forskningen ta utgangspunkt i strategiske brukerbehov, og ny kunnskap og nye løsninger må leveres til industrien slik at de lett kan taes i bruk. For å kunne realisere visjonen må instituttet operativt organiseres ut fra faglig styrke, og morselskapet må styre strategi og de langsiktige forskningsbevilgningene, herunder basisbevilgningen.

Ved oppstart organiseres NOFIMA operativt i fire forretningsområder basert på følgende markedssegmenter og kompetansekylder:

- Akvakultur og marint råstoff
- Foredling og distribusjon
- Ingredienser
- Strategi, marked og næringsøkonomi

Forskning innen "Akvakultur og marint råstoff" skal skaffe kunnskapsgrunnlag for å sikre at det store verdiskapingspotensialet som ligger i akvakultur utnyttes med sikte på en framtidssrettet og konkurransedyktig norsk havbruksnæring. Forsk-

ningen skal fremme økt verdiskaping og økt lønnsomhet gjennom optimalisering av produksjonen og utvikling av kommersiell produksjon av nye arter. Forskningen omfatter områder som produksjonsbiologi, førtilgang, fôr og ernæring, fiskehelse, bærekraft og oppdrettsmiljø.

Etableringen av NOFIMA legger spesielt godt til rette for forskningssynergier mellom blå og grønn sektor innenfor "Foredling og distribusjon". Denne forskningen skal fremme norsk fiskeri- og næringsmiddelindustri konkurransevne, og stimulere til økt bearbeiding, produktutvikling og verdiskaping i Norge. Innenfor dette området prioriteres arbeidet for å øke utbudet av fersk og bearbeidet sjømat. For at norsk matproduksjon skal være konkurransedyktig, er det nødvendig å tilrettelegge for effektivisert og optimalisert framstilling av matprodukter som imøtekommer forbrukernes krav til kvalitet og lettvinntilberedning. For NOFIMA er det her spesielle forskningsutfordringer i å øke utnyttelsesgraden og effektiviteten i bearbeidelse av råstoffer. Inkludert i dette ligger også bruk av ny teknologi innenfor prosessering og emballering, samt arbeid med kvalitet, sporing og forbrukerrettet informasjon (merking).

Innenfor området "Ingredienser" står temær knyttet til marin bioteknologi, marin bioprospektering og utvikling av nye råvarer basert på naturgitte fortrinn sentralt.

Forskningen innenfor "Strategi, marked og næringsøkonomi" skal framskaffe økonomisk kunnskap som kan anvendes ved markedsstilpasset produktutvikling, markedsstudier og næringsøkonomiske analyser.

Det forutsettes at NOFIMA innenfor alle forretningsområdene samarbeider tett med andre kompetansemiljøer i institutt-, universitets- og høyskolesektoren. NOFIMA skal legge vekt på å utvikle et strategisk, faglig og organisatorisk samarbeid mellom NOFIMA på den ene siden og de aktuelle fagmiljøene ved universitetene og høyskolene på den andre siden. Viktige siktemål er rasjonell utnyttelse av infrastruktur og grunnleggende kompetansebyggende forskning. NOFIMA skal legge vekt på å utvikle et gjensidig samarbeid med SINTEF Fiskeri og havbruk AS.

Fiskeri- og kystdepartementets direkte bevilgning til NOFIMA skal bidra til å bygge opp under Fiskeri- og kystdepartementets strategi gjennom forskning og utvikling for å fremme økt verdiskaping i fiskeri- og havbruksnæringen.

Bevilgning til videre drift og utvikling av avlsprogrammet for torsk, havbruksforskning og industri- og markedsrettet forskning foreslås videreført.

Det vurderes som nødvendig at avlsprogrammet for torsk i nåværende fase fortsatt drives i offentlig regi. Dette bidrar til å sikre kvaliteten i avlsarbeidet, og den stabilitet og langsiktighet som er nødvendig i denne typen arbeid. Eventuelle inntekter fra avlsstasjonen i 2008 skal gå til drift av stasjonen. Det forutsettes at havbruksnæringen på sikt selv skal overta ansvaret for avl på torsk, slik den tidligere har gjort for laks. Tilskuddet til torskeavlsprogrammet foreslås videreført på samme nivå som tidligere år.

Driftstilskuddet knyttet til havbruksstasjonen i Kårvika videreføres. Tilskuddet for å dekke lånekostnader knyttet til nytt sjøanlegg videreføres i 2008.

Forskning i og for nordområdene er et viktig satsingsområde i 2008. Forskning som kan bidra til å øke kunnskapen om, og grunnlaget for, næringsutvikling i nordområdene prioriteres.

Tilskudd til marin bioteknologi m.v. (post 74)

Marin bioteknologi og bioprospektering tar utgangspunkt i å innhente og gjøre tilgjengelig potensialet av biologiske og genetiske ressurser i havet til å utvikle prosesser og produkter med betydelige anvendelsesmuligheter innen fiskeri, havbruk, næringsmiddelindustri, helse, kosmetikk, miljøtiltak, IKT m.m. Leting og innhenting av interessante marine organismer, oftest i havets ekstreme omgivelser (store dyp, høyt trykk og svake lysforhold) kan være svært kostbart og ressurskrevende. Innhentede materiale krever betydelig tilrettelegging i biobanker for at dette skal bli tilgjengelig for industriell og kommersiell utnyttelse. Slik virksomhet krever betydelig samarbeid og samspill mellom offentlige og private aktører. For å bidra til å utløse potensialet for næringsvirksomhet med basis i marine biologiske og genetiske ressurser er det nødvendig med styrket forskningsinnsats og kompetanseheving, og det må legges til rette for kommersialisering av forskningsresultater.

Fiskeri- og kystdepartementet foreslår å samle satsingen på marin bioteknologi i en egen tilskuddspost. Bevilgningene til MABIT-programmet (Marin bioteknologi i Tromsø), RUBIN-programmet (Resirkulering og utnyttelse og organiske biprodukter i Norge) og Marbank (den marine biobanken i Tromsø) foreslås flyttet til denne posten.

I tillegg foreslås det en ny satsing på 5 mill. kroner til marin bioteknologi og bioprospektering over denne posten.

Det foreslås dermed en samlet bevilgning på 14,5 mill. kroner på posten i 2008.

Budsjettforslag 2008**Post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd, kan overføres**

Innenfor bevilgningen settes det bl.a. av midler til dekning av grunnbevilgninger til Fiskeriforskning, Norconserv AS og SINTEF Fiskeri og havbruk AS, Fiskeri- og kystdepartementets bidrag til strålevernprogrammet Nuclear Fission Safety i EUs rammeprogram for forskning, kostnader knyttet til nasjonal marin forskningseksperter i EU og delfinansiering av egenandel ved EU-prosjekt i 7. ramme-program.

Det fremmes forslag om å bevilge 281,7 mill. kroner på posten i 2008.

Post 51 Tilskudd til Veterinærinstituttet

Tilskuddet skal dekke oppgaver innen forvaltningsstøtte (forskning, beredskap, diagnostikk, rådgivning og kartlegging av risikofaktorer) vedrørende helse og velferd hos fisk og andre akvatiske organismer, samt sjømattrygghet knyttet til mikrobiologi. Det overføres 1,59 mill. kroner fra Mattilsynets budsjett kap. 1115 post 01. Midlene er knyttet til FoU-basert forvaltningsstøtte Veterinærinstituttet leverer til Mattilsynet.

Det fremmes forslag om å bevilge 36,39 mill. kroner på posten i 2008.

Post 70 Tilskudd til Fiskeriforskning i Tromsø, kan overføres

Fiskeriforskning inngår fra 2008 i NOFIMA AS, og tilskuddet på posten foreslås derfor flyttet til post 72 Tilskudd til NOFIMA AS.

Post 71 Tilskudd til utviklingstiltak, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 22,5 mill. kroner på posten i 2008. Bevilgningene til programmene MABIT, RUBIN og Marbank foreslås flyttet til kap. 1023 post 74. Justert for bevilgninger som er flyttet til andre poster innebærer forslag til bevilgning i 2008 en reell videreføring i forhold til saldert budsjett 2007.

Post 72 Tilskudd til NOFIMA AS, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 60,6 mill. kroner på posten i 2008. Tilskuddet skal dekke de nasjonale oppgavene som NOFIMA er gitt av Fiskeri- og kystdepartementet, og innebærer en reell videreføring av tilskuddsnivået til Fiskeriforskning i 2007.

Post 74 Tilskudd til marin bioteknologi m.v.

Bevilgningen på posten dekker tilskudd til MABIT-programmet (Marin bioteknologi i Tromsø), RUBIN-programmet (Resirkulering og utnyttelse og organiske biprodukter i Norge), Marbank (den marine biobanken i Tromsø), samt 5 mill. kroner til marin bioprospektering i nord. Det fremmes forslag om å bevilge 14,5 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 2415 Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
73	Rentestøtte stønadslån		20	
75	Marint verdiskapingsprogram, <i>kan overføres</i>	11 555	75 000	75 000
	Sum kap. 2415	11 555	75 020	75 000

Innledning

Bedrifiers kompetanse og innovasjonsevne blir en stadig viktigere konkurransefaktor i en globalisert økonomi. Innovasjon Norges tre hovedsatsingsområder er innovasjon og kompetanseutvikling,

bedrifiers utviklings- og kommersialiseringsfase og internasjonalisering. Samarbeid og god koordinering med Norges forskningsråd og det øvrige apparatet for fremme av innovasjon står sentralt, og virkemiddelapparatets tjenester skal være tilgjengelig gjennom en enhetlig brukerfront.

Innovasjon Norge spiller en sentral rolle i marin sektor, og vil gjennom sin virksomhet bidra til å realisere nasjonale og regionale mål for næringsen. Innovasjon Norges samlede tilsagn innenfor marin sektor i 2006 var på 783 mill. kroner.

Med hjemmel i Kgl. resolusjon av 20. desember 1996 fastsetter Fiskeri- og kystdepartementet overordnede fiskeripolitiske retningslinjer for virkemidler Innovasjon Norge, fylkeskommunene og kommunene forvalter rettet mot fiskeri- og havbruksnæringen. Retningslinjene vil bli revidert i 2008.

Fiskeri- og havbruksnæringen opererer i et internasjonalt marked der globaliseringen fører til stadig hardere konkurranse. Organiseringen av moderne matvaremarkeder, bedre global infrastruktur og logistikk-løsninger samt industriell utvikling i nye regioner medfører skjerpet konkurransesituasjon både når det gjelder råstoff og i markedet for konsumprodukter. Slike endringer krever større vekt på nyskaping og markedsretting i den marine verdikjeden. Innovasjon Norge vil arbeide for å styrke forutsetningene for økt lønnsomhet i de marine næringene, og iverksette tiltak som direkte eller indirekte fremmer økt verdiskaping. Dette omfatter behandling av lån og tilskudd til enkeltbedrifter og fartøy, initiering av tiltak for kompetanseheving i bedrifter og etablering og oppfølging av marine nettverk. Et særlig satsingsområde innen Innovasjon Norges marine arbeid er oppfølgingen av det marine verdiskapingsprogrammet.

Innovasjon Norge vil bidra til best mulig kvalitet på utviklingsarbeidet gjennom å kople sin marine og innovasjonsfaglige kompetanse. Videre vil Innovasjon Norge ta aktivt i bruk hele sitt apparat, som spenner fra internasjonale markeder til kundefronten langs kysten, med sikte på helhetlig og verdibasert utvikling av næringen. Innovasjon Norge ivaretar en viktig rolle overfor de regionale partnerskapene, og bidrar med kompetanse og premisser for det marine utviklingsarbeidet i fylker og regioner med sikte på størst mulig nasjonal effekt. Innovasjon Norge samarbeider med Fiskeridirektoratet og Kystverket om arbeidet overfor fylkene.

Innovasjon Norge arbeider for å styrke deltakelsen av kvinner i næringslivet, og kvinner er derfor en prioritert målgruppe. I marin sektor er dette en utfordring, da store deler av de marine næringene har en lav andel kvinner. Fiskeri- og kystdepartementet ser Innovasjon Norges innsats på området som et viktig bidrag for å kunne styrke kvinners deltakelse i disse næringene.

Innovasjon Norge har etablert en samarbeidsavtale med Fiskeri- og havbruksnæringens forsk-

ningsfond (FHF), og forvaltet 7,2 mill. kr på vegne av fondet i 2006. I tillegg samarbeider Innovasjon Norge og FHF om konkrete prosjekter, hvor ett eksempel er sporing og utprøving av sporingssystem.

Innovasjon Norge administrerer Strukturfondet for kapasitetstilpasning i fiskeflåten, jf. omtale under kap. 1050 post 76.

Marint verdiskapingsprogram (jf. post 75)

Mål og prioriteringer

Formålet med Marint verdiskapingsprogram er å styrke norsk sjømatnærings evne til å utnytte konkurransefortrinnene som ligger i norsk kvalitetsråstoff og det generelt høye kompetansenivået i Norge. Målgruppen for programmet er marine bedrifter som vil utvikle en strategisk orientering mot globale og norske sjømatmarkeder gjennom forpliktende, markedsrettede nettverk. Programmet ble i 2007 utvidet for å styrke arbeidet i fiskerivhengige omstillingsområder, et arbeid som skal samordnes med og forsterke regjeringens generelle arbeid med utsatte kystdistrikter. I disse områdene kan både nettverk og enkeltbedrifter innvilges støtte. Videre kan utviklingstiltak finansieres. Dette skal særlig støtte opp under behovene i omstillingsområdene.

Programmet skal

- styrke kunnskapsgrunnet og bistå bedriftene i å bygge opp kompetanse om markedskrav og internasjonalisering
- omsette markedskompetanse til strategisk kunnskap og handling i bedriftene
- fremme en sjømatnæring som øker verdiskapingen gjennom å ta opp i seg forskningsresultater og nye ideer
- bedre koordineringen av den samlede offentlige innsatsen for marin verdiskaping

Innovasjon Norge har utarbeidet en programbeskrivelse for Marint verdiskapingsprogram, og er ansvarlig for gjennomføringen. Innovasjon Norge vil i 2008 utarbeide et mål- og resultatstyringssystem for verdiskapingsprogrammet. Det skal også gjennomføres en nullpunktsanalyse av programmet basert på mål- og resultatstyringssystemet. Til sammen skal disse danne grunnlaget for senere effektevalueringer av programmet.

Innovasjon Norge skal gjennom programmet bidra til god koordinering av den samlede offentlige innsatsen for marin verdiskaping, herunder legge opp til nært samarbeid med fylkeskommunene, Norge forskningsråd og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond. Det er opprettet en referansegruppe med representanter fra Nor-

ges Fiskarlag, Fiskeri- og havbruksnæringens Landsforening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Eksportutvalget for fisk, Norges forskningsråd, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond og fylkeskommunene.

Hovedtiltaket i Marint verdiskapingsprogram er bedriftsnettverk som støttes av kompetanseprogram, traineeordning, internasjonaliseringstiltak og utviklingstiltak. Nettverkene som til nå er mobilisert har et geografisk tyngdepunkt på Vestlandet. Fiskeri- og kystdepartementet er opptatt av at det også blir mobilisert flere nettverk i de tre nordligste fylkene.

Fiskeri- og kystdepartementet er opptatt av å styrke konkurransefortrinnene norske bedrifter har basert på tilgangen på fersk fisk. I regjeringens ferskfiskstrategi fremmes tiltak for å bedre kontinuitet i leveransen av fersk fisk med høy kvalitet. Det er også et mål å bidra til bedre samarbeid mellom havbruksnæringen og fiskeriene. Innovasjon Norge vil vurdere hvordan det på best mulig måte kan dannes nettverk av aktører som ønsker å utvikle og videreutvikle lønnsom næringsvirksomhet i tråd med ferskfiskstrategien.

Fiskeri- og kystdepartementet har høsten 2007 lagt fram en stortingsmelding om kongekrabbe. Innovasjon Norge vil gjøre en vurdering av hvordan nettverk av aktører som ønsker å utvikle lønnsom næringsutvikling basert på høsting av kongekrabber kan dannes.

Resultater 2006-2007

Bevilgningen på posten i 2006 var 40 mill. kroner, mens bevilgningen i 2007 var 75 mill. kroner. En hoveddel av midlene er gått til tiltak i næringen som er fylkes- og kommuneovergripende, og som er internasjonalt rettet. I alt 28 pst. av midlene gikk

i 2006 til kvinnerettede prosjekter, en økning fra 22 pst. i 2005.

Kravene til spissing mot marked og forpliktelsene ved deltakelse representerer en utfordring. Totalt ble det mobilisert 20 nettverk som ledd i forprosjektfasen i 2006, hvorav ett var hovedprosjekt. I 2007 ble det igangsatt 13 forprosjekter og åtte hovedprosjekter. Nettverkene som er mobilisert har et geografisk tyngdepunkt på Vestlandet. Eksempler på nettverk er utnyttelse av biprodukter, merkevarebygging og flere markedsnettverk rettet mot utvalgte markeder eller produkter, for eksempel økologisk torsk.

Markedsprogram for sjømatnæringen ble startet i 2007. Norges Handelshøyskole ble valgt som leverandør av det skreddersydde kompetanseprogrammet for strategi, alliansebygging og merkevareutvikling. I alt 30 av deltakerne er fra virksomheter i marin sektor.

Gjennom traineeprogrammet blir nøkkelpersoner fra sjømatbedrifter tilbudt et markedsopphold fra tre til tolv måneder. Det meste av oppholdet skal gjennomføres hos en markedsaktør utenlands. De første traineene vil kunne reise utenlands i løpet av november 2007.

Innovasjon Norge vil i samarbeid med relevante aktører mobilisere aktuelle bedrifter og prosjekter i områder med særlige omstillingsbehov. Fylkeskommunene er bedt om å melde inn områder og behov som er aktuelle, med sikte på at det konkrete arbeidet med å vurdere tiltak kan startes opp i 2007.

Budsjettforslag 2008

Post 75 Marint verdiskapingsprogram

Det fremmes forslag om å bevilge 75 mill. kroner på posten i 2008.

Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
1030	Fiskeridirektoratet	286 105	293 950	310 980	5,8
1050	Diverse fiskeriformål	118 222	141 290	177 990	26,0
	Sum kategori 16.30	404 327	435 240	488 970	12,3

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-20	Driftsutgifter	279 970	288 200	305 000	5,8
21-23	Andre driftsutgifter	5 261	4 150	4 330	4,3
30-49	Nybygg, anlegg	874	1 600	1 650	3,1
70-89	Overføringer til private	118 222	141 290	177 990	26,0
	Sum kategori 16.30	404 327	435 240	488 970	12,3

Programkategori 16.30 utgjør om lag 14 prosent av det samlede budsjettet under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Programkategorien omfatter Fiskeridirektoratet og virkemidler overfor fiskeri- og havbruksnæringen.

Omtalen under programkategorien omhandler både Fiskeri- og kystdepartementets arbeid og Fiskeridirektoratets arbeid. Fiskeri- og kystdepartementets aktiviteter finansieres over departementets administrasjonsbudsjett kap. 1000, mens Fiskeridirektoratets aktiviteter finansieres over kap. 1030 Fiskeridirektoratet.

Bærekraftig ressursforvaltning

Internasjonalt samarbeid om ressurser og miljø

Mål og prioriteringer

Fiskeriforvaltningen skal ivareta Norges ansvar og interesser som havnasjon i internasjonalt havmiljø og ressursamarbeid. Over 90 pst. av norsk fiske foregår på bestander som forvaltes i samarbeid med andre land. Forpliktende internasjonalt sam-

arbeid er avgjørende for mulighetene til å forvalte ressursene på en bærekraftig måte.

Norge skal være premissleverandør og bidragsyter til den internasjonale havdebatten, og arbeide for at sentrale norske posisjoner knyttet til internasjonal marin ressurs- og miljøforvaltning får gjennomslag.

Norge skal arbeide for kontrollordninger som sikrer etterlevelse av alle avtaler om fiske på fellesbestander, og søke å inngå avtaler om felles fiskebestander som sikrer bærekraftig forvaltning og kontroll med uttak av fisk.

I økende grad legger internasjonale organisasjoner og konvensjoner viktige rammebetingelser for norsk forvaltning av levende marine ressurser og miljø. Fiskeri- og kystdepartementet vil derfor fortsatt legge stor vekt på dette området. Arbeidet med oppfølging av evalueringen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav, utviklingen av internasjonalt regelverk om havnestatskontroll og regelverk knyttet til etablering av marine verneområder vil bli gitt særlig prioritet. Fiskeri- og kystdeparte-

mentets utgangspunkt for arbeidet med marine verneområder er å ta vare på økosystemet slik at både langsiktig produksjonspotensial og biomangfold ivaretas. Drøftingene knyttet til marine verneområder vil bl.a. foregå innenfor rammen av FNs generalforsamling, FN-konvensjonen om biologisk mangfold, FNs matvareorganisasjon (FAO) og i de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene.

Resultater 2006-2007

Norge har inngått bilaterale rammeavtaler om fiskerisamarbeid med Russland, EU, Grønland og Færøyene. En trepartsavtale om loddebestanden ved Island, Grønland og Jan Mayen er videreført både i 2006 og 2007. Smutthullavtalen mellom Island, Russland og Norge innebærer islandsk aksept av at de regulerte fiskebestandene i det nordlige Norskehavet og Barentshavet forvaltes av Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon.

Flere av de viktigste fiskeslagene i Barentshavet befinner seg både i russisk og norsk jurisdiksjonsområde. Det er derfor av avgjørende betydning å videreføre samarbeidet mellom fiskeri- og kontrollmyndighetene i Norge og Russland. Det er også av sentral betydning å styrke kontrollen med fartøy og landing av fangst fra disse områdene, både i Norge og i andre land som er havn for fartøy med fiskeriaktivitet i Barentshavet. Gjennom Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen fastsetter Norge og Russland kvoter og reguleringer for fisket i Barentshavet, herunder avsetninger til tredjeland. Norge og Russland har fastsatt en totalkvote for norsk-arktisk torsk i 2007 på 424 000 tonn. Dette er i tråd med den langsiktige beskatningsstrategien som ble vedtatt under kommisjonens sesjon høsten 2002.

Norsk vårgytende sild (NVG) er en av Nord-Atlanterens største fiskebestander. Den 18. januar 2007 ble det undertegnet en kyststatsavtale mellom EU, Færøyene, Island, Norge og Russland. For 2007 får norske fiskere en kvote på 780 800 tonn, noe som utgjør 61 pst. Den nye fordelingsnøkkelen gir Norge den høyeste andel av totalkvoten som har vært oppnådd siden fempartsforvaltningen av NVG-sild ble innledet i 1996. Fempartsavtalen som nå er inngått, representerer et nytt framskritt i forvaltningssamarbeidet om fiskeressursene i Nordøst-Atlanteren. Alle de store bestandene i norske farvann er nå regulert. Samarbeidet gjelder blant annet bekjempelsen av ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske).

På grunnlag av den bilaterale rammeavtalen har Norge og EU fra 1978 inngått årlige kvoteavtaler om Norges og EUs fiske på fellesbestandene i

Nordsjøen, norsk fiske vest for De britiske øyer og ved Grønland, samt EUs fiske i Norges økonomiske sone i Barentshavet.

Norge og EU har avtalt langsiktige forvaltningsstrategier for nordsjøbestander av torsk, sei, hyse og sild. Strategiene fastlegger bestandsnivåer og tiltaksgrenser som grunnlag for fastsettelse av kvoter. Den langsiktige forvaltningsplanen for hyse er revidert med sikte på å oppnå et høyere langtidsutbytte fra bestanden. Forvaltningsplanene for sei og sild skal revideres i løpet av 2007. Norge vil også arbeide videre for å utvikle tekniske tiltak for å forbedre beskatningsmønsteret i Nordsjøen.

Situasjonen for enkelte bunnfiskarter i Nordsjøen er fremdeles vanskelig, spesielt for torsk. Norge og EU ble i kvoteavtalen for 2007 derfor enige om å redusere totalkvoten for torsk ytterligere fra 23 205 tonn til 19 957 tonn.

Etter kvoteavtalen mellom Norge og Færøyene for 2007 er Færøyene tildelt kvoter i norsk økonomisk sone, i fiskerisonen ved Jan Mayen og i fiskevernsonen ved Svalbard. Norge er tildelt kvoter i Færøyenes økonomiske sone.

Gjennom det mer enn hundreårige medlemskapet i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) sikres Norge vitenskapelige råd om det marine miljøet og de levende marine ressurser. Arbeidet i de forskjellige arbeidsgruppene og rådgivningskomiteene i ICES danner det viktigste grunnlaget for forvaltningen av det marine miljøet og fiskeressursene.

Den 16. desember 2005 ble det undertegnet en kyststatsavtale om forvaltningen av kolmule i Nordøst-Atlanteren mellom EU, Færøyene, Island og Norge. Avtalen tar opp i seg en langsiktig forvaltningsstrategi som innebærer en årlig reduksjon av fisket inntil forvaltningsmålene er nådd. Kyststatene har lagt fram forvaltningsstrategien for Det internasjonale råd for havforskning (ICES), og ICES har gitt partene råd om fortsatt å redusere fisket. Den 27. oktober 2006 ble avtalen gjort gjeldende også for 2007. Partene ble enige om å redusere den totale kvoten til kyststatene med 300 000 i forhold til 2006, til 1,7 mill. tonn. Norges andel av denne kvoten er på 446 165 tonn kolmule. I tillegg kommer det som Norge kan bytte til seg gjennom bilaterale avtaler.

Kommisjonen for fiske i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC) har økende betydning for reguleringen av bestandene i områdene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhavet. NEAFC har etter forslag fra Norge vedtatt beskyttelse av særlig sårbare områder bl.a. gjennom forbud mot bunntåling og annet fiske. Det arbeides videre aktivt for å tilpasse organisasjonen til den siste utviklingen innen internasjonal havrett.

NEAFC har blant annet vedtatt å etablere en liste over fartøy som driver ulovlig, urapportert og uregulert fiske i NEAFC-området. Norge har fått gjennomslag for et forslag om et regime for havnestatskontroll som skal sikre kontrollen med ressursuttaket i det nordøstlige Atlanterhavet. Dette trådte i kraft 1. mai 2007. Etter initiativ fra bl.a. Norge er det gjennomført en modernisering av NEAFC-konvensjonen for å legge til rette for en mer helhetlig og økosystembasert forvaltning av ressursene i konvensjonsområdet.

Det er fremmet forslag i Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjonen (NAFO) om å endre NAFO-konvensjonen for å tilpasse den til prinsipp om bærekraftig bruk, beskyttelse av habitater, økosystembasert forvaltning og andre viktige målsettinger. Det er utarbeidet et rammeverk for svartelisting av ikke-medlemmers fartøy som har deltatt i ulovlig, urapportert og uregulert fiske i NAFO-området.

Norge og EU har gjennomført flere forhandlingsrunder om fordeling og forvaltning av artene hestmakrell, tobis, øyepål og breiflabb. Selv om man ikke er kommet til enighet om fordeling, ble det i 2007 gjennomført et felles opplegg for prøvefiske etter tobis som medførte at det kunne åpnes for kommersielt fiske. Norge vil arbeide for at man kommer fram til enighet om fordelingen av disse bestandene.

Miljøorganisasjoner og konvensjoner, som for eksempel Oslo-Paris-konvensjonen (OSPAR), Konvensjonen for handel med truede dyre- og plantearter (CITES) og Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), har i økende grad innflytelse på sentrale rammebetingelser for fiskerinæringen, og til dels havbruk. En forutsetning for bærekraftig høsting av marine ressurser er at havmiljøet ikke forringes. For fiskeriforvaltningen er det derfor vesentlig med deltakelse i internasjonale fora der marint miljø, herunder biodiversitet og forurensing, behandles.

Medlemslandene i FNs matvareorganisasjon (FAO) har vedtatt internasjonale handlingsplaner for forvaltning av flåtekapasitet, haifiske, reduksjon av bifangst av sjøfugl i linefiske, samt tiltak mot ulovlig fiske. Disse planene innebærer en anmodning til medlemslandene om å utarbeide nasjonale handlingsplaner på disse områdene. Norge har påpekt at slike nasjonale handlingsplaner vil bidra til fragmentering av allerede etablerte forvaltningssystemer. Norge vil følge opp de internasjonale handlingsplanene ved å integrere målene i sin generelle fiskeripolitikk.

CITES' kriterier for listing av truede arter ble revidert i 2004. Det er etablert en ordning som innebærer at ekspertråd fra FAO skal legges til

grunn ved beslutning om listing av truede arter. Til sammen representerer de nye kriteriene og rådgivning fra FAO et betydelig framskritt mht. listing av truede arter i CITES, forutsatt at partene faktisk legger disse kriteriene til grunn når beslutning om listing skal tas. Fra norsk side er en bekymret for at beslutninger om listing kan bli tatt på politisk grunnlag. På partsmøtet i CIFES i juni i år ble alle vedtak om listing av marine arter fattet i samsvar med rådene fra FAOs ekspertpanel.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i nordisk fiskerisamarbeid under Nordisk ministerråd. Prioriterte områder er beskyttelse av Nordens marine økosystemer og bærekraftig forvaltning av ressursene.

Fiskeri- og kystdepartementet deltok aktivt i evalueringen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav. På bakgrunn av et norsk forslag ble det i 2006 bl.a. vedtatt å anbefale å utvikle et nytt rettslig instrument for havnestatskontroll under FAO. Vedtaket om å utarbeide en bindende global avtale om havnestatskontroll ble fulgt opp på årets møte i FAOs fiskerikomité (COFI). For å få i stand en slik avtale, skal det i tråd med vanlig framgangsmåte først avholdes ekspertkonsultasjoner og senere tekniske konsultasjoner i regi av FAO. I tillegg til en ekspertkonsultasjon i 2007 er det lagt opp til en eller flere tekniske konsultasjoner i løpet av 2008. Norge har i COFI signalisert finansiell støtte til prosessen.

Beskyttelse av biologisk mangfold på det åpne hav har stått sentralt i flere organisasjoner, bl.a. har FNs generalforsamling og CBD i møter drøftet behovet for å opprette beskyttede områder på det åpne hav. Marine genetiske ressurser er et nytt tema som er blitt tatt opp i flere internasjonale organisasjoner, herunder FN, CBD og FAO.

Som en del av arbeidet med forvaltning av hval, deltar Norge i Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC). Det er særlig arbeidet i IWCs vitenskapskomité som er viktig for Norge. På norsk initiativ behandler vitenskapskomiteen et forslag til oppdatering av kvoteberegningsmodellen for bardehval (RMP), noe som på sikt kan medføre økte kvoter for vågehvalfangst. Dette arbeidet forventes avsluttet i 2008. I selve kommisjonen står arbeidet i stampe.

Norge åpnet i januar 2001 for eksport av vågehvalprodukter. En forutsetning for eksport er at DNA-registeret er etablert og operativt, jf. omtale under kap. 1050 post 78. Det ble startet eksport til Island i juli 2002, og til Færøyene i mars 2003. Det arbeides fremdeles med å få Japan til å åpne for import.

Det vises for øvrig til St.meld. nr. 32 (2006-2007) Om dei årlege avtalane Noreg har inngått

med andre land for 2007 og fisket etter avtalene i 2005 og 2006.

Ulovlig, urapportert og uregulert fiske

Ulovlig fiske er fiskeaktiviteter som er:

- foretatt av et nasjonalt eller utenlandsk fartøy i havområder under en stats jurisdiksjon, uten tillatelse av den staten, eller i strid med statens lover og regler
- foretatt av fartøy som er flagget til stater som er medlem i en relevant regional fiskerforvaltningsorganisasjon, men som opererer i strid med bevarings- og forvaltningstiltak vedtatt av den organisasjonen og som statene er bundet av, eller relevante folkerettslige bestemmelser
- i strid med nasjonal lov eller internasjonale forpliktelser, inkludert forpliktelser for samarbeidsstater til en relevant regional fiskerforvaltningsorganisasjon.

Urapportert fiske er fiskeaktiviteter som:

- ikke er rapportert, eller som er feilrapportert, til den relevante nasjonale myndighet, i strid med nasjonale lover og regler

- er foretatt i kompetanseområdet til en relevant regional fiskerforvaltningsorganisasjon og som ikke er rapportert, eller som er feilrapportert, i strid med organisasjonens rapporteringsprosedyrer.

Uregulert fiske er fiskeaktiviteter som er:

- foretatt i konvensjonsområdet til relevant regional fiskerforvaltningsorganisasjon, av statsløse fartøy, eller av fartøy som er flagget til en stat som ikke er medlem av den relevante organisasjonen, eller av andre som driver med fiske på en måte som ikke er i samsvar med eller som motvirker den organisasjonens forvaltningstiltak
- foretatt i områder eller på fiskebestander der det ikke foreligger anvendbare bevarings- eller forvaltningstiltak, når slike fiskeaktiviteter skjer på en måte som ikke er i samsvar med statenes folkerettslige ansvar for bevaring av de levende marine ressursene.

UUU-fiske omfatter alle aktiviteter som kan falle inn under en eller flere av disse kategoriene.

Boks 7.7 Tiltak mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske

Det kreves langsiktig arbeid både nasjonalt og internasjonalt for å redusere omfanget av ulovlig, urapportert og uregulert fiske. Det tas sikte på at tiltakene som presenteres nedenfor skal følges opp de nærmeste årene. Det foreslås å styrke innsatsen til tiltak mot UUU-fiske med 10 mill. kroner i 2008.

Internasjonalt

- Øke innsatsen overfor Russland i tilknytning til oppfølging av avtalte kontrollpunkter i forbindelse med de årlige kvote- og fiskeriavtalene
- Arbeide for tettere samarbeid med Kina innenfor rammen av den bilaterale samarbeidsavtalen for bedret kontroll med råstoff basert på norske bestander som transporteres til og fra Kina
- Øke omfanget av fellesinspeksjoner fra norske og russiske kontrollmyndigheter i europeiske havner
- Gjennomføre den bindende havnestatskontrollavtalen i regi av Den nordvestatlantiske fiskerikommisjonen (NAFO) som omfatter all fisk fra Nordvest-Atlanteren, for å sikre at fartøy uten tillatelse ikke har aktivitet og å sikre at kvoter ikke overskrides
- Arbeide fram en bindende FN-konvensjon om havnestatskontroll i regi av FAO
- Fornye og utvide eksisterende bilaterale kontrollavtaler med land Norge har etablert samarbeid med
- Inngå kontrollavtaler med flere land som kan være aktuelle samarbeidspartnere i kampen mot UUU-fiske
- Videreføre og ytterligere styrke samarbeidet med EU-kommisjonen når det gjelder kamp mot ulovlig fiske
- Øke informasjonsutveksling og utveksling av kompetanse knyttet til elektroniske kontrollhjelpemidler

- Styrke innsatsen i alle regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner hvor Norge er medlem
- Arbeide for at de regionale fiskerierorganisasjonene publiserer lister over hvilke fartøy som driver eller mistenkes for å drive UUU-fiske.

Nasjonalt

- Regjeringen tar sikte på å legge fram forslag om en ny havressurslov for Stortinget denne sesjonen. I dette lovforslaget vil Regjeringen samle flere hjemler for tiltak mot UUU-fiske, blant annet krav til sporbarhet av fisk og fiskeprodukter
- Nekte landing i Norge for fartøy som er fra land som ikke deltar i de regionale fiskerierorganisasjonene. Dette gjelder både fiske- og transportfartøy
- Nekte landing fra fartøy som tidligere har deltatt i UUU-fiske. Dette gjelder både fiske- og transportfartøy
- Nekte omlasting i havn og nekte bunkers og andre støttefunksjoner i havn for slike fartøy
- Avkreve bekreftelse fra flaggstaten om at fisk som ønskes landet fra et fartøy er fisket i tråd med regelverk og avregnes fartøyets kvoter
- Norsk ressurskontroll vil fortsatt være effektiv med betydelig og tydelig tilstedeværelse fra norsk Kystvakt på fiskefeltene i Barentshavet
- Norske fartøy forbyr å fiske i internasjonalt farvann med mindre Norge er medlem i den aktuelle regionale organisasjon og er tildelt lisenser/kvoter
- Ytterligere kartlegge norske aktørers/selskapers rolle i tilknytning til UUU-fiske. Dette gjelder både fiske, transport og omsetting
- Støtte norske organisasjoners arbeid med å styrke samarbeid med russiske næringsorganisasjoner.

Resultater 2006-2007

Fiskeriforvaltningen skal ivareta Norges ansvar og interesser som havnasjon i internasjonalt havmiljø og ressursamarbeid på en helhetlig måte. En effektiv ressurskontroll er nødvendig for å fore-

bygge og avdekke ressurskriminalitet. Kontrollinnsatsen er økt, det er foretatt endringer i regelverket for å gjøre det mer brukervennlig, preventive straffereaksjoner og administrative reaksjoner er benyttet ved overtredelse av regelverket og arbeidet med saker knyttet til fiskerikriminalitet har fått

høyere prioritet i politiet og hos påtalemyndigheten. Fiskeriforvaltningen har en god dialog med næringens organisasjoner om arbeidet med etikk og holdninger som et avgjørende ledd i arbeidet mot ulovligheter i næringen. Det er også viktig at norske og utenlandske bedrifter ikke medvirker til omsetning av ulovlig fanget fisk.

Den internasjonale dimensjonen i ressursforvaltningsarbeidet er tilsvarende viktig. Fiskeri- og kystdepartementet har i 2007 lagt vekt på en betydelig satsing på internasjonalt samarbeid om ressurskontroll. Som et ledd i dette ønsker norske myndigheter under forhandlinger om kvoteavtaler, fiske i norske jurisdiksjonsområder mv. å innarbeide et forpliktende element som sikrer en reell kontroll med uttak og landinger av fangst. Grunnforutsetningen skal være at beskatningen av norske bestander skal skje innenfor et ansvarlig kontrollregime og at de avtaler Norge inngår med andre stater bør reflektere dette.

De siste årene har det vært store utfordringer knyttet til ulovlig fiske etter torsk og hyse i Barentshavet. Fiskeridirektoratet har, på bakgrunn av analyser gjort i samarbeid med Kystvakten, anslått omfanget av det urapporterte russiske fisket etter torsk til å være om lag 78 000 tonn i 2006. Dette tallet framkommer ved å bruke samme metode som for 2005 og 2004. Urapportert russisk fiske i Barentshavet er ved flere anledninger i 2006 tatt opp både på embetsnivå og på politisk nivå med russiske myndigheter. Fra norsk side opplever vi at de øverste russiske fiskeripolitiske myndighetene erkjenner problemet og gir uttrykk for ønske om å bekjempe ulovligheter. Imidlertid er evnen til etterlevelse av inngåtte avtaler etter norsk oppfatning noe lav. Det er imidlertid flere positive trekk i utviklingen av overfisket. For det første indikerer Fiskeridirektoratets beregning at nedgangen i det russiske fisket på torsk utover kvote var på ca 23 pst. fra 2005 til 2006 (fra 101 000 til 78 000 tonn). Beregninger foretatt av Havforskningsinstituttet viser en tilsvarende prosentvis nedgang, men med noe høyere overfisketall enn de Fiskeridirektoratet anvender. For det andre har det lyktes norske fiskerimyndigheter å få bedret samarbeidet med Russland om overvåking av fiskeaktiviteten i Barentshavet. For det tredje har ulike russiske etater i 2006 og 2007 vist økende kapasitet til å overvåke og sanksjonere overfiske.

Gjennom Det permanente utvalg for forvaltnings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren, som er et underutvalg under Den norsk-russiske fiskerikommisjonen, samarbeider Norge og Russland for å sikre best mulig kontroll og forvaltning av felles ressurser i Barentshavet. Samarbeidet mellom norske og russiske kontrollmyndigheter ble for-

malisert i november 2000, da de to landene undertegnet et memorandum om kontrollsamarbeid.

Medarbeidere fra russiske fiskeri- og kontrollmyndigheter har de siste årene hospitert hos Fiskeridirektoratet for å utveksle erfaringer og øke gjensidig forståelse for de felles utfordringer Norge og Russland står overfor når det gjelder kontroll av ulovlig fiske og omlasting i Barentshavet. Norge ønsker å utvide denne ordningen ytterligere, særlig ved at norske tjenestemenn kan hospitere hos russiske kontrollorgan.

Det ble undertegnet en Memorandum of Understanding med EU-kommisjonen den 4. oktober 2006, og denne avtalen oppfordrer både EU og det enkelte medlemsland om å samarbeide med norske myndigheter om ressurskontroll. Flere av de bilaterale kontrollavtalene mellom EU-medlemsland og Norge ble derfor revidert i 2006 og 2007. Den viktigste endringen i de nye avtalene gjelder utveksling av informasjon om landinger fra tredjelandets fartøy. Norge har nå kontrollsamarbeidsavtaler med Danmark, Irland, Sverige, Nederland, Island, Frankrike, Færøyene, Tyskland, Polen, Russland, Storbritannia, Canada, Grønland, Portugal, Litauen og Marokko. Etter hvert som havnestatskontrollen er styrket i de europeiske landene, er det en viss tendens til at operatører forsøker å lande ulovlig fangst i Nord-Afrika. Det ble derfor inngått kontrollsamarbeidsavtale med Marokko i september 2006, og Marokko har samarbeidet med Norge i flere konkrete saker.

Kontroll med uttaket av fisk er en stor utfordring i samarbeidet mellom Norge og EU, og innsatsen for å sikre at felles regler for veiing og vanntrekk blir etterlevd vil fortsette. Norge og EU er enige om at arbeidsgruppen som har arbeidet med kontroll av pelagiske fangster skal utvide sitt mandat til også å gjelde kampen mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske. De skal i tillegg arbeide for å bedre kontrollen med landinger av hvit fisk rundt Nordsjøen.

På årsmøtet i FAOs fiskerikomité (COFI) 9. mars 2007 ble det, etter norsk initiativ, vedtatt å utarbeide en bindende global avtale om havnestatskontroll. For å få i stand en slik avtale, skal det i tråd med vanlig framgangsmåte først avholdes ekspertkonsultasjoner og senere tekniske konsultasjoner i regi av FAO. Det er foreløpig lagt opp til at ekspertkonsultasjonen gjennomføres høsten 2007 og en teknisk konsultasjon vil finne sted våren 2008. Norge har sagt seg villig til å finansiere ekspertkonsultasjonen i 2007.

Norge har fått gjennomslag for et forslag om et regime for havnestatskontroll som skal sikre kontroll med ressursuttaket i området. Forslaget er implementert av NEAFC-landene med virkning fra

1. mai 2007. Et tilsvarende forslag er fremmet av Norge i NAFO. Etter norske myndigheters syn er innføring av slike havnestatsregimer et meget effektivt tiltak mot UUU-fiske, siden det rammer lønnsomheten i urapportert fiske i avgjørende grad. Fiskeri- og kystdepartementet mener derfor at innføringen av et slikt regime i NEAFC vil vise seg å være en milepæl i arbeidet mot ulovlig fiske. Nasjonalt har innføringen av dette systemet gjort det nødvendig å endre fiskerilovgivningen for å gi mer robuste hjemler i arbeidet mot UUU-fiske. Med Stortingets tilslutning ble derfor lovendringene satt i kraft 1. mai 2007.

En helhetlig politikk for marin næringsutvikling

Eksport og markedsadgang

Mål og prioriteringer

Norge er en stor aktør på det globale markedet for fisk. Fiskeri- og havbruksnæringen trenger like god eller bedre markedsadgang enn våre største konkurrenter på sjømatmarkedene. Dette er en avgjørende forutsetning for å realisere verdiskapingspotensialet.

WTO-forhandlingene er den viktigste arenaen for arbeidet med markedsadgang, ikke-tariffære handelshindre og tvisteløsning. Departementet legger derfor stor vekt på å følge opp WTO og deltar regelmessig i relevante komitémøter og tvisteløsningssaker. Departementet er videre en aktiv bidragsyter og synliggjør Norges offensive og kommersielle interesser i EFTAs frihandelsavtaler. Departementet vil fortsette å delta i forhandlingene og bidra til å påvirke hvilke land EFTA bør forhandle med.

Av pågående handelstvister har laksesaken med EU høy prioritet. Saken ligger nå i WTOs tvisteløsningsorgan. Departementet er en sentral leverandør av fakta og næringsspesifikk informasjon, og dette arbeidet vil ha høy prioritet fram til det endelige resultatet av denne saken er klarlagt.

Etter at Russland innførte importrestriksjoner for oppdrettsfisk fra Norge i 2006, kan eksport av oppdrettsfisk bare skje fra anlegg som er inspisert og godkjent av Russlands veterinærtjeneste. Det arbeides systematisk overfor Russland for på kort sikt å gjenåpne dette markedet for flere norske produsenter av laks og ørret, og på lang sikt for å normalisere handelen. Russlands veterinærtjeneste og norske myndigheter har opprettet en samarbeidsgruppe på ekspertnivå for å styrke samarbeidet og dialogen med russiske myndigheter. Økt markedsadgang gjennom flere inspeksjoner og godkjenninger er fremdeles høyt prioritert og norske myndigheter regner med at dette arbeidet vil ha stor viktighet også i 2008.

Resultater 2006-2007

De handelspolitiske utfordringene har vært spesielt store for laksenæringen. EUs antidumpingtiltak mot norsk laks har krevd bruk av store ressurser fra myndighetene og laksenæringen. Den 20. januar 2006 innførte EU endelige antidumpingtiltak mot norsk laks i form av en minste importpris på 2,80 euro per kilo hel fisk. Norge har hevdet at tiltaket verken er berettiget i forhold til de faktiske forhold eller WTOs antidumpingavtale. Etter at konsultasjoner med EU ikke førte fram til noen løsning, besluttet Regjeringen den 20. februar 2006 å ta tiltakene til WTOs tvisteløsningsorgan. Panelets konklusjoner forventes offentliggjort i november 2007.

EU iverksatte den 21. april 2007 en gjennomgang av antidumpingtiltakene mot norsk laks som følge av en begjæring fra flere av EUs medlemsland. Gjennomgangen er en administrativ prosess ledet av Europakommisjonen og skal ta stilling til om tiltakene skal videreføres, endres eller oppheves. Gjennomgangen skal etter planen være avsluttet våren 2008. EU har den 15. mai 2007 i tillegg iverksatt en gjennomgang av antidumpingtiltakene mot stor norsk regnbueørret. EU introduserte tiltak mot norsk ørret i mars 2004 som innebærer at import av ørret i EU er underlagt en antidumpingavgift på 19,9 pst. EUs gjennomgang av tiltakene mot norsk ørret er ventet avsluttet våren 2008.

Vilkårene for Romanias og Bulgarias deltagelse i EØS-avtalen er avklart. Ved siden av spørsmålet om nivået på Norges finansielle bidrag, var forhandlingene rettet mot spørsmålet om markedsadgang for fisk og fiskeprodukter i EU. Forhandlingene dreide seg om kompensasjon for tapt markedsadgang for fisk. Tapet er en direkte følge av bortfallet av EFTAs frihandelsavtaler med både Romania og Bulgaria etter de ble medlem av EU. Norge ønsket i tillegg å fjerne flere tekniske problemer som har hatt en handelshindrende effekt på deler av fiskeeksporten til EU, samt å bedre markedsadgangen for pillede fryste reker.

Resultatet innebar romslige tollfrie kvoter for flere fiskeslag, hovedsakelig pelagisk fisk. For pillede fryste reker ble resultatet en økning av nåværende tollfrie kvoter med 25 pst., noe som innebærer at det totale kvantumet som kan eksporteres tollfritt til EU tilsvarer eksportnivået til EU i 2006. Forhandlingsresultatet innebar også at man lyktes å fjerne vilkår for handelen som dels har hatt en handelshindrende effekt og som dels har vært uhensiktsmessige. Det bør som følge av dette ligge til rette for økt handel med EU.

På samme måte som for finansieringsstøtten og kvotene fra utvidelsen i 2004, er ordningene tidsbe-

grenset til 30. april 2009 da de vil bli vurdert i lys av alle relevante faktorer.

I januar 2006 ble USAs tredje 5-årsgjennomgang (sunset review) av antidumpingtiltaket mot hel fersk norsk laks gjennomført. Tiltakene vil bli videreført i nye fem år. Norske myndigheter arbeider langsiktig for å få tiltakene opphevet.

Handelen med sjømat blir i stadig større grad en del av det globale handelsregimet. Likevel er den generelle tollbelastningen høyere enn i andre industrielle sektorer. Bruken av ikke-tariffære handelshindringer, som antidumpingtiltak, tekniske, veterinære og sanitære handelshindre, øker i verdenshandelen. Dette rammer sjømatnæringen spesielt. Et åpent, liberalt og regelbasert regime for verdenshandelen er meget viktig for at den norske sjømatnæringen skal kunne utvikle seg videre. Regjeringen har derfor prioritert de pågående WTO-forhandlingene med sikte på å bidra til et regime som fremmer eksportmulighetene og verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen.

I forhandlingene om markedsadgang for industrivarer inklusive fisk (NAMA) har det overordnede målet vært å sikre betydelige kutt i tollsatser i handelen med fisk og fiskeprodukter på bred basis. Dette kan best sikres gjennom en ambisiøs formel for tollnedtrapping. Det er Utenriksdepartementet som har det overordnede forhandlingsansvaret, men Fiskeri- og kystdepartementet har bidratt aktivt i arbeidet.

Regelverket for antidumpingtiltak er etter norsk syn for uklart og åpner i for stor grad for vilkårlig bruk. I mange tilfeller er det ønske om beskyttelse fra internasjonal konkurranse og handel som er motivasjonen for slike tiltak. Havbruksnæringen har i snart 20 år vært rammet av antidumpingtiltak fra EU og USA. Fiskeri- og kystdepartementet har derfor spilt en aktiv rolle i disse forhandlingene, med sikte på å skape en klarere og mer rettferdig avtale i WTO om bruken av antidumping.

Forhandlingene i WTO om fiskerisubsidier ligger også under regelverksforhandlingene. Målet med disse forhandlingene er å redusere overfiske og overkapasitet i fiskeflåten globalt, og derigjennom sikre økt lønnsomhet i fiskeflåten og en bedre forvaltning av verdens fiskeressurser.

Parallelt med de multilaterale WTO-forhandlingene prioriteres arbeidet med nye frihandelsavtaler i regi av EFTA. Den raske framveksten av nye regionale og bilaterale frihandelsavtaler er både en utfordring og en mulighet for Norges handelspolitiske interesser. Gode, forutsigbare og konkurransedyktige betingelser er viktig for den videre utviklingen av fiskeri- og havbruksnæringen.

Gjennom EFTA har Norge i dag 15 frihandelsavtaler med totalt 19 land som sikrer norske fiskeeksportørers interesser. Forhandlingene med Canada er nylig avsluttet, men ikke ratifisert. For tiden er EFTA i forhandlinger med Colombia, Peru og Gulf Cooperation Council (GCC). Forhandlingene med Thailand ligger foreløpig på is. Norge har arbeidet for å få i gang forhandlinger med India og Kina, og forstudier er satt i gang. Norge ønsker også å sette i gang forhandlinger med Russland og Ukraina så snart disse landene er blitt medlemmer av WTO.

Arbeidet med å bedre markedsadgangen i Russland har hatt høy prioritet hos norske myndigheter i 2007. Dette arbeidet har vært intensivt, og krevd spesielt store ressurser hos Mattilsynet. Russlands veterinærtjeneste og norske myndigheter har opprettet en samarbeidsgruppe på ekspertnivå for å styrke samarbeidet og dialogen med russiske myndigheter. Til sammen ti selskaper har fått godkjenning for eksport av oppdrettsfisk, og eksporten av villfisk går foreløpig som normalt.

Fiskeindustri

Mål og prioriteringer

Det er et mål for regjeringen å legge til rette for en utvikling av fiskerinæringen som bygger på vårt fortrinn ved tilgangen på ferskt råstoff av høy kvalitet.

Gjennom oppfølgingen av ferskfiskstrategien som ble lagt fram sommeren 2007 vil regjeringen legge til rette for økt kontinuitet i tilførselen av fersk fisk til filetindustrien, bedring av kvaliteten på råvarene og produktene som tilbys og økt samarbeid mellom havbrukss- og fiskernæringen. Fiskeri- og kystdepartementet vil arbeide videre med å følge opp målene i strategien.

Fiskeforedlingsindustrien skal sikres mest mulig stabil tilgang til råstoff. Langsiktige avtaler innenfor rammene av råfiskloven kan bare settes til side for å sikre leveransene fra små fiskefartøy som ikke kan levere annet sted. Fiskeråstoffet skal som hovedregel foredles ved anlegg på land. Utvikling av ny teknologi, størst mulig foredlingsgrad og utnyttelse av biprodukter for marint råstoff er viktig for å kunne øke verdiskapingen innen fiskeri- og havbruksnæringen.

Resultater 2006-2007

Leveringsvilkår

Det ble innført nye regler for leveringsvilkår for torsketrålfartøy høsten 2003, hvor leveringsvilkårene ble gjort mer ensartet og hvor det ble klargjort hvordan leveringsplikten skal gjennomføres.

Fiskeriforskning evaluerte disse reglene vinteren 2006. På grunnlag av denne evalueringen og de erfaringene man ellers hadde gjort med ordningen, sendte Fiskeri- og kystdepartementet ut på høring forslag til endringer som innebar en innskjerping av leveringspliktorrdningen. Ved kgl.res. av 22. desember 2006 ble forskriften endret. Det ble blant annet innført en bearbeidelsesplikt for tilgodesette bedrifter på 70 pst. av torskeråstoff som kjøpes gjennom ordningen, og rederiene er pålagt å sette opp drifts- og leveringsplan i samråd med tilgodesette bedrifter hvert halvår. Dessuten vil det bli foretatt en revisjon av leveringsvilkårene for å gjøre ordlyden enklere og mer standardisert.

Distriktskvoter

Ordningen med distriktskvoter har som formål å legge til rette for tilførsel av råstoff til foredlingsindustrien i særlig fiskeriavhengige områder. Dette skal skape aktivitet, sysselsetting og verdiskaping i de aktuelle distriktene. Høsten 2006 ble det gjennomført en prøveordning med distriktskvoter i Nordland, Troms og Finnmark. Det var satt av 3 pst. av kvotene til torsketralgruppen, kystfartøy mellom 15-21 meter og 21-28 meter. Kvantumsmessig utgjorde dette henholdsvis 964 tonn og 624 tonn for konvensjonelle fartøy og 1 896 tonn for torsketralere. Totalt kvantum avsatt til distriktskvote var derved 3 484 tonn.

Fiskeriforskning leverte i mars 2007 en evaluering av ordningen. For ytterligere å styrke erfaringsgrunnlaget er prøveordningen videreført for 2007 med samme kvantum som for 2006.

Ferskfiskstrategi

Regjeringens ferskfiskstrategi ble lagt fram 18. august 2007. I ferskfiskstrategien lanserer Regjeringen en rekke tiltak for å bidra til:

- kontinuitet gjennom økt og jevnere tilførsel av råstoff gjennom hele året
- å fremme høy kvalitet på råvaren og produktene som tilbys i markedene
- økt samarbeid innenfor og mellom havbruksnæringen og fiskeriene.

Innenfor disse rammene er det opp til næringene selv å realisere de mulighetene som ligger i krysningspunktet mellom forbrukerne som ønsker fersk kvalitetsmat fra havet, og nærhet til de rike fiskefeltene.

Havbruk

Mål og prioriteringer

Konkurransedyktige rammebetingelser er en forutsetning for videreutvikling av norsk havbruksnæring. Dette innebærer bl.a. en målrettet satsing på forskning og innovasjon og tilgang på tilstrekkelig sjøareal. Forvaltningen av havbruksnæringen må være tilpasset krav til mattrygghet, miljø, fiskehelse og fiskevelferd i tillegg til kravene fra de ulike markedene.

Arbeidet med å sikre et helhetlig regelverk innenfor havbruksnæringen videreføres. Regelverket må utvikles og oppdateres parallelt med utviklingen av næringen. I forskriftsverket blir det gjennomført en helhetlig revisjon av reglene for havbruk. Videre revideres reglene knyttet til ulike former for spesialtillatelse som forsøks- og forskningsformål, undervisningsformål, utstillingsformål, slaktemerder m.m.. I tillegg vil det bli arbeidet videre med implementeringen av EUs fiskehelsesdirektiv.

I St. meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid (regionmeldingen) foreslår Regjeringen at deler av havbruksforvaltningen overføres til regionene fra 2010. Det må derfor vurderes hvordan det best mulig kan legges til rette for en effektiv og koordinert behandling av havbrukssaker etter 2010.

Strategi for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring ble lagt fram i august 2007. Målet med strategien er å legge til rette for at norsk havbruksnæring skal beholde sin stilling som internasjonal produsent og eksportør, samtidig som hensynet til miljø og fiskehelse ivaretas. Strategien varsler at det vil bli gjennomført en ny runde med konsesjoner i 2009, og at det deretter vil bli årlige konsesjonsrunder tilpasset veksten i markedet. Videre legger regjeringen prinsipielt til grunn at kommunene bør få adgang til å innkreve en arealavgift for bruk av areal og kystsonen. Regjeringen vil ta endelig stilling til saken etter at den er nærmere utredet. Markedsadgang er også vektlagt som et prioritert område for å bidra til forutsigbare og gode konkurransevilkår for næringen. I tillegg åpner strategien for fellesskapsløsninger som et næringsfinansiert opprydningsfond og et næringsfinansiert fond knyttet til forsikring. En eventuell opprettelse av slike fond betinger næringens egen oppslutning.

Fiskeri- og kystdepartementet vil delta i arbeidet for å harmonisere standardene for økologisk havbruk i EØS-området.

Fiskeri- og kystdepartementet vil legge vekt på videre dialog med den fangstbaserte næringen for å legge rammevilkårene til rette for virksomheten.

Hovedvekten vil være på problemstillinger rundt kvoteordninger, mellomlagringstid og fôrtype.

Etter tre år med midlertidige retningslinjer for godkjenning og drift av "put and take"-virksomheter, vil departementet på bakgrunn av evalueringen av disse retningslinjene fastsette permanente regler for slik virksomhet.

Departementet vil stimulere til utvikling av alternative fôrkilder til fisk og løpende evaluere regelverket med sikte på å legge til rette for alternative fôrkilder.

Resultater 2006-2007

Gjennomgang av havbruksnæringens konkurranseforhold

Norsk havbruksnæring skal være konkurransedyktig og subsidiefri. Næringen eksporterer ca. 95 pst. av sin produksjon, og møter betydelig konkurranse fra andre havbruksnasjoner i de viktigste markedene. Den norske havbruksnæringens globale konkurransekraft er avgjørende for om vekten kommer i Norge eller andre land.

Våren 2006 ble det nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe som har gjennomgått konkurranseforholdene i havbruksnæringen. I forbindelse med gjennomgangen ble det foretatt en komparativ analyse av konkurranseforholdene hos Norges viktigste konkurrenter; Skottland og Chile. Arbeidet i den interdepartementale arbeidsgruppen danner grunnlaget for Strategi for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring, som ble lagt fram i august 2007.

Tildeling av Finnmarkstillatelsene

Det er tildelt ti tillatelser til oppdrett av laks og ørret i Finnmark. Tillatelsene ble fordelt mellom Øst- og Vest-Finnmark, med henholdsvis sju og tre. Tillatelsene er bundet til kommunen de etableres i ti år.

Vederlaget ble fastsatt gjennom lukket budrunde. For å få delta i budrunden måtte det dokumenteres økonomisk evne til oppstart, satt til 2 mill. kroner. Vederlaget for tillatelsene varierte fra 50.000 kroner til 2,9 mill. kroner.

Finnmark fylkeskommune ble konsultert i forberedelsen til tildelingsrunden, og fylkeskommunens tilrådning er lagt til grunn.

Havbeite

Det gjennomføres i år en tildelingsrunde for havbeite av hummer og kamskjell. Det har blitt lyst ut fem tillatelser for hver art fordelt på Fiskeridirekto-

ratets regioner med unntak av Troms og Finnmark.

Ny forskrift om reaksjoner ved overtredelse av akvakulturloven

Forskrift om reaksjoner ved overtredelse av akvakulturloven trådte i kraft 1. april 2007. Forskriften gir nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr og tvangsmulkt, og delegerer myndighet til Fiskeridirektoratets regionkontor.

Forskriften er et ledd i arbeidet med å rette oppmerksomhet mot miljøutfordringene havbruksnæringen møter, og skal bidra til at bestemmelser gitt i, eller i medhold av akvakulturloven blir overholdt. Målet er at forskriften skal virke preventivt slik at det blir færre overtredelser som kan føre til rømming og andre skader på miljøet. Videre skal standardiserte reaksjoner sikre likebehandling og forutsigbarhet samtidig som de blir tilpasset alvorlighetsgraden i den enkelte overtredelse.

Sikkerhetsstillelse for blåskjelltillatelser

Det er innført krav om sikkerhetsstillelse for å få tillatelse til oppdrett av blåskjell. Ordningen trådte i kraft 1. april 2007, og gjelder kun nye blåskjelltillatelser. Sikkerhetsstillelsen skal sørge for at det finnes økonomiske midler til å gjennomføre en fullstendig opprydning ved avslutning av driften. Bakgrunnen for ordningen er at oppryddingsplikten i akvakulturloven i en del tilfeller ikke blir overholdt, og at blåskjeloppdrett byr på spesielle utfordringer i forbindelse med opprydning.

Sikkerheten skal tilsvare 2 500 kroner per dekar, og kan stilles i form av depositum, forsikring eller annen tilsvarende sikkerhet. Et normalanlegg for oppdrett av blåskjell er 30 dekar. Dette innebærer at gjennomsnittlig sikkerhetsstillelse vil være 75 000 kroner.

Samordning av saksbehandling

I regionmeldingen (St. meld. nr. 12 (2006-2007)) foreslår Regjeringen å overføre den rollen Fiskeridirektoratets regionkontorer nå har med koordinering etter akvakulturloven, til de nye regionene fra 2010. Det er videre i forslag til ny havne- og farvannslav foreslått at myndigheten til å klarere oppdrettslokalteter overføres til kommunene. Denne utøves nå av Kystverkets regionkontorer. På bakgrunn av dette er det nødvendig å vurdere hvordan det best mulig kan legges til rette for en effektiv og samordnet behandling av havbrukssaker i framtiden.

Ny forvaltningsmodell for stamfisk

Departementet vedtok i august 2007 en ny forvaltningsmodell for stamfisktillatelser. Hensikten med en ny forvaltningsmodell er å bedre rammebetingelsene for stamfiskproduksjon både for nye og eksisterende aktører, samt bidra til å sikre havbruksnæringen tilstrekkelig tilgang på rogn.

Den nye forvaltningsmodellen for produksjon av stamfisk er tilpasset aktører som driver målrettet avlsarbeid og stamfiskproduksjon, og er utformet med sikte på at innehaveren av tillatelsen får et tilstrekkelig økonomisk og avlsmessig grunnlag for drift.

Stamfiskmodellen innebærer løpende tildeling av vederlagsfrie stamfisktillatelser uten antallsbegrensning. Tillatelsene skal hver for seg ikke overskride 780 tonn biomasse i anlegget til enhver tid (MTB) og er tidsbegrenset for en periode på 15 år, men med klar forutsigbarhet for forlengelse dersom tillatelsene blir brukt til stamfiskvirksomhet. Det er Fiskeridirektoratet som skal tildele tillatelsene etter tilråding fra et faglig utvalg bestående av fem medlemmer med kompetanse innen biologi, genetik, næringsinteresser og økonomi. Utvalget vil også gi faglig tilråding ved søknad om forlengelse av tillatelsen.

De nødvendige forskriftsendringer for å implementere modellen trer i kraft 1. januar 2008.

Økologisk havbruk

Interessen for økologiske produkter er en voksende internasjonal matvaretrend, og åpner for økologisk havbruk som en interessant produksjonsnische. Økologisk havbruk er imidlertid ikke et entydig begrep, og EU arbeider med harmonisering av begrepet. Departementet deltar i det videre arbeidet, og vil bidra til at forholdene legges best mulig til rette for økologisk produksjon i Norge.

Fangstbasert havbruk

Fangstbasert havbruk baserer seg på levendelagring og oppføring av villfanget marin fisk med sikte på økt verdiskaping og bedre ressursutnyttelse. Fiskeri- og kystdepartementet innførte nytt regelverk for fangstbasert havbruk fra årsskiftet 2005/2006. Regelverket ivaretar hensynet til fiskens velferd og helse, hensynet til ressurskontroll og miljø samt sjømattrygghet og kvalitet. Regelverket har særlig relevans i forhold til fangst og oppføring av torsk. For å tydeliggjøre at regelverket ikke skal gjelde for tradisjonell låssetting, ble det i 2006 avgrenset mot tradisjonell låssetting av sei, makrell, sild, brisling og ål. Fiskeri- og kystdepar-

tementet vurderer løpende behovet for ytterligere justeringer i regelverket. Relevante problemstillinger er kravet til avstand mellom anlegg, hvor lenge fisken kan oppholde seg i mellomlagring før den går over i oppdrett, samt fôr og fôring.

Fôr

For å kunne oppfylle de ambisiøse målene om bærekraft og vekst i havbruksnæringa, er det en grunnleggende utfordring å skaffe til veie nok fôrråstoffer som er av tilfredsstillende kvalitet og som er høstet på en bærekraftig måte. Fiskeemel og fiskeolje har tradisjonelt vært hovedingredienser i fôr til laks og ørret, men tilgangen er begrenset. For å legge til rette for økt tilgang på marine fôringredienser, ble det nylig åpnet for at avskjær/biprodukter av oppdrettsfisk kan inngå i fôr til oppdrettsfisk så lenge det ikke gis til samme art. Samtidig stilles det spesielle krav til hygiene slik at man unngår overføring av smitte gjennom fôret. Det vil særlig være aktuelt å bruke avskjær fra laks og ørret i fôr til torsk og omvendt.

I august 2007 vedtok EU-parlamentet å anmode Europakommisjonen å oppheve forbudet mot å bruke fiskeemel i fôr til drøvtyggere. EU-parlamentet har derved inntatt samme posisjon som har vært norsk offisiell holdning siden forbudet ble innført.

Fiske og fangst

Mål og prioriteringer

Fiskeripolitikken skal legge til rette for realisering av det langsiktige avkastningspotensialet fra marine ressurser gjennom en ansvarlig ressursforvaltning, rasjonelle beskatningsstrategier og ansvar for det biologiske mangfoldet.

Forvaltningen skal være basert på vitenskapelige tilrådinger. I et langsiktig perspektiv er det et mål å videreutvikle og forenkle reguleringene, samt å legge til rette for en mer helhetlig forvaltning gjennom verdikjeden.

Lovutvalget for ny havressurslov leverte sin innstilling 9. juni 2005 (NOU 2005:10). Utredningen ble sendt på bred høring med frist 1. november 2005. Det tas sikte på å fremme forslag om ny lov høsten 2007.

Regjeringen la 14. september 2007 fram en stortingsmelding om den norske forvaltningen av kongekrabbe, med en full gjennomgang av kongekrabbens inntreden i norske havområder og kongekrabbeforvaltningen så langt. Denne vil legge grunnlaget for en omforent nasjonal strategi for forvaltning av kongekrabbe.

Resultater 2006-2007

Forvaltning av kongekrabbe

Forvaltningen av kongekrabbe, herunder fastsettelse og fordeling av forskningskvote (TAC), var fram til 2006 gjenstand for behandling og beslutning innenfor rammen av Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon. Under 34. sesjon i Kaliningrad høsten 2005 fastsatte imidlertid partene ensidige kvoter for fangst i sine nasjonale soner. Sommeren 2006 ble partene enige om at a) nasjonale kvoter av kongekrabbe skal fastsettes på ensidig basis, og partene skal informere hverandre om de fastsatte kvotene under de årlige sesjonene, og b) at resultater av felles forskningsinnsats med bestandsmålinger, økosystem og migrasjon fortsatt skal være en sak for de årlige sesjonene i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon. Denne forståelsen ble bekreftet gjennom brevveksling og høsten 2006 ble den formalisert ytterligere gjennom vedtak under 35. sesjon. I påvente av behandlingen av stortingsmeldingen om kongekrabbe er det fastsatt en norsk kvote av kongekrabbe for 2007 på samme nivå som for 2006, dvs. en kvote på 300 000 krabber.

Fisketurisme

Fisketurisme er en viktig del av reiselivsnæringen langs kysten. I et ressursforvaltningsperspektiv er det viktig å kunne kvantifisere både turistbasert fiske og fritidsfiske i sjøen. Dette er også viktig for å kunne bidra til at denne næringen får forutsigbare rammebetingelser i framtiden. Ettersom det ikke foreligger data som angir omfanget av slikt fiske, har Havforskningsinstituttet satt i gang en omfattende kartlegging av dette. Resultater fra disse undersøkelsene forventes tidligst i 2009. Gjennom lokale turistkontor og reiselivsnæringen formidles informasjon om anbefalte minstemålsregler og øvrige gjeldende regler. Med virkning fra 1. juni 2006 innførte Fiskeri- og kystdepartementet en utførselskvote for fisk og fiskevarer fra sportsfiske i Norge. Denne begrensningen ble innført for å redusere kvantumsorientert turistfiske. For kongekrabbe er det etablert en ordning med egen turistkvote som etter søknad tildeles reiselivsannlegg i Finnmark.

Høsting av tang og tare

Overvåkingsprogrammet for tareskog videreføres og utvides til også å dekke områdene nord for Trøndelag. Fiskeriforvaltningen arbeider med nye regionale forskrifter for høsting av tang og tare.

Hvalfangst

2003 var den beste hvalfangstsesongen siden gjenopptakelsen av fangsten i 1993. Det ble da tatt 647 vågehval. I 2006 var det dårlig vær store deler av sesongen, og det ble derfor bare tatt 545 hval. I 2007 vil antall fangede dyr blir nærmere 600. Antallet kunne ha blitt høyere, men fangsten i området mellom Stad og Mehamn måtte begrenses slik at reguleringen kan holdes innenfor det forvaltningsregimet som skiftende regjeringer har fulgt siden gjenopptakelsen av vågehvalfangsten i 1993. Det arbeides med justeringer av dette regelverket, noe som vil forenkle reguleringen av fangsten i kommende år.

Fangst av kystsel

For 2007 er totalkvoten på havert fastsatt til 1186 og kvoten på steinkobbe fastsatt til 860. Det arbeides med forvaltningsplaner for beskatning av kystsel.

Selfangst i ishavet

Fiskeri- og kystdepartementet har som mål å stimulere til økt lønnsomhet i selfangstnæringen slik at støtteandelen kan bli redusert, og at næringen i framtiden skal kunne utnytte tildelte kvoter. Fangstforholdene er vanskelige, og resultatet av fangsten er fortsatt svak. Også i 2007 er det bevilget penger til et prosjekt med formål å øke beskatningen av grønlandssel i Østisen i samarbeid med russiske fangstkollektiver. Resultatet av dette prosjektet er lovende.

Det foreligger få systematiske undersøkelser fra de siste årene om effekten av bruk av hakapik og diverse ammunisjonstyper som eventuelt kan brukes til avlivning av sel. Det er derfor nødvendig å iverksette slike undersøkelser, enten nasjonalt eller i samarbeid med andre land som driver selfangst.

Strukturordninger i fiskeflåten

Regjeringen stanset bruken av strukturordningene i oktober 2005, og satte ned et offentlig utvalg for å gå gjennom ordningen. Etter en bred offentlig høring av utvalgets innstilling (NOU 2006:16), la regjeringen fram sine forslag i St.meld. nr. 21 (2006-2007) Strukturpolitikk i fiskeflåten. Stortinget sluttet seg til forslagene ved behandling av meldingen 5. juni 2007. Endringene innebærer særlig at det innføres en forhåndsfastsatt tidsbegrensning for strukturkvoter, både framtidige og allerede tildelte, og kvotetakene i kystflåtens strukturordning

er senket. Strukturkvoteordningen for kystfiskeflåten utvides til å omfatte fartøy med hjemmelslengde for kvotetildeling mellom 11 og 15 meter (mellom 13 og 15 meter i kystnotgruppen makrell).

Bruk av hav og kystsone

Mål og prioriteringer

Fiskeri- og kystdepartementet skal være en aktiv deltaker i prosesser som påvirker rammebetingelsene for bruk av kystsonen.

For å kunne oppfylle målene om bærekraft og vekst i de marine næringene er det nødvendig å sikre tilgang til nok areal. I tillegg må det utvikles en strategi for hvordan havbruksnæringens bruk av dette arealet samlet sett kan gjøres mer effektivt ut fra hensynene til ulike interesser som miljø, fiskehelse og fiskevelferd, sjømattrygget, produktjonsvekst, bedrifts- og samfunnsøkonomi og andre brukere av arealene.

Det er en utfordring å få til full digitalisering av arealplanene som kommunene utarbeider, herunder tilrettelegging av korrekte og oppdaterte geodata. Det gjenstår fortsatt en del grunnarbeid før alle deler av kystsonen er kartlagt. Fiskeri- og kystdepartementet er en pådriver i dette arbeidet.

Fiskeri- og kystdepartementet vil prioritere arbeidet med oppfølging av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, samt arbeid med nye forvaltningsplaner. Tilsvarende vil arbeidet med sameksistens mellom olje, fisk og miljø samt implementeringen av EUs rammedirektiv for vann bli prioritert.

Fiskeri- og havbruksnæringen er avhengig av tilstrekkelig tilgang på areal. Det er derfor viktig med deltakelse i alle areal- og verneplanprosesser som berører fiskeri- og havbruksnæringens interesseområder. Tilrettelegging av egne geodata skal prioriteres. Det er et mål at bruk av moderne kartverktøy skal gjøre forvaltningens planprosesser elektroniske.

Havbruksanleggs bæreevne, plassering, størrelsesavgrensning, utforming og drift er vesentlige lokaliseringfaktorer for å utvikle produksjonspotensialet bærekraftig. Dette er forhold som må tas med i arbeidet med å utvikle en strategi for effektiv arealbruk, som departementet tar sikte på å ferdigstille i 2007.

Resultater 2006-2007

Kystverket og Fiskeridirektoratet har deltatt i en direktoratsgruppe for Plan for marine beskyttede områder sammen med Oljedirektoratet, Riksantikvaren, Direktoratet for naturforvaltning og en

representant for fylkeskommunene. Direktoratets gruppen bidrar i vurderinger av planforslag og utredningsprogram.

Forskriften som implementerer EUs rammedirektiv for vann trådte i kraft 1. januar 2007 og innebærer at forvaltningen av grunnvann, ferskvann, brakkvann og sjøvann ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjen skal sees i sammenheng. Det skal utvikles planer for opprettholdelse og om nødvendig forbedring av vannkvaliteten innenfor de berørte vannregioner. Direktivet implementeres i Norge gjennom EØS-avtalen etter at forslag til tilpasningstekst er godkjent av Europakommisjonen. Implementering av direktivet i Norge ledes av Miljøverndepartementet. Fiskeri- og kystforvaltningen ved Fiskeridirektoratet og Kystverket deltar aktivt i arbeidet med å gjennomføre direktivets krav i Norge.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav skal det utarbeides forvaltningsplaner for norske havområder. Forvaltningsplanene skal legge grunnlaget for en helhetlig politikk med hensyn til belastning på havmiljø og avveining av ulik næringsmessig bruk av havområdene. I første omgang er det utarbeidet en plan for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, jf. St.meld. nr. 8 (2005-2006) som ble lagt fram våren 2006.

Det er satt i gang arbeid med en forvaltningsplan for norskehavet. Planen forventes lagt fram i stortingsmelding våren 2009.

Trygg sjømat og høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd

Trygghet og kvalitet ved sjømat

Mål og prioriteringer

Norsk sjømat skal være trygg og sunn, og av en slik kvalitet at den blir fortrukket av forbrukerne ute og hjemme. Det skal arbeides nasjonalt og internasjonalt for å dokumentere og kommunisere på en balansert måte til forbrukerne de helsemessige effektene av å spise sjømat.

Mattilsynet vil rette særlig oppmerksomhet mot at produksjonsvirksomhetene for sjømat oppfyller bygnings- og driftsmessige krav til egenkontroll. Problemene med eksporten av sjømat til Russland har satt ytterligere fokus på dette. I regjeringens ferskfiskstrategi er det lagt vekt på behovet for å bedre kvaliteten på sjømaten, både på kaitanten og i fiskedisken. Fiskeri- og kystdepartementet vil arbeide med sikte på å gi forbrukerne ute og hjemme bedre informasjon om ulike egenskaper ved fisk, f.eks. ferskhetsgraden.

Norske myndigheter vil ta aktiv del i arbeidet med å utvikle regelverk i tråd med norske interes-

ser i ulike internasjonale fora, slik som WTO-avtalene om veterinære og plantesanitære forhold (SPS) og om tekniske handelsbarrierer (TBT), EØS-samarbeidet og de standardsettende organisasjonene Codex Alimentarius og Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE). For fiskeri- og havbruksnæringene er det særlig viktig å komme med innspill i forbindelse med EUs revisjon av kontroll- og hygiene regelverk. Det vil bli lagt vekt på å sikre løsninger som innebærer forstøtt bruk av sjøvann, is og vann inn i produksjonen. Fiskeri- og kystdepartementet har på plass en nasjonal ekspert som skal delta i Europakommisjonens revisjon av regelverket.

EUs nye regelverk om hygiene trådte i kraft 1. januar 2006. Innlemmelsen i EØS-avtalen er forsinket, og vil tidligst kunne skje rundt vår/sommer 2008. Arbeidet med å implementere dette regelverket nasjonalt vil bli gitt prioritet i perioden. Det nye regelverket fastsetter blant annet spesifikke krav til overvåking av skjell, pigghuder og sjøsnegler.

Fiskeri- og kystdepartementet vil også i 2008 fungere som en pådriver overfor næringen for å ta i bruk kompatible sporingssystemer til sporing både for å sikre mattryggheten og i kampen mot ulovlig fanget fisk. Næringens deltakelse i e-sporingsprosjektet i regi av Landbruks- og matdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet bidrar til en tett dialog mellom næringen og myndighetene.

Fiskeri- og kystdepartementet vil følge utviklingen i bruk av private kvalitets- og miljømerkeordninger både nasjonalt og internasjonalt. Departementet vil bistå næringen med nødvendig informasjon for å kunne hente ut det verdiskapingspotensialet som ligger i bruken av private merkeordninger.

Resultater 2006-2007

Mattilsynet har i en treårsperiode prioritert ressurser til tilsyn av sjømatvirksomheter. Tiltakene har blant annet bestått i kompetanseheving, utarbeidelse av veiledningsmaterieell og tilføring av personressurser.

Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) la i 2006 fram rapporten Et helhetssyn på fisk og annen sjømat i norsk kosthold. I rapporten konkluderte vitenskapskomiteen med at konsum av både mager og fet fisk har en positiv helseeffekt. Komiteens anbefaling er at den norske befolkningen bør spise mer fisk.

For å øke sjømatkonsumet i befolkningen har Fiskeri- og kystdepartementet sammen med Helse- og omsorgsdepartementet og Eksportutvalget for fisk (EFF) igangsatt et sjømatprosjekt. Prosjektet er et tiltak under Handlingsplanen for

bedre kosthold i befolkningen (2007-2011). Sosial- og helsedirektoratet og Norsk institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) er også involvert i arbeidet. Målsettingen er å øke forbruket av fisk og sjømat i Norge, samt utjevne forskjeller i inntak mellom ulike sosiale grupper. Barn, ungdommer og unge voksne spiser vesentlig mindre fisk enn voksne. Aktiviteten i sjømatprosjektet skal bl.a. rette seg mot barnehager og skoler som arena for å stimulere til mer bruk av sjømat. Det er satt av i alt 3 mill. kroner til prosjektet i 2007.

Tilstrekkelig dokumentasjon av fremmedstoffer i sjømat og fôr og de helsemessige konsekvensene av sjømatkonsum er viktig for næringen og myndighetene. Prøvetaking av fremmedstoffer i oppdrettsfisk, i henhold til de forpliktelsene vi har i EØS-avtalen, er noe styrket i 2007, men det er fortsatt behov for ytterligere satsing. EU setter grenseverdier for fremmedstoffer i fôr. Norge har gitt sin tilslutning til EUs politikk om at det skal gjennomføres en markant senking av grenseverdiene for miljøgiftene dioksin og PCB-liknende dioksin i fôr ned mot de verdier som vil være mulig å oppnå gjennom effektiv og økonomisk betryggende rensing. Kravene er strengere enn det en vitenskapelig basert risikovurdering skulle tilsi. Dette er blant annet gjort av hensyn til omdømmet.

Matloven stiller krav til sporbarhet for hvert ledd i verdikjeden, men ikke til gjennomgående sporing. Mattilsynet gjennomført i 2007 en nasjonal tilsynskampanje, "Fersk, sporbar fisk?". Under søkelsen viste at nærmere 30 pst. av grossistene var dårlige på merking og hygiene For detaljistledet er situasjonen rimelig bra og tilstanden i landets fiskedisker er generelt sett god. Sporbarhetene var generelt god, bedre hos grossistene enn detaljistene, som nylig har blitt underlagt krav om sporbarhet. Gjennom e-sporingsprosjektet "På sporet" som ble startet opp i 2006 og videreført i 2007, vil myndighetene legge til rette for økt satsing på sporing i matkjeden.

Sporbarhet utover kravene som stilles i matloven er viktig for å kunne trekke tilbake mat som ikke tilfredsstillende kravene til mattrygghet. Bedre sporing vil også bidra til å øke bedriftenes konkurransevne gjennom økt effektivitet, fleksibilitet og produktkvalitet. Sporing er også viktig i kampen mot omsetning av ulovlig fanget fisk. Innovasjon Norge har sammen med næringen igangsatt flere prøveprosjekter for sporing, hvor også elementer av sporing i tilknytning til UUU-fiske er en del av mandatet. Fiskeridirektoratet har en viktig rolle i dette arbeidet sammen med salgslagene. Fiskeri- og kystdepartementet følger arbeidet nøye og tar sikte på å innføre elementer knyttet til krav om sporing av ulovlig fanget fisk i havressursloven.

Bærekraftig havbruk

Mål og prioriteringer

Havbruksforvaltningen skal sikre at næringen utvikles bærekraftig og miljøtilpasset. Hensynet til miljø er en grunnleggende premisse for den videre utvikling og vekst i havbruksnæringen.

Rømming er den største miljøutfordringen næringen står overfor.

Arbeidet mot rømt oppdrettsfisk er høyt prioritert, og målsettingen er at rømming skal holdes på et absolutt minimum. Fiskeridirektoratets tiltaksplan Visjon nullflukt skal følges opp i 2008.

Målet om å få ned rømmingstallene i fiskeoppdrett vil bli fulgt opp på mange fronter, blant annet gjennom årsakskartlegging, forskning og utvikling, regelverksforbedringer, driftskrav og kontroll. Rømmingskommisjonen vil videreføre sitt arbeid.

Havbrukskontrollen prioriteres og risikobasert kontroll vil bli implementert i Fiskeridirektoratets ordinære drift.

Den nye reaksjonsforskriften skal følges opp. Forskriften gir nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr og tvangsmulkt. Målet er at forskriften skal virke preventivt slik at det blir færre overtredelser som kan føre til rømming og andre skader på miljøet.

Det arbeides for å sikre bedre statistikkgrunnlag og mer pålitelige rømmingstall. Mengde og vandrings av rømt oppdrettslaks og regnbueørret i ulike soner vil bli kartlagt med større vekt på å utvikle funksjonelle overvåkingsrutiner som grunnlag for forvaltningsråd.

Rømmingssituasjonen skal overvåkes og det vil bli arbeidet med å framskaffe mer kunnskap om effektene av tiltak mot rømming.

Det skal generelt legges større vekt på miljøhensyn i havbruksforskningen. Forskningen skal fokusere mer på problemstillinger i havbruksnæringene som kan utgjøre en miljørisiko. Dette inkluderer både effekter av havbruksaktivitetene på det omkringliggende miljøet, helse, sykdommer, smittespredning og velferd hos oppdrettsorganismer.

Resultater 2006-2007

Utfordringene med å få ned rømmingstallene er blitt fulgt opp på mange fronter og gitt høy prioritet. Det arbeides både med kartlegging av årsaker til rømming, forskning og kunnskapsoppbygging, regelverksforbedringer og kontroll.

Rømmingskommisjonen som ble oppnevnt sommeren 2006 arbeider nå systematisk for å redusere risiko for rømminger og havarier. Kommisjonen innhenter og forestår undersøkelser av

årsaken til alvorlige rømminger og anleggshavari og foreslår endringer i standarder, regelverk og andre former for rammebetingelser som kan være utslagsgivende.

Arbeidet med Fiskeridirektoratets tiltaksplan Visjon nullflukt, som startet opp i 2006, har meget høy prioritet. Tiltaksplanen omfatter arbeid med bedre regelverk og bedre forvaltningsverktøy, mer målrettet og risikobasert kontrollinnsats og revisjon av tekniske standarder.

Det ble våren 2007 vedtatt ny reaksjonsforskrift som bl.a. innebærer en skjerpning av reaksjoner ved brudd på regelverket som påvirker miljøet, deriblant rømming. Det er videre nær dialog med Riksadvokaten og Økokrim om hvordan overtredelser følges opp.

Fiskeridirektoratets kontrollarbeid i 2007 er særlig rettet mot å kontrollere at anlegg oppfyller de tekniske kravene i NYTEK-forskriften i tillegg til drift. Dette gjelder både for anlegg med laks, regnbueørret og torsk.

Kontrollene i 2007 blir utført med flere verktøy enn tidligere for å oppnå større effekt i arbeidet. Dette innebærer bruk av revisjonskontroller og tekniske kontroller som dekker et bredt spekter av kontrollparametere. Fokusområdet er her særlig rømming og faktorer som påvirker risiko for rømming. Det fokuseres spesielt på rømming av smolt, i tillegg til at kravene til maksimalt tillatt biomasse skal overholdes. Ovennevnte kontroller skal bl.a. omfatte alle lokaliteter av laksefisk, både matfisk og settefisk, innenfor de nasjonale laksefjordene og laksevassdragene.

Det er i gang arbeid med å revidere de tekniske kravene til anlegg. Målet er å justere kravene i forhold til ny kunnskap og erfaringer hos næringen, utstyrsleverandører, inspeksjonsorganer og forvaltning.

Den endelige ferdigstillingen av nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder ble vedtatt av Stortinget 15. mai 2007. Ferdigstillingen innebærer at det opprettes 15 nye nasjonale laksevassdrag og åtte nye nasjonale laksefjorder i tillegg til de som ble opprettet i første runde i 2003. Det innebærer at ordningen med dette består av totalt 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder.

Helse og velferd hos akvatiske organismer

Mål og prioriteringer

God fiskehelse er en av forutsetningene for en bærekraftig utvikling av norsk havbruksnæring. Fisken må også oppdrettes, transporteres og slaktes under etisk forsvarlige forhold.

Sykdom er en viktig tapsfaktor i all intensiv biologisk produksjon. Troverdige dokumentasjon av

helsesituasjonen til fisken og kvaliteten på produktene er viktig for en næring som arbeider i et konkurranseutsatt, internasjonalt marked.

I løpet av 2008 skal det være foretatt en totalgjennomgang av sykdomsregelverket. Dette gjøres som en følge av at EU i oktober 2006 vedtok et nytt fiskehelsedirektiv, som gjennom EØS-avtalen gjøres gjeldende for Norge. Det nye EU-direktivet følger en tilnærming som i mange år har vært norsk strategi – at det er samfunnsøkonomisk riktig å satse på sykdomsforebygging. Oppfølging av arbeidet som skjer i EU på dette feltet blir prioritert.

For å sikre kontrollen med viktige sykdommer vil Fiskeri- og kystdepartementet legge vekt på utvikling av tiltaksplaner mot de sykdommene som vil omfattes av det nye regelverket. Planene må ta utgangspunkt i realistiske mål for den enkelte sykdom, og spesifisere tiltak som er nødvendige og tilstrekkelige for å kontrollere disse sykdommene. For eksempel kan det være aktuelt å ha ulike tiltaksgrenser for når oppdrettere skal pålegges behandling av lakselus, der den totale lusebelastningen i et område må spille inn på tiltaksgrensen. Tiltakene må ikke være mer omfattende enn det som er nødvendig for å nå målene. I vurderingen av aktuelle tiltak må det tas hensyn til eventuelle uheldige samfunnsmessige eller miljømessige konsekvenser av tiltakene. En særskilt tiltaksplan mot pancreassykdom (PD) vil bli satt i verk.

Norge skal ha en ledende rolle internasjonalt innen fiskevelferd, og oppfølging av arbeid i regi av EU, Den internasjonale dyrehelseorganisasjonen (OIE) og Europarådet skal prioriteres. Tilgjengelig kunnskap og norsk kompetanse om fiskevelferd skal danne grunnlag for et aktivt engasjement i internasjonalt arbeid på fiskevelferdsområdet. Bidrag til utvikling av standarder på fiskevelferdsområdet skal prioriteres.

For å ta vare på verdiskapingspotensialet som er i fangstbasert havbruk og levendelagring av fisk, vil departementet ha fokus på mulighetene for å sikre næringen tilgang på trygt fôr som ikke overfører smitte som kan skade fiskens helse, og som ivaretar fiskevelferdsaspektet med fangstbasert havbruk.

Resultater 2006-2007

Helse- og sykdomssituasjonen innen havbruk er generelt god. Norge er med få unntak fri for de sykdommene som i internasjonal sammenheng er de mest alvorlige. Derfor har Norge muligheten til å vie også de mindre alvorlige sykdommene og produksjonslidelsene oppmerksomhet.

Krepsepest ble i 2006 for første gang påvist utenfor grenseområdet mot Sverige. Pesten vil etter planen bli radikalt bekjempet i 2007. Mattilsynet og Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidet en felles tiltaksplan for å bekjempe sykdommen krepsepest, og tilstedeværelsen av den fremmede arten signalkreps. Antall nye tilfeller av infeksøs lakseanemi (ILA) var i 2006 det laveste på mange år med fire nye tilfeller. Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) har avgitt en rapport om risikofaktorer for spredning av sykdommen. Denne vil være viktig for valg av videre strategi for å bekjempe ILA som problem i norsk havbruksnæring.

Pancreassykdom (PD) hos laks er i deler av landet alvorlig, og Fiskeri- og kystdepartementet har bedt Mattilsynet om å utarbeide en tiltaksplan for sykdommen. Planen er ventet å kunne settes i verk i løpet av annet halvår 2007, eller tidlig 2008. Bakteriesykdommen francisellose hos torsk har vist seg å være et problem i flere torskeoppdrettsanlegg. Bakterien er nylig identifisert som årsak til sykdomstilstanden.

Det er registrert en forbedring i innrapportering av lusedata fra havbruksnæringen. I enkelte områder har lusemengden økt. Dette kan både skyldes at det står mye laks i sjøen og at det er registrert høyere vanntemperatur i enkelte fjordsystemer enn vanlig.

Siden EU i oktober 2006 vedtok et nytt fiskehelsedirektiv, som gjennom EØS-avtalen gjøres gjeldende for Norge, har det vært gjennomført et prosjekt for en totalgjennomgang av dagens fiskehelsereguleringer. Prosjektet har bred forankring i næring, forvaltning og forskningsmiljøer. Nytt regelverk skal etter planen vedtas våren 2008.

Etableringen av det offentlig meldesystemet (MFISK) for helse- og sykdomsovervåking i fiskeoppdrettsanlegg er i rute, og ventes å kunne settes i prøvedrift tidlig 2008.

Etisk produksjon og god fiskevelferd er viktig, og det arbeides fortløpende med å utvikle nye regler for å bedre fiskens velferd i produksjonen. Det er fastsatt nye regler for fiskevelferd i slakterier, og det arbeides med å innarbeide velferdsbestemmelser for fisk i transportregelverket. Arbeidet med å utvikle velferdsindikatorer er videreført. Krav til kunnskap og opplæring om fiskevelferd er innført for personell som håndterer fisk i ulike faser i produksjonsprosessen, og det gjennomføres opplæring om fiskevelferd av tilsynspersonell. Det arbeides med standarder for fiskevelferd i EU, Det internasjonale byrået mot epidemiske sykdommer (OIE) og i Europarådet. Norske forskningsmiljøer og forvaltning har bidratt aktivt i dette arbeidet.

Kap. 1030 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	279 970	288 200	305 000
21	Spesielle driftsutgifter	5 261	4 150	4 330
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	874	1 600	1 650
	Sum kap. 1030	286 105	293 950	310 980

Fiskeridirektoratet er det sentrale utøvende organ i fiskeri- og havbruksforvaltningen, og har i tillegg en viktig rådgivningsfunksjon for Fiskeri- og kystdepartementet. Direktoratet skal betjene og yte service til de næringsdrivende innen fiskeri og havbruk.

Fiskeridirektoratet har hovedkontor i Bergen og regionkontorer i Vadsø, Tromsø, Bodø, Trond-

heim, Ålesund, Måløy og Egersund. Direktoratet sysselsatte 427 årsverk i 2006. Den faglige virksomheten i Fiskeridirektoratet er delt inn i tre virksomhetsområder: Havressursforvaltning, havbruksforvaltning og integrert kystsoneforvaltning.

Fiskeridirektoratets visjon er: *Livet i havet – vårt felles ansvar.*

Boks 7.8 Hovedprioriteringer Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet er en sentral aktør i arbeidet for en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring. Arbeidet med fornying og brukerorientering vil bli videreført.

Tiltak for å redusere ulovlig, urapportert og uregulert fiske er en høyt prioritert oppgave for Fiskeridirektoratet. Effektive tiltak er meget lønnsomme i samfunnsøkonomisk målestokk. Reduksjonen i overfisket i Barentshavet fra 2005 til 2006 utgjør for eksempel fisk med en førstehandsverdi på ca 400 mill. kroner. Det foreslås derfor å styrke Fiskeridirektoratets budsjett i 2008 med 10 mill. kroner for å bedre ressurskontrollen i fiskeriene. Midlene foreslås brukt til;

- økt inspeksjonskapasitet i områder der utenlandske fartøy lander frossen fisk i Norge og med landing i andre lands havner

- utvikling av lover og forskrifter tilknyttet ressurskontroll
- utvidelse av antall fartøy som omfattes av satellittsporing, utvikling av elektronisk rapportering, elektronisk fangstdagbok og andre dataverktøy som effektiviserer og forenkler ressurskontrollen
- økt kapasitet til å systematisere og analysere den økende mengden informasjon som blir brukt i ressurskontrollen.

Arbeidet mot rømming av oppdrettsfisk er høyt prioritert. I 2006 la Fiskeridirektoratet fram en tiltaksplan "Visjon nullflukt", og det ble opprettet en rømmingskommisjon for oppdrettsfisk. Oppfølgingen av tiltaksplanen videreføres i 2008.

Fornyning og brukerretting

Fiskeridirektoratet vil fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

Fiskeridirektoratet utarbeider toårige IT-planer som rulleres årlig. I 2007 gjøres det store investeringer i infrastrukturen. Det er gjennomført vellykket uttesting slik at all nødvendig datainformasjon kan innhentes og formidles under utførelse av inspeksjonsoppdrag.

Arbeidet med forenkling av regler for rapportering fra fiskefartøy er videreført, herunder arbeid med kravspesifikasjon for en elektronisk fangst-dagbok.

Det er foretatt risiko- og sårbarhetsanalyse av direktoratets IT-virksomhet. Denne er kontrollert av Nasjonal Sikkerhetsmyndighet med meget godt resultat.

Risikostyring er innført så vel for ressurskontroll som havbruk.

All saksbehandling utføres elektronisk i et system der det defineres saksløp på de viktigste områdene. Restanser kontrolleres ved utløpet av hver måned.

Det arbeides kontinuerlig med kvalitetssikring av data og registre med sikte på bedre pålitelighet og økt tilgjengelighet.

For å øke tilgjengeligheten av statistikken Fiskeridirektoratet produserer er det etablert en statistikkalender på Fiskeridirektoratets hjemmesider. I tillegg til oversikt over statistikk som er produsert framgår det hvilken type statistikk som vil bli produsert de kommende måneder.

Regnskapsføringen i Fiskeridirektoratet inngår fortsatt i Finansdepartementets prosjekt for utprøving av periodiseringsprinsippet i statlig regnskapsføring.

Havbruksforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet vil fremme en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring

Fiskeridirektoratet vil:

- sikre at overordnede nasjonale og regionale mål og samfunnsinteresser blir ivaretatt. Næringen skal utvikles og drives uten å medføre fare for utbredelse av sykdom eller forurensing, og uten å komme i konflikt med det omkringliggende miljø, lovlig ferdsel eller annen viktig utnyttelse av områder
- på basis av akvakulturloven og dens forskrifter behandle konsesjonssøknader og konsesjonsrelaterte saker ut fra gitte mål, og sikre ved kontroll at gjeldende regelverk overholdes
- tydeliggjøre og ivareta rollen som bestiller av forvaltningsrelevant forskning
- bidra til å ivareta helse- og miljøaspektene i havbruksnæringen, fremme en balansert næringsutvikling og bidra til å utvikle gode forvaltningsverktøy
- arbeide for å etablere et tilstrekkelig måleprogram som verifiserer alle vesentlige miljøeffekter av havbruksnæringen
- ha et spesielt fokus på rømningshindrende tiltak og bidra til å redusere effektene av rømt

oppdrettsfisk. Fiskeridirektoratet vil bidra til at rømt oppdrettsfisk reduseres som problem til et nivå som ligger under dokumenterte, bestands-spesifikke grenseverdier

- bekjempe alle former for miljøkriminalitet hos aktører i havbruksnæringen
- framskaffe og bearbeide nødvendig statistisk materiale om havbruksnæringen, bl.a. på vegne av Statistisk sentralbyrå
- utvikle og forbedre administrative registre, og arbeide med å forenkle rapporteringsrutiner og søknadsregistrering ved bruk av IKT, bl.a. gjennom bruk av AltInn og egne saksbehandlings-systemer
- videreføre sitt arbeid med modernisering og effektivisering av havbruksforvaltningen med sikte på å videreutvikle tilrettelegging for næringsutvikling innenfor bærekraftige rammer, samt rasjonell og brukerorientert oppgaveløsning. Direktoratet vil i dette arbeidet ha dialog med alle relevante myndigheter, nærings- og interesseorganisasjoner.
- etablere og vedlikeholde samhandlingsarenaer gjennom fellesforskrifter og fellesinstruksjoner ut fra en kost-nytte-betraktning
- videreutvikle og systematisere nasjonale retningslinjer og tilrettelegge kompetanseoppbyggingen innenfor virksomhetsområdet slik at samhandlingen med det regionalpolitiske nivået blir mest mulig effektiv
- bygge opp kompetanse og tilstrekkelige ressurser for å delta i internasjonale fora som påvirker norsk havbruksforvaltning.

Forenkling og kvalitetssikring

Fiskeridirektoratet vil følge opp og videreutvikle arbeidet med å gjøre havbruksforvaltningen mer brukerorientert, rasjonell og effektiv når det gjelder oppgaveløsning.

Dette innebærer at:

- registrene skal være oppdaterte og troverdige, og saksbehandlingen skal kvalitetskontrolleres. Samarbeidet med Brønnøysundregistrene videreføres
- det legges ytterligere til rette for elektroniske kommunikasjonsløsninger med næringen og andre, herunder gjennom AltInn
- Fiskeridirektoratets IKT-plan legger til rette for bl.a. videreutvikling av direktoratets del av akvakulturregisteret og øvrige registre samt nødvendige applikasjoner for havbruksstatistikk
- forenklingstanken legges til grunn ved revidering av forskriftsverket

- videre oppfølging av tiltaksplanen mot rømt oppdrettsfisk *Visjon nullflukt*
- systemet for risikobasert akvakulturkontroll (AKVARISK) skal være implementert i Fiskeridirektoratets ordinære drift i 2008.
- Kvalitetssikringssystemet utvides til å omfatte flere saksløp og nødvendige overbygninger.
- Fiskeridirektoratet vil arbeide for at havbruk som helt eller delvis har opphørt ikke skal være til sjenanse eller skade for de områder der aktiviteten har vært drevet.

Helse- og miljøaspektene i havbruksnæringen

Fiskeridirektoratet vil:

- drive en kunnskapsbasert forvaltning som ivaretar helse- og miljøaspektene ved havbruk på en bærekraftig måte
- effektivisere samarbeidet med Mattilsynet om relevante forvaltningsoppgaver og regelverksutforming, som felles internkontrollforskrift og samordnet internkontrollrevisjon
- samarbeide med miljømyndighetene om felles miljøovervåking (MOM), og sammen med Havforskningsinstituttet bidra til en faglig oppgradering av miljøovervåkingen
- bidra til opprydning og fjerning av forlatte blåskjellanlegg i samsvar med anbefalingene fra en arbeidsgruppe nedsatt av Fiskeri- og kystdepartementet.

Akvakulturkontroll

Fiskeridirektoratet vil:

- sette risikobasert akvakulturkontroll (AKVARISK) i ordinær produksjon
- sikre at et tilstrekkelig antall havbruksanlegg kontrolleres etter en forutgående risikovurdering.
- bruke ulike kontrollverktøy vurdert ut fra hensiktsmessighet, herunder revisjon, inspeksjon og kontrollaksjoner
- sørge for at overtredelser følges opp på en effektiv og adekvat måte
- ferdigstille effektive regler og verktøy knyttet til lovens sanksjonshjemler.

Resultater 2006-2007

I forbindelse med etablering av Akvakulturregisteret, har Fiskeridirektoratet i samarbeid med Brønnøysundregistrene gjennomgått og etablert nye rutiner. En permanent gruppe i Fiskeridirekto-

ratet ivaretar etatens delansvar for registerkvaliteten, herunder endringsbehov og kvalitetskontroll.

Prøveprosjektet i Trøndelag for samordnet saksbehandling av akvakultursøknader er videreført med fortsatt positiv resultatutvikling.

NYTEK-forskriften fastsetter tekniske krav til oppdrettsanlegg der formålet er å hindre rømming. Standard for tekniske krav til oppdrettsanlegg (NS 9415) har vært revidert to ganger på kort tid, og det pågår ytterligere en revisjon. Alle eiere av flytende akvakulturinstallasjoner skulle innen 1. januar 2006 kunne dokumentere forsvarlig teknisk standard på installasjonen enten gjennom utstedt dugelighetsbevis eller ved produktsertifiserte akvakulturinstallasjoner. Fiskeridirektoratet har i 2006 også gjennomført en spesiell kontrollkampanje mot rømming. Dette har omfattet inspeksjon av 60 matfiskanlegg for laks og regnbueørret og 15 anlegg for matfiskoppdrett av torsk. I 2007 gjennomføres et spesielt prosjekt for å kartlegge risiko for smoltrømninger i laksehavbruksnæringen,

Internkontroll for akvakultur (IK-akvakultur) er regulert gjennom egen forskrift, og er blitt et vesentlig kontrollverktøy. Denne kontrollen utføres som revisjon hos bedriftene av Fiskeridirektoratets og Mattilsynets regionale forvaltning i fellesskap. Det er utarbeidet en veileder til forskriften.

Styrket planlegging av revisjon av IK-akvakultur, teknisk kontroll og kontrolloffensiv startet i 2005, og styrking av kontrollinnsatsen ble iverksatt fra mars 2006. Eksisterende rømmingsinstruks vil bli utvidet og revidert etter innspill fra et samarbeidsutvalg oppnevnt av Økokrim.

Fiskeridirektoratet la våren 2006 fram en tiltaksplan mot rømt oppdrettsfisk, *Visjon nullflukt*. Tiltaksplanen inneholder 30 arbeidsoppgaver for arbeidet mot rømt oppdrettsfisk. Fiskeridirektoratet har utarbeidet bestemmelser til dobbel sikring av avløp fra settefiskanlegg som i 2007 er innført i forskriftsverket med ikrafttredelse fra 1. januar 2008. Fiskeridirektoratet har også utarbeidet bestemmelser om maskevidde i notposer i forhold til fiskestørrelse. Dette er nedfelt i forskriftene, med gyldighet fra februar 2007. Fiskeridirektoratet har videre utredet mulige effektindikatorer/sårbarhetsindikatorer for vurdering av virkningene av rømt oppdrettsfisk på villfiskpopulasjonene. Fiskeridirektoratet utvikler samhandlingen med andre offentlige etater som politi og påtalemyndigheter, Kystverket og Statens Naturoppsyn.

I 2005 ble det startet opp et arbeid med risikobasert akvakulturkontroll – AKVARISK. I 2007 settes systemet i testproduksjon i samtlige regioner i Fiskeridirektoratet.

Havressursforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet vil gjennomføre regulering og kontroll med fiske og fangst på en måte som sikrer balanse mellom utnyttelse og vern.

Fiskeridirektoratet vil i 2008 ha særlig fokus på ulovlig, urapportert og uregulert fiske i Barentshavet, og arbeide bredt nasjonalt, bilateralt og multilateralt for å få slutt på denne type kriminalitet.

Fiskeridirektoratet vil fortsette arbeidet med forenkling av lover og forskrifter, med særlig fokus på rapporteringsbestemmelser. Som ledd i forenklingsarbeidet vil direktoratet videreutvikle elektroniske verktøy, samt oppdatere og vedlikeholde de forskjellige registrene som er utviklet.

Kvalitetssikring og utvikling av elektroniske datasystemer prioriteres fortsatt høyt.

Boks 7.9 Reduksjon av innmeldingsgebyr og årsgebyr Merkeregisteret

Det er nødvendig å ha et oppdatert og riktig register som basis for regulering av de ulike fartøygruppene. Det er derfor gjennomført en fullstendig gjennomgang av Merkeregisteret for å få slettet fartøy som ikke blir nytt til ervervsmessig fiske. I 2004 ble det innført et årlig gebyr for å stå i registeret, differensiert etter fartøystørrelse. I tillegg til å dekke kostnader knyttet til drift og vedlikehold av Merkeregisteret og bruk av registeret til statistikk- og samordningsformål, skal gebyret gi et insentiv til at fartøyets eier selv tar initiativ til å få slettet fartøy som ikke lenger brukes til ervervsmessig fiske eller fangst.

Fiskeri- og kystdepartementet har gjennomgått gebyrene knyttet til Merkeregisteret for å tilpasse dem til nye retningslinjer for gebyr og avgifter for statlige myndighetshand-

linger.

Nivået på innmeldingsgebyret er vurdert for å sikre at det ikke kreves inn mer enn det som er kostnaden med å behandle de enkelte sakene. På bakgrunn av denne gjennomgangen vil gebyrsatsene bli redusert fra 1. januar 2008.

Årsgebyret for Merkeregisteret er ikke direkte knyttet til en bestemt myndighetshandling, og defineres derfor som en sektoravgift. Inntektene fra en sektoravgift skal ikke overstige kostnadene knyttet til det avgiften skal dekke. En gjennomgang av kostnadene knyttet til drift og vedlikehold av registeret og bruk av registeret til statistikk- og samordningsformål viser at inntektsbevilgningen for årsavgiften bør reduseres til 9,55 mill. kroner. Dette innebærer at også satsene for årsavgift Merkeregisteret vil bli redusert fra 1. januar 2008.

Ressursforvaltning

Fiskeridirektoratet vil:

- bidra til å sikre best mulig ressursgrunnlag for norsk fiskerinæring
- i samarbeid med næringen tilrettelegge for en best mulig biologisk og økonomisk utnyttelse av de marine ressursene
- prioritere arbeidet rundt Det permanente utvalg (norsk-russisk samarbeidsorgan knyttet til fiskeriforvaltning og kontrollspørsmål)
- forberede og iverksette samordnede kvalitetsforbedringstiltak på regionkontorene (FISK-prosjektet), og gjennom slike tiltak blant annet sikre likebehandling i regionene
- oppdatere og kvalitetssikre deltaker- og kvoteregistre og forbedre registrenes troverdighet i forhold til brukerne
- foreta en gjennomgang og ajourføring av forskriftene fastsatt med hjemmel i deltakerloven

- bidra til å tilpasse kapasiteten i fiskeflåten til det ressursgrunnlaget som er tilgjengelig for norske fiskere
- framskaffe og bearbeide nødvendig statistisk materiale om deltakelse, fangst og lønnsomhet
- fortsette arbeidet med å utvikle og forbedre administrative registre, og innføre rapporteringsrutiner og søknadsregistrering ved bruk av IKT
- arbeide for å innføre elektronisk fangst dagbok for alle dagbokspliktige fartøy som er underlagt sporingsplikt og som fisker i norske farvann
- gjennomføre prosjekter og arbeidsgrupper, herunder utvikle mer selektive fiskeredskaper for å forbedre fiskebeskatningen i Nordsjøen og Skagerrak
- gjennomføre garnoppydding
- bidra til at Norge har en velrenommert, effektiv og faglig sterk fiskeriforvaltning

- legge til rette for en serviceorientert og rask saksbehandling
- ivareta brukernes behov for en god og riktig veiledning
- bidra til utviklingen av reguleringsmodeller som ivaretar hensynet både til ressursene i havet og lønnsomheten i fiskeriene.

Ressurskontroll

Fiskeridirektoratet vil:

- sikre at ressursuttaket blir i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser, herunder drive en effektiv og målrettet ressurskontroll både nasjonalt og internasjonalt
- arbeide med et internasjonalt kontrollregime basert på havnestatskontroll, herunder også arbeide bilateralt for å få på plass gode kontakter og rutiner med andre land for å få slutt på ulovlig, urapportert og uregulert fiske i Barentshavet
- gjennomføre målrettet ressurskontroll, basert på forutgående risikovurdering og analyser av hver sak
- representere norske fiskerimyndigheter i utviklingsarbeid og prosjekter om sporing i den hensikt å sikre at ressurskontroll inngår som helt sentralt i framtidige sporingssystemer for fisk og fiskeprodukter
- aktivt utnytte nytt kontrollpersonell i nært samarbeid med eksisterende personell, for å avdekke eventuell grov økonomisk kriminalitet, herunder øke omfanget av omsetningskontroller og videreutvikle kontrollmetodene
- gjennomføre kontroller rettet mot å avdekke norske aktørers rolle i handel med ulovlig fanget fisk fra Barentshavet
- gjennomføre en rekke kontrollaksjoner i EU-havner alene og sammen med russiske inspektører
- effektivisere utnyttelsen av de samlede kontrollressursene gjennom å videreutvikle inspeksjonsdatabasen og samarbeidet med den norske Kystvakten, tollmyndigheter, skatteetaten og påtalemyndigheten
- styrke samarbeidet med fiskesalgslagene med sikte på bedre utnyttelse av de samlede kontrollressursene
- utvide samarbeidet med andre lands kontroll- og påtaleetater, med særlig fokus på ulovlig fiske i Barentshavet, herunder uregulert og urapportert omlasting
- iverksette praktisk samarbeid med Portugal og Marokko

- fortsatt være en pådriver for å styrke det internasjonale samarbeidet om ressurskontroll
- fortsette samarbeidet med EU og Færøyene for å etablere mer harmoniserte regler for kontroll med landinger av pelagisk fisk.

Samarbeid med andre land

Fiskeridirektoratet vil bidra til å ivareta Norges interesser som havnasjon gjennom internasjonalt samarbeid vedrørende ressursforvaltning, herunder arbeide for at fiskeriresursene gir optimalt langtidsutbytte både økonomisk og sosialt samtidig som det tas tilstrekkelig hensyn til relevante marine økosystemer.

Fiskeridirektoratet vil:

- utarbeide beslutningsnotat og beregninger til bruk i forhandlinger med andre land
- delta og eventuelt lede norske delegasjoner i forhandlinger med andre land
- arbeide i relevante internasjonale organisasjoner både regionalt og globalt, herunder bidra til at det inngås avtaler for å sikre en bærekraftig utvikling av fiskebestandene
- ha særskilt ansvar for arbeidet i de regionale forvaltningsorganisasjonene CCAMLR, NAFO og SEAFO
- bidra til arbeidet i relevante internasjonale miljøorganisasjoner, herunder CBD og OSPAR
- delta i arbeidet med å utvikle og forbedre rammeverket vedrørende marin ressursforvaltning i FN og FAO
- ha særlig fokus på inngåelse og implementering av internasjonale avtaler vedrørende havnestatskontroll for å få slutt på ulovlig, urapportert og uregulert fiske
- ha ansvar for prosjekter i regi av NORAD innen lovgivning vedrørende fiskeriforvaltning i de land Norge yter slik bistand til
- fremme forvaltningens behov for god vitenskapelig rådgiving, bl.a. gjennom møter i Det internasjonale råd for havforskning (ICES)
- sikre nødvendig koordinering av internasjonale standarder for produksjon av fiskeristatistikk gjennom deltakelse i EUROSTAT
- arbeide for å etablere en åpen og felles database i regi av NEAFC med opplysninger av betydning for mer effektiv kontroll
- være pådriver i arbeidet for å bedre internasjonal fiskeriforvaltning og kontroll.

Resultater 2006–2007

Ressursforvaltning

For å sikre best mulig balanse mellom utnyttelse og vern av våre havressurser og bidra til et best

mulig ressursgrunnlag for norsk fiskerinæring, har Fiskeridirektoratet:

- basert sine råd og forslag til departementet på best mulig kunnskap hvor en miljømessig og bærekraftig tilnærming innenfor en lønnsom fiskerinæring er lagt til grunn
- utarbeidet forslag til og iverksatt regulering av ca. 30 viktige kommersielle fiskerier, herunder oppfølging og overvåking av fiskeriene
- fortsatt arbeidet for å oppnå felles forvaltningsstrategier og kontrollsamarbeid, særlig innenfor NEAFC samt med EU og Russland
- drevet kontinuerlig overvåking av Norges havområder og foretatt midlertidige stengninger av fiskefelt med for stor innblanding av fisk under minstemål eller for stor innblanding av bifangst
- bidratt til at det er etablert kontrollsamarbeidsavtale med Grønland og Portugal, Litauen og Marokko, og arbeidet med å revidere tidligere inngåtte avtaler med Island, Færøyene, Irland og Sverige
- foretatt garnoppyrdding i Norskerenna og Norskehavet utenfor kysten av Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland og Troms, for å redusere faren for skjult og uregistrert beskatning
- i tråd med St.meld. nr. 27 (2003-2004) Norsk Sjøpattedyrpolitikk levert forslag til endring av rammebetingelser for å øke selfangsten
- i samarbeid med Havforskningsinstituttet arrangert konferanse om implementering av økosystemtilnærmingen i fisket. Konferansen var finansiert av Nordisk Ministerråd.

Ressurskontroll

Fiskeridirektoratet har i perioden hatt særlig fokus på det russiske overfisket i Barentshavet. Det har også vært særlig oppmerksomhet rettet mot FAOs aksjonsplan mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske (UUU-fiske).

Fiskeridirektoratet har:

- tilsatt nytt kontrollpersonell
- arbeidet med kontrollspørsmål direkte med russisk fiskeriforvaltning og kontroll gjennom Det permanente utvalg for forvaltnings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren (DPU), som er et norsk/russisk samarbeidsutvalg
- arbeidet bredt for å få på plass en ordning med havnestatskontroll som forplikter de landene som mottar fisk til å kontrollere om fisket er lovlig og rapportert
- etablert en felles inspeksjonsdatabase for Fiskeridirektoratet og Kystvakten, og påbegynt arbeidet med en videreutvikling for å forbedre utnyttelsen av tilgjengelig informasjon til bruk i risikovurdering og analyse
- videreført samarbeidet med Kystvakten, tolletaten, skatteetaten og politi/påtalemyndigheten
- gjennomgått kontrollsamarbeidet med salgslagene i et eget prosjekt. Prosjektet har resultert i et forslag om nytt regelverk og om å etablere nye rutiner for kvalitetssikring, informasjonsflyt og informasjonsutveksling mellom salgslagene og Fiskeridirektoratet, basert på felles tekniske løsninger. Arbeidet har som målsetting å modernisere og effektivisere arbeidet hos salgslagene og i Fiskeridirektoratet, en effektivisering som kommer hele næringen til gode
- etablert et elektronisk lisensieringsregister for norske fartøy i EU-sonen, russisk og færøysk sone, samt register for notifiseringsmeldinger til/fra EU
- satt i ordinær drift et elektronisk system for kontroll av hvalfangstfartøy (blue box)
- innført risikovurdering i ressurskontrollen, noe som har ført til mer målrettet kontroll.

Samarbeid med andre land

Fiskeridirektoratet har også i denne perioden spilt en aktiv rolle i arbeidet med å ivareta Norges interesser som havnasjon i internasjonalt miljø- og ressursamarbeid.

Fiskeridirektoratet har:

- deltatt i arbeidet bilateralt og i regionale organisasjoner med å få på plass avtaler om fellesforvaltning av blant annet kolmule, sild, uer, makrell og diverse dyphavsarter. Det er oppnådd enighet i NEAFC om et totalregime for artene kolmule, uer, makrell og dyphavsarter
- fortsatt arbeidet for å oppnå fellesforvaltning og fordeling på artene breiflabb, tobis, øyepål og hestmakrell i forhandlinger med EU
- gjennomført konkrete samarbeidsprosjekter med EU knyttet til elektronisk rapporteringssystem, satellittsporing, elektronisk fangstdagbok og elektroniske lisensieringsprosedyrer
- samarbeidet med medlemsland i EU om garnopprensking i EU-sonen, samt bidratt til at teknisk regelverk for garnfiske i EU-sonen er satt på dagsorden
- gjennomført en rekke møter med russiske myndigheter for å få på plass felles forvaltningsregler for fiske i Barentshavet
- bidratt til etablering av et regime for vern av sårbare bunnhabitater (bl.a. koraller) i internasjonalt farvann innenfor NEAFC-området
- arbeidet både bilateralt og multilateralt med å få på plass et internasjonalt regime for havnestatskontroll

- deltatt i en rekke internasjonale miljøfora, bl.a. har Norge nominert marine verneområder i OSPAR
- gjennom NORAD-prosjekter bistått Sør-Afrika, Kina og Vietnam i etableringen av fiskeriforvaltningsregimer og fiskerilovgivning, samt forbedret en evt. deltakelse i fiskeriforvaltningsarbeidet i Namibia, Mosambik og Nicaragua
- i samarbeid med EU og Færøyene arbeidet med å etablere mer harmoniserte metoder for kontroll med landinger av pelagisk fisk.

Integrert kystsoneforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet vil arbeide for en balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer med utviklingsmuligheter for fiskeri- og havbruksnæringen

Fiskeridirektoratet vil utvikle rollen som ledende og harmoniserende premissleverandør innenfor en integrert kystsoneforvaltning. Direktoratet vil gjennom gode prosesser sikre at ulike brukere, herunder allmennheten, får adgang til å benytte felles ressurser i kystsonen på en bærekraftig måte.

Fiskeridirektoratet vil:

- spesielt fremme havbruks- og fiskeritutøvelse i kystsonen der hvor disse står for den samfunnsmessig beste og mest bærekraftige utnyttelsen
- tydeliggjøre og få aksept for rollen som tung bestiller og bruker av forvaltningsrelevant forskning
- ha effektiv dialog med alle relevante myndigheter, nærings- og interesseorganisasjoner i kystsonen
- være pådriver for å etablere og befeste overordnede nasjonale retningslinjer i alle viktige samfunnsprosesser i kystsonen for å skape forutsigbarhet for brukerne
- spesielt utvikle samarbeidet med Kystverket for å samordne strategi, faglig forståelse og tjenester overfor brukerne
- bygge opp kompetanse om, og delta i internasjonale fora som kan påvirke norsk kystsoneforvaltning
- delta i areal- og verneplanprosesser som berører kystsonen for å sikre areal til høsting av naturressurser og matproduksjon i sjø innenfor bærekraftige rammer. Dette må også ses i sammenheng med implementeringen av EUs vannrammedirektiv og kartlegging av marint biologisk mangfold i kommunene
- i samarbeid med andre beredskapsmyndigheter ivareta samfunnets og fiskeri- og havbruksnæringens behov for krisehåndteringer i nære sjøområder

- bidra til vern, bruk og formidling av kulturminner og kulturmiljø slik at allmennheten kan få forståelse for og opplevelser av kulturverdiene i kystsonen
- synliggjøre og gi informasjon om fiskeri- og havbruksinteressenes bruk og behov for areal i kystsonen
- bidra i arbeidet med offentlige utredninger og lov- og forskriftsarbeid, herunder arbeidet med ny planlov
- fortsette arbeidet med implementering av EUs rammedirektiv for vann
- delta i Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av marint biologisk mangfold i kommunene
- arbeide for å få på plass reviderte forskrifter for tarehøsting i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag, samt revidere gjeldende forvaltningsplan.

Resultater 2006-2007

Fiskeridirektoratet har deltatt i aktuelle prosesser innen kystsoneforvaltning, herunder kommuneplaner, konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven, fylkesplaner, verneplaner etter naturvernloven samt arbeidet med marin verneplan. Direktoratet har også bidratt i arbeidet med offentlige utredninger og lov- og forskriftsarbeid, herunder arbeidet med ny planlov.

Fiskeridirektoratet har i arbeidet med marin verneplan bidratt til utkast til utredningsprogram for områder det skal utarbeides konsekvensutredning samt forslag til avgrensning av referanseområder. Dette foregår i nært samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning Havforskningsinstituttet, fylkesmenn og Fiskeridirektoratets regionkontor.

Fiskeridirektoratet har gjennomgått regelverk og praktisering av bestemmelser om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven og laget retningslinjer for saksbehandlingen.

Direktoratet har også i samråd med departementet laget retningslinjer for arealbruk i kystsonen særlig med hensyn til havbruk og tradisjonelt fiske.

Fiskeridirektoratet har i samarbeid med andre berørte parter arbeidet med å revidere de regionale taretrålingsforskriftene. For Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane er en revidert forvaltningsplan på plass.

Fiskeridirektoratet har bidratt med foredrag og annen kunnskapsformidling innen kystsoneforvaltning for andre offentlige aktører, og har arrangert kurs og seminarer innen integrert kystsonoplanlegging og bruk og vern av kystsonen.

Fiskeridirektoratet deltar i arbeidet med EUs rammedirektiv for vann gjennom Direktoratets grup-

pen for implementeringen av direktivet, karakteriseringsprosjekt av norske vannforekomster samt overvåkingsprosjekt av norske vannforekomster. I 2007 har det regionale arbeidet med rammedirektivet startet med full tyngde.

Fiskeridirektoratet deltar i prosjektet "Kartlegging av marint biologisk mangfold i kommunene".

Direktoratet har også spilt en aktiv rolle innenfor nasjonalt og internasjonalt miljøarbeid.

Geografiske informasjonssystemer (GIS)

Fiskeridirektoratet ble medlem av Norge Digitalt 1. januar 2007, og videreformidler informasjon om havbruk og fiskeridata gjennom samarbeidet. Fiskeridirektoratet har tatt i bruk basiskart og annen geodata tilgjengelig gjennom Norge Digitalt. Det er satt opp en første versjon av en kartinnsynsløsning på intranett til bruk som saksbehandlingsverktøy for medarbeiderne og en kartinnsynsløsning på internett til bruk og informasjon om fiskeri- og havbruksnæringens bruk av arealer for andre.

Prosjektet "Stedfesting av akvakulturanlegg" er startet opp. Målet er å få en mer nøyaktig stedfesting av havbruk.

Det er opprettet en sentral fiskeridatabase med kobling mot kart.

Sporingsdata benyttes til å illustrere fiskeriaktivitet for ulike områder på kart.

Direktoratet deltar i prosjektet MAREANO.

Beredskap/overvåking

Fiskeridirektoratets varslings- og beredskapsplan for krisehåndtering i kystsonen revideres hvert år og distribueres til Fiskeridirektoratets samarbeidspartnere. Regionene har tilsvarende regionale planer etter samme mal.

I løpet av perioden har Fiskeridirektoratet hatt beredskapssituasjoner knyttet til forlis, grunnstøtinger, algeoppblomstringer, manetinvasjon, atomulykker og oljeutslipp. Videre har Fiskeridirektoratet vært rådgiver for Kystverket vedrørende vraket av u-båten U-864 utenfor Fedje. Fiskeridirektoratet har for øvrig deltatt i oljevernøvelser og beredskapsseminarer.

Fiskeridirektoratet har deltatt på øvelser og seminarer i regi av Kystverket og Statens strålevern, og er også medlem av strålevernets faglige råd.

Næringsutvikling og samfunnsplanlegging

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet deltar i arbeidet for marin verdiskaping i samarbeid med fylkeskommunene, Innovasjon Norge og andre etater i de regionale partnerskapene. Direktoratets kompetanse trekkes inn i arbeidet med premisser for utviklingsarbeidet, dessuten har direktoratet en viktig rolle å spille i regionenes kystsoneplanlegging.

Fiskeridirektoratet engasjerer seg ikke i bedriftsrettet marin næringsutvikling, dette ivaretas av Innovasjon Norge.

Fiskeridirektoratet samarbeider med Kystverket og Innovasjon Norge i spørsmål om lokalisering av fiskerihavner, med sikte på best mulig samlet effekt av den marine næringsutviklingen.

Resultater 2006-2007

Direktoratet har også gitt høringsuttalelser til offentlige utredninger og deltatt i utredningsarbeid herunder NOU 2006:6 Når sikkerhet er viktigst, oppgavefordeling og forvaltningsreform og regjeringens handlingsplan for miljørettet utviklings-samarbeid.

Fiskeridirektoratet deltar i prosjektet "Kartlegging av marint biologisk mangfold i kommunene".

Direktoratet deltar i prosjektet "Sammenstilling av marine næringsplaner".

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgifter ved Fiskeridirektoratet. Det fremmes forslag om å bevilge 305 mill. kroner på posten i 2008. Det foreslås å øke bevilgningen reelt med 10 mill. kroner for å styrke innsatsen mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker utgifter til ordningen for fiskeforsøk og utvikling, og motsvares av en tilsvarende bevilgning på kap. 4030 post 22. Det fremmes forslag om å bevilge 4,33 mill. kroner på posten i 2008.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder årlig utskifting av IKT-utstyr. Det fremmes forslag om å bevilge 1,65 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 4030 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Oppdragsinntekter	92	10	10
02	Salg av registre, diverse tjenester	22	90	90
04	Fangstinntekter Overvåkingsprogrammet	4 800	10	10
05	Gebyr kjøperregistrering	245	470	490
06	Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet	3 190	720	750
08	Gebyr havbruk	14 638	13 260	13 830
09	Innmeldingsgebyr Merkeregisteret	18 462	21 050	2 200
12	Saksbehandlingsgebyr fiskeflåten	1 578	3 060	3 200
13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner	7 948		
14	Refusjoner	1 540	10	10
20	Forvaltningssanksjoner i fiskeflåten		10	10
21	Kontrollavgift fiskeflåten	25 822		
22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning	5 347	4 150	4 330
	Sum kap. 4030	83 684	42 840	24 930

Post 01 Oppdragsinntekter

Det knytter seg usikkerhet til anslagene for oppdragsvirksomheten. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2008.

Post 02 Salg av registre, diverse tjenester

Her budsjetteres inntektene ved salg av merkeregisteret, salg av fiskebruksregisteret og IKT-tjenester. Det fremmes forslag om å bevilge 90 000 kroner på posten i 2008.

Post 04 Fangstinntekter overvåkingsprogrammet

Det knytter seg stor usikkerhet til inntektsgrunnlaget for fangstinntekter. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner i 2008.

Post 05 Gebyr kjøperregistrering

Posten gjelder gebyrinntekter for kjøperregistrering. Det fremmes forslag om å bevilge 490 000 kroner på posten i 2008.

Post 06 Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet

Posten gjelder inntekter fra tvangsmulkt vedrørende oppdrettsvirksomhet. Inntektene vil kunne variere fra år til år avhengig av bevegelse i saksmassen, klagebehandling og rettsoppgjør. Det fremmes forslag om å bevilge 750 000 kroner på posten i 2008.

Post 08 Gebyr havbruk

Posten gjelder gebyr for forvaltningsoppgaver knyttet til havbruk. Det fremmes forslag om å bevilge 13,83 mill. kroner på posten i 2008.

Post 09 Innmeldingsgebyr merkeregisteret

Posten gjelder engangsgebyr for innføring av fartøy i merkeregisteret. Det fremmes forslag om å bevilge 2,2 mill. kroner på posten i 2008. Når det gjelder årsgebyr for merkeregisteret som tidligere var budsjettert på denne posten, vise det til omtale under kap. 5575 post 73.

Post 12 Saksbehandlingsgebyr fiskeflåten

Posten gjelder gebyr for ulike typer søknader knyttet til fiskeflåten. Det fremmes forslag om å bevilge 3,2 mill. kroner på posten i 2008.

Post 14 Refusjoner

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2008.

Post 20 Forvaltningssanksjoner i fiskeflåten

Det foreslås å bevilge 10 000 kroner på posten i 2008.

Post 22 Inntekter ordningen fiskeforsøk og utvikling

Posten gjelder fangstinntekter, tilskudd og andre inntekter knyttet til ordningen for fiskeforsøk og utvikling. Det fremmes forslag om å bevilge 4,33 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		7 000	7 300
71	Kontrollavgift fiskeflåten		21 425	22 350
72	Årsavgift havnesikkerhet		13 500	14 080
73	Årsavgift merkeregisteret			9 550
	Sum kap. 5575		41 925	53 280

Post 70 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur

Det foreslås å bevilge 7,3 mill. kroner på posten i 2008.

Post 71 Kontrollavgift fiskeflåten

Det fremmes forslag om å bevilge 22,35 mill. kroner på posten i 2008.

Post 72 Årsavgift havnesikkerhet

Det fremmes forslag om å bevilge 14,08 mill. kroner på posten i 2008.

Post 73 Årsavgift Merkeregisteret

Årsgebyret for oppføring i Merkeregisteret var tidligere budsjettert under kap. 4030 post 09. Årsgebyret foreslås endret til en årsavgift. Siden årsavgiften defineres som en sektoravgift, foreslås den flyttet til ny post 73 under kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet.

Det foreslås å bevilge 9,55 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 1050 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	1 000	2 000	2 000
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	269	2 140	2 140
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	66 578	50 000	50 000
76	Tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning, <i>kan overføres</i>	47 615	10 000	22 500
77	Tilskudd til NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten, <i>kan overføres</i>		75 000	100 000
78	DNA-register for vågehval, <i>kan overføres</i>	1 149	700	
79	Informasjon ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	1 611	1 450	1 350
	Sum kap. 1050	118 222	141 290	177 990

Kapitlet omfatter tilskudd til ulike formål knyttet til fiskeri- og fangstnæringen, herunder ordningene som tidligere var finansiert over fiskeriavtalen, tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning i fiskeflåten og tilskudd til NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten.

Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres (jf. post 75)

Midlene på posten benyttes til å dekke de ordningene som ble videreført etter at Fiskeriavtalen mellom staten og Norges Fiskarlag ble sagt opp fra 1. januar 2005. I 2007 ble det bevilget 50 mill. kroner på posten. Bevilgningen ble benyttet til føringstilskudd, tilskudd til selfangstnæringen, garantilottordningen og opprydding av tapte fiskeredskap.

Mål og prioriteringer

Formålet med tilskuddet på posten er å legge til rette for at de deler av fiskeri- og fangstnæringen som har begrenset driftsgrunnlag og mobilitet, men som er viktige for næringsaktiviteten i enkelte lokalmiljø, kan videreføre og utvikle sin aktivitet.

Det vil fortsatt være behov for å videreføre ordningene med føringstilskudd, tilskudd til selfangsten, garantilott og garnoppyrdding. Regjeringen foreslår derfor en bevilgning på 50 mill. kroner på posten i 2008.

Beskrivelse av de enkelte ordningene**Føringstilskudd**

Tilskudd til føring av fisk har som formål å legge til rette for å kunne utnytte fiskeressursene i områder med mottaks- og/eller avsetningsproblemer.

Ordninger med tilskudd til føring av fisk fra mottak til produksjonsanlegg og fra områder med mottaksproblemer til områder med ledig kapasitet er viktig for den mindre kystflåten. I tillegg til å være et distriktspolitisk virkemiddel, bidrar tilskuddet til å utnytte ressursene i flere områder. Midlene fordeles etter søknad til føringsordninger som administreres av salgslagene. I 2007 ble det gitt et tilskudd på 25 mill. kroner, og i tillegg ble det gitt et tilskudd på 2,5 mill. kroner til føring fra Kap. 2415 post 75 Marint verdiskapingsprogram.

Selfangst

Formålet med ordningen er å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel blir tatt.

Av hensyn til balansen i økosystemet i havet er det nødvendig å beskatte bestanden av grønlandssel. Det gis derfor tilskudd til norsk selfangstnæring for å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel blir tatt. Det er svak lønnsomhet i næringen, og den er fortsatt avhengig av offentlig tilskudd for å opprettholdes. Næringen står overfor betydelige utfordringer, særlig på markedssiden. Det ble gitt et tilskudd på 16 mill. kroner til selfangstnæringen i 2007, det samme som for 2006. I 2007 deltok fem fartøy i selfangsten, men som følge av vanskelige fangstforhold ble fangsten i 2007 målt i antall dyr noe dårligere enn året før. Størstedelen av tilskuddet gis til de deltakende far-

tøyene. I tillegg gis det tilskudd til å opprettholde mottaksapparatet og til prosjekter som bidrar til produkt- og markedsutvikling. Departementet fastsetter årlig retningslinjer for utbetaling av tilskudd til fartøy og mottak. Departementet ønsker også å videreutvikle samarbeidet om fangst av grønlands-sel i Østisen i samarbeid med russiske fangstkollektiv.

Garantilott

Formålet med ordningen med garantilott er å sikre fiskerne, i første rekke på de mindre fartøyene, en viss minsteinntekt dersom fisket skulle slå feil.

Ordningen med garantilott sikrer fiskerne en viss minsteinntekt dersom fisket skulle slå feil. Ordningen fungerer som et sikkerhetsnett, i første rekke for de mindre fartøyene. Garantilottordningen administreres av Garantikassen for fiskere i henhold til forskrift for garantiordningen for fiskere. Garantibeløpet og egengarantiperioden fastsettes av departementet. Det ble satt av 5 mill. kroner til ordningen i 2007. Reduksjonen i forhold til tidligere år skyldes redusert etterspørsel etter ordningen og overførte midler fra tidligere år.

Fiskeforsøk og utvikling

Tilskuddet til ordningen med fiskeforsøk og utvikling vil bidra til at arbeidet med fjerning av tapte fiskeredskap opprettholdes.

Ordningen for fiskeforsøk og utvikling er et prosjekt administrert av Fiskeridirektoratet, og erstattet den tidligere ordningen for fiskeforsøk og veiledning som lå under Fiskeriavtalen. Prosjektet har i 2007 bl.a. administrert arbeidet med opprydding av tapt fiskeredskap. Tapte garn kan bli liggende og fiske i mange år, og er derfor viktige å få fjernet. Norge er ledende når det gjelder slik garnopprydding, og bidrar med sin kunnskap internasjonalt. Tilskuddet ble økt fra 1 mill. kroner i 2006 til 2 mill. kroner i 2007, blant annet som følge av økte kostnader til drivstoff og leie av fartøy til garnopprydding.

Tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning (jf. post 76)

Mål og prioriteringer

Bevilgningen på posten brukes til å redusere overkapasiteten i fiskeflåten gjennom kondemnering av fartøy med deltakeradgang.

Strukturavgift og strukturfond for kapasitetstilpasning av fiskeflåten ble iverksatt for en femårspe-

riode fra 1. juli 2003. Ordningen forvaltes av Innovasjon Norge. Fondet er delvis næringsfinansiert av en strukturavgift ilagt fiskeflåten, jf. kap. 4050 post 01.

Det foreslås en bevilgning på 22,5 mill. kroner på posten i 2008, som i sin helhet skal disponeres i løpet av første halvår 2008. Av dette finansieres 11,25 mill. kroner av næringen gjennom strukturavgiften. Dette innebærer at satsen for strukturavgiften første halvår 2008 settes til 0,18 pst. av førstehandsverdi av landet fisk i samme periode.

Etter 1. juli 2008 skal det gjennomføres en evaluering av strukturfondet.

Resultater 2006-2007

Bevilgningen på posten var 10 mill. kroner i 2006 og 2007. Avgiftssatsen for 2006 og 2007 er 0,05 pst., noe som innebærer at næringen finansierte 5 mill. kroner av strukturfondet begge årene.

I 2006 ble kondemneringsordningen lyst ut én gang. Det ble innvilget totalt 56 søknader med et samlet beløp på 36,1 mill. kroner i 2006. Det ble utbetalt 24,3 mill. kroner. I 2007 vil det også bli én søknadsrunde som vil lyses ut i løpet av høsten 2007.

Tilskudd til NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten (jf. post 77)

Mål og prioriteringer

Bevilgningen på posten skal dekke investeringstilskudd til kostnadseffektive NOx-reduserende tiltak for fiskefartøy som til enhver tid er omfattet av avgiften på NOx-utslipp. Tilskuddet skal bidra til at det blir gjennomført kostnadseffektive tiltak, og derigjennom bidra til å nå målet om reduserte NOx-utslipp i henhold til Gøteborgprotokollen. De fiskefartøyene som kan gjennomføre kostnadseffektive tiltak vil gjennom lavere NOx-utslipp få redusert merkostnadene knyttet til den nye NOx-avgiften.

Fiskefartøy som er omfattet av ordningen kan få inntil 100 pst. tilskudd til NOx-reduserende tiltak som ligger innenfor et fastsatt krav til kostnadseffektivitet. I saksbehandlingen vil det ved eventuelle behov for å prioritere mellom søknader foretas en prioritering hvor tiltak med laveste kostnader pr. kg redusert NOx-utslipp prioriteres først.

Det vil også kunne vurderes å gi tilskudd der det ikke vil være mulig å foreta kostnadseffektive tiltak på eksisterende motor og fartøy. Det vil da kunne gis tilskudd innenfor det fastsatte kravet til kostnadseffektivitet.

Informasjon ressursforvaltning (jf. post 79)

Midlene på posten benyttes til å fremme økt kunnskap, forståelse og aksept for bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser, herunder sjøpattedyr.

Mål og prioriteringer

Hovedmålet med posten er å fremme prinsippet om bærekraftig forvaltning av de levende marine ressursene, herunder sjøpattedyr. Forvaltning av sjøpattedyr må ses i sammenheng med den øvrige ressursforvaltningen, der en balansert utnyttelse av de ulike artene i økosystemet er et bærende prinsipp. Den langsiktige strategien er derfor å arbeide innenfor globale prosesser der vern og bærekraftig bruk er bærende prinsipper for forvaltning av naturressursene.

Arbeidet for å skape forståelse for en rasjonell utnyttelse av marine ressurser vil bli videreført. Det er fremdeles et problem at ulike fiskearter og særlig sjøpattedyr på ikke-vitenskapelig grunnlag utpekes som truede. Sjøpattedyrforvaltningen er stadig på dagsorden, og det er behov for aktiv informasjonsvirksomhet. Arbeidet med å gjøre vitenskapelige data og kunnskap om norsk ressursforvaltning tilgjengelig for beslutningstakere og publikum videreføres. Det skal arbeides for å unngå boikottaksjoner og lovgivning rettet mot Norges forvaltning av marine ressurser. Samarbeidet med organisasjoner som deler Norges syn på en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser vil fortsatt stå sentralt i dette arbeidet.

Resultater 2006-2007

Den allmenne kunnskapen internasjonalt om norsk ressursforvaltning er ofte preget av påstander fra verneorganisasjoner som ikke er basert på vitenskapelig grunnlag.

For å skape en motvekt samarbeider Fiskeri- og kystdepartementet med ulike organisasjoner for å fremme Norges syn på bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser. Departementet har også i 2006 og 2007 engasjert vitenskapelige rådgivere i forbindelse med informasjonsarbeidet.

Norges offisielle nettsted om norsk fiskeri, fangst- og havbruksforvaltning, www.fisheries.no ble lansert i 2006. Siden er engelskspråklig og oppdateres etter behov for å gi en god tilgang på informasjon om hvordan Norge forvalter sine marine ressurser.

Budsjettforslag for 2008

Post 71 Sosiale tiltak, kan overføres

Midlene på posten brukes til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av bl.a. Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon. Det fremmes forslag om å bevilge 2 mill. kroner på posten i 2008.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Ordningen skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VI, kompensasjon ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt.

Det fremmes forslag om å bevilge 2,14 mill. kroner på posten i 2008.

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker bl.a. ordningene føringstilskudd, garantilott, selfangststøtte og tilskudd til opprydding av fiskeredskaper.

Det fremmes forslag om å bevilge 50 mill. kroner på posten i 2008.

Post 76 Tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning i fiskeflåten, kan overføres

Bevilgningen på posten skal brukes til kondemnering av fiskefartøy gjennom Strukturfondet.

Det fremmes forslag om å bevilge 22,5 mill. kroner på posten i 2008.

Post 77 Tilskudd til NOx-reduksjon fiskeflåten, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke investeringstilskudd til kostnadseffektive NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten.

Det fremmes forslag om å bevilge 100 mill. kroner på posten i 2008. Det fremmes også forslag om tilsagnsfullmakt knyttet til posten på 100 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 79 Informasjon ressursforvaltning, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 1,35 mill. kroner på posten i 2008. Fra 2008 dekkes kostnadene til www.fisheries.no over Fiskeri- og kystdepartementets driftsbudsjett.

Kap. 4050 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Strukturavgift for kapasitetstilpasning i fiskeflåten	11 432	5 000	11 250
	Sum kap. 4050	11 432	5 000	11 250

**Post 01 Strukturavgift for kapasitets-
tilpasning i fiskeflåten**

Bevilgningen på posten omfatter innbetalinger fra strukturavgiften, og må ses i sammenheng med utgiftsbevilgningen på kap. 1050 post 76 Tilskudd

til strukturiltak for kapasitetstilpasning. Det fremmes forslag om merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. forslag til romertallsvedtak.

Det fremmes forslag om å bevilge 11,25 mill. kroner på posten i 2008.

Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
1062	Kystverket	1 322 008	1 257 720	1 464 990	16,5
1070	Samfunnet Jan Mayen	27 966	28 200	29 450	4,4

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-20	Driftsutgifter	989 877	916 700	1 009 390	10,1
21-23	Andre driftsutgifter	3 855	3 750	3 900	4,0
30-49	Nybygg, anlegg	276 819	294 870	387 050	31,3
60-69	Overføringer til kommuner	24 823	30 100	30 100	0,0
70-89	Overføringer til private	54 600	40 500	64 000	58,0
	Sum kategori 16.60	1 349 974	1 285 920	1 494 440	16,2

Innledning

Kystforvaltning utgjør om lag 43 pst. av Fiskeri- og kystdepartementets totale budsjett. Departementets arbeid på området omfatter blant annet sjøsikkerhet, oljevernberedskap, navigasjonspolitikk, sjøtransport og havnepolitikk.

Programkategori 16.60 Kystforvaltning omfatter drift, vedlikehold og investeringer for Kystverket og de elektroniske navigasjonssystemene som forvaltes av Fiskeri- og kystdepartementet. I programkategorien inngår også tilskudd til Rednings-selskapet.

Omtalen under programkategori 16.60 Kystforvaltning omhandler både Fiskeri- og kystdepartementets arbeid og Kystverkets arbeid. Fiskeri- og kystdepartementets aktiviteter finansieres over departementets administrasjonsbudsjett kap. 1000, mens Kystverkets aktiviteter finansieres over kap. 1062 Kystverket.

Overordnede mål

Kyst-Norge er viktig for verdiskapingen i landet. Sjøtransport, havner, havnesikkerhet, sjøsikkerhet og oljevernberedskap er sentrale elementer i den totale transportpolitikken. Regjeringen ønsker å legge til rette for sikker transport langs kysten, med bedre merking og vedlikehold av farleder samt utvikling av moderne navigasjonssystemer. For å få mer gods over på sjø, må havnene tilfreds- stille næringslivets behov med god tilkomst både på sjø og land.

Økt virksomhet i nordområdene både på norsk og russisk side gir nye utfordringer innenfor sjøsikkerhet og oljevernberedskap. For å møte den økte aktiviteten har Fiskeri- og kystdepartementet igangsatt flere tiltak, og vurderer ytterligere tiltak for å styrke sjøsikkerheten og beredskapen i den nordlige landsdelen.

Navigasjonsinnretninger er sentrale virkemidler for å opprettholde et høyt nivå på sjøsikkerheten og forhindre ulykker til sjøs.

Sjøtransporten er internasjonal, og havner inngår som viktige knutepunkt i en samlet transportkjede. Rammebetingelsene for havner og sjøtransport fastsettes derfor i stor grad utenfor Norges grenser i organisasjoner som FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) og ulike EU-organer.

Sjøtransport og havnepolitikk

Fiskeri- og kystdepartementet vil tilrettelegge for at Norge som kyststat skal ha en velfungerende sjøverts infrastruktur som gir sjøtransporten konkurransekraft og samtidig forebygger ulykker og forurensning. Videre skal det arbeides for å ha et nivå på sjøsikkerheten og oljevernberedskapen som gir lavest mulig risiko for helseskade og tap av liv, og som bidrar til et rent, rikt og produktivt hav. Fiskeri- og kystdepartementet vil legge til rette for utviklingen av effektive havner og transportkorridorer. Et godt utbygd og effektivt transportnett er av vesentlig betydning for næringslivets konkurransevne, verdiskaping og sysselsetting. Hovedtyngden av befolkningen og næringslivet er lokalisert nær kysten, og sjøtransporten er derfor viktig i det norske transportsystemet. En konkurransekyktig sjøtransport skal tilfredsstillende vareeierne og passasjerens behov for transporttjenester. Regjeringen vil derfor legge til rette for at havnene utvikles til hensiktsmessige knutepunkt i transportkorridorene som binder sammen ulike deler av landet, og som kobler det innenlandske og internasjonale transportnettverket.

Sjøtransporten har en dominerende rolle som transportform for lange godstransporter med store volumer, særlig ved import og eksport. Innenriks utgjør godstransport på kjøll en lavere andel av den totale godstransporten enn den gjør i utenrikshandelen. Sjøtransport utgjør en relativt beskjeden andel av den innenlandske persontransporten.

Hovedtransportkorridorer

Transportkorridorene skal binde sammen ulike deler av landet, og samtidig koble det innenlandske transportnettverket til det internasjonale transportnettverket. Gode transportløsninger for eksport og import av varer er en viktig konkurransefaktor for norsk næringsliv. Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer derfor deltakelse i internasjonalt samarbeid og internasjonale prosjekter for utvikling av transportkorridorer som kan bidra til å utvikle næringslivet i Norge.

Stadig økende vegtrafikk i Norge og på hovedvegnettet i Europa betyr økte miljøbelastninger og forsinkelser og høyere kostnader for næringsliv og forbrukere. Regjeringen vil derfor arbeide for at

mer av godstransporten skal gå på kjøll. For å lykkes med dette må det tilbys kombinerte transportløsninger med tilstrekkelig transportkvalitet og til en konkurransedyktig pris. En overgang av transport fra veg til sjø betyr at det må legges til rette for en konsentrasjon av godsstrømmene til knutepunkter og transportkorridorer.

Velfungerende, sikre og effektive havner er en sentral forutsetning for å lykkes med å utvikle transportkorridorer der de ulike transportformene sees i sammenheng. Fiskeri- og kystdepartementet vil derfor legge til rette for at havnene styrker sin posisjon som knutepunkt i dør-til-dør-transporter. Det vil også bli lagt vekt på å utvikle hensiktsmessige havnesamarbeid, og at de viktigste havnene har god landverts og sjøverts tilknytning. Den pågående revisjonen av havne- og farvannsloven betyr at sentrale rammebetingelser for havnene nå er oppe til vurdering.

EUs Grønnbok om maritim politikk

EU presenterte våren 2006 en grønnbok for fellesskapets maritime politikk. Dokumentet setter bl.a. sjøtransport, sjøsikkerhet og havneutvikling inn i en større sammenheng. Grønnboken har resultert i at en helhetlig framtidig politikk for maritime næringer og de kystnære områdene er satt på den politiske dagsorden i Europa. Norge som kyststat har betydelige interesser knyttet til EUs politikktvikling på dette området, og Fiskeri- og kystdepartementet har deltatt aktivt i konsultasjonsprosessen omkring grønnboken. EU-kommisjonen har varslet at den vil legge fram forslag til konkret oppfølging av grønnboken høsten 2007. Det er blant annet kommet signaler om at det vil tas initiativ til en mer aktiv europeisk politikk på havnesektoren. Det er også varslet at en grønnbok om et felles europeisk maritimt område skal legges fram våren 2008. Bakgrunnen er å lette de administrative byrdene for sjøtransport mellom europeiske land. Fiskeri- og kystdepartementet vil følge dette arbeidet.

Motorveger til sjøs

EU arbeider med å definere og etablere "Motorways of the Seas". Disse inngår i det transeuropeiske transportnettverket TEN-T. Konseptet "Motorways of the Seas" er et viktig tiltak fra EU for å øke sjøtransportens andel av transportarbeidet i Europa. En maritim motorvei skal være en integrert transportkjede som går fra dør til dør, men hvor kjernen av transportarbeidet foregår på sjø. EU arbeider med å realisere slike maritime motorveier i fem havområder rundt det europeiske kontinentet. Fiskeri- og kystdepartementet deltar i

dette arbeidet, særlig knyttet til utvikling av sjøtransportkorridorene gjennom Østersjøen og i Nordsjøen. Norge har framhevet betydningen av å utvikle sjøtransportkorridoren nordover mot Nordvest-Russland og Barentsområdet.

EU-kommisjonen har varslet at den høsten 2007 vil legge fram et arbeidsdokument knyttet til utviklingen og realiseringen av "Motorways of the Seas". Fiskeri- og kystdepartementet vil delta aktivt i den påfølgende konsultasjonsprosessen.

Marco Polo-programmet

For å redusere belastningen på vegnettet i EU og for å fremme godstransportens miljøegenskaper og øke intermodal transport, etablerte EU programmet Marco Polo for perioden 2003 til 2006. Marco Polo-programmet er EUs viktigste redskap for å overføre transporter fra veg til sjø og bane. Norske myndigheter har bidratt finansielt til programmet, og norske aktører har derfor kunnet søke om midler. EU har videreført programmet gjennom Marco Polo II, og Norge har besluttet å delta i denne forlengelsen. Dette betyr at norske aktører kan fortsette å søke om midler fra programmet. Programmet støtter forskjellige typer prosjekter, og kan blant annet gi oppstartsstøtte til nye linjetilbud innenfor sjøtransport. Prosjektene vurderes etter følgende parameter: Mengde gods overført fra veg til sjø og/eller bane, miljøegenskaper og bærekraftighet utover stønadperioden.

Den nordlige øst-vest-korridoren

Det har i flere år vært arbeidet med Den nordlige øst-vest-korridoren, normalt omtalt som N.E.W.-korridoren. Transportkorridoren er en intermodal transportkorridor mellom Kina og USA, og er basert på jernbanetransport fra Kina gjennom Kasakhstan og Russland til Narvik, og sjøtransport fra Narvik til østkysten av USA. Transportkorridoren er basert på miljøvennlig sjø- og jernbanetransport og har lavere sikkerhetsrisiko enn flere av de eksisterende korridorene.

Dersom denne korridoren etableres med Narvik som utskipingshavn, kan det gi betydelige muligheter for utvikling av industri og næringsliv i Nord-Norge så vel som i andre deler av landet. Narvik havn må i så tilfelle styrkes.

Prosjektet har blitt ledet av Den internasjonale jernbaneorganisasjonen og Nordland fylkeskommune som sammen har opprettet et selskap, NEW Corridor AS, med formål å starte opp godstrafikk i korridoren. Norske myndigheter og andre aktører har også en aktiv rolle i utviklingen av denne nye transportkorridoren. Fiskeri- og kystdepartemen-

tet har koordinert norske myndigheters innsats på dette området.

Regjeringen besluttet våren 2007 å ikke støtte NEW Corridor AS finansielt. Det ble vurdert at prosjektet ytterligere må raffineres og forankres hos kommersielle aktører både på vareeier- og transporttilbydersiden med forpliktende avtaler. Regjeringen forutsetter at private aktører investerer i prosjektet og videreutvikler konseptet med tanke på lønnsom drift. Det kan i utgangspunktet ikke påregnes statlige tilskudd til realiseringen av prosjektet.

Regjeringen arbeider videre med denne saken langs to spor: 1) fremme ideen om en slik transportkorridor overfor transitlandene for å avklare deres holdning, 2) fremme ideen i relevante fora med sikte på mulig støtte eller investeringer fra internasjonale organisasjoner og finansinstitusjoner. Statlige myndigheters arbeid med NEW-korridoren koordineres derfor nå av Utenriksdepartementet.

Med basis i Nordområdestrategien ønsker regjeringen generelt å bidra til å utvikle transportkorridorer i nordområdene. Fiskeri- og kystdepartementets videre arbeid med utvikling av transportkorridorer vil forankres i Nasjonal transportplan, og bl.a. fokusere på sjøsikkerhet, oljevernberedskap og utvikling av infrastruktur knyttet til havner.

Transportkorridorer for øvrig

Som oppfølging av at Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) hadde transport som ett av temaene for sitt arbeid i 2006, tok Norge initiativ til å arrangere et ekspertseminar i Tønsberg om internasjonale transportkorridorer, sikkerhet ved energitransport og regionalt samarbeid om oljevernberedskap høsten 2006. Målet med seminaret var å utveksle erfaringer for å identifisere tiltak av nytte for andre regioner i OSSE. Målgruppen for seminaret var eksperter fra landene rundt Det kaspiske hav, Svartehavet og nordområdene. Norge er bedt om å delta i det videre samarbeidet.

Nasjonal transportplan

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 24 (2003-2004) Nasjonal transportplan 2006-2015 ble planrammen for Kystverket fastsatt til 6,5 mrd. kroner (2004-verdi) for perioden 2006-2015. Det gir en samlet ramme på 2,6 mrd. kroner for Kystverkets handlingsprogram for de fire første årene av planperioden. Høsten 2005 fastsatte Kystverket sitt handlingsprogram, som danner grunnlaget for budsjettforslag i perioden 2006-2009.

Arbeidet med Nasjonal transportplan 2010-2019 er begynt i transportetatene og Avinor AS, med frist for å levere et faglig underlag i januar 2008. En ny stortingsmelding om Nasjonal transportplan 2010-2019 skal etter planen fremmes for Stortinget ved årsskiftet 2008/2009.

I Soria Moria-erklæringen er det varslet en samlet vurdering av alle gebyrer og avgifter innen sjøtransporten, slik at denne gis like konkurransevilkår med landtransport. Målet er at mer gods skal fraktes sjøveien. Det er mange avgifter og gebyrer som belastes sjøtransporten og som har innvirkning på transportsektoren som helhet. Det er derfor naturlig at en helhetlig gjennomgang av gebyrer og avgifter innen sjøtransport sees i sammenheng med rulleringen av Nasjonal transportplan.

I tillegg til en bred gjennomgang av alle gebyrer og avgifter innen sjøtransport, arbeides det med en intern gjennomgang av Kystverkets gebyrer, jf. omtale i Nasjonal transportplan 2006-2015. Det legges opp til at denne gjennomgangen ferdigstilles innen utløpet av 2007. I dette arbeidet blir det vurdert endringer i gebyrstrukturen for å ivareta mål om en effektiv ressursallokering innen sjøtransporten samtidig som en skal ta hensyn til det enkelte fartøys betalingsevne.

Havne- og farledssystem

Stamnettet for sjøtransport omfatter hovedledene langs kysten fra svenskegrensen til russergrensen, med indre og ytre leder, innseilingsleder til de viktigste havnene, samt seilingsleder utenfor kysten for skipstrafikk som utgjør en miljørisiko. De fleste hovedledene har i utgangspunktet god framkomlighet og stor transportkapasitet, men deler av ledsystemet og innseilingen til enkelte havner har begrensninger knyttet til høyde, dybde og/eller bredde. For å styrke sikkerheten for skipsfarten i norske farvann og havner arbeides det med å utvikle og revidere farledsnormaler som grunnlag for en systematisk gjennomgang av stamnettet. Etablering av et slikt farledssystem vil kunne bidra til å begrense framtidige arealbrukskonflikter i kystsonen og gi sjøtransporten bedre forutsigbarhet og utviklingsmuligheter.

Krav til sikkerhet og terrorberedskap i havnene – Havnesikkerhetsdirektivet

FNs sjøfartsorganisasjon IMO (International Maritime Organization) etablerte i 2002 et nytt regelverk i SOLAS-konvensjonen (International Con-

vention for the Safety of Life at Sea) kapittel XI-2 og ISPS-koden (International Ship and Port Facility Security Code). EU har innført IMOs regelverk gjennom forordning 725/2004 og 884/2005. EU vedtok i tillegg i 2005 et direktiv om bedre havnesikkerhet. Direktivet om havnesikkerhet ble gjennomført i Norge ved forskrift av 3. juli 2007 om sikring av havner og havneterminaler mot terrorhandlinger m.v. Forordning 884/2005 om prosedyrer for gjennomføring av inspeksjoner innen sjøsikkerhet ble gjennomført i norsk rett gjennom denne forskriften.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for forordningene, direktivet og for det nasjonale regelverket som omhandler sikkerhet og terrorberedskap i havner og havneanlegg. Kystverket er delegert utøvende myndighet knyttet til bl.a. godkjenning og autorisasjon av sikkerhetsorganisasjoner, godkjenning av sårbarhetsvurderinger og sikkerhetsplaner for havner og havneanlegg samt for verifikasjon, kontroll og tilsyn med at regelverket er innført og etterlevs i de respektive havner og havneanlegg.

For Svalbard gjelder det en egen forskrift om sikkerhet og terrorberedskap i havner, som implementerer forordning 725/2004. Forskriften er hjemlet i Svalbardsmiljøloven.

Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) har på vegne av Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Samferdselsdepartementet gjennomført en nasjonal sårbarhetsanalyse. EU og EØS-statene er etter forordning 725/2004 pålagt å gjennomføre en slik analyse av innenrikstrafikken innen 1. juli 2007 for å avgjøre om og i hvilket omfang forordningen eventuelt skal gjøres gjeldende for skip i innenrikstrafikk og havner som betjener disse. Det vil bli tatt stilling til dette i løpet av høsten 2007.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider også internasjonalt med disse problemstillingene, bl.a. i IMO og gjennom EUs komité for oppfølging av regelverket om sikkerhet og terrorberedskap (MARSEC).

Innføring av nye internasjonale sikkerhetsstandarder innen alle transportgrener er en prioritert oppgave i arbeidet for økt samfunnsikkerhet, jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004) Samfunnsikkerhet og sivil-militært samarbeid. Fiskeri- og kystdepartementet vil sette i gang en nasjonal evaluering av tiltakene som er iverksatt som følge av det internasjonale regelverket om terrorsikring, slik at det kan foretas en sammenligning av tiltak i Norge, EU-land og andre relevante stater.

Havner som knutepunkt og grunnlag for næringsutvikling

Havnene har viktige funksjoner knyttet til næringsutvikling. Mange offentlige havner har i tillegg en spesielt viktig rolle i tilretteleggingen for fiskerier næringen, både som trygge liggehavner og som service- og mottakshavner for fisk. Havnens driftsbetingelser og utviklingsmuligheter er av stor betydning for sjøtransportens konkurranseevne og for næringsutviklingen. Havne- og farvannssloven er under revisjon.

Stad skipstunnel

I 2001 ble det ferdigstilt et forprosjekt for en skips-tunnel gjennom Stad, og en konsekvensutredning ble sendt på høring. Det har senere vært orientert om Stad skipstunnel i St.prp. nr. 1 for Fiskeri- og kystdepartementet de påfølgende år.

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2005 ble det vedtatt en bevilgning på 5 mill. kroner til Kystverkets videre arbeid med Stad skips-tunnel, med sikte på å få klarlagt grunnlaget for en eventuell anbudsinnhenting. For å få et bredest mulig grunnlag for vurdering av prosjektet, ble det i St.prp. nr. 1 (2005-2006) orientert om at Fiskeri- og kystdepartementet ville be Kystverket om følgende:

- En oppdatert kostnadsanalyse
- En vurdering av inntektspotensialet for Stad skipstunnel
- En vurdering av organisasjonsform, herunder offentlig-privat samarbeid (OPS-løsning).

Kostnadsoverslaget for utbygging er indeksjustert til 2005-priser. Dette gir et kostnadsoverslag på 1,14 mrd. kroner. Anslag for vedlikeholdskostnader er oppjustert, slik at samlet anslag for driftsutgifter er økt fra 2,5 mill. kroner til 5,0 mill. kroner (2005-priser).

I ettertid har det blitt reist nye spørsmål tilknyttet prosjektet, bl.a. fra prosjektgruppen med fylkesordførerne i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane i spissen. Regjeringen har derfor besluttet å igangsette nye utredninger. På denne bakgrunn har Fiskeri- og kystdepartementet gitt Kystverket i oppdrag å foreta en ny utredning om Stad skipstunnel, med hensyn til tunnelens størrelse og nytteverdi.

Det foreliggende prosjektet for Stad skipstunnel er lokalisert der halvøya på Stadlandet er smalst, mellom Kjødepollen og Moldefjorden. Skips-tunnelen har hittil blitt planlagt for fartøyer opp til 5000 bruttotonn. De nye utredningene vil i tillegg utrede en løsning der skip på størrelse med hurtig-

rutefartøyet Midnattssol, som er i overkant 16 000 bruttotonn, vil kunne passere gjennom tunnelen. Utredningene skal klarlegge konsekvensene ved de ulike tunneldimensjonene, herunder nye kostnadsoverslag, nautiske spørsmål og samfunnsøkonomiske virkninger.

Regjeringen vil tidligst kunne orientere Stortinget om prosjektet i 2009.

Norge er en aktiv medspiller i EUs arbeid for å fremme nærskipfart i Europa

I hvitboken *European transport policy for 2010 – time to decide* fra 2001, lanserte EU-kommisjonen en ambisiøs målsetting for nærskipfarten. Dette ble fulgt opp med et program for å promotere nærskipfart. En gjennomgang av hvitboken i 2006 viste at nærsjøfarten øker like mye som vegtransporten, men at nærsjøfarten fremdeles har et stort urealisert potensial.

Gjennom deltakelse i EUs kontaktgruppe for havner og nærskipfart (Focal Point) har Fiskeri- og kystdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet deltatt aktivt i arbeidet for å gjennomføre tiltakene som EU-kommisjonen har lansert. Blant annet har norske myndigheter bidratt til opprettelsen av et nasjonalt Short Sea Shipping Promotion Centre som er knyttet opp til det europeiske nettverket av slike virksomheter. Disse sentrene skal bidra til å fremme bruken av nærskipfart gjennom informasjon og kontakt med både rederiene og transportbrukerne. Dette arbeidet er viktig også for Norge, da store deler av norsk utenrikstransport går sjøveien til Europa. Arbeidet med å eliminere flaskehalsen har vært et prioritert arbeidsområde for Focal Point helt siden dette arbeidet startet i 1999.

EUs transportpolitikk fokuserer også stadig mer på integrerte transportkjeder, intermodalitet og logistikk. Utviklingen av "Motorways of the Seas" er en del av dette arbeidet. EU-kommisjonen skal høsten 2007 legge fram en handlingsplan for logistikk som blant annet vil ta for seg disse temaene. En av målsettingene er å få transporten bort fra veien og over til sjø og bane. Fiskeri- og kystdepartementet følger EUs arbeid på dette området, og vil jobbe for at transport mellom Norge og EU i økende grad finner sjøveien.

Avgift på utslipp av NOx

I 2007 er det innført en ny avgift på utslipp av nitrogenoksider (NOx). For nærmere omtale av konsekvensene for sjøtransporten vises det til omtale i St.prp. nr. 1 (2007-2008) for Nærings- og handelsdepartementet.

Sjøsikkerhet og oljevernberedskap

I regjeringens arbeid med å tilrettelegge for sjøtransport som en moderne, miljøvennlig og effektiv transportform er forebyggende sjøsikkerhet og oljevernberedskap viktige elementer. Det viktigste er å forhindre sjøulykker gjennom iverksetting av forebyggende tiltak. Dersom en ulykke likevel skjer, må beredskapen være god for å begrense de miljømessige konsekvensene. Det er viktig å se oljevernberedskapen i nær sammenheng med arbeidet med forebyggende sjøsikkerhet.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for å legge til rette for en sikker sjøtransport. Virkemidlene er utbygging og drift av navigasjonsinnretninger og elektroniske navigasjonshjelpemidler, utbedring av farleder (dybde, bredde, kurvatur), farvannstiltak (bl.a. seilingsleder), lostjeneste, maritime trafikksentraler og slepebåtberedskap.

Fiskeri- og kystdepartementet har også ansvaret for den statlige beredskapen og aksjoner mot akutt forurensing. Kystverket holder døgnkontinuerlig beredskap og har utstyr på seksten hoveddepoter og ni mellomdepoter klart til innsats, samt utstyr om bord i ti kystvaktfartøy ved utgangen av 2007. I tillegg opererer Kystverket fire fartøy som er særlig godt egnet for arbeid nær land og i strandsonen. Det settes store krav til alle disse tjenestene på grunn av norskekystens geografi og harde klimatiske forhold.

Et viktig grunnlag for arbeidet med sjøsikkerhet og oljevernberedskap er St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav (Havmiljømeldingen) og St.meld. nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap. I St.meld. nr. 14 (2004-2005) ble det lagt fram en risikoanalyse av skipstrafikken i norske farvann. Risikoanalysen sammenligner situasjonen i dag med antatt utvikling fram mot 2015 som følge av den forventede veksten i skipstrafikken. Analysen viser at risikoen for miljøskade innenfor nærmere angitte geografiske områder vil øke i årene som kommer, dersom økt skipstrafikk ikke møtes med tiltak. Meldingen gir videre en oversikt over hvilke tiltak innenfor sjøsikkerhet og oljevernberedskap som bør følges opp i årene som kommer for å møte den ventede økningen i risiko. En rekke av disse tiltakene er nå iverksatt eller under arbeid og vil bli nærmere beskrevet nedenfor.

Sjøtransportens internasjonale karakter gjør at rammebetingelsene for en sikker, effektiv og miljøvennlig sjøtransport i stor grad reguleres av internasjonal rett og rammebetingelser for øvrig. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider derfor aktivt innenfor FNs sjøfartsorganisasjon IMO og EU for å ivareta norske interesser på dette feltet.

Forebyggende sjøsikkerhet

Fiskeri- og kystdepartementets arbeid for å forebygge sjøulykker er basert på infrastruktur og tjenester som skal sikre trygg navigasjon og seilas i norske farvann, særlig regulering av skipstrafikken i visse områder, bl.a. ved bruk av seilingsleder og overvåking av og kommunikasjon med trafikken ved Kystverkets trafikksentraler.

Både innen navigasjon, overvåking og kommunikasjon er nye elektroniske hjelpemidler tatt i bruk. I overskuelig framtid vil det imidlertid fremdeles være behov for tradisjonelle visuelle navigasjonshjelpemidler som fyrlykter og merker, både for at fartøyene skal kunne kontrollere at elektroniske navigasjonshjelpemidler angir riktig posisjon og som en sikkerhet ved evt. svikt i elektroniske hjelpemidler.

Fiskeri- og kystdepartementet legger stor vekt på deltakelse i internasjonalt arbeid innen utvikling av elektroniske navigasjonshjelpemidler. Departementet og Kystverket deltar også aktivt i det internasjonale arbeidet med utvikling av en overordnet strategi for e-navigasjon, dvs. bruk av elektroniske navigasjons- og informasjonssystemer til sjøs og på trafikksentraler som i størst mulig grad skal redusere faren for navigasjonsuhell.

Seilingsleder utenfor territorialfarvannet

Som en oppfølging av St. meld. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav ble Norges territorialfarvann utvidet fra fire til tolv nautiske mil. Det gjorde det mulig for Norge å etablere seilingsleder i Nord-Norge ut til tolv nautiske mil for skipstrafikk som representerer en særlig miljørisiko. Behovet for å flytte trafikken ytterligere ut fra kysten førte til at Fiskeri- og kystdepartementet la fram et forslag om seilingsleder utenfor territorialfarvannet fra Vardø til Røst for FNs sjøfartsorganisasjon IMO i 2006. Forslaget ble akseptert av IMO i desember 2006 og implementert i norsk rett 1. juli 2007. Seilingsledesystemet ligger ca. 30 nautiske mil fra kysten og består av åtte trafikkseparasjonssystemer knyttet sammen av sju anbefalte ruter. Dette gir myndighetene større mulighet til å iverksette tiltak for å assistere og forhindre ulykker som kan medføre alvorlig forurensing. For at det skal være sikker AIS-dekning (automatisk identifikasjonssystem) i området vil det bli etablert tre nye AIS-basestasjoner på strekningen. Det arbeides også med et framlegg til IMO om seilingsleder utenfor Vestlandet og utenfor Sør- og Østlandet. Farvannets beskaffenhet på Sør- og Østlandet (Skagerrak) og nærheten til naboland betyr at samarbeid med de

angjeldende landene er påkrevd for å komme fram til hva som er hensiktsmessige tiltak.

Trafikksentraler

Kystverkets trafikksentraler er etablert i henhold til internasjonale retningslinjer i områder hvor trafikken representerer en særlig risiko for sjøsikkerhet og miljø. Etter at trafikksentralen for Nord-Norge i Vardø ble satt i drift 1. januar 2007, er nå fem trafikksentraler lokalisert langs norskekysten. Trafikksentralen i Vardø vil bl.a. overvåke at fartøy overholder reglene for seilingsledsystemet. Dersom fartøy avviker fra systemet vil trafikksentralen kalle opp og veilede fartøyet på rett kurs evt. rekvirere assistanse. Det vil være et tett samarbeid mellom trafikksentralen i Vardø og trafikksentralen i Murmansk for å få oversikt over trafikken i nordområdene, noe som er viktig i forhold til den forventede økningen i sjøtransporten i nordområdene.

Ved etableringen av Vardø trafikksentral har Kystverket sammen med norsk industri og forskningsmiljøer utviklet en ny generasjon trafikksentral for å møte framtidige behov innen elektronisk navigasjon, VTM (Vessel Traffic Management) og VTMS (Vessel Traffic Monitoring and Information System).

Elektroniske navigasjonshjelpemidler

Elektroniske navigasjonshjelpemidler omfatter DGPS (Differential Global Positioning System) og AIS (Automatisk identifikasjonssystem). Både AIS og DGPS representerer ny teknologisk utvikling som et ledd i videreutviklingen av tiltak rettet mot forebyggende sjøsikkerhet, som kommer i tillegg til tradisjonelle virkemidler som fyr og merker.

Automatisk identifikasjonssystem (AIS)

Automatisk identifikasjonssystem (AIS) sender informasjon om fartøyets identitet, posisjon, kurs, last m.m. til andre fartøyer i farvannet med AIS og til AIS-mottaker på land. AIS er et godt hjelpemiddel både for navigatørene om bord og for å identifisere, overvåke, kontrollere og veilede skip fra land. IMO har innført krav om at lastefartøy over 300 bruttotonn samt alle passasjerskip og tankere i internasjonal fart skal ha AIS. EU har videre pålagt fiskefartøy over 45 meter som anløper havn innenfor EU/EØS-området å ha AIS. Sjøfartsdirektoratet stiller krav til AIS ombord i passasjer- og lasteskip over 300 bruttotonn, hurtigbåter over 150 brutto-

tonn og fiskefartøy over 45 meter i innenriks trafikk.

Kystverket har etablert et nasjonalt system for mottak av AIS-signaler fra skip langs hele norskekysten. Informasjon fra denne landbaserte AIS-kjeden er gjort tilgjengelig for andre statlige virksomheter, havner og relevante brukere. Et prøveprosjekt med AIS-mottaker på Bjørnøya er etablert. Signalene sendes via satellitt og leveres gjennom Kystverkets systemer til Fiskeridirektoratet, Tollvesenet og Kystvakten til bruk i ressurskontrollen. Bruk av andre kilder til overvåking langs kysten, herunder Forsvarets fly og sivile satellitter blir også vurdert.

Arbeidet med å samle, forenkle og modernisere Kystverkets informasjonssystemer videreføres. Utveksling av data mellom Kystverket og Sjøkartverket vil være en viktig del av dette arbeidet.

EU har lagt fram forslag til sin tredje sjøsikkerhetspakke, som består av forslag til sju nye rettsakter. Ett av forslagene innebærer en utvidelse av AIS-kravene til å omfatte fiskefartøy ned til 15 meter.

DGPS (Differential Global Positioning System)

DGPS leverer korreksjonssignaler til GPS-mottakere. Dette innebærer at brukerne tilbys bedre posisjonsnøyaktighet samt varsel ved feil i GPS-systemet. Som et ledd i den løpende vurderingen av elektroniske navigasjonshjelpemidler vil Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket foreta en gjennomgang av tjenesten, der det også vil bli tatt hensyn til hva andre land legger til grunn for bruk av DGPS.

Langtrekkende identifikasjon og sporing (LRIT)

IMO har vedtatt å etablere Long Range Identification and Tracking (LRIT) av skip, som er et nytt satellittbasert system for identifikasjon og sporing av fartøy. Datasentre vil fire ganger daglig motta informasjon om identitet, posisjon og tidspunkt for den angitte posisjon fra fartøy som har plikt til å ha LRIT-sender ombord. LRIT blir obligatorisk for alle passasjerskip, for lasteskip over 300 bruttotonn og for flyttbare offshore borenheter. LRIT-systemet skal være operasjonelt innen 31. desember 2008. Fiskeri- og kystdepartementet koordinerer den nasjonale implementeringen av systemet.

Informasjon fra LRIT-systemet vil kunne kreves av flaggstater for egne fartøy og havnestater for fartøy som skal anløpe den aktuelle statens havn eller oppankringssted. I tillegg er kyststater gitt rett til å spore fartøy ut til 1000 nautiske mil fra kysten, herunder skip i transit.

LRIT-meldinger vil være nyttig for flere etater med ansvar knyttet til Norges store havområder. Informasjonen kan bl.a. brukes i forbindelse med overvåking og kontroll med fartøy som utgjør en fare for sjøsikkerheten eller en trussel mot kyststaten, til å lokalisere forulykkede og omkringliggende fartøy i forbindelse med redningsaksjoner og til overvåking av fartøy involvert i ulovlig, urapportert og uregulert fiske eller andre ulovlige aktiviteter. Informasjonen kan også brukes i transportplanlegging.

Meldings- og informasjonssystemer

Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer utvikling av effektive meldings- og informasjonssystemer for sikker og rask informasjonsflyt innen sjøtransporten. Kystverket har en viktig rolle i drift og utvikling av tekniske løsninger. Kystverket bidrar aktivt til å utvikle system og løsninger for det europeiske meldings- og informasjonssystemet SafeSeaNet. Kystverket er på dette området langt framme i den tekniske utviklingen.

I EUs tredje sjøsikkerhetspakke er det foreslått et endringsdirektiv til Direktiv om etablering av et europeisk overvåknings og informasjonssystem som innebærer å gjøre SafeSeaNet obligatorisk for EUs medlemsstater. Endringsdirektivet foreslår videre at fiskefartøy ned til 15 meter skal ha AIS om bord. Et felles europeisk meldingssystem vil forenkle skipsfartens rapporteringsrutiner og gjøre informasjon om det enkelte fartøy inkludert last lettere tilgjengelig for berørte parter. Det vil også kunne bli et viktig verktøy ved ulykker og hendelser til sjøs.

I tillegg til SafeSeaNet driver og utvikler Kystverket flere meldingstjenester og meldingssystemer for registrering av skipsrelatert informasjon, som for eksempel navigasjonsvarsler, ismeldingstjenesten samt bølge- og strømvarsling.

For å forenkle innrapporteringen for skipsfarten ved anløp til norsk farvann har Kystverket, med basis i SafeSeaNet, startet et arbeid med å samordne meldingssystemtjenestene til Forsvaret, Tollvesenet, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Kystverket og havnene slik at alle pålagte rapporter kan skje til ett sted.

E-navigasjon

E-navigasjon er i IMO foreløpig definert som harmonisert innsamling, integrering, utveksling, presentasjon og analyse av maritim informasjon om bord og på land ved hjelp av elektroniske hjelpemidler med sikte på å styrke kai til kai-navigasjon og tilknyttede tjenester, for å styrke sjøsikkerhet,

terrorberedskap og beskyttelse av det marine miljø.

E-navigasjon er et konsept som først ble lansert av Den internasjonale fyrvesenorganisasjonen (IALA). IMO arbeider med å utvikle en strategisk visjon for e-navigasjon. Arbeidet pågår i ulike underkomiteer der Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket deltar. Det viktigste målet med e-navigasjon er å redusere faren for navigasjonsuhell. Man har erkjent at det vokser fram en flora av ulike teknologiske systemer og utstyr til bruk om bord på fartøy og på land som varierer i kvalitet og som i ulik grad er integrert i hverandre. E-navigasjon er en mulighet for å optimalisere denne utviklingen og forsikre seg om at oppmerksomheten rettes mot en helhetlig tilnærming til trygg navigasjon. Arbeidet med e-navigasjon er foreløpig begrenset til å meisle ut et strategisk rammeverk for utvikling av eksisterende og framtidige teknologier om bord på fartøy og på land.

E-Loran (enhanced-Loran) er betegnelsen på siste generasjon Loran-systemer (Long Range Navigation). Loran tilbyr posisjonering, navigasjonstjenester og tidfesting i henhold til internasjonale standarder, og omfattes av e-navigasjonsbegrepet. Vi viser til nærmere omtale av E-Loran under avsnittet om navigasjonspolitik.

Lostjenesten

Fiskeri- og kystdepartementet har mottatt en utredning fra Kystverket med forslag til en revisjon av losregelverket. I utredningen anbefales tiltak som kan gi en effektiviseringsgevinst samtidig som sjøsikkerheten ivaretas. Det er bl.a. fremmet en rekke forslag knyttet til utstedelse og bruk av farledsbevis samt justeringer knyttet til krav til losplikt. Utredningen er nå til behandling i departementet. Det vises til nærmere omtale under kap. 1062 Kystverket.

Omlasting

Omlasting av olje er et område der Norge som kyststat har sterke interesser. Omlastingsaktivitet er aktuelt i Finnmark som ledd i transport av petroleumprodukter fra Russland til internasjonale markeder. Det er viktig å legge til rette for slik næringsaktivitet samtidig som det settes tilstrekkelig strenge krav for å sikre at hensynet til havmiljøet ivaretas. I regi av IMO foregår det et arbeid for å utarbeide bindende regler for omlasting av olje mellom skip og revidere IMOs retningslinjer om bl.a. omlasting av olje i isfylte farvann. Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket deltar aktivt i arbeidet med å utvikle reglene.

FoU-prosjekter

Flere departementer og etater har ansvar for oppgaver innen kystsikkerhet og beredskap. En effektiv forvaltning krever god koordinering og informasjonsutveksling mellom aktørene. Fiskeri- og kystdepartementet vil derfor, i samarbeid med berørte departementer og etater, utarbeide en samlet oversikt over pågående og nye FoU-prosjekter på området sjøsikkerhet og beredskap.

Oljevernberedskap

Oljevernberedskapen må ses i nær sammenheng med forebyggende sjøsikkerhet. Det viktigste er å arbeide for at ulykker ikke inntreffer gjennom iverksetting av forebyggende tiltak. Dersom en ulykke likevel skjer, må beredskapen være god for å begrense de negative miljømessige konsekvensene.

Kystverket har levert en statusrapport for oljevernmateriell i statlige depoter langs kysten, med en anbefalt utskiftingsplan fram til 2010. Som en oppfølging av denne rapporten er det i budsjettforslaget for 2008 foreslått en økning på 25 mill. kroner til fornyelse av utstyr på de statlige depotene. Fiskeri- og kystdepartementet vurderer rapporten sammen med løpende risikovurdering med sikte på ytterligere tiltak i årene som kommer. Kystverket har også utarbeidet en rapport om den nasjonale slepeberedskapen langs norskekysten. Denne kartleggingen skal danne grunnlaget for forslag til løsninger for den framtidige statlige beredskapen i sammenheng med den totale beredskapen som ulike aktører, også private, har etablert langs kysten. Rapporten er til vurdering i Fiskeri- og kystdepartementet.

Regjeringen foreslo i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2007, jf. St.prp. nr. 69 (2006-2007) å gjenopprette et hoveddepot på Fedje for å styrke den samlede beredskapen i området. Stortinget sluttet seg til forslaget. Det arbeides også med å konkretisere et lokalt samarbeid mellom Kystverket, lokale myndigheter og private for å styrke sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

Kystverket tar sikte på å utruste Kystvaktens nye fartøyer med oljevernutstyr etter hvert som de blir satt i operativ tjeneste. Fiskeri- og kystdepartementet har tatt initiativ til en bedre koordinering og samordning av beredskapen mellom aktørene som bidrar i den nasjonale oljevernberedskapen. Kompetansehevende tiltak for innsatsstyrker i strandsonen er etablert i samarbeid med Norges Brannskole i Tjeldsund. Liste over mulige nødhavner og strandsettingsplasser blir kvalitetssikret og ajourført av Kystverket i samråd med berørte par-

ter, herunder kommunene. Kystverket har startet etablering av nødlosseutstyr for bunkersolje. Kystverket vil videre vurdere alternative løsninger for etablering av depot for nødlosseutstyr for lastolje på Skagerakkysten. Departementet vil på bakgrunn av denne vurderingen komme tilbake til Stortinget om salen. Departementet vil opprette et eget kontaktforum for kystsikkerhet og beredskap.

Vrak

Vrak generelt

I desember 2006 oversendte Kystverket en rapport til Fiskeri- og kystdepartementet med gjennomgang av status for tidligere undersøkte vrak langs kysten som kan inneholde olje. Rapporten anbefaler tiltak i forhold til fem av vrakene. Miljøriskoen disse vrakene representerer vurderes kontinuerlig i sammenheng med den samlede oljevernberedskapen.

Kystverket startet i 2007 et prosjekt for å kartlegge vrak langs kysten med last som inneholder andre miljøfarlige stoffer enn olje og utarbeide anbefalte tiltak.

U-864

Den tyske u-båten U-864, torpedert og forlist utenfor Fedje i Hordaland i 1945, ble funnet i 2003. Vraket inneholder store mengder metallisk kvikksølv (65-70 tonn). Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte 21. september 2006 forskrift om ferdsels- og fiskeforbud i et nærmere definert område rundt vrakets posisjon.

Det er foretatt omfattende undersøkelser av vraket og områdene rundt både i 2005 og 2006. Undersøkelsene bekrefter at u-båten har en kvikksølvlast, men har ikke kunnet bekrefte tilstanden i kvikksølvbeholderne i vrakets kjøleseksjon.

Kystverket utarbeidet en rapport til Fiskeri- og kystdepartementet i desember 2006 med vurderinger av alternative metoder for å håndtere forurensningen fra vraket, både den som er registrert og potensiell forurensning. Rapporten var basert på fysiske undersøkelser av selve vraket og området rundt dette, samt vurderinger innhentet fra en rekke norske og internasjonale fagmiljøer. Det Norske Veritas har gjort en uavhengig risikovurdering av alternative måter for å håndtere vraket. Alternativene som ble vurdert var (0) å ikke gjøre noe, (1) tildekking av vraket og de forurensede sedimentene, (2) fjerning av lasten, mens vraket blir liggende og (3) heving av både vrak og last.

I sin rapport anbefalte Kystverket alternativ 1, dvs. tildekking av vraket og de forurensede sedi-

mentene ved hjelp av olivinsand som binder kvikksølv. Begrunnelsen for anbefalingen var at risikoen forbundet med å røre på vraket og forurensede bunnmasser ble vurdert som betydelig uavhengig av metode, og at den samlede miljørisikoen er lavere ved en tildekking enn ved en heving. Dette støttes av risikoanalysen til Det Norske Veritas.

Kystverkets anbefaling er basert på at det er en risiko for at heving kan medføre ukontrollert spredning av kvikksølvforurensing til nye områder som i dag er rene. Dette kan skje både ved at ødelagte kvikksølvbeholdere og løst kvikksølv i vraket lekker ut under selve hevingsoperasjonen og forflyttingen av vraket til skjermet farvann som er nødvendig for å kunne heve vraket. Det er også stor fare for en ukontrollert spredning av de allerede forurensede sedimentene rundt vraket til nye områder under en hevingsoperasjon. Det er også risiko forbundet med fjerning av ammunisjon fra vraket.

Fiskeri- og kystdepartementet la Kystverkets anbefaling om tildekking av vrak og sedimentertil grunn. Det ble lagt vekt på miljøhensyn både på kort og på lang sikt.

Våren 2007 ble det avholdt to høringer i Stortinget knyttet til behandlingen av Dok. 8:33 (2006-2007). Under høringen kom nye aktører med forslag til nye metoder for både heving av u-båten og fjerning av last. Fiskeri- og kystdepartementet besluttet derfor at Kystverket skulle sette i gang en ny anbudsprosess for å utrede hevingsalternativet nærmere. Dette betyr at ulike alternative hevingsmetoder, med tilhørende risikovurderinger, skal gis en ny vurdering. Arbeidet med å utrede hevingsalternativet har høy prioritet. Det tas sikte på å avklare spørsmålet i løpet av 2008.

Vrakfjerningskonvensjonen

En ny IMO-konvensjon om vrakfjerning, The Nairobi International Convention on the Removal of Wrecks, ble vedtatt på en diplomatkonferanse i mai 2007. Norge har deltatt aktivt i dette arbeidet. Konvensjonen vil legge til rette for en internasjonal regulering av vrakfjerning i økonomisk sone og i territorialfarvannet dersom kyststaten ønsker dette.

Justisdepartementet vil i samråd med berørte departementer vurdere norsk undertegning og ratifikasjon av konvensjonen, herunder nødvendige lovendringer. Det er allerede fastsatt regler i forurensingsloven og havne- og farvannsloven om plikten til å fjerne vrak. I tillegg har Norge fastsatt regler i sjøloven om særlige og høyere beløpsmessige grenser for eiers ansvar for vrakfjerning. Vrak-

fjerningskonvensjonen innebærer ingen endring i disse reglene.

Samarbeid med Russland

Det er svært viktig å ha et godt samarbeid med våre naboland for å styrke sjøsikkerheten i våre havområder. Fiskeri- og kystdepartementet fortsetter det gode samarbeidet med russiske myndigheter innenfor sjøsikkerhet og oljevernberedskap og undertegnet i 2006 en intensjonsavtale om styrking av samarbeidet for å øke sjøsikkerhetsnivået på seilingsrutene i Norskehavet og Barentshavet. Fiskeri- og kystdepartementet og det russiske transportministeriet følger opp avtalen gjennom konkret samarbeid i en styringsgruppe og norsk-russiske arbeidsgrupper for sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket har i samarbeid med Statoil overlevert oljevernutstyr til Russland. Statoil finansierte oppgraderingen av utstyret som opprinnelig tilhørte Norsk oljevernforening for operatørselskap (NOFO). Det vises for øvrig til omtale i kap. 8.9. Internasjonalt miljøsamarbeid for nærmere omtale av samarbeidet med Russland.

EU og European Maritime Safety Agency (EMSA)

Fiskeri- og kystdepartementet deltar aktivt i EU/EMSA for å ivareta norske interesser på sjøsikkerhetsområdet. EMSA bidrar til at medlemsland oppfyller sine forpliktelser og implementerer fellesskapsretten på en hensiktsmessig måte. For å bidra til oppfyllelse av forpliktelser i direktivet om etablering av et felles europeisk overvåkings- og informasjonssystem, har EMSA foreslått innsamling av AIS-informasjon i ulike regionale områder som en mulig løsning. Norge har foreslått at det etableres et regionalt område i Nord-Atlanteren/Norskehavet.

Barentsregionen og nordområdene

Som en oppfølging av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten er det nedsatt et forum for samarbeid om risiko knyttet til akutt forurensing. Forumet ledes av Kystverket og skal bl.a. koordinere overvåking som er relevant for risikohåndtering, særlig i forhold til sjøtransporten, og bidra til god kommunikasjon og informasjonsutveksling om risiko mellom de ulike etatene med ansvar innenfor miljøforvaltning, petroleumsvirksomhet og sjøtransport. Forumet skal bidra til å identifisere de mest kostnadseffek-

tive risikoreduserende tiltakene på tvers av administrative ansvarsområder.

Svalbard

Navigasjonsforholdene rundt Svalbard er særlig krevende. Samtidig er skipstrafikken i farvannene rundt Svalbard økende, jf. omtale i St.meld. nr. 14 (2004-2005). Fiskeri- og kystdepartementet forbedrer innføring av havne- og farvannsloven på Svalbard. Spørsmålet om innføring av pliktig kjentmannstjeneste er utredet av Kystverket, og er til vurdering i departementet.

Navigasjonspolitik

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for å koordinere den sivile navigasjonspolitikken i Norge, og leder departementsgruppen for navigasjonsspørsmål. Navigasjonsinnretninger er en forutsetning for sjøsikkerhet og forebygging av sjøulykker. Tradisjonelle fysiske installasjoner som fyr, lykter og merker spiller fortsatt en viktig rolle for sikker navigering langs kysten. I tillegg bidrar utvikling av elektroniske navigasjonshjelpemidler, radionavigasjon og satellitteknologi til å bedre navigasjonen for sjøfarende.

Satellittnavigasjon som GPS og Galileo (som er under utvikling) får en stadig viktigere rolle på andre samfunnsområder med behov for presis tids- og posisjonsangivelse. Dette setter samtidig fokus på sårbarheten i samfunnet og reiser spørsmål om behovet for uavhengige backup-systemer. Innen bakkebasert radionavigasjon har Norge vedtatt å videreføre driften av Loran-C ut 2009. Den kontinentale delen av USA, herunder Alaska, er også dekket av Loran-C. Over 20 amerikanske Loran-C-stasjoner arbeider i partnerskap med kanadiske og russiske bakkebaserte stasjoner for å dekke Canada og Beringstredet. Norge samarbeider også med FERNS (Far East Radio Navigation System) som inkluderer Russland, Japan, Kina og Sør-Korea, om bakkebasert radionavigasjon. Fra norsk side følges utviklingen av Loran-C-systemet løpende.

Enhanced Loran eller E-Loran er et konsept for videreutvikling av Loran-C som så langt er beskrevet i et definisjonsdokument fra International Loran Association. En eventuell oppgradering av

Loran-C til E-Loran på sikt vil gi et mer nøyaktig signal. Dette vil måtte vurderes ut fra en rekke forhold, som teknologi, kostnader, nytteverdi for brukerne og internasjonal utvikling. Systemet kan bl.a. brukes til mange ikke-presisjonskrevende operasjoner innen transportsektoren, men også til en rekke andre anvendelser. E-Loran vil kunne tilby presisjonssignaler ned mot mellom 8 og 20 meter. Den vesentligste forskjellen fra tradisjonell Loran-C er at sendesignalet tilføres en datakanal som kan gi korreksjoner til feilkilder, advarsler og integritetsinformasjon.

E-Loran vil utfylle satellittbaserte navigasjonssystemer slik som GPS, men vil samtidig virke uavhengig av disse, noe som reduserer sårbarheten for brukerne hvis satellittbaserte tjenester skulle bli utsatt for forstyrrelser. Det er for tiden flere internasjonale initiativer knyttet til E-Loran.

Fiskeri- og kystdepartementet har gitt en arbeidsgruppe ledet av Kystverket i oppdrag å komme med et innspill til Norsk Radionavigasjonsplan 2008, som er en revisjon av den tidligere planen som ble utarbeidet i 2003. Departementet deltar parallelt i arbeidet med å etablere den europeiske radionavigasjonsplanen i regi av EU-kommisjonen. Fiskeri- og kystdepartementet samarbeider med Utenriksdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet om mulig norsk tilknytning til de styrende organer i Galileo.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider gjennom IMO med å utforme rammer for langtrekkende identifisering og sporing av skip. IMO har også tatt mål av seg til å utarbeide en strategi for elektronisk navigasjon. I Norge leder Kystverket en arbeidsgruppe med deltakelse fra Sjøfartsdirektoratet og Statens kartverk for å utvikle en nasjonal strategi for elektronisk navigasjon. Dette danner grunnlag for norske posisjoner i IMO. Fiskeri- og kystdepartementet ved Kystverket deltar i en rådgivende gruppe for videreutviklingen av det amerikanske GPS-systemet, som fortsatt er det dominerende navigasjonssystemet.

I 2007 vedtok IMO å etablere fem nye NAVAREAS (internasjonalt ansvarsområde for koordinering og utsendelse av navigasjonsvarsel) i nordområdene. Norge ved Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket har påtatt seg å være områdekoordinatør.

Kap. 1062 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	962 164	888 500	979 940
21	Spesielle driftsutgifter	3 855	3 750	3 900
30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	218 250	230 500	341 250
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	19 419	44 700	45 800
46	Trafikksentral Nord-Norge, <i>kan overføres</i>	38 897	19 670	
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	24 823	30 100	30 100
70	Tilskudd Redningsselskapet	50 000	40 000	40 000
72	Tilskudd til omstilling Secora AS, <i>kan overføres</i>	4 600	500	24 000
	Sum kap. 1062	1 322 008	1 257 720	1 464 990

Kystverket er Fiskeri- og kystdepartementets etat for sjøtransport, sjøsikkerhet, havner og beredskap mot akutt forurensning. Kystverket vil arbeide aktivt for en effektiv og sikker sjøtransport gjennom å ivareta transportnæringens behov for framkommelighet og effektive havner. Kystverket vil forebygge og begrense skadeeffektene ved akutt forurensning, og medvirke til en bærekraftig utvikling av kystsonen.

Hovedmålene for Kystverket er:

- Sikker seilas
- Rent miljø
- Fra veg til sjø
- Livskraftige kystsamfunn
- Kvalitet i alle ledd
- Alltid til stede

Satsingsområdene til Kystverket er å:

- utvikle god overvåking, sikkerhet og beredskap knyttet til trafikken langs kysten

- fortsette arbeidet med å etablere seilingsleder utenfor kysten
- tilpasse hovedledene og ledene til de viktigste havnene til endringer i brukernes behov
- forenkle administrative rutiner, regelverk og forskrifter
- drive ledelses- og kompetanseutvikling.

Fra 1. juni 2007 fikk etaten ny samlet benevnelse. Kystdirektoratet ble tatt ut som eget navn, og erstattet med Kystverket hovedkontoret. Samtidig fikk distriktskontorene ny betegnelse ved at disse nå benevnes som regioner. Hovedkontoret er plassert i Ålesund. Beredskapsavdelingen ligger i Horten og Kystverket Rederi ligger i Ålesund. Kystverket har fem regionkontorer, som er lokalisert i Arendal, Haugesund, Ålesund, Kabelvåg og Honningsvåg.

Boks 7.10 Hovedprioriteringer 2008 for Kystverket

Hovedprioriteringer for Kystverket i 2008 er å:

- videreutvikle meldingssystemet SafeSeaNet til en felles portal for skipsfartens innrapportering til havner og offentlige etater ved anløp i norsk farvann
- gjennomføre effektiviseringstiltak i los-tjenesten
- utvikle og vedlikeholde navigasjonsinnretningene slik at sjøtransporten kan foregå uten hindringer og uønskede hendelser
- levere tjenester til skipsfarten for å sikre trygg ferdsel
- utvide overvåkingen av skipstrafikken til å gjelde hele norskekysten, og med spesiell oppmerksomhet viet fartøy med farlig og forurensende last
- etablere og vedlikeholde utstyr for bekjempelse av oljeforurensning
- følge opp offentlige og private trafikkhavner når det gjelder krav og kriterier i Nasjonal Transportplan
- legge til rette for intermodale og multimodale løsninger gjennom samarbeid med andre transportetater, lokale myndigheter og private aktører
- bidra til å balansere interessene til ulike brukergrupper av kystsonen
- bidra til at fiskerihavnene inngår som nyttig infrastruktur for fiskerinæringen i samarbeid med lokale/regionale myndigheter og brukere
- utvikle ikke næringsaktive fiskerihavner
- administrativ effektivisering.

Sjøtransport og havner

Kystverket har ansvaret for å ivareta sjøtransportens interesser i arbeidet med Nasjonal transportplan. Avinor AS, Jernbaneverket, Statens vegvesen og Kystverket har et tett samarbeid med felles utredninger og faglig plangrunnlag for Nasjonal transportplan. De fire transportformene både konkurrerer og utfyller hverandre. Transportformene møtes i passasjer- og omlastingsterminaler, der havner er knutepunktet mellom land og sjø. Offentlige og private havner er viktige aktører for en effektiv og konkurransedyktig sjøtransport.

Mål og prioriteringer

- *God saksbehandling av sårbarhetsanalyser og sikkerhetsplaner mht. ISPS*
- *Effektive kontrolloppgaver og godkjenninger av sikkerhetstiltak i ISPS-havner*
- *God kvalitet på planer og innspill i det tverretatlige arbeidet med Nasjonal transportplan*
- *Forberedelse av et handlingsprogram for Kystverket og årlige revisjoner*
- *Forbedre statistikken for havner og sjøtransport.*

Internasjonal utvikling

Produksjon, handel og konsum blir stadig mer globalisert og medfører økt transport og framvekst av nye transportmønstre.

De internasjonale trendene med økt bruk av containere og større og raskere skip stiller krav til at farledene blir oppgradert tilsvarende når det gjelder dybde, fri seilingshøyde, god navigasjonsveiledning og tilstrekkelig manøvreringsrom. Økte krav til effektivisering gjør at havnene står overfor store utfordringer knyttet til godskonsentrasjon i færre knutepunkt, større arealeffektivitet, nytt og kostbart håndteringsutstyr for containervirksomhet og god kobling mot vei og jernbane.

Fra veg til sjø og bane

Den overordnede målsettingen om å overføre gods fra veg til sjø og bane er viktig for å gjøre transport mer miljøvennlig. Ved å overføre gods til transport på sjø og bane vil presset på vegnettet reduseres og trafikksikkerheten til en viss grad bedres. For å få til en slik overføring må havneterminalene videreutvikles som intermodale og multimodale knutepunkter. Terminaleffektiviteten må ytterligere forbedres slik at næringslivets behov kan møtes og sjøtransporten kan framstå som konkurransedyktig.

Stamnettet langs kysten

Kystverket har utarbeidet et forslag til en ny farledsnorm hvor det også er definert et stamnett for sjøverts ferdsel. Sammen med stamvegnettet og stamnettet for jernbane utgjør dette til sammen transportnettverket i Norge. Det videre arbeidet med disse spørsmålene vil være en del av rulleringen av Nasjonal transportplan.

En helhetlig stamnettstruktur for transport vil medvirke til at næringslivets transportbehov blir bedre dekket samtidig som man vil kunne planlegge transport i intermodale kjeder. Et viktig ledd i disse kjedene er havneterminalene.

Krav til sikkerhet i norske havner

Norge har et ansvar for å følge opp arbeidet med innføringen av IMO-regelverket og EUs forordning om sikkerhet og terrorberedskap i norske havner, herunder godkjenning av sårbarhetsvurderinger og sikkerhetsplaner, samt verifikasjon og påfølgende tilsyn og kontroll med iverksetting og etterlevelse av tiltakene.

I 2005 vedtok EU i tillegg et direktiv om bedre havnesikkerhet og en forordning om inspeksjoner av tiltakene. Formålet med direktivet er å bidra til økt sikkerhet og terrorberedskap i de deler av havnen som ikke omfattes av forordning 725/2004. Direktivet ble iverksatt 15. juni 2007, og berører rundt 220 norske havner.

Kystverket har utøvende myndighet knyttet til bl.a. godkjenning og autorisasjon av sikkerhetsorganisasjoner, godkjenning av sårbarhetsvurderinger og sikkerhetsplaner for havner og havneanlegg, samt for verifikasjon, kontroll og tilsyn med at regelverket er innført og etterleves i de respektive havner og havneanlegg.

Resultater 2006-2007

Kystverket har fulgt opp myndighetsrollen når det gjelder nye sikkerhetskrav for norske havner. Arbeidet med fysisk sikring i havner er ivaretatt, og det er ikke rapportert om vesentlige avvik for sjøverts trafikk i internasjonal fart.

Arbeidet med Nasjonal transportplan har resultert i en rekke analyser og innspill til det tverretatlige plandokumentet fra etatene. Sjøtransport og havner har blitt en likestilt del av disse analysene og vurderingene. Et tverretatlig plandokument er oversendt Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet. Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006-2015 er basert på gitte økonomiske planrammer og de transportpolitiske vedtak i oppfølgingen av St.meld. nr. 24 (2003-2004) Nasjonal transportplan 2006-2015. Handlingsprogrammet rulleres løpende i planperioden.

I 2007 startet Kystverket prosessen med å bygge opp en fast organisering av oppgavene med havnesikkerhet, og utgiftene dekkes ved en årsavgift per havneterminal. Inntektene fra avgiften budsjetteres på kap. 5575 post 72, jf. omtale under programkategori 16.30. De totale utgiftene til Kystverkets arbeid med havnesikring er beregnet til 13,5 mill. kroner i 2008.

Resultatindikatorer 2007-2008

- Utarbeide planer for rulling av Kystverkets handlingsprogram

- Innspill og kvalitet på utredninger som fremmer havner og sjøtransport i Nasjonal transportplan
- Godkjenning av sårbarhetsanalyser og sikkerhetsplaner i havner
- Verifisering av sikkerhetstiltak i havner – utstedelse av sertifikat (SOC)
- Gjennomførte tilsyn

Kystsoneforvaltning

Kystverket utøver myndighet etter havne- og farvannsloven og losloven med tilhørende forskrifter, og deler av forurensingsloven. Hovedtyngden av saker etter havne- og farvannsloven består av behandling av søknader om tiltak i kystsonen. Kystverket fremmer prosjektplaner for kystsonen gjennom farledsplanlegging og bidrar med rådgivning og innspill til kommunal og fylkeskommunal planlegging etter plan- og bygningsloven. Kystverkets omfattende planmedvirkning skal ivareta sjøtransportens interesser på vegne av havnene og sjøtransportørene. Krav til framkommelighet og sikker ferdsel er sentrale element som etaten vektlegger i en helhetlig forvaltning av kystsonen.

Mål og prioriteringer

- *God kvalitet i myndighetsutøvelsen*
- *Effektiv saksbehandling*
- *God kvalitet på innspill i lokal og regional kystsonoplanlegging*
- *Ivareta Kystverkets ansvar i forhold til Vanndirektivet*

Kystverkets hovedprioriteringer på området i 2008 er:

- arbeidet med terrorsikring i havnene
- kompetanseheving knyttet til myndighetsutøvelse for det regelverket som Kystverket forvalter
- deltakelse i det videre arbeidet med å få på plass en revidert havne- og farvannslov, bl.a. gjennomgang og tilpasning av forskriftsverket
- styrket engasjement som faglig bidragsyter til Fiskeri- og kystdepartementet i arbeid med regelverk som senere skal innføres i norsk rett
- deltakelse i planlegging i offentlig regi i kystsonen, primært for å ivareta kystforvaltningens behov for areal innenfor bærekraftige rammer
- arbeid med innføringen av EUs rammedirektiv for vann videreføres, herunder utvikling av forvaltningsplaner for vannressursene.

Resultater 2006-2007

Saksmengden innenfor området kystforvaltning har vært stabil. Kystverkets bruk av ressurser på oppgaver knyttet til terrorsikring av havner i 2006 førte til at annen myndighetsutøvelse, kontakt med kommuner generelt og deltakelse i planprosesser spesielt, ble nedprioritert. Som følge av at det er tilført mer ressurser til Kystverket gjennom avgiftsfinansiering av oppgavene knyttet til terrorsikring av havner, er aktiviteten innen kystforvaltning nå tilbake til normalt nivå.

Kystverket har fastsatt en rekke forskrifter etter delegert myndighet etter havne- og farvannsloven, bl.a. lokale forskrifter om fartsbegrensninger til sjøs, opprettelse av havnedistrikt samt stadfesting av kommunale forskrifter om orden i og bruk av havner. Kystverket har også arbeidet med revisjon av enkelte av forskriftene som er gjeldende under havne- og farvannsloven, bl.a. reglene om merking av oppdrettsanlegg.

En intern veileder for saksbehandling etter havne- og farvannsloven er tatt i bruk. Formålet med veilederen er å bidra til effektiv saksbehandling og lik behandling av like saker.

Resultatindikatorer for 2007-2008

- Andel saker der foreløpig svar er gitt innen tre uker
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
- Innspill til kommunale og regionale planer etter plan- og bygningsloven
- Faglige innspill til nasjonale planer, utredninger og meldinger
- Kvalitet målt ved antall klager hvor vedtak blir endret

Fiskerihavner

Mål og prioriteringer

- *Gjennomføre prosjektering og utbygging av fiskerihavner etter Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006 – 2015 til planlagt omfang, kvalitet, kostnad og framdrift*
- *Gjennomføre nødvendig forvaltning, drift og vedlikehold av moloer og øvrige installasjoner i statens fiskerihavner*
- *Planlegge nye fiskerihavnetiltak i tråd med Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006 – 2015*
- *Gjennomføre avhending eller overføring til nye bruksformål av ikke næringsaktive fiskerihavner og avvikle statens ansvar for bunnkjettingsanlegg i fiskerihavner*

Ved utbygging av fiskerihavner skal prosjekter som har stor betydning for den nasjonale verdiskapingen i fiskerinæringen prioriteres. Videre er tiltak som bidrar til å ivareta fiskerihavnebehov i mindre lokalsamfunn viktig.

Kystverkets utbygging av fiskerihavner er konsentrert om grunnleggende infrastruktur som skjerming av utsatte innseilinger, nyanlegg, vedlikehold av moloer og utdyping av havneområder. Kaier, flytebrygger og industriarealer i fiskerihavnene er et kommunalt ansvar, men det er behov for å yte tilskudd slik at mindre fiskerihavneprosjekter kan realiseres i lokal regi. Kystverket forvalter derfor en tilskuddsordning for kommunale fiskerihavnetiltak.

Den framtidige utviklingen av strukturen innenfor både flåten og industrien vil være av betydning for framtidig utbygging av fiskerihavner. En endring til større fiskefartøyer er en medvirkende årsak til økende behov for større dybde. Transport av fisk og fiskeprodukter til markedene er viktige hensyn ved utbygging av fiskerihavner og for å bedre framkommeligheten i farledene. I dag fraktes fersk fisk i hovedsak med lastebil og/eller fly, mens frossen fisk i større grad fraktes på sjø. Anløp av større gods-, fryse- og containerskip for transport av fisk og fiskeprodukter til markedene stiller også større krav til dybde og manøvreringsareal i havnene.

Kystverket vil arbeide for å samordne sine disposisjoner for fiskerihavneutbygging med strategier som legges for marin verdiskaping. Det innebærer systematisk kontakt med Fiskeridirektoratet, Innovasjon Norge og fylkeskommunene.

Økte miljøkrav til opprydding i havner og farleder øker kostnadene ved utdypinger hvor det er forurensete bunnsedimenter. Kostnadene vil ofte måtte bæres av tiltakshaver, som i dette tilfellet vil være Kystverket. Når det i tillegg er nye krav om mer omfattende planprosesser før arbeid kan startes opp, fører det til at de samlede utgiftene til prosjektene blir høyere enn tidligere. Planleggingen av nye tiltak i fiskerihavner er beskrevet i Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006-2015.

Fiskerinæringens behov for fiskerihavner endrer seg. Staten har vedlikeholdsansvar for en del havner som ikke lenger har noen betydning for næringen. Stortinget har samtykket i at slike ikke næringsaktive fiskerihavner skal avhendes. Fra og med budsjettet for 2003 er det gitt en årlig fullmakt til at inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av ikke næringsaktive fiskerihavner kan benyttes til å dekke salgsomkostninger, nødvendig rehabilitering av fiskerihavner før overdragelse til andre eiere samt vedlikehold av andre fiskerihavner.

For 2008 foreslås det å øke bevilgningen til fiskerihavner og farleder med 105 mill. kroner til totalt 295,1 mill. kroner. Dette innebærer at regjeringen legger til rette for en oppfølging av planrammen for fiskerihavner og farleder i Nasjonal transportplan 2006-2015.

Prioriteringer av de enkelte utbyggingsprosjektene framkommer i et uttrykt vedlegg til denne proposisjonen.

Regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om evt. bevilgning til utbedring av Stamsund havn, dersom trålselskapet som leverer råstoff til fiskeindustrien i Stamsund beslutter å investere i nye og større trålere enn i dag, og dette forverrer atkomsten til fiskeindustrianlegget.

Resultater 2006-2007

I 2006 fullførte Kystverket to fiskerihavneprosjekter. Det er bygging av molo på Hitra og reparasjon av Berlevåg molo.

Reparasjonen av moloen i Vadsø ble påbegynt i 2006 og fullført i februar 2007.

Gjenstående del av havneutbyggingen på Melbu omfatter utdyping av ny innseilingsled, bygging av ny molo for skjerming av denne og stenging av eksisterende innseilingsled. Arbeidet ble igangsatt i 2006 og fullføres som planlagt i 2007.

I 2006 har Kystverket også påbegynt utdyping av Værøy fiskerihavn. Arbeidet er planlagt sluttført i 2008.

I 2007 er et nytt fiskerihavneanlegg, utdyping av Strand fiskerihavn, startet. Arbeidet er planlagt fullført i 2008.

Da nye beregninger av planlagt standardheving/reparasjon av Laukvik molo i Vågan kommune viste betydelig høyere kostnader enn opprinnelig kostnadsoverslag, måtte prosjektet utsettes. Midlertidig reparasjon av moloen er utført, men nye skader er oppstått. SINTEF er engasjert for å vurdere mulighetene for en billigere konstruksjon enn den som er planlagt.

Arbeidet med å kartlegge tilstanden til Kystverkets moloer fortsetter ut 2007.

I behandlingen av revidert budsjett 2006 ble det vedtatt en tilleggsbevilgning på 2,5 mill. kroner til reparasjon av moloskader som oppsto under stormen Narve. Midlene er benyttet til reparasjon av skader på moloer i kommunene Værøy, Moskenes, Flakstad og Vågan.

Avvikling av bunnkjettingsanlegg i de tre nordligste fylkene er videreført. Det er avviklet eller overført 11 anlegg i løpet av 2006. Av i alt 114 bunnkjettingsanlegg gjenstår nå 32. Det er avhendet ett fiskerihavneanlegg i 2006.

Kystverket forvalter tilskuddsordningen for utbygging av infrastruktur i kommunale fiskerihavner. Utbyggingen gjøres i regi av kommunene som har ansvar for bruk og framtidig vedlikehold av anleggene. Midlene over kap. 1062 post 60 dekker en andel av de totale kostnadene for prosjektene. Arbeidene ved fiskerihavneanlegg som har fått tilskudd forutsettes startet opp innen ett år fra tilsagnet er gitt. Det stilles også krav til framdrift og fullføring for at tilsagnet ikke helt eller delvis skal falle bort.

Det er i 2006 utført kontroll av og foretatt utbetaling til 22 fullførte kommunale fiskerihavnetiltak hvor tilsagn ble gitt i perioden 2000-2006. I 2007 er det gitt tilsagn til 32 nye anlegg.

Resultatindikatorer for 2007-2008

- Gjennomførte utbyggingsprosjekter
- Gjennomførte reparasjoner og vedlikehold
- Gjennomførte undersøkelser og utarbeidede planer i henhold til Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006 – 2015
- Salg av ikke næringsaktive fiskerihavner og avvikling av bunnkjettingsanlegg
- Tildeling av tilskudd til kommunale fiskerihavneanlegg for 2008

Sjøsikkerhet

Utbedring av farleder

Retningslinjene, vurderingene og prioriteringene som er trukket opp i St.meld. nr. 24 (2003-2004) Nasjonal transportplan 2006-2015 og St.meld. nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap og den årlige budsjettrammen danner grunnlaget for Kystverkets arbeid med sjøsikkerhet. Målet for arbeidet er bedre sikkerhet, bedre framkommelighet, reduserte kostnader forbundet med sjøtransport og å forebygge skipsulykker som kan medføre store miljømessige konsekvenser.

Mål og prioriteringer

- Gjennomføre utbedring av farleder i samsvar med Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006 – 2015
- Fastsette ny farledsnorm

Farledene utgjør en sentral del av transportinfrastrukturen. Det stilles krav til dybde, bredde, fri seilingshøyde og navigasjonsinnretninger i farledene. Navigasjonsinnretningene gir veiledning ved posisjonsbestemmelse, anvisning og varsling av navigasjonsfarer. Innretningene er beregnet for

bruk sammen med sjøkart som viser de fysiske kjennetegnene i farvannet som er nødvendig for å føre et fartøy forsvarlig.

En konsekvens av at fartøyene blir mer dyptgående er et stort investeringsbehov i utdyping og forbedret seilingsløp i farledene. Tiltakene omfatter både modernisering og opprusting av eksisterende seilingsleder og innseilingene til fiskerihavnene.

For å støtte opp om arbeidet for sikkerhet og framkommelighet i kystfarvannene, har Kystverket utarbeidet et forslag til farledsnormal der ledene er kategorisert i hovedled, biled, lokalled og fiskeriled. Ledsystemet og informasjon om fyr og merker er samlet i Kystverkets farledskatalog.

For 2008 foreslås det å øke bevilgningen til fiskerihavner og farleder med 105 mill. kroner til totalt 295,1 mill. kroner. Dette innebærer at Regjeringen legger til rette for en oppfølging av planrammen for fiskerihavner og farleder i Nasjonal transportplan 2006-2015. Prioriteringene av de enkelte utbyggingsprosjektene kommer fram i et uttrykt vedlegg til denne proposisjonen.

Kystverket arbeider videre med ajourhold av farledskatalogen og ferdigstilling og innføring av farledsnormalen i 2008.

Resultater 2006-2007

Utdypingen av Svelvikstrømmen i Buskerud ble ferdigstilt i 2006, mens ny oppmerking blir utført i 2007. Utdypingen av Drøbaksundet i Akershus/Buskerud ble ferdigstilt vinteren 2005/2006. Ny oppmerking av Drøbaksundet blir ferdigstilt i 2008. Oppmerkingen av Tjeldsundet i Nordland er forsinket og ferdigstilles i løpet av 2007. Utdyping av innseilingen til Ulvan i Hitra kommune ble fullført i februar 2007. Ny oppmerking blir også fullført i 2007.

Kystverket vil i løpet av 2007 igangsette tre nye farledsprosjekter. Arbeidene består i utdyping av farleden ved Sandviksberget og Buholmsråsa i Sør-Trøndelag og i Brevikstrømmen i Telemark. Arbeidene i Sør-Trøndelag vil bli fullført i 2008, mens Brevikstrømmen først kan fullføres i 2009.

Kystverket har arbeidet med ajourhold av farledskatalogen og farledsnormalen i 2007.

Kystverket har i 2006/2007 utarbeidet forslag til nytt kapittel i sjøtrafikkforskriften som dekker innseiling til gassterminalen i Nyhavna.

Resultatindikatorer 2007-2008

- Gjennomførte nyanlegg
- Gjennomførte undersøkelser og utarbeidede planer i henhold til Kystverkets handlingsprogram for perioden 2006 – 2015
- Ny farledsnormal er innført

Merking av farleden

Navigasjonsinnretningene omfatter fyr, lykter, lanterner, indirekte belysning (flomlys), lysbøyer, faste merker, staker og radarsvarere. Det er om lag 20 000 innretninger. Av utgiftene til utbygging, drift og vedlikehold finansieres 34 pst. av brukerne gjennom kystgebyret.

Behovet for navigasjonsinnretninger er under endring som følge av at metoder for posisjonsbestemmelse basert på radar, globale satellittnavigasjonssystemer og elektroniske sjøkartsystemer benyttes i økende grad. Samtidig er det et fortsatt udekket behov for navigasjonsinnretninger til bruk for nærnavigasjon, spesielt i leder som benyttes av hurtiggående fartøy. Det fører til et økt antall innretninger med forholdsvis kort rekkevidde.

Mål og prioriteringer

- *Tilby navigasjonsinnretninger i samsvar med de behov som de sjøfarende har, herunder opprette nye navigasjonsinnretninger spesielt i leder som anvendes av hurtiggående fartøy og ro-ro passasjerferger (roll-on/roll-off)*
- *Forestå effektiv fornyelse, drift og vedlikehold av navigasjonsinnretningene*
- *Opprettholde en tilgjengelighet for innretninger som gir lys- eller radarsignal på minst 99,8 pst. i samsvar med retningslinjer gitt av IALA (International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities)*

Navigasjonsinnretningene står i et utsatt miljø og krever regelmessig tilsyn og vedlikehold. Det forekommer enkelte steder at vedlikeholdet har vært mangelfullt, slik at bygningsmessig standard på innretningene ikke har blitt opprettholdt. Et nytt forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdssystem innført i 2007 skal i løpet av de nærmeste årene gi en god oversikt over vedlikeholdstilstanden og legge til rette for effektiv drift og vedlikehold.

Kystverket arbeider etter en bestiller/utfører modell for fornying, vedlikehold og drift av navigasjonsinnretningene. I denne modellen er Kystverkets regionkontor bestillere, mens Kystverket rederi er utfører.

Fornyng og vedlikehold av navigasjonsinnretningene vil fortsatt bli gitt prioritet, samtidig som arbeidet med utvikling av nye løsninger for navigasjonsinnretninger vil fortsette i 2008. Dette omfatter bl.a. innretninger som ikke krever tilknytning til elektrisitetsnettet. Kystverket vil også følge med på utviklingen innen batteriteknologi, og den videre anvendelsen av diodelyskilder som gir store strømbesparelser.

Resultater 2006 - 2007

Det er i 2006 ikke registrert uhell eller ulykker som kan føres tilbake til sviktende navigasjonsinnretninger i oppmerkede leder langs kysten.

For 4 979 innretninger som sender ut lys- eller radarsignaler ble det i 2006 oppnådd en tilgjengelighet på 99,85 pst., noe som betyr at målet om tilgjengelighet er oppfylt. Det var i alt 685 slukninger, som ga 2 676 slukkedøgn.

Kystverkets innretninger påføres enkelte år skader som følge av uvær, og slike skader utbedres vanligvis dels ved omprioriteringer innenfor budsjettammen eller ved at utbedringene kan utsettes og tas som en del av det ordinære vedlikeholdet senere. Uværet vinteren 2005/2006 medførte vesentlig mer skader enn det som kan påregnes i et normalår. I revidert budsjett 2006 ble det derfor gitt en tilleggsbevilgning på 7,5 mill. kroner til utbedring av skadene.

Fyrstasjonene Torsvåg, Fruholmen og Bøkfjord ble avbemannet i 2006, og dermed er avbemanningen av fyr fullført. Enkelte fyrstasjoner benyttes som base for tilsynslag som fører tilsyn med og utfører lettere vedlikehold av navigasjonsinnretninger.

Kystverket har i 2006 arbeidet i sluttfasen med innføringen av et IKT-basert system for forvaltning, drift og vedlikehold av navigasjonsinnretninger. Systemet skal samle og systematisere informasjon for oppfølging og planlegging av vedlikeholdet av navigasjonsinnretningene. Systemet ble tatt i bruk i 2007.

Resultatindikatorer for 2007-2008

- Det skal ikke forekomme uhell eller ulykker som kan føres tilbake til sviktende navigasjonsinnretninger eller mangelfull navigasjonsveiledning i ledene og kystfarvannet
- Tilgjengelighet skal opprettholdes i samsvar med fastsatte mål
- Navigasjonsinnretninger skal opprettes og fornyes
- Det skal være effektiv forvaltning, drift og vedlikehold av navigasjonsinnretningene

Elektroniske navigasjonshjelpemidler

Mål og prioriteringer

- *Det skal ikke forekomme uhell eller ulykker som kan føres tilbake til sviktende elektroniske navigasjonshjelpemidler, herunder AIS-nettet eller mangelfull navigasjonsveiledning i oppmerkede leder langs kysten*
- *Offentlige brukere/etater skal sikres tilgang til data fra AIS-nettet*
- *AIS-data skal utnyttes optimalt for å fremme sjøsikkerhet*

Elektroniske navigasjonshjelpemidler omfatter DGPS (Differential Global Positioning System) og AIS (automatisk identifikasjonssystem).

DGPS-tjenesten leverer korreksjonssignaler til GPS-mottakere som er tilknyttet forskjellige posisjons-, navigasjons- og kommunikasjonsutstyr på skip, offshore og på land. DGPS-tjenesten tilbyr brukerne bedre posisjonsnøyaktighet og integritetsvarsel (varsel ved feil i GPS systemet). Det er etablert tolv stasjoner til dette formålet.

Kystverkets DGPS-tjeneste nærmer seg grensen for teknisk levealder. I løpet av 2008 vil det bli foretatt en gjennomgang av tjenesten. Internasjonalt er det en rekke land som opererer med tilsvarende tjenester. Igjennom IALA arbeider disse landene med anbefalinger for fremtiden til tjenesten. Kystverket deltar i dette arbeidet.

Kystverket har etablert et landbasert AIS-nett bestående av 36 basestasjoner for overvåking av skip langs hele kysten. I tillegg er det etablert prøvedrift for AIS fra Bjørnøya. Basestasjonene mottar alle AIS-meldinger sendt fra fartøyene i dekningsområdet og informasjonen er gjort tilgjengelig for andre statsetater.

AIS bidrar til å øke sikkerheten for skip og miljø, samt forbedret trafikkovervåking og sjøtrafikk-tjenester. AIS er et viktig hjelpemiddel i skip-til-skip-situasjoner for å forhindre kollisjoner, et virkemiddel for kyststater til å innhente informasjon om et skip og dets last og som et verktøy for trafikk-sentralen i skip-til-land-sammenheng.

Kystverkets AIS-nett skal ha stabil drift, og det skal sikres optimal tilgang til og bruk av data fra systemet. Kvalitet og anvendelse av data fra systemet skal forbedres. Det skal utredes tilgang til AIS-data for brukere ut over det offentlige. Det vil bli opprettet tre nye AIS-stasjoner i forbindelse med arbeidet med seilingsleder utenfor territorialfarvannet i Nord-Norge. Det vil bli gjort en kost-nyttvurdering av AIS-drift på Bjørnøya i løpet av 2008.

Resultater 2006-2007

Enkelte av senderstasjonene tilhørende Kystverkets DGPS-tjeneste har ikke overholdt kravet til signaltilgjengelighet (99,5 pst. regnet over to år). Årsaken er vanskelig atkomst til enkelte senderstasjoner med den følge at disse ved feil blir stående ute av drift i lengre tid enn ønskelig.

Driftssituasjonen for Kystverkets AIS-nettverk har vært tilfredsstillende. Det er etablert en AIS landstasjon ved Vardø trafikksentral for dekning av en blindsoner utenfor Vardø. Med denne etableringen utgjør Kystverkets AIS-nettverk totalt 36 AIS landstasjoner. Det er etablert en AIS landstasjon på Bjørnøya for testdrift ut 2007.

Avtalen med Christian Michelsen Research (CMR) om presentasjonsløsning for AIS-data er videreført. Løsningen gir mulighet for gode trafikkbilder og noe statistikk. Tollvesenet, Sjøfartsdirektoratet, politi, havner, Forsvaret og Fiskeridirektoratet er blant de eksterne brukerne.

Det er ikke registrert uhell som kan føres tilbake til manglende eller sviktende elektroniske navigasjonshjelpemidler. Målene for tilgjengelighet er i stor grad opprettholdt, med unntak av problemer med enkelte DGPS-stasjoner.

Resultatindikatorer 2007-2008

- Tilgjengeligheten av AIS-data fra hver enkelt AIS-basestasjon bør være 99,5 pst. eller bedre, regnet over en toårsperiode
- Kystverkets DGPS-tjeneste bør innenfor sitt dekningsområde ha en signaltilgjengelighet på minst 99,5 pst. beregnet over en toårsperiode
- Kystverkets trafikksentraler bør sikres tilgang til AIS-data med maksimalt ett sekund forsinkelse
- Øvrige brukere i Kystverket samt offentlige etater med behov bør sikres tilgang til AIS-data med maksimalt to sekunder forsinkelse
- Kystverket skal arrangere brukerforum for å fremme bruken av AIS-data og bidra til optimal utnyttelse av slike data

Meldingstjenester

Mål og prioriteringer

- *Tilby et elektronisk rapporterings- og meldingssystem for skip i samsvar med EU-direktiv 2002/59/EC. Alle lovpålagte og nødvendige data skal kunne hentes ut fra systemet av sine respektive myndigheter og andre som har definerte behov og tilgang*
- *Etablere en "Single Window" tjeneste for skip med formål å forenkle dagens rapporteringsregime*

- *Det skal ikke forekomme skipsuhell og -ulykker på kyststrekninger eller i skipsleder som har bølge-, vind- og strømvarsling, som en følge av manglende varsling av farlige vind-, strøm- eller bølgeforhold*

Kystverket har ansvaret for tjenester som omfatter meldinger for og om skipstrafikken. SafeSeaNet er et elektronisk rapporterings- og meldingssystem for skipstrafikk utviklet av EU. Systemet omfatter alle skip over 300 bruttotonn samt alle skip, uavhengig av størrelse, som bærer farlig og/eller forurensende last. Kystverket har ansvaret for det norske SafeSeaNet systemet som er obligatorisk for skip med ankomst til eller avgang fra norske havner.

Meldinger i det norske SafeSeaNet-systemet inneholder opplysninger om anløp/ankomst, farlig og forurensende last, samt informasjon knyttet til fysisk sikring. Det norske SafeSeaNet-systemet genererer automatiske meldinger direkte til det sentrale SafeSeaNet-systemet som er operert av EMSA. Kystverket har som målsetting å etablere en tjeneste som gjør det mulig at skip skal kunne rapportere til norske myndigheter gjennom ett system. Bruken av det norske SafeSeaNet systemet skal i 2008 utvides til å omfatte alle rapporteringspliktige fartøyer.

For å oppnå en helhet i sikkerheten for hurtiggående fartøyer langs kysten, arbeider Kystverket med planer for videre drift og utbygging av bølge-, vind- og strømvarsling. I 2008 skal det etableres bølge-, vind og strømvarsel for Breisundet i Ålesund.

Resultatindikatorer for 2007-2008

- Brukere av det norske SafeSeaNet-systemet bør sikres optimal tilgang til systemet for registrering og uthenting av data.
- Bølge, vind- og strømvarsel for områdene Stad, Trondheimsleia, Sletta/Boknafjorden, Nyhavna/Hustadvika og Vestfjorden skal være tilgjengelig gjennom Kystverkets internettsider

Los

Mål og prioriteringer

- *Bidra til høy sikkerhet og god framkommelighet i norske farvann, ved å tilføre fartøyets mannskap nødvendig farvannskunnskap*
- *Tilby lostjenester som er tilpasset transportmønstret og kravene til sikkerhet*
- *Arbeide for høy kvalitet gjennom opplæring, etterutdanning, trening av personell og tilrettelegging*

for bruk av moderne navigasjonshjelpemidler i tjenesten

- *Det skal ikke forekomme uhell eller ulykker som kan føres tilbake til sviktende eller mangelfull los-tjeneste*
- *Minst 97 pst. av losoppdrag som er etterspurt innenfor de fastlagte bestillingsfrister, bør ha en ventetid på under en time. Sikkerhet prioriteres framfor kort ventetid*

Lostjenesten skal være selvfinansierende og omfatter lostjenesten, losformidling, losbåter, investeringer og lostjenestens administrasjon. Tjenesten skal bidra til høy sikkerhet og god framkommelighet i norske farvann og beskyttelse av det marine miljøet mot akutt forurensning.

I 2008 arbeides det videre for at kvaliteten på lostjenesten opprettholdes og at den utføres kostnadseffektivt. I det arbeidet legger Kystverket stor vekt på å ivareta sikkerheten og miljøet på kysten. Kystverket vil prioritere innføringen av foreslåtte tiltak for effektivisering av lostjenesten.

Resultater 2006-2007

Den lospliktige trafikken i 2006 inkludert dispensasjoner og fartøy på farledsbevis, har samlet økt med 0,9 pst. i forhold til 2005. Driften av lostjenesten gikk med et overskudd på 7,3 mill. kroner. Det var ikke tilstrekkelig til å finansiere budsjetterte investeringer på 16 mill. kroner i 2006. Kystverket tilpasset seg situasjonen ved å utsette investeringer.

Kystverket har i 2007 fått levert ny forsterket losbåt for farvann med is vinterstid. I tillegg er det inngått avtale om levering av ordinære losbåter i henhold til fornyingsplan. Det første av disse fartøyene vil bli levert ved årsskiftet 2007/2008.

Det er i 2006 registrert sju uhell med fartøy som hadde los ombord. Ved slike uhell foretas det i henhold til fastsatt prosedyre undersøkelser i samarbeid med Sjøfartsdirektoratet for å bringe klarhet i årsaken. I alle tilfellene er det konkludert med at uhellet ikke kan tilskrives losen. I tillegg er det registrert 18 uhell med navigatør med farledsbevis.

Over 97 pst. av de losoppdragene som har vært etterspurt innenfor den fastlagte bestillingsfristen, har hatt kortere ventetid enn én time.

Kontrollen med farledsbevisordningen har i 2006 avdekket 32 brudd på regelverket og betingelsene for å inneha farledsbevis. Ingen farledsbevis er inndratt, men en sak er anmeldt. Nedgangen i antall brudd fra 2004 til 2005 har fortsatt i 2006.

Kystverket gjennomførte et utredningsarbeid med sikte på en revisjon av lospliktreglene og

regelverk knyttet til lostjenesten generelt. En rekke tiltak og endrede krav innen utstedelse og bruk av farledsbevis, krav til losplikt og farvann er foreslått. Kystverket har også utarbeidet alternative modeller for ny gebyrstruktur. Fiskeri- og kystdepartementet vil komme tilbake til Stortinget om denne saken på egnet måte.

Resultatindikatorer 2007 – 2008:

Måling av losaktiviteten gjennom:

- Antall skipperbevis, losoppdrag, farledsbevis og dispensasjoner
- Antall ulykker med skip hvor årsaken kan tilskrives enten losen om bord, navigatør med farledsbevis eller der det er gitt dispensasjon fra losplikten
- Antall ganger ventetiden overstiger én time forutsatt at bestillingsfristen for los overholdes (skal være mindre eller lik 3 pst., målt i pst. av totale losoppdrag som er etterspurt innenfor fastlagte bestillingsfrister).

Trafikksentraler (VTS)

Mål og prioriteringer

- *Fremme effektivitet og sikkerhet i farleder og havner samt beskytte det marine miljøet gjennom å tilby kvalitetsmessig gode og behovsmessig tilpassede VTS- og beredskapstjenester*
- *Bidra til å redusere omfanget og konsekvenser av inntrufne hendelser/ulykker gjennom samhandling med Kystverkets øvrige beredskapsorganisasjon*
- *Ingen uhell eller ulykker skal kunne føres tilbake til feil eller svikt ved trafikksentralene*

Trafikksentralene utfører trafikkovervåking og -kontroll av skipstrafikken. Trafikksentraltjenester (Vessel Traffic Services – VTS) har som formål å bedre sjøsikkerheten og beskytte det marine miljøet. Tjenesten skal samvirke med fartøyene og respondere på trafikksituasjoner som kan utvikle seg til uønskede hendelser.

VTS-tjenesten bygger på informasjon fra radar, AIS-nettet, fartøyrapportering (SafeSeaNet), VHF-kommunikasjon, kamera og meteorologiske stasjoner. I samsvar med internasjonale anbefalinger deles VTS-tjenesten inn i kategoriene:

- informasjonstjenester
- navigasjonsveiledning
- trafikkregulering.

Kystverket driver fem trafikksentraler. For trafikksentralene Horten, Brevik, Kvitsøy og Fedje er kravet at driften skal være selvfinansierende. Det

samme kravet stilles ikke til Vardø VTS fordi den skal overvåke den passerende trafikken som i hovedsak befinner seg utenfor norsk territorialfarvann, hvor det ikke finnes hjemmel til å pålegge skipsfarten gebyr. Trafikksentralen i Vardø skal følges tett opp for å sikre at den fungerer driftsmessig og operativt i henhold til gitte krav.

Kostnadsnivået skal holdes så lavt som mulig, samtidig som kravene til sikker seilas og et forsvarlig nivå på trafikksentraltjenestene skal ivaretas.

Resultater 2006-2007

Utbyggingen av Vardø trafikksentral er fullført i henhold til plan. Vardø VTS ble satt i ordinær drift 1. januar 2007. Evaluering av systemene og operative oppgaver det første året viser et behov for justeringer og datakoordinering for å oppnå en optimal utnyttelse av trafikksentralens potensial. Erfaringene fra arbeidet vil bli benyttet i forbindelse med framtidig fornying av eksisterende trafikksentraler.

I 2007 besluttet IMO å etablere fem nye internasjonale ansvarsområder for koordinering og utsending av navigasjonsvarsel (NAVAREAS) i nordområdene. Norge ved Kystverket har påtatt seg å være områdekoordinator for det nye NAVAREA XIX. Det antas at oppgaven best kan bli ivare tatt ved trafikksentralen i Vardø, som er samlokalisert med Vardø kystradio. Kystverket har sammen med Telenor Maritime Radio satt i gang forberedelser til å ta på seg oppgaven som NAVAREAKoordinator fra 2008. Også Russland og Canada er involvert i dette arbeidet.

Driften av de fire øvrige trafikksentralene finansieres gjennom sikkerhetsgebyret. Regnskapet for trafikksentralene viste et overskudd på 6,2 mill. kroner i 2006, mot et overskudd på 0,5 mill. kroner i 2005. Tjenesten har et akkumulert underskudd fra tidligere år som med overskuddet fra 2006 er redusert til 6,6 mill. kroner. Arbeidet med å bringe tjenesten i økonomisk balanse fortsetter i 2007. I 2006 var det seks ulykker innenfor trafikksentralenes virkeområde, men ingen av disse kan føres tilbake til svikt i trafikksentraltjenesten. Rekruttering av trafikkleidere er en utfordring i dagens arbeidsmarked, og ytterligere tiltak vurderes.

Resultatindikatorer 2007-2008

- Antall inngrep fra trafikksentralene for å avklare trafikksituasjoner eller korrigerende kurs og/eller hastighet på fartøy
- Antall ulykker med skip i VTS-området

- Antall ulykker med skip i VTS-området som skyldes enten svikt i VTS-tjenesten, eller manglende håndhevelse av regelverk
- Antall rapporterte avvik/brudd på gjeldende seilingsregler og lospliktbestemmelser

Beredskap mot akutt forurensing

Mål og prioriteringer

- *Akseptabel nasjonal beredskap mot akutt forurensing i forhold til risiko*
- *Velfungerende beredkapsorganisasjon med nødvendig utstyr og kompetanse i alle ledd for bekjemping av akutt forurensing på sjø og land*
- *Utvikle og anvende nasjonale og internasjonale avtaler om gjensidig bistand og samarbeid ved akutt forurensing*
- *Bedre utnyttelsen og samordningen av private, kommunale og statlige ressurser innenfor den nasjonale beredskapen mot akutt forurensing*
- *Redusere miljørisiko grunnet akutte utslipp av olje og andre stoffer fra landbasert virksomhet, skip og vrak*
- *Finne og realisere mulige koordineringsgevinster mht lokalisering av depot*
- *Ha tilstrekkelig slepeberedskap langs hele norskekysten*

Kystverket har ansvaret for drift og utvikling av den statlige beredskapen mot akutt forurensing, og fører tilsyn med aksjoner i regi av private virksomheter og kommuner. Det omfatter følgende:

- Ha en vakt- og beredkapsorganisasjon som utnytter Kystverkets samlede kapasitet og kompetanse, og som samarbeider med eksterne aktører i beredskapen mot sjøulykker og akutt forurensing
- Gjennomføre opplæringstiltak og realistiske øvelser for å være best mulig forberedt på å håndtere aksjoner
- Ha tilgjengelig egnet utstyr med en geografisk hensiktsmessig fordeling for å sikre kort responstid og redusere skadevirkninger ved uønskede hendelser
- Ha miljøfaglig kompetanse

St.meld. nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden – sjø-sikkerhet og oljevernberedskap og St.meld. nr. 8 (2005-2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skal følges opp videre. Innsatsen konsentreres om disse hovedområdene:

- Anskaffelse av oljevernutstyr
- Oppfølging av rapport som beskriver status for tidligere undersøkte vrak langs norskekysten

- Gjennomføre ny utredning av heving av vraket etter den tyske u-båten U-864
- Videreføring og utvikling av den operative beredskapen gjennom økt innsats på kompetanseheving i egen og samarbeidende beredskapsorganisasjoner
- Øke det samlede opplæringsvolum gjennom flere opplæringsinstitusjoner og organisasjoner

For 2008 foreslås det å styrke budsjettet for oljevernberedskap med 25 mill. kroner. Midlene skal benyttes til fornyelse av materiell på de statlige depotene.

Resultater 2006-2007

I 2006 mottok Kystverkets beredskapstelefon 1189 meldinger. Det er en økning på 157 fra året før.

Det er i perioden gjennomført følgende tiltak for å utvikle den statlige beredskapen med hensyn til miljørisiko:

- Analyse av slepeberedskapen langs norskekysten og Svalbard – en risikobasert vurdering av behov for slepekraft
- Det er utarbeidet en samlet statusrapport for alt oljevernmateriell på statlige depoter langs kysten, med en anbefalt langsiktig utskiftingsplan for oljevernutstyr
- Det er utarbeidet veileder til utvelgelse av nødhavner basert bl.a. på miljørisiko og nautiske vurderinger
- Det er anskaffet beslutningstøtteverktøy for statlige aksjoner

Kystverkets felles beredskapsplanverk er videreutviklet, særlig når det gjelder håndteringen i første linjen der trafikksentralene og lostjenestens ressurser nå benyttes mer aktivt.

Det er gjennomført en rekke kurs, seminarer og øvelser for å styrke beredskapen og redusere risiko for miljøskade. Det er i perioden avholdt to store øvelser, en samordningsøvelse i Bergensregionen og Nordisk regionøvelse i Arendal. Den siste øvelsen er et ledd i oppfølgingen av København-avtalen.

Kystverket samarbeider nært med Forsvaret for å kunne reagere raskere når akutt forurensning truer eller har inntruffet. Kystvakten er inne i et større fornyelsesprogram av sine fartøy og Kystverket anskaffer nødlossepakker for bunkersolje og oljevernutstyr til de nye kystvaktfartøyene. I tillegg kommer tre nødlossepakker plassert på depot.

Kystverket har utarbeidet en rapport som beskriver dagens status og anbefaling om tiltak for de vrak som ble undersøkt av Statens forurens-

ningstilsyn i perioden 1993 - 2000, samt vrakene av "Blücher" og "Murmansk". Det finnes også vrak langs norskekysten som kan ha last som inneholder andre miljøfarlige stoffer enn olje, og det vil i 2007 bli gjennomført et prosjekt med sikte på å framskaffe informasjon om disse som kan danne grunnlag for å anbefale tiltak. Det er gjennomført rutinemessig miljøovervåking fra luft og sjø av utslipp fra de skipsvrakene som representerer den største risikoen for akutt forurensning langs norskekysten.

Under den andre verdenskrig ble det senket en tysk ubåt, U-864, utenfor Fedje i Hordaland. Ubåten var bl.a. lastet med en større mengde kvikksølv da den ble torpedert. Kvikksølvet representerer en betydelig fare for miljøet fordi kvikksølvforurensning akkumuleres i næringskjeden. Høsten 2006 ble det gjennomført omfattende kartlegging av havbunn og vrakrester. Det ble utredet et hevings- og et tildekkingsalternativ som mulige tiltak for å redusere forurensningsfaren. Kystverket anbefalte tildekkingsalternativet ut fra en samlet vurdering av alternativene og deres risiko. I den påfølgende behandling av saken har Fiskeri- og kystdepartementet besluttet at hevingsalternativer skal utredes nærmere før en tar en endelig stilling til valg av tiltak. Utredning av flere hevingsalternativer utføres i 2007 og 2008.

Arbeidet med informasjon om vrakene i Skagerrak og varslingsprosedyre for fiskere i tråd med ny OSPAR-veileder (Oslo-Paris-konvensjonen) ble sluttført i 2007. Kystverket har nå utarbeidet og distribuert en veiledning til norske fiskere ved funn av kjemiske stridsmidler i disse områdene. Brosjyren gir veiledning om varsling og straktiltak og hvilket utstyr som bør finnes om bord. I tillegg er det utarbeidet en enkel tiltaksliste som de berørte fiskerne kan slå opp om bord.

Det er iverksatt tiltak for å styrke den forebyggende og skadebegrensende beredskapen i nordområdene. Det er bl.a. gjennomført oljevernkurs i Murmansk, og sammen med norsk industri og SINTEF er det tatt initiativ til å etablere et laboratorium i Murmansk for å bedre kunnskapen om russiske råoljer. I tillegg er det gjennomført rutinemessig øvelse og erfaringsutveksling gjennom øvelsen Barents 2006, og med øvrige russiske samarbeidspartnere i Murmansk.

I 2007 har det vært gjennomført en omfattende oljevernaksjon etter MS Servers forlis ved Fedje den 12. januar 2007. Strandrenseaksjonen ble avsluttet i midten av juni. Det vises til St.prp. nr. 52 (2006-2007) Dekning av kostnader knyttet til oljeforurensning fra fartøyet MS Server, der det ble fremmet forslag om en tilleggsbevilgning på 225,5 mill. kroner knyttet til aksjonen. Stortinget sluttet

seg til dette. Det er så langt påløpt 170 mill. kroner knyttet til oljevernaksjonen etter Server-forliset. Kostnader forbundet med fjerning av akterskipet er ikke inkludert i dette beløpet. Flere eksterne aktører har deltatt i aksjonen, og det antas derfor at det er et etterslep i utestående krav. Det er fremdeles usikkert hva den samlede kostnaden blir, men det antas at vedtatt tilleggsbevilgning vil være tilstrekkelig.

Resultatindikatorer 2007-2008

- Antall påbegynte og gjennomførte beredskapsaksjoner
- Antall avsluttede beredskapsaksjoner
- Antall gjennomførte kurs og øvelser for å videreutvikle kompetanse i den operative beredskapen
- Antall meldinger til beredskapsvakten

Tabell 7.8 Sammenligning av planrammen i Nasjonal transportplan 2006-2015 (NTP) og forslag til budsjett 2008 (alle tall i mill. 2008-kroner)

	Kystverkets handlings- program 2006- 2015 ¹	Saldert budsjett 2007	Budsjett- forslag 2008
<i>Maritim infrastruktur</i>			
Fiskerihavner og farleder	246,0	190,1	295,1
Tilskudd fiskerihavner	27,0	31,4	30,1
Navigasjonsinstallasjoner	272,5	273,4	280,7
Navigasjons- og meldingssystemer	4,7	4,6	4,5
<i>Statens beredskap mot akutt forurensing/slepefartøy</i>	128,7	111,2	136,3
<i>Maritime tjenester</i>			
Los	429,8	430,7	470,8
VTS (trafikksentraler)	69,2	86,6	66,5
<i>Transportplanlegging, kystforvaltning og administrasjon</i>	99,8	118,2	117,0
Sum	1277,6	1246,2	1401,0
Herav brukerfinansiert	564,6	566,8	605,0
Herav statlig finansiert	713,0	679,4	796,0

¹ For nærmere omtale av transportetatens handlingsprogrammer vises det til St.prp. nr. 1 (2005-2006) for Samferdselsdepartementet.

Tabell 7.9 Bevilgninger på Kystverkets poster fordelt på virksomhetsområder (alle tall i 1000 2008-kroner)

Virksomhetsområder/poster ¹	Post 01	Post 21	Post 30	Post 45	Post 60	Sum
<i>Maritim infrastruktur</i>						
Fiskerihavner og farleder			295 078		30 100	325 178
Navigasjonsinstallasjoner	225 777		46 172	8 762		280 711
Navigasjon og meldingstjenester	2 000			2 500		4 500
<i>Maritime tjenester</i>						
Los	454 241			16 553		470 794
Trafikkovervåking	65 197			1 287		66 484
<i>Kystforvaltning og transportplanlegging</i>	108 681			8 364		117 045
<i>Beredskap mot akutt forurensing</i>	124 044	3 900		8 334		136 278
Sum	979 940	3 900	342 250	45 800	30 100	1 400 990

¹ Det vil kunne bli foretatt noen mindre justeringer av fordelingen mellom de ikke gebyrfinansierte virksomhetsområdene. Fordelingen mellom poster vil imidlertid ligge fast. Stikkordet "kan nyttes under post 01/45" er knyttet til hhv. postene 01 og 45.

NSSR – Redningsselskapet (jf. post 70)

Mål og prioriteringer

Redningsselskapets primære formål er å redde liv og berge verdier på sjøen og å opprettholde og utføre rednings- og hjelpetjenester langs den norske kysten og i tilstøtende havområder hvor det måtte oppstå behov for Redningsselskapets tjenester.

Redningsselskapet vil:

- Ha redningsskøyene i kontinuerlig beredskap
- Drive opplysende og forebyggende arbeid for å bedre sikkerheten for sjøfarende

Redningsselskapet er en viktig partner i sjøsikkerhetsarbeidet. Med sine fartøy og mannskap langs hele kysten er NSSR en avgjørende redningsressurs. Fiskeri- og kystdepartementet har tatt initiativ til en dialog med NSSR knyttet til selskapets rolle i det totale sjøsikkerhetsarbeidet. Dette arbeidet vil fortsette inn i 2008.

Resultater 2006-2007

Redningsselskapet mottok i 2006 et statlig tilskudd på 50 mill. kroner.

Et utdrag av Redningsselskapets statistikk for 2005, 2006 og per 30. august 2007 framgår av tabell 7.10 under.

Tabell 7.10 Utdrag fra Redningsselskapets aktivitetsstatistikk

	2005	2006	Per 31.8.2007
Reddede personer	32	43	52
Bergede fartøy	101	136	105
Assisterte personer	11 524	15 691	12472
Assisterte fartøy	5 864	5 595	4404
Dykkeroppdrag	1 472	1 377	1079
Slep	1 877	2 026	1667
Søk	102	110	82
Losskyss	2 166	1 753	1232

26 redningsskøyter har vært i drift og bemannet 24 timer i døgnet gjennom hele året i 2006, mens to fartøyer har vært i reserve. NSSR har også 14 operative sjøredningskorps hvor frivillige medlemmer har bemannet fartøyene.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Posten omfatter drift av navigasjonsinstallasjoner, losing, trafikkovervåking og kontroll, transportplanlegging, kystforvaltning, drift og utvikling av statens beredskap mot akutt forurensning og Kystverkets administrasjon.

Det fremmes forslag om å bevilge 979,94 mill. kroner på posten i 2008. Dette innebærer en realøkning på 25 mill. kroner knyttet til styrking av oljevernberedskapen.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgifter til aksjoner for bekjempelse av akutt forurensning. I tilfeller av akutt forurensning kan det raskt bli behov for midler til aksjoner som staten setter i gang, eller for garantier for kommuner som setter i gang aksjoner med vesentlige utgifter, og som selv ikke er i stand til å dekke utgiftene før erstatningsbeløpet er innbetalt. Det fremmes eget forslag til romertallsvedtak om at Fiskeri- og kystdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre inntil 15 mill. kroner utover bevilgningen dersom det er nødvendig for å iverksette tiltak uten opphold og før Kongen kan gi sitt samtykke.

Det fremmes forslag om å bevilge 3,9 mill. kroner på posten i 2008.

Post 30 Nyanlegg og større vedlikehold, kan overføres

Post 30 omfatter utbygging av havner, farleder og navigasjonsinstallasjoner.

Det fremmes forslag om å bevilge 341,25 mill. kroner på posten i 2008. Dette innebærer en realøkning på 105 mill. kroner knyttet til økte statlige investeringer i fiskerihavner og farleder.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan nyttes under post 01

Post 45 omfatter Kystverkets investeringer i bedriftsøkonomisk forstand som overstiger 200 000 kroner. Det fremmes forslag om å bevilge 45,8 mill. kroner på posten i 2008.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, kan overføres

Posten omfatter tilskudd til fiskerihavneanlegg, og går til delfinansiering av kommunale fiskerihavneanlegg etter søknad.

Det fremmes forslag om å bevilge 30,1 mill. kroner på posten i 2008. Det fremmes også forslag om en tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner knyttet til posten, jf. eget forslag til romertallsvedtak.

Post 70 Tilskudd til Redningsselskapet

Det fremmes forslag om å bevilge 40 mill. kroner i tilskudd til Redningsselskapet i 2008.

Post 72 Tilskudd til omstilling Secora, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til omstillingskostnader for Secora AS, tidligere Kystverket produksjon. Bevilgningen i 2008 skal dekke resterende tilskudd til omstillingstiltak. Det fremmes forslag om å bevilge 24 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 4062 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Gebyrinntekter	610 173	561 565	623 020
02	Andre inntekter	14 069	8 420	8 778
03	Inntekter salg av fyreiendommer	5 500		
	Sum kap. 4062	629 742	569 985	631 798

Post 01 Gebyrinntekter

Posten omfatter losberedskapsgebyr, losgebyr, sikkerhetsgebyr og kystgebyr. Losvirksomheten er 100 pst. gebyrfinansiert. Sikkerhetsgebyret skal dekke driftskostnadene for trafikksentralenes trafikkovervåking og kontroll.

Det fremmes forslag om at inntektskravet settes til 623,02 mill. kroner i 2008.

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter refusjoner og inntekter fra eksterne, samt inntekter knyttet til statens beredskap mot akutt forurensning.

Det fremmes forslag om å bevilge 8,778 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 1070 Samfunnet Jan Mayen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	27 713	28 200	29 450
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	253		
	Sum kap. 1070	27 966	28 200	29 450

Innledning

Fiskeri- og kystdepartementet koordinerer driften av og har budsjettansvaret for Samfunnet Jan Mayen. Fiskeri- og kystdepartementet har også ansvaret for driften av Loran-C-systemet. Samfunnet Jan Mayen omfatter all infrastruktur på øya og det personell som driver denne. Samfunnet yter i dag tjenester til Loran-C, Det norske meteorologiske institutt, Telenors kystradio og eventuelle andre som har virksomhet på øya.

Fiskeri- og kystdepartementet og Forsvarsdepartementet har inngått en avtale om drift av Samfunnet Jan Mayen. Avtalen innebærer at Fiskeri- og kystdepartementet kjøper tjenester for driften av Samfunnet Jan Mayen fra Forsvarets logistikkorganisasjon. Det norske meteorologiske institutt og Telenor Nett A/S refunderer Fiskeri- og kystdepartementet for sine deler av felleskostnadene.

Kap. 1070 omfatter driften av Samfunnet på Jan Mayen og alle driftsutgifter for navigasjonssystemer og investeringer knyttet til Loran-C-systemet, som er et sivilt radionavigasjonssystem for bruk i Nordvest-Europa.

Prioriteringer

Regjeringen gikk i 2006 inn for å videreføre driften ved de fire norske Loran-C-stasjonene Værlandet (Askvoll kommune i Sogn og Fjordane), Bø i Vesteraalen (Nordland), Berlevåg (Finnmark) og Jan Mayen ut 2009, jf. St. prp. nr. 1 (2006-2007) for Fiskeri- og kystdepartementet. Bakgrunnen er en fornyet interesse for dette bakkebaserte navigasjonssystemet i Europa som et backup-system for satellittbaserte navigasjonshjelpemidler.

Fiskeri- og kystdepartementet har blant annet fått oppfordringer fra EU og britiske og franske

myndigheter om å videreføre driften av Loran-C. Storbritannia har startet drift av Loran-C, mens Frankrike skal videreføre systemet til 2015. Russland har også vist interesse for videre norsk drift, og et mulig samarbeid med det tilsvarende russiske navigasjonssystemet Chayka.

Det vil i 2008 bli gjort en ny vurdering av videre drift av de fire norske Loran-C-stasjonene.

Under arbeidet med Regjeringens nordområdestrategi ble det besluttet at det skulle etableres to arbeidsgrupper som skal vurdere norsk tilstedeværelse på Bjørnøya og Hopen, og på Jan Mayen.

Fiskeri- og kystdepartementet er gitt i oppdrag å lede en tverrdepartemental gruppe som skal se på hva slags aktivitet det kan være aktuelt og relevant å ha på Jan Mayen, med og uten videre drift av Loran-C. Den skal videre vurdere hvilke behov som kan bli aktuelle i et noe lengre tidsperspektiv, knyttet til infrastruktur og fornyelse av boligmasse. Bygningsmassen ved Samfunnet Jan Mayen er av eldre dato. Statsbygg gjennomførte i 2002 en vurdering av alternativer for bygningsinvesteringer på Jan Mayen, hvor det ble pekt på at rehabilitering av eksisterende bygninger vil være vanskelig å gjennomføre og en kostbar løsning. Videre er kjøretøyparken på Jan Mayen av eldre dato, og det er behov for å iverksette utskifting av

tyngre kjøretøy og utstyr på øya. Det er også avdekket et behov for vedlikehold og oppjustering på Loran-C-stasjonene på fastlandet.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om denne saken på en egnet måte.

Resultater 2006-2007

De norske Loran-C-stasjonene Bø, Jan Mayen, Værlandet og Berlevåg har i hele perioden sendt ut signaler i samsvar med de operative kravene til tidligere Northwest European Loran-C System (NELS).

I behandlingen av revidert budsjett 2007, jf. St.prp. nr. 69 (2006-2007), ble det vedtatt en tilleggsbevilgning på 8 mill. kroner til utskifting av strømaggregat på Jan Mayen.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker kostnadene til drift av fellesfunksjonene på Jan Mayen og drift av de fire norske Loran-C-stasjonene. Det fremmes forslag om å bevilge 29,45 mill. kroner på posten i 2008.

Kap. 4070 Samfunnet Jan Mayen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Inntekter fra kioskdirift	604		500
07	Refusjoner	2 802	3 605	3 760
	Sum kap. 4070	3 406	3 605	4 260

Post 01 Inntekter fra kioskdirift

Posten omfatter inntekter fra kioskdirift på Jan Mayen, hvor tilsvarende utgifter bevilges over kap. 1070 post 01. Det fremmes forslag om å bevilge 500 000 kroner på posten i 2008.

Post 07 Refusjoner

Posten omfatter refusjoner fra Det norske meteorologiske institutt og Telenor for deler av felleskostnadene knyttet til Samfunnet Jan Mayen. Det fremmes forslag om å bevilge 3,76 mill. kroner på posten i 2008.

Programområde 33

Programkategori 33.40 Arbeidsliv

Utgifter under programkategori 33.40 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	31 500	40 000	40 000	0,0
	Sum kategori 33.40	31 500	40 000	40 000	0,0

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn administreres for Fiskeri- og kystdepartementet av Garantikassen for fiskere.

Rett til a-trygd for fiskere gjelder i en rekke tilfeller når fartøy blir satt ut av drift blant annet som følge av sykdom, havari og ishindringer, ved stopp i fisket grunnet reguleringer, sesongavslutning eller leveringsvansker. Ordningen omfatter alle fiskere som står oppført i fiskarmantallets blad B eller som fyller betingelsene for opptak, og som har vært sysselsatt ombord i fartøy innført i mereregisteret for norske fiskefartøyer på seks meter

lengste lengde og over. Ordningen omfatter også fiskere som er blitt oppsagt og som dermed står uten fartøytilknytning.

Utviklingen med hensyn til utbetalinger av a-trygd har blant annet sammenheng med utviklingen i den totale ledigheten i landet. Dagpengesatsen ble i 2007 økt fra 315 kroner til 360 kroner per dag.

A-trygdordningen blir i sin helhet finansiert innenfor det beløp som fiskere betaler i produktavgift ved førstehåndsomsetning av fisk og fiskevarer.

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn

					(i 1 000 kr)
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	31 500	40 000	40 000	
	Sum kap. 2540	31 500	40 000	40 000	

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Det fremmes forslag om å bevilge 40 mill. kroner til a-trygd for fiskere og fangstmenn i statsbudsjettet for 2008.

Del III
Andre saker

8 Sektorovergripande miljøpolitikk

Miljøpolitikken til Regjeringa tek sikte på å fremme ei berekraftig samfunnsutvikling basert på ei langsiktig og forsvarleg forvaltning av naturressursane. Omsynet til ei berekraftig utvikling vert innarbeidd i all samfunnsplanlegging og sektorpolitikk.

Dette kapitlet presenterer Fiskeri- og kystdepartementets samla arbeid med å innpasse miljøvernpolitikken i eige ansvarsområde. Presentasjonen er laga med utgangspunkt i departementet sin reviderte miljøhandlingsplan som vart lagd fram i 2005. Miljøhandlingsplanen inneheld ein gjennomgang av status og utfordringar, mål og tiltak innanfor regjeringas åtte miljøvernpolitiske resultatområde. Rapporteringa er lagd opp i høve til desse resultatområda.

Vi viser elles til omtale av mål, resultat og prioriteringar under dei respektive kapitla i proposisjonen. For rapportering som gjeld ressursforskning og forvaltning av fiskebestandane viser vi til omtalen i kapitla 1020, 1023 og 1030.

8.1 Resultatområde "Vern og bruk av biologisk mangfald"

Fiske og fangst

Mål og prioriteringar

Fiskeri- og kystdepartementet har som mål å fremme berekraftig hausting av marine ressursar og bruk av kyst- og havområda, og å ta vare på det biologiske mangfaldet.

I forvaltninga av havområda våre vert det arbeidd med å utvikle ein ny strategi basert på vitenskaplege råd som tek omsyn til heile økosystemet. Dette krev ei betydeleg utvikling av det operative forvaltningsrammeverket samstundes som det inneber klare utfordringar for forskinga. Det må mellom anna utviklast indikatorar som kan spegle tilstanden i økosystemet og vise prosessane på ein måte som gjer det mogleg for forvaltninga å vurdere ressursutnytting og andre aktivitetar i eit heilskapleg økosystemperspektiv.

Det er viktig å ha god kjennskap til dei kommersielle fiskeria og fritidsfiske for å kunne seie noko om verknaden dei har på økosystemet. Fiskeria er i stadig endring, og fangstkapasiteten er større enn det som er nødvendig for ei berekraftig

hausting av ressursane i havet. Ny kunnskap om utøving av fisket i tid og rom og om dei einskilde økosystema er viktig for å kunne seie meir både om kva fisket er og korleis sjølve fisket påverkar økosystema. Slik kunnskap vil sikre eit betre grunnlag for konkrete råd til forvaltninga. Det er nødvendig å forbetre metodane for å gje meir realistiske bestandsoverslag.

Arbeidet med å utvikle reiskapar og metodar som haustar ressursar på ein berekraftig og miljøvenleg måte er prioritert. Denne forskinga er vesentleg for ressursforvaltninga.

Vidare vert det arbeidd med å definere referanseområde for å kunne kartleggje eventuelle endringar i mangfaldet av artar.

Verknadane av fiske og fangst på det marine miljøet elles er og eit viktig tema. Tre hovudområde peikar seg ut; verknaden på botnhabitat, på artar som vert tekne som bifangst og på samansetjinga av genar i ein bestand.

Forsking på kysttorsk er prioritert.

Noregs forskingsråd sitt program Havet og kysten kombinerer forskning på marine økosystem og bestandar med forskning på økosystempåverknader og forvaltning. Forsking gjennom dette programmet er ei verdfull støtte til den forvaltningsretta forskinga.

Innsatsen for å komme det ulovlege, urapporterte og uregulerte fisket (UUU-fisket) i Barentshavet til livs held fram. Det skal arbeidast breitt nasjonalt og i samarbeid med andre land og regionale organisasjonar for å få slutt på denne type kriminalitet.

Fiskeridirektoratet vil drive garnoppyrdding i regi av ordninga for fiskeforsøk og utviklingstiltak.

Resultat 2006-2007

Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet har eit hovudansvar for overvåkingsaktivitetar og kartleggingsoppgåver under Fiskeri- og kystdepartementet.

I dei årlege rapportane "Havets ressursar og miljø" og "Kyst og havbruk" rapporterer Havforskningsinstituttet om tilstanden i dei norske hav- og kystområda. Mellom anna har dei gjennomført forskingsprosjekt innan områda havklima, verknader på økosystema og operasjonell oseanografi.

Studia prøver å identifisere, forstå og kvantifisere prosessane som styrer klimasvingingane i havet, og utvikle metodar for å lage klimaprognosar. Vidare arbeider instituttet med å forstå kva verknad klimaet har på økosystema. Undersøkingane omfattar rekruttering, vekst og utbreiing av plankton, krepsdyr og fisk, overgjødning, skadeleg algebloomstring og spreining av forureining.

Det er etablert langsiktige overvåkingsprogram for Barentshavet, Norskehavet, Nordsjøen og kysten for viktige grupper av kjemisk forureining: Organiske miljøgifter, olje, metall og radioaktivitet. Målet er å dokumentere utviklingstrekk og korleis forureining påverkar livsvilkåra for og kvaliteten på dei marine ressursane. Oljeselskapa er pålagde å drive tilstandsovervaking, og som ein del av dette har Havforskningsinstituttet i oppgåve å overvake om olje- og gassutvinninga til havs fører til kvalitetsforverring og har verknader på fisk. Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) har ei viktig oppgåve i overvaking av sjømat, og deira utvida innsats for overvaking av villfisk skjer i nært samarbeid med Havforskningsinstituttet.

Kunnskap om dei lågare trinna i næringskjeda er avgjerande for å kunne utvikle ei heilskapleg forståing og forvaltning av havområda. Difor overvaker forskarane systematisk sesongvariasjonar og geografisk utbreiing av plante- og dyreplankton. Havforskningsinstituttet har overvaka nordområda sidan rundt år 1900. Frå 2005 føregår overvakinga gjennom økosystemtokt. Her samarbeider instituttet med det russiske havforskningsinstituttet PINRO i Murmansk. Økosystemtokta dekkjer områda frå kysten til iskanten og omfattar over 1000 prøvestasjonar der dei samordna overvaker alle vesentlege komponentar i det marine økosystemet for å gje ei heilskapleg tilstandsvurdering.

I 2006 starta eit samarbeid om å kartlegge botndyr. Prosjektet har tilgang til russiske dataseriar som strekkjer seg tilbake til 1926.

I oppfølginga av St. meld. nr. 8 (2005-2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten er det oppretta tre faggrupper; ei overvåkingsgruppe leia av Havforskningsinstituttet, ei risikogruppe leia av Kystverket og eit fagleg forum leia av Norsk polarinstitutt. Overvåkingsgruppa som har medlemmer frå 21 institusjonar skal samordne all overvaking av dei marine økosystema i nordområda. Gruppa la fram sin første rapport i mars 2007.

Som eit ledd i utviklinga av økologiske kvalitetsmål for Barentshavet, har Havforskningsinstituttet sett i gang eit prosjekt for å forstå korleis biomangfaldet (biodiversiteten) i eit fiskesamfunn varierer i tid og rom, og korleis denne variasjonen

står i høve til klimasvingingar og fiske. Det er påvist at artsmangfaldet av botnfisk har variert lite over tid, men at det er eit romleg mønster som kan kome av at det er mindre mangfald der det er mykje fiskeriaktivitet, og/eller at mykje torsk og hyse gjer at andre botnfiskartar står mindre tett. Samla vil miljøkvalitetsmåla og tilstandsindikatorane gje forvaltningsstyresmaktene eit godt grunnlag for økologisk baserte forvaltningsråd om menneskelege aktivitetar i Barentshavet.

Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen har bedt om å få ei vitskapleg utgreiing om kva som kan vere eit realistisk langtidsutbytte av dei viktigaste kommersielle artane i Barentshavet når ein tek omsyn til vekselverknader mellom bestandane og påverknader frå miljøet. Dette er eit langsiktig forskingsarbeid der ein i første omgang analyserer og modellerer dei biologiske prosessane. Arbeidet vil gje Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen eit grunnlag for ytterlegare å inkludere økosystembaserte vurderingar i arbeidet sitt.

Havforskningsinstituttet samarbeider med Norsk reknesentral for å utvikle berekningsmodellane slik at dei kan handtere usikkerheit. Det er utvikla handlingsreglar for torsk, sei og lodde, og handlingsregel for hyse er i arbeid. For Norskehavet er det også handlingsreglar for norsk vårgytande sild og kolmule. I Nordsjøen er det utvikla handlingsreglar for torsk, sei, hyse og sild.

Ved fastsetjing av kvotar prøver ein å berekne usikkerheit knytt til naturlege svingingar i bestanden, berekningsmåten og sjølve fangststatistikken. Havforskningsinstituttet utviklar system som reduserer usikkerheita, og har ekstra innsats knytt til forvaltningsmessig utfordrande bestandar, til dømes kysttorsk. I 2007 tok dei genetiske metodar i bruk for å skilje kysttorsk og skrei i Henningsværboxen under lofotfisket. Usikkerheita i fangststatistikken er konsentrert om å talfeste omfanget av uregistrert fiske av norskarktisk torsk i Barentshavet. Dette er følgt opp i samarbeid med Fiskeridirektoratet og forskarar frå PINRO og gjennom arbeidet i Det internasjonale råd for havforskning, ICES.

Forvaltning av eit økosystem krev heilskapleg overvåkingsinnsats også på andre artar enn dei som vert overvaka regelmessig. Det må skaffast fram meir kunnskap om djuphavsressursar som lange, brosmme, blålange og breiflabb bl.a. gjennom analyse av landingsdata, og gjennom utbygging av ein referanseflåte for hav og kyst. Referanseflåten er eit verdfullt supplement til Havforskningsinstituttet si eiga overvaking.

Eit viktig ledd i forvaltninga er overvaking av fiskefelta slik at fiskefelt kan stengjast om yngelinnblandinga vert for stor eller om bifangsten

vert for stor. I 2006 var innsatsen i denne tenesta på same nivå som året før når det gjaldt feltkontroll.

Fiskeridirektoratet gjennomførte i 2006 garnoppyrdding i fangstområda langs kysten. Til saman 560 garn vart henta opp, i tillegg til fleire tusen meter vaier og line, snurrevadnøter og ein komplett pelagisk trål. Opptak av tapte garn reduserer faren for skjult uttak av fiskeressursane, såkalla spøkelsesfiske.

Noreg reviderte eller inngjekk i 2006 kontrollsamarbeidsavtalar med Irland, Færøyane, Island, Sverige, Litauen, Marokko, Portugal og Grønland.

Gjennom Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC) har norske fiskeristyresmakter bl.a. arbeidd med etablering av prosedyrar og kriterier for stenging av fangst på sårbare habitat.

Arbeidet i ICES har ført til tilråding om at det ikkje skal tillatast nytt fiske av djuphavsartar i område der det tidlegare ikkje har vore slikt fiske, utan at det vert gjennomført ei bestandskartlegging.

I Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjonen (NAFO) er det arbeidd med å tilpasse NAFO-konvensjonen til nye føresetnader og krav, særleg med omsyn til biomangfaldet, innarbeiding av økosystembasert forvaltning og føre-var-prinsippet.

Det vart gjennomført tråltokt i 2006 for å samanlikne seleksjonseffektiviteten i enkeltrist og i fleksirist. Det vart også gjort forsøk for å finne ut kvar i vassøyla seleksjonen i torsketral føregår.

Norsk rødliste 2006 vart lansert av Artsdatabanken 6. desember 2006. I motsetnad til tidlegare år inkluderer raudlista 2006 marine artar. Forenkla kan det seiast at artar som har kraftig tilbakegang i tal, som har små bestandar eller som berre finst innanfor små område, reknast som trua og blir raudlista.

Fiskeriforvaltninga vil bidra til å betre raudlista fram mot 2010, og ta med seg informasjonen frå Norsk rødliste 2006 i forvaltninga av marine ressursar.

I forskinga for å sikre eit mest mogleg ansvarleg og berekraftig fiske medverkar Noregs forskingsråd gjennom programmet Havet og kysten som starta i 2006. Programmet førde vidare prosjekt frå dei avslutta programma Marine ressursar, miljø og forvaltning (MARE) og Fiskeriteknologi. Det ligg føre fleire viktige resultat frå desse programma, bl.a. gjeld det eit prosjekt for å lokalisere grønlandskval og ta hudprøver for genetiske analysar, i tillegg til å dra ut DNA frå beinprøver frå grønlandskval funnen på Svalbard. Resultata av analysane syner at det er liten genetisk skilnad mellom bestandane ved Spitsbergen og i Beringhavet, noko som viser at det har vore ei utveksling av dyr mellom bestandane.

Ein viktig del av programmet Havet og kysten er å få fram kunnskap om det marine biologiske mangfaldet med særleg vekt på artar og bestandar som det vert hausta av eller som er direkte eller indirekte påverka av hausting.

Eit anna sentralt tema innanfor programma MARE og Havet og kysten er ei meir realistisk berekning av fiskebestandane. Fiskeri- og havbruksnæringsas forskingsfond (FHF) har vore med i finansieringa av prosjekt for å fremme usikkerheitsanalysar i bestandsoverslag og bestandsprognosar. Prosjekta har lagt vekt på å auke kunnskapen om kommersielle artar på individ- og bestandsnivå for å forbetre bestandsberekningane.

Havbruk

Mål og prioriteringar

Hovudmål: Havbruksforvaltninga skal sikre at omsynet til miljøet vert ein grunnleggjande premis for den vidare utviklinga og veksten i næringa.

Delmål:

- Setje inn tiltak for å redusere talet på rømte oppdrettsfisk.
- Overvake, førebyggje og bekjempe lakselus.
- Vidareutvikle sjukdomsførebyggjande arbeid.
- Leggje til rette for at utslepp av nærings salt og organisk materiale frå havbruk ikkje overstig naturens toleevne.

Miljøomsyn vert prioritert i havbruksforskninga. Forskinga skal leggje større vekt på problemstillingar i havbruksnæringa som kan vere ein miljørisiko. Dette femner om verknader av havbruksaktivitetane på miljøet ikring, sjukdom og smittespreiing.

Arbeidet knytt til rømt oppdrettsfisk er høgt prioritert, og målet er at rømning skal haldast på eit absolutt minimum. Fiskeridirektoratets tiltaksplan Visjon nullflukt vert følgd opp i 2008.

Utfordringane med å få ned rømningstala i havbruket vert følgde opp på mange frontar, bl.a. ved å kartleggje årsakene til rømning, forskning og utvikling, forbetringar av regelverket, driftskrav og kontroll. Rømmingskommisjonen har ei sentral rolle i å kartleggje årsaksforhold og byggje opp kunnskapsbase om havari. Kommisjonen arbeider systematisk for å redusere risiko for rømning og havari.

Det vert arbeidd for å sikre betre statistikkgrunnlag og meir pålitelege rømningstal. Mengde og vandring av rømt oppdrettslaks og regnbogeaure i ulike soner skal også kartleggjast for å utvikle gode overvakeringsrutinar som grunnlag for

forvaltningsråd. Det skal også skaffast meir kunnskap om verknadane av tiltak mot rømming.

Utpøringsprosjektet om merkemetodar i Hardangerfjordregionen vert følgt opp i nært samarbeid med næringa, forskingsmiljøa og miljøvernstyresmaktene. Målet er bl.a. å kunne bruke slike metodar til å førebyggje rømming ved å spore rømt fisk tilbake til lokaliteten han kjem frå. Det gjenstår likevel noko meir praktisk og vitenskapleg utprøving i ein periode på to til tre år før metoden kan takast i bruk. Dette arbeidet vert høgt prioritert, og målet er at metoden skal vere operativ for bruk så snart han er ferdig utprøvd.

Risikobasert akvakulturkontroll (Akvarisk) vert innarbeidd i den vanlege drifta til Fiskeridirektoratet.

Den nye reaksjonsforskrifta gjev nærare reglar om utmåling av brotsgebyr (overtredelsesgebyr) og tvangsmulkt. Målet er at forskrifta skal virke preventivt slik at det vert færre regelbrot som kan føre til rømming og andre skadar på miljøet.

Det vert arbeidd vidare med å utvikle, modifisere og tilpasse gode styringssystem som fastset bereevne – kor mykje ein kan produsere utan å passere grenser for tillaten påverknad – og sikrar at denne bereevna ikkje vert passert. Føresegnene om miljøundersøkingar og miljøovervaking ved oppdrettsanlegga vil bli vidareutvikla.

Fiskeridirektoratet vil samarbeide med miljøstyresmaktene om felles miljøovervaking, MOM, og saman med Havforskningsinstituttet medverke til ei faglig oppgradering av miljøovervakinga.

Bereevna til havbruksanlegg, plasseringa av anlegga, avgrensinga av storleiken, utforming og drift er vesentlege for ei berekraftig næring.

Fiskeridirektoratet skal arbeide for at restane etter havbruk som heilt eller delvis har opphøyr, ikkje er til sjananse eller skade i dei område der aktiviteten er driven.

Noregs forskingsråds program HAVBRUK – ei næring i vekst prioriterer prosjekt som siktar mot å redusere risikoen for rømming frå oppdrettsanlegg. Ein prøver å finne tekniske og biologiske løysingar der drift, oppdrettsartas åtferd, operasjonelle problemstillingar og fleirfagleg tilnærming er viktige føresetnader.

I arbeidet med å førebyggje spreiding av smittsame sjukdommar vert det lagt betydeleg vekt på å forbetre det biologiske og tekniske grunnlaget for utvikling av nye og betre vaksinar.

Potensialet for nye etableringar i havbruksnæringa er høgare i nord enn i resten av landet, noko som blant anna inneber spesielle miljøutfordringar. Forskringsrådets nordområdesatsing er høgt prioritert i 2008.

Havforskningsinstituttet skal intensivere studia av korleis tilførsel av organisk materiale påverkar villfisk og botndyr når det gjeld kvalitet og mengde.

Økosystemretta forskning er viktig for å få innsikt i kva følgjer hausting av marine råvarer til forproduksjon for havbruk har for interaksjonar og ressursar i marine økosystem.

Resultat 2006-2007

Miljøprofilen i den nye akvakulturlova som tredde i kraft 1. januar 2006 er sterkare og klarare enn i den tidlegare oppdrettslova. Lova fangar opp heilskapen og sikrar dei overordna styringsbehova når det gjeld miljøregime og miljøutfordringar framover. Miljøomgrepet i lova er vidt og dekkjer både forureining og økologiske verknader, og føresegnene i lova skal sikre at omsynet til miljøet vert teke vare på i alle trinn i produksjonskjeda.

Rømming er den største miljøutfordringa havbruksnæringa har. Fiskeri- og kystdepartementet oppnemnde sommaren 2006 ein fast kommisjon for rømming av oppdrettsfisk. Fiskeridirektoratet stiller sekretariat til rådevelde for kommisjonen, som skal rapportere til direktoratet. I tillegg til arbeidet i rømmingskommisjonen utfører Fiskeridirektoratets regionkontor raske synfaringar for å kartlegge årsaksforholdet og vurdere om oppdrettaren har handla tilstrekkeleg forsvarleg.

Fiskeridirektoratets tiltaksplan mot rømt oppdrettsfisk – Visjon nullflukt – inneheld 30 tiltak mot rømt oppdrettsfisk. Føresegner om dobbel sikring av avløp frå settefiskanlegg er nedfelt i forskriftsverket og trer i kraft frå 1. januar 2008. Føresegner om maskevidde i notposen i høve til storleiken på fisken er også forskriftsfesta, med verknad frå 2007. For å kunne vurdere verknaden av rømt oppdrettsfisk på villfiskpopulasjonane, har direktoratet utgreidd moglege effektindikatorar/sårbarheitsindikatorar. Samhandling med andre offentlege etatar som politi og påtalemakt, Kystverket og Statens Naturoppsyn er styrka.

Oppdrettstorsk som gyt i merdane, kan representere ei utfordring mot villtorskens genetiske eigenart ved utslepp av befrukta egg. Havforskningsinstituttet har vist at laksens kjønnsmogning kan stoppast ved lysstyring, og hos torsk har ein klart å forsinke mogninga til sommarmånadane – utan heilt å stoppe mogninga.

Sidan 2005 har det vore arbeidd med risikobasert akvakulturkontroll, Akvarisk. I 2007 vert systemet testa ut i alle regionane til Fiskeridirektoratet.

Den 1. april 2007 vart det fastsett ny reaksjonsforskrift som inneber skjerpa reaksjonar ved brot

på regelverket som påverkar miljøet, blant anna rømming. Det er nær dialog med Riksadvokaten og Økokrim om korleis brot på forskrifta skal følgjast opp. Fiskeridirektoratet starta våren 2007 med å offentleggjere rømmingslistene.

Det vert no stilt strenge tekniske krav til oppdrettsanlegg i tillegg til omfattande krav til drift. Alle etablerte anlegg skal ha dugleiksbevis, jf. NYTEK-forskrifta.

I 2006 vart det gjennomført ein spesiell kontrollkampanje mot rømming, der 60 matfiskanlegg for laks og aure og 15 matfiskanlegg for torsk vart kontrollerte. I 2007 vert det gjennomført eit spesielt prosjekt for å kartlegge risikoen for smoltrømmingar i lakseoppdrettsnæringa. Eksisterande rømmingsinstruks er planlagt revidert og utvida etter innspel frå eit samarbeidsutval oppnemnt av Økokrim.

Fiskeridirektoratets kontrollarbeid i 2007 legg særleg vekt på å kontrollere at anlegg oppfyller dei tekniske krava i NYTEK-forskrifta i tillegg til drift. Dette gjeld både for anlegg med laks, regnbogeaure og torskeanlegg.

Kontrollane i 2007 vert utførde med fleire verkøy enn tidlegare for å oppnå større effekt i arbeidet. Dette omfattar bruk av revisjonskontrollar og tekniske kontrollar som dekkjer eit breitt spekter av kontrollparameter. Hovudområdet er særleg rømming og faktorar som påverkar risiko for rømming, og rømming av smolt er spesielt fokusert, i tillegg til at krava til maksimalt tillaten biomasse skal haldast. Dei nemnde kontrollane skal bl.a. omfatte alle lokalitetar av laksefisk, både matfisk og settefisk, innanfor dei nasjonale laksefjordane og laksevassdraga.

Det er i gang arbeid med å revidere dei tekniske krava til anlegg. Målet er å justere krava i høve til ny kunnskap og nye erfaringar hos næring, utstyrsløveleverandørar, inspeksjonsorgan og forvaltning.

Det endelege vedtaket om nasjonale laksevassdrag (NLV) og nasjonale laksefjordar (NLF) vart gjort av Stortinget 15. mai 2007. Vedtaket inneber at det vert oppretta 15 nye nasjonale laksevassdrag og 8 nye nasjonale laksefjordar i tillegg til dei som kom i runde 1 i 2003. Det vil seie at ordninga med dette består av totalt 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjordar.

I samarbeid med Miljøverndepartementet har Fiskeri- og kystdepartementet etablert eit nasjonalt overvakings- og evalueringsprogram for å følge opp ordninga med NLV og NLF. Overvakingsprogrammet skal gje tilstrekkeleg kunnskap om bestandsutviklinga, følgje utviklinga av dei enkelte påverknadsfaktorane både i vassdrag og fjordar og

etablere gode rapporteringsrutinar som sikrar ei heilskapleg oversikt.

Fiskeri- og kystdepartementet har eit ansvar for å overvake rømmingssituasjonen, ansvar for å skaffe tilstrekkeleg kunnskap om verknadene av tiltak mot rømming, ansvar for å overvake sjukdomssituasjonen og for å kartlegge verknader av tiltak mot lakselus og annan sjukdom. I oppdrettsanlegg kjem dette i tillegg til den regelmessige helsekontrollen som akvaveterinarar eller fiskehelseteologar gjennomfører i alle anlegg. Det er sett i gang eit arbeid for å samanstille og systematisere data frå privat og offentlig overvaking av sjukdoms- og helsetilstanden til oppdrettsfisk.

Ved hjelp av legemidlar kan lakselus på fisk i oppdrett no haldast under kontroll. I tillegg til legemidlar brukast også artar av leppefisk som beiter bort lus på laks. Det er vidare gjennomført koordinering av tiltak mot lakselus som har vist at infeksjonsintensiteten kan reduserast. Det viser seg likevel at lus kan utvikle resistens mot stoff som vert nytta i kampen mot lusa, noko som er bekymringsfullt. I Hardangerfjorden vert det gjennomført eit prosjekt med brei internasjonal deltaking. Meininga med prosjektet er å komme fram til ein basis for å nedkjempe lakselus, som også kan nyttast i andre norske fjordsystem.

Det er gjort forsøk som viser at det kan vere mogleg å avle fram ein laks som er motstandsdyktig mot lakselus.

Det vert lagt stor vekt på sjukdomsførebyggande tiltak og krav til næringsutøvarane i samband med etablering og drift av oppdrettsanlegg. Ved alle nyetableringar og utvidingar av anlegg utfører Mattilsynet ei konkret vurdering av smittefaren for det omsøkte anlegget og miljøet ikring. Også i samband med transport og slakting av fisk er det krav om smitteførebyggande tiltak. Krava er ekstra strenge i samband med handtering, transport og slakting av fisk som er ramma av ein smittsam sjukdom.

Sjølv om helsesituasjonen hos laks er vurdert som god har arbeidet med å førebyggje og nedkjempe sjukdommar hatt høg prioritet i perioden. Det finst tapsbringande sjukdommar der kunnskapen er mangelfull, og auken i oppdrett av torsk fører til veksande sjukdomsproblem hos denne arten. Det er oppretta eit samarbeid mellom Noreg og India om fiskevaksinar. Det kan gje mange interessante resultat som kan medverke til betre og meir effektive vaksinar. Samarbeid med programmet *NANOMAT – Nanoteknologi og nye materialer* kan gje interessante resultat i vaksineutviklinga.

Havforskningsinstituttet arbeider med problem som forårsakar stress, smerte og sjukdom hos fisk,

og prøver å utvikle fysiologiske og åtferdsmessige velferdsindikatorar. Lakselus og lusspreiing er eit problem både i høve til miljø og til fiskehelse/-velferd. Havforskningsinstituttet har utarbeidd teknologi for å utvikle vaksine mot lakselus.

Det store forskingsprogrammet *HAVBRUK – Ei næring i vekst* kom i gang med egne løyvingar frå 2006. Programmet byggjer på det tidlegare Havbruksprogrammet og havbruksretta verksemd frå andre program som vart avslutta i 2005. Miljøstudie er klart prioritert også i det nye programmet.

Det har sidan 2005/2006 vore i gang eit stort tverrfagleg utprøvningsprosjekt om merkemetodar i Hardangerfjordregionen i samarbeid med havbruksnæringa og miljøvernstyresmaktene. Metoden er eit alternativ til obligatorisk fysisk merking av oppdrettsfisk, og tek i bruk kjemiske og biokjemiske parameter, medrekna DNA-markørar, stabile isotopar, sporstoff og fetttsyreprofilar. Prosjektet er svært lovande, og så langt synest metoden å vere godt eigna til å identifisere kvar den rømde fisken kjem frå.

Avgrensingssystemet med maksimal tillaten biomasse fisk i oppdrettsanlegga, kombinert med innføring av miljøundersøkingar ved tildeling og miljøovervaking under drifta, ser ut til å ta vel vare på omsynet til berekraftig og miljøtilpassa produksjon og omsynet til fiskehelse og fiskevelferd.

Det vert arbeidd med å standardisere metodikk for registrering av miljøpåverknad frå havbruk (MOLO). Havforskningsinstituttet har intensivert studia av korleis tilførsel av organisk materiale påverkar villfisk og botndyr.

Det er gjennomført forskning om korleis fiskens behov for ulike næringsstoff varierer gjennom livs-syklusen. Dette er viktig kunnskap for å unngå forureinande og uøkonomisk overdosering. Eit prosjekt i Hardangerfjorden ville avklare når overgjødsling frå havbruk kan verte et miljøproblem, og korleis det skal handterast. Prosjektet har medverka til at ein modell er utarbeidd for Hardangerfjorden. Modellen inkluderer utslepp frå alle oppdrettsanlegg i området. Miljøverknaden av desse utsleppa er vurdert. Modellen viser at dagens utslepp har lite eller ingen ting å seie for overgjødsling. Simuleringar er også gjort med tidobla utslepp frå havbruk. Sjølv med ein slik auke vil problema med overgjødsling vere avgrensa, men det er store lokale skilnader mellom oppdrettsanlegga i fjorden. Det er også gjort forsøk der utsleppa er konsentrerte til ulike område i fjorden.

Havforskningsinstituttet har frå 2007 intensivert arbeidet med samanhengar mellom klimautvikling og produksjon i havbruk.

Sjukdommar hos ville akvatiske organismar med moglege konsekvensar for artas eksistens

Mål og prioriteringar

Måla med arbeidet innanfor dette området er å

- *ha oversikt over sjukdomsproblem hos ville bestandar som kan true artas eksistens i Noreg*
- *ha planar for effektive og realistiske tiltak mot slike sjukdommar i Noreg*
- *ha god samhandling med miljøstyresmaktene i denne sjukdomsforvaltninga.*

Dei mest aktuelle sjukdommane som kan true eksistensen til ville akvatiske artar i Noreg er krepsepest som er ein alvorleg trussel for edelkrepsen, parasitten *Gyrodactylus salaris* som angrip lakseungar i elvane, og lakselus som trugar utvandrande smolt.

Planlegging og gjennomføring av overvaking og tiltak mot *Gyrodactylus salaris*, lakselus og krepsepest må gjerast i nært samarbeid med miljøvernstyresmaktene, som har sektoransvar for forvaltning av akvatiske ferskvatnsartar.

Vi kan ikkje sjå den forvaltningsmessig handteringa av krepsepest, signalkreps og edelkreps uavhengig av kvarandre, og handteringa krev god koordinering mellom veterinær- og miljøstyresmaktene. I løpet av 2008 er det planlagt å setje i verk ein heilskapleg strategi for forvaltninga av krepsepest og signalkreps. Strategien er utarbeidd av Mattilsynet og Direktoratet for naturforvaltning i fellesskap.

Regelverket for handtering av lakselus skal gjennomgåast med sikte på å komme fram til løysingar som tek vare på ulike behov i ulike delar av landet.

Resultat 2006-2007

Krepsepest har tidlegare trua edelkrepsbestanden på Austlandet, men det lukkast då å nedkjempe pesten ved å innføre forbod mot krepsepest og andre tiltak for å hindre smitten i å spreie seg. Krepsepest er nært knytt til signalkrepsen. Signalkreps er ein framand art i norsk fauna. Etter ulovleg utsetjing har han spreidd seg på svensk side, og kan truleg kome inn på norsk territorium i felles grensevassdrag. Signalkrepsen kan bere sjukdommen krepsepest utan sjølv å verte sjuk, men han smittar edelkreps. I 2006 vart det påvist krepsepest på ulovleg utsett signalkreps i Dammane landskapsvernområde i Nedre Telemark. Mattilsynet og Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidd ein felles tiltaksplan for å nedkjempe sjukdommen og den uønska arten signalkreps i landskapsvernområdet.

I samband med det nasjonale overvakingsprogrammet for *Gyrodactylus salaris* er parasitten påvist på lakseungar frå elvene Hestdalselva i Vefsn kommune i Nordland og Ranelva i Leirfjord kommune i Nordland. I 2006 vart det gjennomført ei avsluttande behandling av Lærdalselva, og ei fullskala behandling av Steinkjervassdraga med surt aluminium som hovudkomponent. Erfaringane frå forsøka varierer noko. Førebels resultat frå forsøket i Lærdalselva er lovande.

Lakselus er framleis ein alvorleg trussel både mot villaks og laks i oppdrett. Den nasjonale handlingsplanen mot lakselus vert difor følgd opp vidare. I oppdrettstette område formeirar lusa seg hovudsakeleg i oppdrett. Avlusing av oppdrettsfisk ved lusepåslag over definerte grenser er difor viktig. I Hardangerfjorden har næringa i samarbeid med styresmakter og fiskehelsetenesta sett i verk eit eige tiltaksregime, som utløyser tiltak på et tidlegare stadium enn elles i landet.

Fellesoppgåver for fiskeri og havbruk

Mål og prioriteringar

Sporing og merking av oppdrettsfisk og villfisk er blitt meir aktuelt dei siste åra. Det heng mellom anna saman med behovet for å kunne verne folks helse betre, sikre dyrehelse og miljø, og omsynet til forbrukarpolitikk og næringspolitikk.

Fiskeri- og kystdepartementet vil også i 2008 vere ein pådrivar overfor den norske sjømatnæringa for å komme fram til samverkande sporingssystem. Sporing skal kunne nyttast når mat som er ein helserisiko for forbrukarane må trekkjast attende, og som eit verktøy i kampen mot ulovleg fanga fisk. Departementet vil også følgje utviklinga i bruk av private miljømerke nasjonalt og internasjonalt. Departementet vil hjelpe næringa med nødvendig informasjon for å kunne nytte slike private merkeordningar.

Innanfor forskingsrådets program *Norsk mat frå sjø og land* er det sett i gang arbeid som kan gje ny kunnskap om verknadane av matvarer og kosthald på human helse og sjukdomsutvikling og om faktorar som påverkar folks val av matvarer. Det er framleis behov for meir kunnskap om skadelege helseverknader av at folk vert utsette for uønska framandstoff, stoff som finst naturleg i omgjevningane og sjukdomsframkallande mikroorganismar som finst i fôr- og matkjeda.

Resultat 2006-2007

Fiskeri- og kystdepartementet har vore ein pådrivar for å få gode sporingssystem i verdikjeda for sjømat. Fiskeri- og kystdepartementet har eit sær-

leg ansvar for å sikre at dei sporingssystema som vert utvikla også kan brukast i kampen mot omsetning av ulovleg, urapportert og uregulert fisk (UUU-fisk). Innovasjon Noreg har saman med næringa sett i gang fleire prøveprosjekt for sporing, der også sporing i tilknytning til UUU-fiske er ein del av mandatet. Fiskeridirektoratet har ei viktig rolle i dette arbeidet, og Fiskeri- og kystdepartementet følgjer arbeidet nøye.

Innkjøparar i Europa har dei siste åra lagt meir vekt på at sjømaten dei kjøper skal vere frå berekraftige bestandar, og mange ønskjer at dette skal stadfestast gjennom bruk av Marine Stewardship Council (MSC) si miljømerkeordning. Næringa har difor samla seg om å søkje om MSC-sertifisering av sei. Enkeltaktørar har også søkt om sertifisering av torsk, og næringa diskuterer om det er ønskjeleg at ei samla næring står bak søknad om sertifisering av fleire fiskeslag.

Forskningsprogrammet *Norsk mat frå sjø og land* har i 2006 lagt vekt på å løyse forskingsutfordringar i verdikjeda, og gjerne i prosjekt der sjømat og mat frå landbruket har felles utfordringar. Når det gjeld utlysing av midlar for 2007 innanfor den forvaltingsretta forskinga har mellom anna motteke innspel frå vitenskapskomiteen for mattryggleik.

8.2 Resultatområde: "Introduksjon av framande organismar"

Mål og prioriteringar

Hovudmålet med arbeidet innanfor dette området er å unngå spreiding og skadelege verknader av framande organismar og genmodifiserte organismar.

Utfordringane knytt til framande artar er samansette. Dei fleste framande artar vil ikkje klare å overleve og spreie seg i naturen. Nokre vil etablere seg i naturen utan å skade økosystema. Men nokre artar kan både etablere seg og føre til vesentleg skade på økosystema. Dei kan til dømes fortregne naturleg førekommande artar eller smitte dei med sjukdom.

Tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot framande skadelege artar slår fast at forvaltning av framande organismar skal følgje grunnleggjande prinsipp som føre-var-prinsippet, økosystemtlnærming og at miljøpåverkar skal betale. Fiskeriforvaltninga vil blant anna gjennomføre tiltak innanfor utbetring av regelverk, forskning og informasjon.

Artsdatabanken la fram Norsk svarteliste våren 2007. Dette er ei liste over dei framande artane som utgjer ein trussel mot det stadeigne biologiske mangfaldet. Fiskeriforvaltninga vil ta med seg informasjonen frå svartelista i forvaltninga av marine ressursar.

Resultat 2006-2007

I mai 2007 vart det lagt fram ein tverrsektoriell nasjonal strategi mot framande skadelege artar. Ti departement sto bak arbeidet med strategien, under leiing av Miljøverndepartementet. Strategien er den første i sitt slag i Noreg. Viktige mål og tiltak er med dette arbeidet felt ned i dei ulike sektorane.

Regjeringa la i september 2007 fram ei stortingsmelding om forvaltninga av kongekrabbe. Meldinga går gjennom utviklinga frå kongekrabben kom inn i norske farvatn og fram til i dag og kjem med konkrete forslag til korleis vi skal forvalte kongekrabben framover.

Havforskningsinstituttet har prioritert å kartlegge utbreiinga av kongekrabben. Det er så langt ikkje påvist alvorlege skadar på økosystem i våre havområde som følgje av kongekrabba sin inntreden.

Den nye akvakulturlova som gjeld frå 1. januar 2006 forbyr å gje løyve til å setje ut framande artar i havbruksanlegg i Noreg. Dette gjeld også for havbeite. Kystverket deltek i ei arbeidsgruppe som Direktoratet for Naturforvaltning oppretta for å utarbeide tilrådde soner for utskifting av ballastvatn. Gruppa skal vurdere behovet for slike soner, kriteria for utveljing og om det er område langs kysten der risikoen for spreining av framande organismar er så stor at utskifting av ballastvatn bør forbydast.

I forskinga arbeider bl.a. Havforskningsinstituttet med introduserte artar gjennom å samle inn data over førekomst og utbreiing og ved å delta i internasjonale arbeidsgrupper. I gruppene utvekslar dei informasjon om strategiar for å hindre introduksjonar med skipslast og om situasjonen i dei ulike verdsdelane. Instituttet har også gjeve innspel om introduserte artar og skipsfart til forvaltningsplanen for Barentshavet og havområda utanfor Lofoten. Eitt prosjekt har studert den nyleg introduserte raudalgen japansk sjølyng, som på få år er vorte ein av dei vanlegaste raudalgane langs kysten frå svenskegrensa til Trondheimsfjorden, utan at artsrikdommen i området hittil ser ut til å vere påverka.

Forskningsprogrammet Biologisk mangfald vart avslutta i 2007. Forsking på introduksjon av artar i det marine miljøet er vidareført i forskningsrådets program Havet og kysten.

Forskningsprogrammet Miljø, gen og helse omfattar grunnleggande forskning om genmodifisert mat.

8.3 Resultatområde: "Bruk og vern av kyst- og havområde"

Mål og prioriteringar

Hovudmålet med arbeidet innanfor dette området er å ta vare på det rike mangfaldet av marine naturtypar og artar i norske kystområde.

Fiskeri- og kystforvaltninga deltar aktivt i arbeidet med oppfølginga av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområda utanfor Lofoten. Det er og sett i gang arbeid med å utvikle ein forvaltningsplan for Norskehavet. I samband med arbeidet med Forvaltningsplan Norskehavet legg Kystverket fram eit felles faktagrunnlag om skipstrafikk i Norskehavet.

Fiskeri- og kystforvaltninga vil framleis delta aktivt i aktuelle prosessar innan kystsoneforvaltning, medrekna kommuneplanar, konsekvensutgreiingar etter plan- og bygningslova, fylkesplanar og verneplanar etter naturvernlova og plan for marine beskytta område.

Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet vil delta i Nasjonalt program for kartlegging og overvaking av marint biologisk mangfald i kommunane.

Det vert arbeidd vidare for å få på plass reviderte forskrifter for tarehausting i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag. Den nasjonale forvaltningsplanen for tarehausting skal og reviderast.

Forsking om bruk og vern i kystsona og optimalisering av arealbruk vert framleis prioritert. I 2008 vil forskningsrådets AREAL-program spesielt ta føre seg tema som er mest relevante for den nord-norske kystsona. Risiko for forureining frå petroleumsutvinning og transport må reduserast til eit minimum. Kunnskapsbasert forvaltning og næringsverksemd er sentrale føresetnader her.

Kystverket vil vidareutvikle ein nasjonal database for farvatnsdata. Databasen skal knytast til programverktøy for handtering av geografiske data (GIS-data). Databaseoppbygging, dataetablering og publisering av kvalitetssikra geografisk informasjon på intranett og internett vert prioritert.

I MAREANO-programmet (Marin arealdata-base for norske kyst- og havområde) vert det arbeidd for å få på plass eit kartgrunnlag med omtale av habitat og natur- og fiskeressursar på havbotnen. Programmet starta for fullt i 2006.

Resultat 2006-2007

Fiskeridirektoratet og Kystverket har delteke i aktuelle planprosessar innan kystsoneforvaltning, medrekna fylkesplanar, kommuneplanar og reguleringsplanar, konsekvensutgreiingar etter plan- og

byggningslova og verneplanar etter naturvernlova, marine verneplanar og nasjonalt program for biomangfald.

Havforskningsinstituttet deltek i arbeidet med å etablere marine verneområde langs kysten, blant anna med framlegg om referanseområde innan dei større verneområda. Instituttet har også auka aktiviteten knytt til kartlegging av naturtypar og naturverdiar for kommunar langs kysten.

Fiskeristyresmaktene har utarbeidd retningslinjer for arealbruk i kystsona bl.a. av omsyn til interesseavvegingar mellom havbruk og tradisjonelt fiske. Når det gjeld taretråling, er reviderte forskrifter snart på plass for heile området frå Rogaland til Sør-Trøndelag.

Kystverket deltek i ei direktoratsgruppe saman med Fiskeridirektoratet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren og fylkeskommunane. Gruppen skal utarbeide konsekvensutgreiingar for verknadane av verneforslaget på miljø, naturressursar og samfunn for område over 500 km², og område mellom 250 km² og 500 km² der vernet vesentleg endrar dagens bruk for primærnæringar, havbruk og reiseliv.

Det vert arbeidd med framlegg til utgreiingsprogram for dei ulike områda. Direktoratgruppen vil gå gjennom programma før dei vert sende ut på høyring. Etter høyringa skal direktoratsgruppen komme med tilråding til eit verneforslag.

Kystverket har laga ein rettleiar om planmedverking til eige bruk. Målet er å få ei einenskapleg behandling ved høyringar av ulike typar planar i kystsona. Gjennom kurs og seminar har Fiskeridirektoratet drive kunnskapsformidling til andre offentlege aktørar innan integrert kystsoneforvaltning og bruk og vern av kystsona. I 2006 skipa direktoratet eit planforum som på første samling hadde NIBR-rapporten "Vurdering av norsk kystsonoplanlegging og fiskerinæringas interesser" som hovudtema.

I løpet av perioden har Kystverket hatt beredskapssituasjonar knytt til forlis, grunnstøytingar, algeoppbløming, manetinvasjon, atomulukker og oljeutslipp. Personell frå Kystverket har delteke i diverse oljevernøvingar og beredskapsseminar.

Havforskningsinstituttet har dei seinare åra styrka kompetansen sin for å auke kunnskapsgrunnlaget om naturtypar på havbotnen. Forskinga på ulike habitat sin økologi og kva dei har å seie for biologisk mangfald er styrka, med vekt på sårbare habitat og nøkkelartar som for eksempel korallrev. Gjennom eit EU-prosjekt om biodiversitet er nye korallar utanfor Vesterålen kartlagde.

MARECO-ekspedisjonen på den midtatlantiske ryggen har ført til intensivert innsats for fis-

kesystematikk, bl.a. gjennom to internasjonale arbeidsgrupper.

I samband med forvaltningsplanen for Barentshavet og havområda utanfor Lofoten har Havforskningsinstituttet vore ein sentral aktør i arbeidet med konsekvensanalysar og faktagrunnlag. Instituttet har i 2007 særleg styrka arbeidet med olje/fisk-problemstillingar. Gjennom den ordinære toktverksemda og datafangsten samlar Havforskningsinstituttet også informasjon til andre institusjonar, bl.a. om framandstoff i norsk sjømat. Instituttet deltek i Nasjonalt råd for operasjonell marin overvaking og varsling, der ein samordnar havmiljøovervakninga.

Kystverket deltek i fagleg forum og overvakingssgruppa i samband med forvaltningsplanen for Barentshavet og havområda utanfor Lofoten, og er leiar og sekretariat for risikograppa.

Kystverket vil i samband med forvaltningsplanen for Norskehavet gjere ferdig eit program for utgreiing av konsekvensar av skipstrafikken i Norskehavet.

Forskningsrådets program *Marknad og samfunn* som avslutta i 2005 medverka til at forskning knytt til kystsona vart eit prioritert tema. I 2006 vart det vidareført fleire prosjekt knytt til kystsona. Prosjekta tek dels opp arealkonfliktar og brukarkonfliktar, og dels tek dei for seg planmodellar for berekraftig forvaltning og harmonisering av dei institusjonelle prosessane. Det har også vore arbeid for å utvikle meir kompetanse om rettslege problemstillingar innanfor kystsoneforvaltninga knytt til havbruk/havbeite og til rettsstillinga for private rettar i møte med offentlege reguleringar. Prosjekta er no ein del av porteføljen til programmet Areal- og naturbasert næringsutvikling (AREAL).

Under Forskningsrådets program *Havet og kysten* er det sett i gang forskning for å studere effekten av hausting i dei lågare trinna i næringskjeden, produktverdi frå berekraftig fiskeri og eit bioprospekteringsprosjekt.

Genetiske analysar av bl.a. kysttorsk viser ein samansett bestandsstruktur, med mange lokale bestandar. Ein førebels studie av gyteområde peikar mot at terskelbasseng i dei indre delane av mange fjordar er viktige gyteområde for lokal kysttorsk.

Kystverket vil i løpet av 2007 innføre ein ny datamodell og database for deira geografiske data. Databasen vert utgangspunktet for all publisering av Kystverkets geografiske informasjon, både gjennom tenester på nettet og gjennom kart trykte i rapportar og utgreiingar. Kystverket arbeider vidare med publisering av data gjennom tenesta Kystinfo (<http://kart.kystverket.no>). Tenesta vert

jamleg utvida med meir informasjon og funksjonalitet.

Prioriteringane for forskingsrådets AREAL-program er utforma i nær kontakt med Fiskeri- og kystdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet. Bruk og vern i kystsona og optimalisering av arealbruk, for eksempel kunnskap om konsekvensar/verknader av ulik arealbruk er framleis prioritert. I tillegg vert innsatsen spissa inn mot arealplanlegging og vil vedkome både land og sjø;

- plan- og bygningslova, samverke med sektorlover og næringsutvikling
- prosess, medverknad, målkonfliktar, konfliktavvegning - differensiering i høve til sjøareal som er/ikkje er omfatta av privat eigedomsrett
- heilskapleg planlegging der ein ser utfordringar på land og sjø i samanheng

8.4 Resultatområde "Friluftsliv"

Mål og prioriteringar

Hovudmålet med arbeidet innanfor dette området er å ta vare på sjøområda som verdfulle rekreasjonsområde.

Fiskeri- og kystforvaltninga vil følgje opp igangsette prosjekt for å kartlegge omfanget og verkne-dane av turistfiske, med særleg vekt på omsynet til bestandane og evaluering av i verksette tiltak.

Noregs forskingsråds program *Areal- og naturbasert næringsutvikling* (AREAL) vil prioritere arbeidet med bruk og vern og arealplanlegging i kystsona. Slik vil ein leggje til rette for meir naturbasert reiseliv. Innanfor nordområdesatsinga vil større vekt på det nordnorske kystkulturlandskapet stå sentralt. Det trengst meir kunnskap som kan medverke til betre planleggingsmetodar og planprosessar i kystsona. Meir kunnskap er også viktig for å kunne dempe konfliktar knytt til bruk og vern. Det er nødvendig for å skape betre klima for ny næringsutvikling. Generelt må programmet prioritere kunnskap som kan stimulere berekraftig samarbeid mellom reiseliv og fiskerinæring.

AREAL-programmet og programmet *Havet og kysten* vil i 2008 kunne samfinansiere prosjekt innanfor tema med vekt på naturbasert reiseliv og turistfiske.

Resultat 2006-2007

Fisketurisme er ein viktig del av reiselivsnæringa, og skaper både sysselsetting og verdiar langs kysten. Denne måten å nytte fiskeressursane på må til liks med anna utnytting skje innanfor ansvarlege og berekraftige rammer. Det er difor innført ein

utførslekvote som avgrensar den mengda fisk kvar person kan ta med seg ut av landet.

Innanfor forskingsrådets program *Havet og kysten* vart det i 2006 sett i gang eit prosjekt om grunnlaget for turistfiske i kystnære område.

I AREAL-programmet er naturbasert reiseliv ei prioritert satsing. Eit stort prosjekt som fekk støtte i 2006 gjeld optimal verdiskaping av villaksen i Trondheimsfjorden og i elvane rundt Trondheimsfjorden. Det er store nasjonale ringverknader av prosjektet allereie, og det styrkjer grunnlaget for meir turisme.

8.5 Resultatområde "Kulturminne og kulturmiljø"

Mål og prioriteringar

Hovudmålet med arbeidet innanfor dette området er å auke innsatsen for å ta vare på kulturverdiar på land og i sjø som er typiske for ulike tidsepokar, ulike område på kysten og ulike drifts- og produksjonsformer i fiskeri- og kystnæringa.

Fiskeri- og kystdepartementet vil starte arbeidet med å etablere eit etatsmuseum for Kystverket etter ein nettverksmodell i løpet av våren 2008.

Fiskeri- og kystforvaltninga skal medverke til vern, bruk og formidling av kulturminne og kulturmiljø slik at allmenta kan få innsikt i og oppleve kulturverdiane i kystsona.

Samarbeidet mellom Fiskeridirektoratet, Kystverket, Riksantikvaren og ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) skal utviklast vidare gjennom ein felles handlingsplan for kystkultur.

Kystverket vil utarbeide ein verneplan for maritim infrastruktur med sikte på eit representativt utval av kulturminne innan heile Kystverkets verkeområde.

Kystverket vil arbeide med å få til ein tenleg fredingsprosess i samarbeid med Riksantikvaren, på bakgrunn av verneplan for maritim infrastruktur.

Fiskeri- og kystdepartementet har ei tilskotsordning for kystkultur, jf. omtale under programkategori 16.10.

Resultat 2006-2007

Fiskeri- og kystdepartementet utviklar ein strategi for fremme av kulturarven på kysten, gjennom bruk av kulturminna og ved å skape kunnskaps- og formidlingsarenaer i form av museumsverksemd. Samstundes har Fiskeridirektoratet og Kystverket i fleire år delteke i eit tverrsektorielt samarbeid for

å fremme og utvikle kystkulturen i eit heilskapleg perspektiv.

Det er laga ein verneplan for fyrstasjonar, som resulterte i at 83 fyreigedomar og fem tåkeklokker vart freda etter kulturminnelova.

Kystverket har avslutta avhendinga av fyrstasjonar etter at Stortinget vedtok at staten skal eige dei attverande fyrstasjonane. Fyrstasjonane vert forvalta og haldne ved like av Kystverket sjølv, eller heilt eller delvis av leigetakarar. Det er ein føresetnad at leigetakarane har eit allmenntilgjengelig formål, slik at fyreigedomane vert tilgjengelege for folk flest. Kystverket har, ved leigekontraktar og samarbeid med andre aktørar, sikra at vernet av kulturminna skjer gjennom aktivt bruk, samstundes som ein legg til rette for at fyreigedomane kan fremme næringsutvikling.

Kystverket har fleire objekt som har bevaringsverdi. Etaten deltek difor i arbeidet med verneplan for maritim infrastruktur. Det er ein del av prosjektet Statens Kulturhistoriske Eigedomar. Målet er å få ein samla verneplan for heile sektoren, for å dokumentere kulturhistorisk verdi knytt til all eigedom og alle anlegg og installasjonar innan den maritime infrastrukturen. Det er i tillegg laga ei historisk framstilling av utviklinga til Kystverket.

Fiskeri- og kystdepartementet utviklar ein strategi for arbeidet med bevaring av kystkultur og kulturminne som er basert på tverrsektorielt samarbeid. Andre statlege, regionale og lokale styresmakter og friviljuge lag og organisasjonar er med. Slike prosjekt kan vere baserte på spleiselag og delansvar, og målet er å dokumentere, formidle og bevare kulturverdiar slik at dei vert tilgjengelege for allmenta.

Det tverrsektorielle kystkultursamarbeidet mellom Riksantikvaren, ABM-utvikling, Fiskeridirektoratet og Kystverket er vidareført i 2007. Nettverket har arrangert det årlege kystkulturseminaret og lagt fram ein felles handlingsplan for kystkultur for å samordne innsatsen og resursbruken.

Kystverket har delteke i ei rekkje større og mindre samarbeidsprosjekt med både offentlege og friviljuge aktørar, der målet er å fremme kystkulturinteressene innan Kystverkets verkefelt og ta vare på sektoransvaret på området.

8.6 Resultatområde "Forureining av kyst- og havområde"

Mål og prioriteringar

Hovudmål: Hindre forureinande utslepp til kyst- og havområde som kan gjere det marine miljøet ringare på kort og lang sikt.

Delmål:

- Redusere utslepp til miljøet frå sjømatnæringa, spesielt frå havbruksnæringa.
- Redusere verknaden av forureining av miljøgifter mv. i produksjonskjeda for å sikre sjømattryggleik.
- Minimalisere utslepp av organisk materiale frå fiskefartøy og fiskeindustri i område der konsentrasjonen er så høg at det kan ha skadeverknader.
- Stimulere til at biprodukt, vatn og anna avrenning får nytteverdi.
- Leggje til rette for at utslepp av nærings salt og organisk materiale frå havbruk ikkje overskrider naturens toleevne.
- Medverke til reduksjon av utslepp og anna ekstern forureining, og unngå at forureining fører til negative verknader på levande marine organismar.
- Hindre og avgrense skadelege konsekvensar av akutt forureining.
- Overvake kyst- og havområda for å kunne dokumentere miljøtilstanden der fisken vert hausta.

Fiskeri- og kystdepartementet og Miljøverndepartementet vil i samarbeid med næringa styrkje arbeidet med å stimulere til vidare reduksjon av kjemikaliebruken og bruken av kopar i oppdrett. Arbeidet omfattar forskingsprosjekt som vurderer korleis kopar kan nyttast meir effektivt og optimalt og prosjekt for utvikling av meir miljøvenlege impregneringsmiddel. Prosjekta vert gjennomførte i samarbeid med Fiskeri- og havbruksnærings forskingsfond.

For å sikre ei mest mogleg miljøvenleg sjukdoms- og parasittnedkjemping skal det leggjast vekt på å utvikle alternative miljøvenlege metodar der det er råd å få til. Kunnskapsoppbygginga og forskingsprosjekt skjer i samarbeid med næringa.

Det viktigaste tiltaket for å sikre lågast mogleg nivå av framandstoff i sjømat er å redusere utsleppa til naturen av helse- og miljøfarlege kjemikalier. Restriksjonar på utslepp vil først etter lang tid ha verknad på villfanga fisk og annan sjømat. Oppdrettsfisk og tran/kosttilskot kan derimot påverkast innan rimeleg tid og det vil innverke på tilførselene av organiske miljøgifter som dioksinar og dioksinliknande PCB til befolkninga.

Grenseverdiane for dioksinar og dioksinliknande PCB i mat er senka dei siste åra. Det er venta at desse grenseverdiane vert senka kraftig innan 2008, ned mot verdiar som det då er teknisk mogleg å oppnå ved å reinse fiskeolje og fiskemjøl som vert brukt i fôr til oppdrettsfisk.

Helse- og miljøfarlege kjemikalier vert spreidde i det marine miljøet, og nokre stoff kan verte oppkonsentrerte i næringskjeda og overstige fastsette

grenseverdier for trygg mat. Skal norsk sjømat styrkje og stadfeste renommeet sitt som kvalitetsprodukt må Noreg kunne vise til ein dokumentasjon for framandstoff som er tilfredsstillande i alle samanhengar. Ved å overvake havmiljøet må ein kunne dokumentere nivåa av eventuelle forureiningskomponentar slik at det er mogleg å avgrense fiske i område der det kan vere forureining utover det som er internasjonalt akseptert.

Det er difor viktig også å kartleggje korleis slike stoff vert akkumulerte i matproduksjonskjeda og skaffe kunnskap om nivået av framandstoff i norsk sjømat. Kunnskapsoppbygginga skjer både ved forskning og gjennom overvakingsprogram. Resultata vert publiserte i Sjømatdata på www.nifes.no.

NIFES vil prioritere metodearbeid knytt til relevante PAH-sambindingar for beredskap mot oljesøl.

Forureina botnsediment som vert tekne opp ved mudring i fiskerihamner eller fjerning av sediment i farleiene vert handsama i tråd med retningslinjer frå miljøvernstyresmaktene.

Fiskeri- og kystforvaltninga held fram med arbeidet med implementeringa av EUs rammedirektiv for vatn, bl.a. ved å delta aktivt i karakteriserings- og overvakingsprosessane.

Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer å styrkje tryggleiken til sjøs for å redusere risikoen for miljøforureining frå sjøtransporten. Det er difor viktig å sørgje for tilstrekkeleg maritim trafikkontroll og overvaking, sørgje for drift og vedlikehald av maritim infrastruktur og oppretthalde beredskapsnivået knytt til miljørisiko gjennom utskifting av beredskapsmaterieil, gjennomføring av kurs og øvingar og sørgje for at det vert sett i verk beredskapstiltak ved fare for akutt forureining.

Det vert planlagt aktivitet i samarbeid med programmet *NANOMAT* for å finne løysingar som kan redusere tilgroing og bruk av kopar.

Resultat 2006-2007

I havbruksnæringa vert det i dag nytta kjemikaliar og kopar som kan ha uønska miljøverknader. Det vert difor arbeidd med å utvikle og ta i bruk alternative metodar som kan hindre tilgroing og erstatte kjemikaliar og kopar i reingjering, vask og impregnering av oppdrettsnøter. Notvaskeria er pålagde å reinse avløpsvatnet. Stadig fleire anlegg nyttar mekaniske metodar som spyling og tørking av nøter.

Det vert no forska med sikte på å få fram kunnskap og innsikt som kan redusere bruken av koparbaserte impregneringsmiddel i havbruksnæringa. Forskinga skal auke innsikta i mekanismar

og samanhengar for impregnering og reingjering av not og prøve ut impregnering som ikkje er koparhaldig.

Medisinering av oppdrettsfisk gjennom fôr påverkar miljøet ved utslepp av antibiotikarrestar. Det vert difor satsa mykje på å førebyggje sjukdom gjennom drift, rutinar, vaksinar og vaksinasjonsstrategiar. Dette avgrensar bruken av legemiddel. Det samla antibiotikaforbruket for havbruksnæringa sett under eitt er svært lågt. Det har likevel vore ein svak auke den siste tida, delvis på grunn av produksjonsauken i torskeoppdrett.

Matregelverket inneheld maksimalverdier for framandstoff i mat som skal omsetjast i marknaden. Det er Vitskapskomiteen for mattryggleik (VKM) som har ansvaret for å risikovurdere miljøgifter i norsk mat, inkludert sjømat. Grenseverdiane i regelverket vert harmoniserte internasjonalt, både gjennom EØS-regelverket og gjennom råd frå Codex Alimentarius, FNs globale organisasjon for matvarestandardar.

Mattilsynet har fått VKM til å risikovurdere eit utval nye forureiningar i matvarer. Stoffa irgarol, diuron, BHT og dikofol vart i ei kartlegging hos Statens forureiningstilsyn påvist i blåskjel og fiskelever. Konklusjonen er at inntaket av alle dei fire stoffa frå blåskjel eller fiskelever utgjør ein ubetydeleg del av det akseptable inntaket av stoffa gjennom ei veke. VKM meiner difor ikkje at irgarol, diuron, dikofol eller BHT i blåskjel eller fiskelever vil vere nokon risiko for konsumentar av sjømat.

I tillegg til å fastsetje regelverk med grenseverdier for miljøgifter har den norske matforvaltninga i ei årrekke også gitt kosthaldsråd for mat som folk fangar sjølve (fisking, jakt av vilt, sanking av skjel osv.). Slike kosthaldsråd omfattar også ulike typar sjømat frå forureina hamner og fjordar langs norskekysten. Det har stadig vorte fleire slike kosthaldsråd, fordi fleire hamner vert undersøkte, fordi kunnskapen om giftstoff aukar og fordi verktøyet for å vurdere risiko endrar seg med åra.

For å betre arbeidet med risikovurderinga knytt til forureina hamner og fjordar oppdaterer VKM no risikovurderingane for dei enkelte miljøgiftene og matvarene som det er gitt kosthaldsråd for. Dokumentet "Grunnlag for å vurdere sjømat frå forureina hamner og fjordar" skal vere eit verktøy og hjelpemiddel for Mattilsynet i handteringa av slike saker. Dokumentet er nyleg oppdatert med nye risikovurderingar av PAH, kadmium og bly i skjel og kvikksølv i torskefilet.

Trafikksentralane (VTS - Vessel Traffic Services) er det sentrale verktøyet for koordinering av trafikkovervaking og trafikkontroll i Noreg. VTS er ei internasjonal teneste sett i verk av nasjonale styresmakter for å betre tryggleiken i sjøtrafikken og

for å beskytte miljøet. Tenesta opererer i samverke med trafikken og reagerer på trafikksituasjonar som utviklar seg i området. Systema byggjer på internasjonale standardar og avtalar, og Kystverket samarbeider spesielt med EU og andre land i Norden. AIS-systemet, som inneber automatisk identifikasjon av skip, er ein viktig del av teknologien knytt til trafikksentralane.

Sjøtransport er i stor grad ei miljøvennleg og sikker transportform med lågt energiforbruk per tonnkilometer. Sjøtryggleik og oljevernberedskap er viktig for regjeringa sitt arbeid med å leggje til rette for sjøtransport som ei moderne, miljøvennleg og effektiv transportform. Oljevernberedskapen må sjåast i nær samanheng med førebyggjande sjøtryggleik. Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for å førebyggje ulukker til sjøs. Verkemidla er utbygging og drift av navigasjonsinnretningar og elektroniske navigasjonshjelpemiddel, utbetring av farleiene (djupne, breidde, kurvatur), losteneste, maritime trafikksentralar og slepebåtbereidskap.

Fiskeri- og kystdepartementet har også ansvaret for den statlege beredskapen mot akutt forureining. Beredskapen er døgnkontinuerleg. Staten har utstyr på 16 hovuddepot og ni mellomdepot klart til innsats, og utstyr om bord i åtte kystvakt-fartøy. I tillegg opererer Kystverket fire fartøy som er særleg godt eigna for arbeid nær land og i strandsona. Det vert stilt store krav til alle desse tenestene på grunn av geografien og dei harde klimatiske tilhøva langs norskekysten.

Den internasjonale karakteren sjøtransporten har gjer at rammevilkåra for ein sikker, effektiv og miljøvennleg sjøtransport langt på veg vert regulerte av internasjonal rett og internasjonale rammevilkår elles. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider difor aktivt innanfor FNs sjøfartsorganisasjon IMO og overfor EU.

Eit viktig grunnlag for arbeidet med sjøtryggleik og oljevernberedskap er St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav (Havmiljømeldinga) og St.meld. nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden – sjø-sikkerhet og oljevernberedskap. I St.meld. nr. 14 (2004-2005) vart det lagt fram ein risikoanalyse utarbeidd av Det Norske Veritas og Norconsult. I risikoanalysen samanliknar dei situasjonen i dag med utviklinga fram mot 2015 som følgje av den venta veksten i skipstrafikken. Analysen inneheld vurderingar av dei samla behova og forslag til prioriteringar for å møte dagens og morgondagens utfordringar knytt til skipstrafikken langs kysten. Analysen viser at risikoen for miljøskade innanfor nokre geografiske område vil auke i åra som kjem, dersom det ikkje vert sett inn tiltak.

I stortingsmeldinga vart det også lagt fram eit oversyn over kva tiltak innan sjøtryggleik og oljevernberedskap som bør følgjast opp for å møte den venta auken i risiko. I tillegg gir meldinga oversyn over det arbeidet som er gjort og dei tiltaka som alt er sette i verk når det gjeld sjøtryggleik og oljevernberedskap.

Kystverket bidrar aktivt til å utvikle system og løysingar for det europeiske meldings- og informasjonssystemet SafeSeaNet. Systemet omfattar alle skip over 300 bruttotonn samt alle skip, uavhengig av storleik, som har farleg og eller forureinande last. Meldingar i det norske SafeSeaNet-systemet inneheld opplysningar om anløp, farleg og forureinande last og informasjon knytt til tryggleik.

Botnsedimenta i hamner og farleier kan innehalde miljøgifter som for eksempel TBT, PCB, PAH og ulike tungmetall. I samband med utdjuving i fiskerihamner og farleier undersøker Kystverket botnsedimenta etter krav frå fylkesmennes miljøvernavdelingar. Dei forureina sedimenta vert tekne opp i kontrollerte former, og den vidare handteringa skjer i tråd med løyve frå fylkesmennes miljøvernavdelingar.

Ein av hovudoppgåvene til Kystverket er å gjennomføre tiltak for å førebyggje uønskja hendingar med fare for akutt forureining. Dersom akutt forureining likevel skjer, må de setjast i verk konsekvensreducerande tiltak. Konsekvensreducerande verkemiddel omfattar både privat, kommunal og statleg beredskap mot akutt forureining. Kystverket har ansvar for at det blir sett i verk risikoreducerande tiltak ved skipsuhell med fare for akutt forureining av betydning. Beredskapen til Kystverket er dimensjonert i høve til miljørisiko for skipsuhell. Kystverket har til ansvar å sørgje for at den nasjonale beredskapen, med bistand frå privat og kommunal beredskap, er koordinert under aksjonar. Vidare har Kystverket tilsynsansvar knytt til at ansvarleg forureinar sett i verk tilstrekkelege tiltak for å hindre og redusere miljørisiko.

Det er gjennomført ein analyse av slepeberedskapen langs norskekysten og Svalbard. Det er også utført ein levetidsanalyse for statleg oljevernmateriell. For å vedlikehalde beredskaps- og miljøvernkompetansen arrangerer Kystverket kurs og øvingar og deltek i opplæringsaktivitetar arrangerte av andre. Det er etablert ei operativ kartløyving – Kystinfo – der ein samlar all aktuell tilgjengeleg informasjon i samband med handteringa av akutt forureining. Det er også teke i bruk ulike operative verktøy til støtte når avgjerder skal takast i planlegging og gjennomføring av oljevernaksjonar.

Gjennom ei vakt- og beredskapsordning mottek og behandlar Kystverket meldingar om fare for

akutt forureining og sørgjer for at det vert sett i verk tiltak for hindre og avgrense miljøskadar.

Forskningsrådets program Langtidsverknader av utslepp til sjø frå petroleumsverksemda (PROOF) vart avslutta i 2005, og er frå 2006 eit eige delprogram i programmet Havet og kysten. Fleire prosjekt med vekt på identifisering av østro-genliknande sambindingar i produsert vatn og verknadane av desse stoffa, har fått støtte. Utvikling av metodar og standardar har medverka til at effektive og sikre analysar kan gjennomførast ved identifikasjonsarbeid av denne stoffgruppa. Det vert også lagt vekt på verknader olje og kaks kan ha bl.a. på botnfauna. Desse spørsmåla er særleg viktige i arktiske område der det er lite informasjon om moglege verknader.

Havforskningsinstituttet overvaker førekomst av radioaktive komponentar i samarbeid med Statens strålevern gjennom prøvetaking av vatn, fisk og botnsediment. Mellom anna overvaker dei den havarerte sovjetiske atomubåten "Komsomolets" som ligg på om lag 1800 meters djup sørvest av Bjørnøya. Nivåa av cesium-137 og technetium-99 er lågt både i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet.

NIFES samla for tredje år på rad inn fisk rundt den torpederte ubåten U-864 vest for Fedje. Ubåten hadde truleg ei last på mellom 60 og 70 tonn kvikksølv då han gjekk ned, og ein del av dette finst no i sedimenta rundt vraket. NIFES samanliknar utviklinga i sjømatkvaliteten over tid og i ulike avstandar til vraket. Innsamlinga viser ein viss grad auka konsentrasjon av kvikksølv i fisk nær vraket, spesielt i dei stasjonære artane. Vi viser til St.prp. nr. 48 (2005-2006) Om endringar i løyvingar for 2006 under Fiskeri- og kystdepartementet sitt område mv. for nærare omtale av saka.

Det var fleire oppdrettsanlegg i nærleiken av oljeforureininga etter at lasteskipet "MS Server" gjekk på grunn nær Hellesøy fyr 12. januar 2007. Det vart analysert muskelprøver frå oppdrettsfisk, villfisk og skjel for å sjå om oljen frå "MS Server" påverka mattryggleiken. Innhaldet av PAH-sambindinga benzopyren (BaP) i oppdrettslaks var i alle prøvene mindre enn kvantifiseringsgrensa på 1 µg/kg fiskekjøt og under halvparten av EUs grenseverdier.

Fiskeri- og kystforvaltninga deltek også i arbeidet med å setje i verk EUs rammedirektiv for vatn, medrekna prosjekt for karakterisering av norske vassførekomstar og prosjekt for overvaking av norske vassførekomstar. Forskrift om rammer for forvaltninga av vatn gjeld frå 1. januar 2007. Hovudmålet med EUs rammedirektiv for vatn er å oppnå god økologisk tilstand i vassførekomstane på land og langs kysten. Det regionale arbeidet med direkti-

vet starta for fullt i 2007. Havforskningsinstituttet driv ei omfattande overvaking langs kysten til støtte for innføringa og praktiseringa av dette direktivet. Kystverket deltek i arbeidet med implementeringa i ei direktoratsgruppe leia av Direktoratet for naturforvaltning.

Barentsregionen har betydelege naturressursar som dannar grunnlag for eksportretta aktivitet. Petroleumsverksemda i Barentsregionen utgjer ein stor del av denne aktiviteten. Sjøtransporten dominerer i transporten av ressursane til marknadane. Men Barentshavet er eit sårbart område, og difor er ein sikker og effektiv sjøtransport ein føresetnad for å kunne utnytte ressursane i Barentsregionen. Difor prioriterer Fiskeri- og kystdepartementet arbeidet for å fremme tryggleiken og beredskapen i nordområda. Det er også viktig å sørge for effektive transportløyvingar som medverkar til at næringslivet i regionen er konkurransedyktig i internasjonal samanheng. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider difor med å knyte Barentsregionen til internasjonale transportkorridorar.

I oppfølginga av St.meld. nr. 8 (2005-2006) Helhetlig forvaltning av havmiljøet i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten er det nedsett eit forum for samarbeid om risiko knytt til akutt forureining. Kystverket leiar forumet og skal bl.a. koordinere overvaking som er relevant for risikohandtering, særleg i høve til sjøtransporten. Forumet skal også medverke til god kommunikasjon og informasjonsutveksling om risiko mellom dei ulike etatane med ansvar innan miljøforvaltning, petroleumsverksemd og sjøtransport. Forumet skal vere med å finne dei mest kostnadseffektive risikoredukerande tiltaka på tvers av administrative ansvarsområde.

Det sårbare økosystemet i Barentshavet må beskyttast både gjennom nasjonalt og internasjonalt arbeid. Departementet vidarefører samarbeidet med russiske styresmakter om sjøtryggleik og oljevernberedskap i nordområda. Ein intensjonsavtale (MoU) mellom Noreg og Russland om å etablere eit felles overvåkings-, meldings- og informasjonssystem for skipstrafikken vart underskriven våren 2006.

Innanfor samarbeidet om oljevernberedskap er det laga ein beredskapsplan for Murmansk-området, og det vert arbeidd med tilsvarande planverk for Arkhangelsk. Samtidig vert det arbeidd med opplæringstiltak for russisk oljevernberedskap, og det vert haldne felles øvingar. Det er i tillegg sett fokus på utvikling av nytt og betre oljevernutstyr og betre utveksling av informasjon.

Navigasjonstilhøva rundt Svalbard er krevjande. Samtidig er skipstrafikken i farvatna rundt

Svalbard vorten stor, jf. omtale i St.meld. nr. 14 (2004-2005). Fiskeri- og kystdepartementet forbereder innføring av havne- og farvannsloven på Svalbard.

Det er ønskeleg å flytte den aukande sjøtransporten frå Russland lenger ut frå norskekysten, både av omsyn til sjøtryggleik, miljø og viktige fiskeri i nordområda. Det er særleg viktig å flytte oljetankarane lenger frå land, men også bunkersolje frå lasteskip kan gjere stor skade ved et uhell. IMO's sjøtryggleikskomiteé, MSC, vedtok i desember 2006 på grunnlag av eit norsk framlegg til skipsrutning på strekninga frå Vardø til Røst, eit samanhengande system av åtte nye trafikkseparasjonssystem, med sju tilrådde ruter. Ordninga gjeld alle fartøy med farleg last, medrekna olje og gass, og lasteskip over 5000 bruttotonn. Ordninga tredde i kraft 1. juli 2007. På denne måten vert skipstrafikken flytta ut til rundt 30 nautiske mil frå land. For at det skal vere sikker AIS-dekning i området er det etablert tre nye AIS-basestasjonar på strekninga.

Det vert arbeidast med tilsvarande framlegg til IMO om seglingsleier og rutetiltak utanfor Vestlandet og utanfor Sør- og Austlandet (Skagerrak). Farvatna i Skagerrak og nærleiken til nabolanda gjer at Noreg og nabolanda i samarbeid må kome fram til kva som er høvelege tiltak. Trafikkentralen for Nord-Noreg (Vardø trafikkentral) kom i drift 1. januar 2007. Den statlege slepebåtberedskapen i Nord-Noreg er vidareført.

8.7 Resultatområde "Avfall og gjenvinning"

Mål og prioriteringar

Hovudmålet med arbeidet innanfor dette området er å medverke til betre utnytting av utkast og biprodukt frå fiskeri- og havbruksnæringa.

Auka utnytting og høgre verdiskaping av biprodukt føreset at ein satsar på forskning for bl.a. å dokumentere ernærings- og helseeigenskapar. Felles prosjekt som har som mål å dokumentere verknader av ei rekkje marine råstoff vert koordinerte og støtta gjennom stiftinga RUBIN (Resirkulering og utnytting av organiske biprodukt i Noreg). RUBIN har som overordna mål å sikre større lønsemd og høgre verdiskaping av biprodukt frå fiskeri- og havbruksnæringa og betre totalutnyttinga av fiskeråstoff, for å medverke til ei berekraftig utvikling av fiskeri- og havbrukssektoren.

RUBINs strategi for å få realisert måla er å ta initiativ til og gjennomføre prosjekt og marknads-tiltak, og medverke til ein samordna innsats på biproduktsektoren innanfor og på tvers av nærin-

gar, styresmakter, finansieringsinstitusjonar og forskning.

RUBINs handlingsplan for 2005-2009 legg vekt på

- utvikling av norsk biomarin ingrediensindustri retta mot dei internasjonale marknadane. RUBIN legg vekt på å optimalisere strukturen i verdikjeda
- generisk og produkt- og marknadsretta dokumentasjon av marine ingrediensar når det gjeld helse og ernæring
- auka eksport av konsumprodukt
- utvikling og tilrettelegging for auka uttak av ferske, sorterte biprodukt i flåte og landindustri
- utvikling av teknologi for prosessering og utnytting av biprodukt
- informasjon og overvaking av varestraumar
- utvikling av regelverk.

Fiskeri- og kystdepartementet tek sikte på å gi eit tilskot på 3 mill. kroner til RUBIN i 2008.

Forskringsrådets program *Havbruk* prioriterer forskning på alternative fôrressursar og ernæringsmessige behov for 2008.

Det vert investert store summar for å avgrense lekkasjar av miljøgifter og anna forureining frå avfall og deponi på land til det marine miljøet. Kunnskap for å setje inn dei rette tiltaka er viktig i den samanhengen.

Etterlatte oppdrettsanlegg utgjer eit forureiningsproblem, og er eit trugsmål mot sjøtryggleiken. Fiskeridirektoratet vil sørge for at eigarar av forlatte anlegg blir pålagt å rydde opp. For eigarlause anlegg vil Fiskeridirektoratet i størst mogleg grad leggje til rette for at andre næringsaktørar kan overta utstyret mot å rydde opp.

I samband med iverksetjinga av kravet til å stille sikkerheit, har det vore ein tett dialog med næringa for å finne løysingar som gir minst mogleg belastning for den enkelte utøvar. Fiskeri- og kystdepartementet vil som ei oppfølging av dette gå i dialog med næringa sine organisasjonar om eit næringsfinansiert oppryddingsfond.

Resultat 2006-2007

Fangstvolumet i torskefiskeria auka noko i 2006. Biproduktmengda frå torskefisk har difor også auka litt. I følgje eksportstatistikken har vidareforedling av sild auka, medan overslaget over mengda biprodukt frå pelagisk sektor faktisk er noko lågare enn året før. Biprodukt frå havbruk har auka i 2006 pga. større mengder slakta laks og aure, og fordi oppdrettstorsken gjer seg meir gjeldande. Mengda skal frå skaldyr er omtrent på same nivå som året før.

Den samla biproduktmengda frå fisk og skal-dyr i 2006 er rekna til 625 000 tonn. Av dette er rundt 450 000 tonn utnytta. Det gir ein utnyttingsgrad på 72 pst., omtrent på nivå med året før. Det som ikkje vert utnytta vert dumpa på sjøen, hovudsakleg frå torskeflåten.

Det meste av biprodukta vert ensilerte og frosne for å brukast til dyrefôr og oppdrettsfôr. Ei aukande del av biprodukta vert nytta av ingrediensindustrien, ein industri som er i sterk vekst her i landet og i verda elles. Det vert utvikla stadig nye produkt og ingrediensar til human ernæring, medisin og spesialfôr til husdyr og kjæledyr. Utviklinga av desse nye produkta gir høgare verdiskaping enn den tradisjonelle fôrproduksjonen, og gjer det mogleg i framtida å mangedoble verdiskapinga frå marine biprodukt.

Den totale bruken av biprodukt til konsum og andre høgverdige produkt var på om lag 55 000 tonn i 2006, ein auke på 5 000 tonn frå året før.

Det er ikkje så mange miljøproblem knytt til biprodukt frå villfisk. Det som har kome til land av biprodukt har stort sett vorte utnytta, men det skjer framleis mykje dumping i samband med sløyning om bord. Sløyebiprodukt som vert kasta over bord langt frå land har liten negativ miljøverknad.

Biprodukt frå havbruk vert i hovudsak teke hand om og skaper få miljøproblem.

Når det gjeld skaldyr har både rekeskal og krabbeskal vorte dumpa. Dette har truleg ikkje ført til miljøproblem, sidan dumpinga har skjedd på godkjente dumpeplassar til havs.

Fleire utgreiingar har konkludert med at det kan bli mangel på dei tradisjonelle fôrmidla fiskemjøl og fiskeolje i løpet av få år, og at det vert vanskelegare å nytte fiskeressursar som kan brukast direkte til mat, til fôrvarer. For å kunne ha nok fôrvarer med tilstrekkeleg god kvalitet er det behov for både å utnytte betre dei tilgjengelege fôrvarerene, auke utnyttinga av biprodukt og vurdere alternative fôrvarer. Frå havet dreiar det seg om betre utnytting av marine biprodukt og om fangst på lågare nivå (krill og plankton). Marine biprodukt går inn i fiskefôr som ensilerte biprodukt, råstoff til fiskemjølfabrikkane eller som råstoff til lokalt produsert fôr.

8.8 Resultatområde "Klimaendringar, luftforureining og støy"

Mål og prioriteringar

Hovudmål for arbeidet innanfor dette området er å

- *vidareføre deltakinga i det internasjonale arbeidet med å avgrense luftforureining, støy og utslepp av klimagassar*

- *medverke til å unngå unødige støy knytt til hamneverksemd.*

Havforskningsinstituttet vil vidareføre innsatsen knytt til å studere verknader av klima på det marine økosystemet, medrekna verknader på rekruttering, vekst og utbreiing hos fisk.

Havklimaet er ein vesentleg faktor for biologiske ressursar. Kunnskap om klimaendringar er også avgjerande for forvaltning av marine økosystem og ressursar i nordområda, og Forskningsrådets program NORKLIMA prioriterer dette området.

Kystverket set i gang arbeid med nye retningslinjer for behandling og berekning av støy frå hamner og skal vere med å utvikle ein berekningsmodell for støy i hamner.

Kystverket skal ha ei aktiv rolle i kommunale planprosessar for arealbruk i hamner og områda nær hamnene.

Resultat 2006-2007

Innanfor Forskningsrådets store program NORKLIMA er det ein omfattande forskingsinnsats for å få meir kunnskap om havets rolle i klimasystemet og konsekvensar av klimaendringar for marint miljø og marine ressursar. Marint miljø, fiskeri og havbruk er venta å verte sterkt råka av klimaendringane. Fleire prosjekt er no i avslutningsfasen. Prosjekta viser at ei rekkje ulike klimafaktorar vil påverke marine organismar både på individ- og bestandsnivå. Blant anna vil torskestammene truleg flytte seg nordover som følgje av klimaendringane, og sørlege gyteområde får mindre verdi. Vekstforholda i sildestammen vert også påverka. Det er ein indirekte følgje av at klimaendringane påverkar raudåta, den viktigaste maten til silda.

I 2006 utarbeidde eit utval oppnemnt av Forskningsrådet ein nasjonal handlingsplan for norsk klimaforskning.

Hamneområde nær bustadområde og bysentra kan gje støyproblem. Når slike problem oppstår, hjelper Kystverket hamnene med informasjon om støyregelverket og gir råd om korleis slike saker best kan handterast.

Prosjektet "Nytt felles støyregelverk" har ført til revidert støyforskrift og planretningslinjer for støy, og rettleiarar til desse to dokumenta. Retningslinjer for behandling og berekning av støy frå hamner er ein del av dette arbeidet, likeeins berekningsmodellen for støy i hamner.

8.9 Resultatområde "Internasjonalt miljøsam arbeid"

Mål og prioriteringar

Fiskeri- og kystdepartementet skal arbeide internasjonalt for å sikre ei berekraftig utnytting av marine ressursar, medrekna ei berekraftig forvaltning og betre totalutnytting av sjøpattedyr, og medverke til redusert forureining av havområda.

Noreg er ein stor havnasjon, og har viktige interesser i og ansvar for forvaltning av havet i internasjonal samanheng. Det er difor viktig å utvikle ein samordna politikk for det marine og maritime området, og målbere den effektivt i internasjonale fora.

Noreg skal medverke til at global og regional forvaltning av marine ressursar skjer i tråd med godtekne prinsipp som bl.a. berekraftig bruk, føre-var-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Vidare er det ei viktig oppgåve å vere med å sikre at det folkerettslege grunnlaget for berekraftig forvaltning av levande marine ressursar vert følgt, både i forvaltninga i våre eigne fiskerisoner, på det opne havet og i andre nasjonars fiskerisoner. Noreg deltek difor i internasjonale fora og prosessar som er viktige for utviklinga av kyst- og havpolitikken på globalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Dei siste åra har det vore ei utvikling der prosessar og vedtak i internasjonale miljøfora i aukande grad får innverknad på fiskerispørsmål. Fiskeriforvaltninga vil vidareføre innsatsen sin på dette feltet. Målet er å sikre ei berekraftig utnytting av marine ressursar, medrekna ei berekraftig forvaltning og betre totalutnytting av sjøpattedyr, og å medverke til mindre forureining av havområda. Det er eit grunnleggjande prinsipp for norsk forvaltning av marine ressursar at utnyttinga skal baserast på tilstanden i bestanden, dvs. at utnyttinga skal skje på best mogleg vitskapleg grunnlag. Dette prinsippet vert lagt til grunn i arbeidet i dei aktuelle internasjonale fora.

Viktige arenaer er Konvensjonen for biologisk mangfald (CBD), havdebatten i FNs generalforsamling og FNs matvareorganisasjon (FAO). I 2008 er det møte i samband med ad hoc-prosess i FN om biomangfald på det opne hav.

Eit viktig tema for fiskeriforvaltninga er drøftingane i internasjonale miljøfora om etablering av marine verneområde, både innanfor og utanfor nasjonal jurisdiksjon.

I dei regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane vil Noreg arbeide for at økosystemvurderingar og omsynet til biomangfaldet vert innarbeidd i verksemda og mandata til organisasjonane.

Listing av truga marine artar er også eit sentralt tema for fiskeriforvaltninga. Listing av artar er no framme i mange miljøvernfora, for å regulere internasjonal handel som i CITES eller for å markere behov for særleg beskyttelse.

Kystverket vil utvikle og ta i bruk internasjonale avtalar innan akutt forureining om gjensidig bistand og samarbeid, slik at det gir optimal utnytting av tilgjengelege ressursar.

Internasjonalt forskingssamarbeid får stadig meir å seie. Noreg er i dag ein stor aktør i internasjonal marin forskning. Det er likevel nødvendig å styrkje det internasjonale samarbeidet om forvaltning av marine ressursar globalt og i høve til nabo-statar og EU. Noreg må vidare vere ein betydeleg aktør i havforskninga med problemstillingar knytt til miljø, klima og forureining og berekraftig utnytting av fiskebestandane. Noreg må også vere ein aktør når det gjeld utvikling av kunnskap som basis for næringsutvikling og politikktutforming. Alle aktørgruppene i Noreg må medverke til dette, saman med allierte i andre europeiske land. Det er innleia eit havbrukssamarbeid med Canada og USA på fleire område, og det er venta at fleire samarbeidsprosjekt vil komme ut av dette.

I 2007 vart det sett i gang eit forskingssamarbeid med India om fiske- og dyrevaksinar som vert vidareført i 2008. Forskningsatsinga skal styrkje havbruksnæringa og betre dyrehelsa i India og i Noreg. Samarbeidet legg også til rette for at oppdagingar og produkt kan utviklast vidare og marknadsførast i produksjonssamarbeid mellom dei to landa.

Resultat 2006-2007

Fiskeri- og kystdepartementet, Fiskeridirektoratet og forskingsinstitusjonane deltek i ei rekkje internasjonale og regionale organisasjonar som arbeider med forvaltning av fiskeressursane.

Det er eit viktig utviklingstrekk i internasjonal hav- og fiskeripolitikk dei siste åra at fiskeripolitikk og miljøpolitikk vert meir integrerte. Eit konkret døme på integrering av fagfelte er innføring av nye forvaltningsprinsipp som økosystemtilnærming og føre-var-prinsippet. Viktige retningslinjer og prinsipp med store verknader for dei marine næringane vert fastlagde i internasjonale miljøfora. Fiskeriforvaltninga og Havforskingsinstituttet deltek difor aktivt i internasjonalt miljøsam arbeid i skje-ringsflata mellom ressursforvaltning og miljøpolitikk.

Noreg har på fleire område vore ein pådrivar i dette arbeidet, og har lagt vekt på å utvide mandata til dei regionale fiskerierorganisasjonane til også å innarbeide omsynet til biologisk mangfald.

Generelt har vern av sårbare område som korallrev og djuphavs fjell både innanfor og utanfor lands økonomiske soner vekt stor merksemd i internasjonale miljøfora dei siste åra. FN's fiskeriresolusjon frå 2006 stilte krav til dei regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane og kyststatane om å beskytte slike habitat mot botnfiske.

Fiskeriforvaltninga deltek også i arbeidet i fleire fora innanfor FN-systemet. Den uformelle konsultative prosessen om havretten la i 2007 særleg vekt på marine genetiske ressursar. Også innanfor biodiversitetskonvensjonen vert det arbeidd med temaet marine verneområde. Dette var eit sentralt tema på statspartsmøtet i 2006.

I NEAFC har Noreg vore aktiv i arbeidet med å få til eit forvaltningsregime for djuphavsressursar, og spørsmål knytt til oppfølging av FAOs aksjonsplan mot ulovleg, uregulert og urapportert fiske er behandla. Forholdet til internasjonale miljø- og fiskeriprosessar, medrekna botntråling og marine verneområde, er også tekne opp i organisasjonen. Noreg har fått gjennomslag for eit forslag om eit regime for hamnestatskontroll som skal sikre kontroll med ressursuttaket i området. Forslaget er implementert av NEAFC-landa med verknad frå 1. mai 2007. Noreg har fremma eit tilsvarande forslag i NAFO.

Det er eit stadig aukande press i CITES, også under statspartsmøtet i 2007, for å liste marine organismar, inkludert kommersielle fiskeslag. Det er oppretta eit ekspertpanel under FAO som skal gi råd om listing under CITES-konvensjonen. På norsk side er det lagt vekt på at behandlinga av kommersielle akvatiske artar og utforminga av listekriteria i CITES er baserte på vitenskapleg dokumentasjon og følgjer råda frå FAOs ekspertpanel. Vedtaka om listing av marine artar på partsmøtet i 2007 vart gjort i samsvar med råda frå FAOs ekspertpanel.

Fiskeriforvaltninga har spelt ein aktiv rolle i internasjonalt miljøarbeid, bl.a. knytt til biodiversitetskonvensjonen (CBD), konvensjonen for vern av det marine miljøet i Nordaust-Atlanteren (OSPAR) og tekniske arbeidsgrupper under desse organisasjonane. Sentrale tema har vore vern av korallrev, marine verneområde, miljøkvalitetsmål i Nordsjøen og EUs marine strategi.

Kystverket forvaltar ei rekkje avtalar med andre land om gjensidig bistand ved akutt forureining.

Det er årlege møte mellom Hovudredningssentralen i Nord-Noreg, Kystverket og russiske rednings- og oljevernstyresmakter. Tilsvarande er det årlege møte for landa som er knytte til København-avtalen om gjensidig bistand og samarbeid ved akutt forureining. Her møter Noreg, Sverige, Fin-

land, Island og Danmark inkl. Færøyane og Grønland. Partane utvekslar informasjon og drøftar felles arbeid med vidareutvikling og forbetring av utstyr og overvaking I tillegg er det under København-avtalen utvikla ein regional beredskapsavtale mellom Sverige og Noreg som regulerer dei same tilhøva, og det er årlege felles øvingar mellom Noreg og Sverige.

EUs handlingsprogram mot akutt oljeforureining til sjøs regulerer samarbeidet mellom EUs medlemsland og EFTA-land ved forureining til det marine miljøet og vidareutvikling av utstyr og overvaking av kyst og hav. Etableringa av EMSA (European Maritime Safety Agency) er ein viktig del av dette. EMSA er EUs ekspertorgan for sjøtryggleik, og er bl.a. teknisk, vitenskapleg og kunnskapsmessig kompetansesenter for oljevernberedskap i Europa. Dette inneber bl.a. at EMSA skal kunne ha nødvendig kunnskap og ressursar til å gi støtte til medlemslanda dersom medlemslanda ber om det. Kystverket har delteke på møte i EMSA innan ansvarsfeltet sitt.

Samarbeidet mellom norske og russiske styresmakter om sjøtryggleik og oljevernberedskap i nord er vidareført. Det vert bl.a. arbeidd med å utvikle eit gjensidig varslings- og informasjonssystem for oljetransporten i Barentshavet og langs norskekysten. For å koordinere arbeidet er det nedsett ein styringskomité og to arbeidsgrupper. Den eine arbeidsgruppa legg vekt på overvaking av oljetransport, etablering av varslingsystem og koordinering av taubåtkapasiteten i regionen. Den andre arbeidsgruppa arbeider bl.a. med å revidere og vidareutvikle den eksisterande oljevern-avtalen mellom Noreg og Russland, utvikle beredskapsplanar og gjennomføre opplæring i oljevernberedskap i Nordvest-Russland. Det er også innleia eit samarbeid for å utvikle ulike typar oljeutstyr. Kystverket deltek også i arbeidet i havmiljøgruppa under den norsk - russiske miljøvernkommissjonen.

Bonn-avtalen er ein internasjonal avtale mellom kyststatane rundt Nordsjøen og EU. Avtalen inneber ei forplikting om gjensidig assistanse og samarbeid mot forureining og bruk av miljøovervaking for å oppdage og handtere forureining og hindre miljøkriminalitet.

Havforskningsinstituttet har eit betydeleg nettverk og deltek i ei rekkje internasjonale fora. Instituttet har vore ein pådrivar i å ta i bruk eit økosystembasert forvaltningskonsept.

Havforskningsinstituttet hjelper Miljøverndepartementet og Statens forureiningstilsyn med faglege råd i oppfølginga av internasjonale avtalar om forureining, bl.a. gjennom OSPAR.

Dei norske marine forskingsmiljøa har generelt eit tett internasjonalt samarbeid. Norske forskarar

har også i 2006 hatt ein sterk posisjon i ICES og har hatt mange verv i dei ulike komiteane. Dette har mykje å seie for arbeidet med å løyse forvaltningsoppgåver. Fleire av prosjekta som er støtta vert nytta som grunnlag for søknader til EU.

8.10 Oppfølging av grøn stat

Fiskeri- og kystdepartementet skal gjennomføre oppgåvene sine med minst mogleg negative verkningar på miljøet. Det skal takast omsyn til miljøet i planlegging og gjennomføring av alle innkjøps-, drifts- og produksjonsaktivitetar. Den miljøfaglege

kompetansen skal aukast. Tiltaka som er gjennomførte, og skal gjennomførast, siktar mot meir bruk av videokonferansar framfor reiseaktivitet, utvida og effektiv bruk av fellestenester for regjeringskvartalet så som felles post, bod, distribusjon og trykkeritenester, og meir vekt på bruk av IKT-system i sakshandsaminga og i kommunikasjonen med andre. Eit anna viktig tiltak er kompetanseheving blant innkjøparane og blant dei andre tilsette.

Alle etatane under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde tek i bruk miljøleing i verksemda si.

8.11 Oversikt over den samla miljøpolitiske satsinga under Fiskeri- og kystdepartementet

Tabell 8.1 Fordeling på programkategori av utgifter som fullt ut vert brukte til miljøforbetringar, eller der omsynet til miljøet er avgjerande for at tiltaket vert gjennomført

Programkategori	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
16.10 Administrasjon	4,3	4,4
16.20 Forsking, innovasjon og regional utvikling	369,6	389,7
16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	152,1	179,4
16.60 Kystforvaltning	194,4	225,2
Sum programområde 16	720,4	799,7

9 Likestilling

9.1 Handlingsplan for større kvinnedel i marin sektor

Tilstandsvurdering – utfordringar

Kvinnedelen i fiskeri- og havbruksnæringa er gjennomgåande låg. I overkant av 2 pst. av dei som har fiske som hovudyrke er kvinner. Om lag 10 pst. av dei tilsette i havbruksnæringa er kvinner. I fiskeindustrien er kvinnedelen i overkant av 40 pst.. Prosentdelen av kvinnelege leiarar er gjennomgåande låg i dei ulike delane av fiskerinæringa.

Alle offentlege styre, råd og utval innanfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde følgjer no likestillingslovas krav.

Kvinnedelen i styre, råd og utval i den private delen av fiskeri- og havbruksnæringa er låg. Lovreglane med krav om kjønnsrepresentasjon i styre i allmennaksjeselskap tredde i kraft 1. januar 2006. Per 1. januar 2007 oppfylte 3 av 17 allmennaksjeselskap i fiskeri- og havbruksnæringa kravet. Fristen for å fylle krava til kjønnsrepresentasjon er 1. januar 2008.

Mål og strategiar – tiltak

Handlingsplan for større kvinnedel i fiskeri- og havbruksnæringa

På bakgrunn av den skeive kjønnsfordelinga i fiskeri- og havbruksnæringa generelt og i styre, råd og utval spesielt, vart det sett ned ei arbeidsgruppe for å lage ein handlingsplan for større kvinnedel i marin sektor. Arbeidsgruppa hadde representantar frå Norges Fiskarlag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Landsorganisasjonen, Norges Fiskarkvinnelag, Fiskeri- og kystdepartementet og Barne- og familiedepartementet. Handlingsplanen omfattar alle delar av næringa og forvaltninga, og inneheld forslag til å

- auke kvinnedelen i næringa generelt
- auke representasjonen av kvinner i statlege styre, råd og utval
- auke representasjonen av kvinner i styra i fiskerisamvirket

- auke kvinnedelen i leiinga i fiskeri- og kystforvaltninga.

Arbeidsgruppa meiner det er viktig at marine verksemder meir enn før brukar kvinners kompetanse, og at næringa står fram som attraktiv for både kvinner og menn. Handlingsplanen foreslår konkrete mål og presenterer aktuelle tiltak som verksemdene kan setje i verk for å auke kvinnedelen i marin sektor.

Arbeidsgruppas forslag til handlingsplan vart overlevert fiskeri- og kystministeren og likestillingsministeren i august 2007. Fiskeri- og kystdepartementet har sendt handlingsplanen på høyring, for å få ei brei forankring i næringa og for å involvere dei verksemder og organisasjonar som ikkje har delteke direkte i arbeidet.

For å lukkast i arbeidet for høgare kvinnedel i marin sektor er det viktig at verksemdene sjølve har eit eigarforhold til dette arbeidet. For Fiskeri- og kystdepartementet vert ei vesentleg oppgåve å ta vare på dette breie eigarforholdet også etter høyringa.

9.2 Likestilling i Fiskeri- og kystdepartementet og underliggjande etatar

Flere av etatane under Fiskeri- og kystdepartementet har yrkesgrupper som tradisjonelt har vore, og framleis er, mannsdominerte. Arbeidet med å betre kjønnsbalansen i underliggjande etatar generelt, og spesielt blant leiarane, er viktig og tidkrevjande. Dette er ei sak som departementet legg særleg vekt på.

Nedanfor gjer vi greie for statusen i departementet og fortel kort om situasjonen i underliggjande etatar. I tillegg gjer vi greie for i gangsette og planlagde tiltak i departementet.

Fiskeri- og kystdepartementet

Kjønnsfordeling

I Fiskeri- og kystdepartementet er 50 pst. av dei tilsette kvinner. I toppleiargruppa er kvinnedelen 20 pst. og på mellomleiarnivå er kvinnedelen 45 pst.

Av dei nytilsette i 2006 var 58 pst. kvinner. Åtte av ti deltidstilsette er kvinner.

Løn

På mellomleiar-, seniorrådgjevar- og rådgjevarnivå er lønsnivået noko høgare blant menn enn blant kvinner. Skilnadene er ikkje store. Den største forskjellen finn ein på seniorrådgjevarnivå, kor gjennomsnittsløna er fire lønstrinn høgare blant manlege tilsette.

I gangsette og planlagde tiltak

Departementet vil vurdere nærare bakgrunnen for lønsforskjellane mellom kvinner og menn på mellomleiar-, seniorrådgjevar- og rådgjevarnivå.

Med unntak av arkiv- og kontortenesta, der det hovudsakleg er kvinnelige tilsette, er kjønnsfordelinga i departementet tilfredsstillende. Ved rekruttering til arkiv- og kontortenesta vil departementet leggje vekt på å betre kjønnsbalansen.

Departementet vil vidareføre ordninga med heimearbeid/fjernarbeid og elles leggje til rette for fleksible arbeidsordningar for tilsette med behov for tilpassing av arbeidstida. Departementet legg vidare vekt på at det skal være moglegheiter for alle tilsette til eigenutvikling og kompetanseheving gjennom både interne og eksterne kompetansetil-

tak. Arbeidet med å leggje til rette for karriere- og eigenutviklingsprogram for tilsette som i mindre grad har fått dekt sine kompetansehevingsbehov, vidareførast. Kvinner utgjer fleirtalet her.

Fiskeridirektoratet

I Fiskeridirektoratet er kvinndelen totalt på 46 pst. Delen kvinnelige leiarar er 28 pst.

Kystverket

I Kystverket er det ein kvinndel totalt på 15 pst. Også på toppleiarnivå og mellomleiarnivå er kvinndelen 15 pst.

Havforskningsinstituttet

På Havforskningsinstituttet er kvinndelen totalt på 36 pst. Av leiarane er 13 pst kvinner. Kvinndelen er lågast blant leiarar og forskarar, og høgast i adminstrasjonen.

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning

På Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning er kvinndelen totalt på 65 pst., mens delen kvinnelige leiarar er på 64 pst.

10 Tryggleik og beredskap

Fiskeri- og kystdepartementet har beredskapsansvar som sektormynde bl.a. knytt til trygg sjømat, fiskehelse, hamnetryggleik, sikker sjøtransport og akutt forureining i sjø. I dette ansvaret ligg at departementet må gjennomføre beredskapstiltak ved hendingar og truslar på området. Departementet skal heile tida vurdere risiko og sårbarheit i sektoren, og ha eit system som sikrar at beredskapen er dimensjonert i høve til risiko og truslar. Departementets underliggjande verksemder er operative einingar som skal sikre at det vert gitt korrekt informasjon, at tiltak vert sette i verk og at resultatata vert evaluerte. Dette gjeld alt frå miljøtruslar mot norsk sjømat til oljeverntiltak på kysten.

10.1 Mattryggleik og omdømme

Noreg er ein av dei største sjømateksportørane i verda. Det er eit internasjonalt fokus på mattryggleik, med aukande krav til dokumentasjon.

Det konstitusjonelle ansvaret etter matlova er fordelt mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet. Ansvaret for alt som har med innsatsvarer og primærproduksjon å gjere er delt mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet, avhengig av om produksjonen er akvatisk eller knytt til landbruket. Når det gjeld ledda etter primærproduksjonen har Helse- og omsorgsdepartementet ansvaret for alle reglar som er fastsette av omsyn til folkehelsa.

Det oppstår ofte situasjonar knytt til sjømattryggleik, marknadstilgang og omdømet til sjømatnæringa. Situasjonane vert handterte på bakgrunn av ei avtalt rollefordeling mellom departmentsnivået, Mattilsynet, Vitskapskomiteen for mattryggleik og dei aktuelle forskingsinstitusjonane som gir faglege råd til Mattilsynet. I tillegg samlar Eksportutvalet for fisk informasjon frå heile verda om korleis slike situasjonar påverkar dei ulike marknadane. Vitskapskomiteen og kunnskapsinstitusjonane vurderer risiko og gir uavhengige faglege råd til Mattilsynet, som har eit operativt ansvar for å setje i verk konkrete tiltak.

10.2 Helse- og miljøberedskap i havbruk

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for regelverket som skal ivareta helse-, velferds- og miljøtilhøve knytt til etablering og drift av havbruksanlegg. Etter regelverket pliktar alle anlegg alltid å ha ein oppdatert beredskapsplan. Planen skal ha oversikt over smittehygieniske tiltak og dyrevern-tiltak som er aktuelle å setje i verk for å hindre og eventuelt handtere akutte utbrot av smittsame sjukdomar og massedød, medrekna opptak, behandling, transport, maksimum opphaldstid for fisk i rørsystem ved systemsvikt, slakting og destruksjon av sjuke og døde dyr.

Beredskapsplanen skal også ha oversikt over tiltak for å hindre og eventuelt handtere fiskedød ved skadelege alge- og manetførekomstar, skadeleg vassstemperatur og akutt forureining. Planen skal vidare innehalde oversikt over korleis rømming skal oppdagast og talfestast og korleis gjenfangst skal effektiviserast, medrekna tiltak ved sleping av merdar og handtering av fisk og merdar under lasting og lossing.

10.3 Sjøtryggleik og oljevernberedskap

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for statens beredskap mot akutt forureining og for førebyggjande sjøtryggleik gjennom trygging av farvatna og drift av maritim infrastruktur og tenester for sikker sjøverts ferdsel. Kystverket er operativ etat på området, og er delegert mynde etter forureiningslova. Ein god sjøtryggleik og god handtering av ulukker er avhengig av god samhandling mellom fleire etatar.

St.meld. nr. 14 (2004-2005) inneheld ein analyse av risiko som følgjer med sjøtransporten i norske farvatn. Det er sett i verk og under planlegging ei rekkje tiltak for å førebyggje ulukker.

Terrorberedskap i hamner

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for regelverket knytt til terrorberedskap i hamner. Dette er forankra i regelverk i IMO (FNs maritime organisasjon) og EU-regelverk, og er innført i norsk rett ved forskrifter. Tilsynsansvaret er delegert til Kystverket, som skal sjå til at hammene og

dei offentleg godkjente tryggleiksorganisasjonane opererer i samsvar med regelverket. Det er gjennomført ein nasjonal sårbarheitsanalyse for å vurdere behovet for utvida verkeområde for regelverket om betre hamnetryggleik. Det vil bli teke avgjerd i dette spørsmålet i løpet av hausten 2007.

Det operative ansvaret for handtering av konkrete hendingar ligg til politiet, naudetatane osv. Kystverket har ansvaret for handtering av eventuell akutt forureining, regulering av farvatn og stenging av hamner.

Fiskeri- og kystdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2008 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1000–1070, 2415 og 2540	kr	3 467 346 000
b. Sum inntekter under kap. 4000–4070 og 5575	kr	1 130 158 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2008, kapitlene 1000–1070, 2415, 2540, 4000–4070, 5575

I Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr
Administrasjon			
1000	Fiskeri- og kystdepartementet		
	01 Driftsutgifter	96 581 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 500 000	
	70 Tilskudd diverse formål, <i>kan overføres</i>	500 000	
	71 Tilskudd til kystkultur, <i>kan overføres</i>	5 150 000	110 731 000
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner		
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	9 215 000	9 215 000
	Sum Administrasjon		119 946 000
Forskning og innovasjon			
1020	Havforskningsinstituttet		
	01 Driftsutgifter	266 700 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	260 750 000	527 450 000
1021	Drift av forskningsfartøyene		
	01 Driftsutgifter	113 600 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	52 150 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 000 000	170 750 000
1022	NIFES		
	01 Driftsutgifter	50 100 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	85 000 000	135 100 000
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU		
	50 Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	281 700 000	
	51 Tilskudd Veterinærinstituttet	36 390 000	
	71 Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	22 500 000	
	72 Tilskudd NOFIMA, <i>kan overføres</i>	60 600 000	
	74 Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	14 500 000	415 690 000
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak		
	75 Marint verdiskapingsprogram, <i>kan overføres</i>	75 000 000	75 000 000
	Sum Forskning og innovasjon		1 323 990 000

Kap.	Post		Kr	Kr
Fiskeri- og havbruksforvaltning				
1030	Fiskeridirektoratet			
	01	Driftsutgifter	305 000 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 330 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 650 000	310 980 000
1050	Diverse fiskeriformål			
	71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	2 000 000	
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	2 140 000	
	75	Tilskudd til nærings tiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	76	Tilskudd til struktur tiltak for kapasitetstilpasning, <i>kan overføres</i>	22 500 000	
	77	Tilskudd til NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten, <i>kan overføres</i>	100 000 000	
	79	Informasjon ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	1 350 000	177 990 000
		Sum Fiskeri- og havbruksforvaltning		488 970 000
Kystforvaltning				
1062	Kystverket			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	979 940 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	3 900 000	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	341 250 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	45 800 000	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	30 100 000	
	70	Tilskudd Rednings selskapet	40 000 000	
	72	Tilskudd til omstilling Secora AS, <i>kan overføres</i>	24 000 000	1 464 990 000
1070	Samfunnet Jan Mayen			
	01	Driftsutgifter	29 450 000	29 450 000
		Sum Kystforvaltning		1 494 440 000
Arbeidsliv				
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn			
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	40 000 000	40 000 000
		Sum Arbeidsliv		40 000 000
Sum departementets utgifter				3 467 346 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kr	Kr
Administrasjon				
4000	Fiskeri- og kystdepartementet			
	01 Refusjoner		10 000	
	04 Refusjoner eksterne prosjekter		6 000 000	6 010 000
	Sum Administrasjon			6 010 000
Forskning og innovasjon				
4020	Havforskningsinstituttet			
	03 Oppdragsinntekter		260 750 000	260 750 000
4021	Drift av forskningsfartøylene			
	01 Oppdragsinntekter		52 150 000	52 150 000
4022	NIFES			
	01 Oppdragsinntekter		85 000 000	
	02 Laboratorieinntekter		730 000	85 730 000
	Sum Forskning og innovasjon			398 630 000
Fiskeri- og havbruksforvaltning				
4030	Fiskeridirektoratet			
	01 Oppdragsinntekter		10 000	
	02 Salg av registre, diverse tjenester		90 000	
	04 Fangstinntekter Overvåkingsprogrammet		10 000	
	05 Gebyr kjøperregistrering		490 000	
	06 Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet		750 000	
	08 Gebyr havbruk		13 830 000	
	09 Innmeldingsgebyr Merkeregisteret		2 200 000	
	12 Saksbehandlingsgebyr fiskeflåten		3 200 000	
	14 Refusjoner		10 000	
	20 Forvaltningssanksjoner i fiskeflåten		10 000	
	22 Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning		4 330 000	24 930 000
4050	Diverse fiskeriformål			
	01 Strukturavgift for kapasitetstilpasning i fiskeflåten		11 250 000	11 250 000
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet			
	70 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		7 300 000	
	71 Kontrollavgift fiskeflåten		22 350 000	
	72 Årsavgift havnesikkerhet		14 080 000	
	73 Årsavgift merkeregisteret		9 550 000	53 280 000
	Sum Fiskeri- og havbruksforvaltning			89 460 000

Kap.	Post	Kr	Kr
Kystforvaltning			
4062	Kystverket		
	01	623 020 000	
	02	8 778 000	631 798 000
4070	Samfunnet Jan Mayen		
	01	500 000	
	07	3 760 000	4 260 000
	Sum Kystforvaltning		636 058 000
	Sum departementets inntekter		1 130 158 000

Fiskeri- og kystdepartementet

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2008 kan:

1.

Overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 1000 post 21	Kap. 4000 post 04
Kap. 1020 postene 01 og 21	Kap. 4020 post 03
Kap. 1021 postene 01 og 21	Kap. 4021 post 01
Kap. 1022 postene 01 og 21	Kap. 4022 post 01
Kap. 1030 post 21	Kap. 4030 post 22
Kap. 1050 post 76	Kap. 4050 post 01
Kap. 1062 postene 01 og 45	Kap. 4062 postene 01 og 02

2. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av ikke næringsaktive fiskerihavner under kap. 4062, post 02 til dekning av salgsomkostninger forbundet med salget, oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 1062, post 30.
3. regne med alle ubrukte merinntekter ved beregning av sum som kan overføres på kap. 1020 postene 01 Driftsutgifter og 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 1021 postene 01 Driftsutgifter og 21 Spesielle driftsutgifter.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2008 kan overskride bevilgningen under kap. 1062 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 15 mill. kroner dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensning uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2008 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1062		Kystverket	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	3 mill. kroner

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2008 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1050		Diverse fiskeriformål	
	76	Tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning	6 mill. kroner
	77	Tilskudd til NOx-reduserende tiltak i fiskeflåten	100 mill. kroner
1062		Kystverket	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	20 mill. kroner

Andre fullmakter

VI

Strukturavgift

Stortinget samtykker i at strukturavgiften på førstehåndsomsetning av fisk i 2008 settes til 0,18 pst. av førstehåndsverdi av landet fisk i 1. halvår 2008.

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Abonnement, løssalg og pris fåes ved henvendelse til:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern
0314 OSLO
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Telefaks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen finnes på Internett:
www.regjeringen.no

Trykk: OFA - 10/2007

241 491